

1288
ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ — ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ — ΚΩΝ. ΑΘ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ,
ΠΕΝΤΑΤΑΞΙΩΝ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1938

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΝΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ — ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ — ΚΩΝ. ΑΘ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ,
ΠΕΝΤΑΤΑΞΙΩΝ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

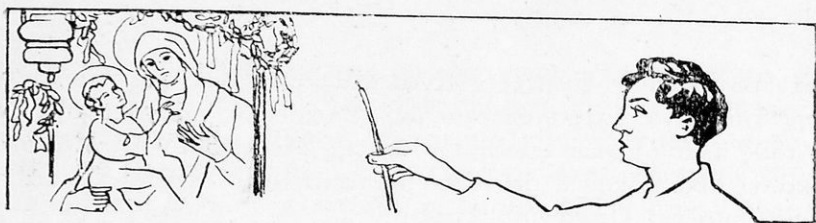

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1938

Α.
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ποὺ στήριξε
σὴν Πίστι ἐπάνω τὴν ἐλπίδα.
Τὸν εἶδα σὴ ζωὴ νὰ μάχεται,
μὰ πάντα ἀνίκητο τὸν εἶδα.

Ἰ. Πολέμης.

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Ἡ ἐξακουστή καὶ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Τήνου εἶναι μικρά. Δύο σπιθαμῶν τὸ μῆκος καὶ μίς τὸ πλάτος.

Εἶναι σκεπασμένη μὲ χρυσὸν καὶ μὲ ἄργυρον, οἱ ὅποιοι εἶναι κατεργασμένοι καλλιτεχνικώτατα μέσα εἰς ἓν ὡραιότατον πλαίσιον. Φέρει ἀνηρτημένα τιμαλφῆ* κειμήλια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἐνώτια* καὶ περιδέραια* καὶ στέμματα καὶ ἀλύσεις καὶ ἀδάμαντας καὶ παντοειδῆ πετράδια. Εἶναι ὅλα αὐτὰ δῶρα καὶ ταξίματα τῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν, ὅσους θαυμασίως ἐπεσκέφθη ἡ Χάρις τῆς.

Εὐρίσκεται δὲ ἡ εἰκὼν εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστατον ἀληθῶς ναόν, ὁ ὁποῖος εἶναι κατάφορτος ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Πολυέλαιοι, κανδήλια καὶ λοιπὰ στολίσματα εἶναι ὅλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. Οἱ τοῖχοι τοῦ ὅλοι λάμπουν ἀπὸ τὴν αἴγλην τῶν πολυειδῶν ταξιμάτων, τὰ ὅποια ἐνθυμίζουν τὰ ἀναρίθμητα θαύματα, ὅσα ἐτέλεσε καὶ τελεῖ κάθε ἡμέραν εἰς ξηρὰν καὶ εἰς θάλασσαν ἡ Παναγία. Τὰ δῶρα ταῦτα φέρουν καὶ ἀναρτοῦν οἱ προσκυνηταὶ οἱ ὅποιοι κατὰ χιλιάδας συγκεντρώνονται δύο φορές τὸ ἔτος εἰς τὴν μαρμαρόστρωτον αὐλὴν τοῦ. Ἀλήθεια, τὴν 25ην Μαρτίου καὶ τὴν 15ην Αὐγούστου γίνονται εἰς τὴν Τήνον δύο μεγαλοπρεπεῖς διαδηλώσεις, αἱ ὅποια διακηρύττουν τὴν βαθυτάτην πίστιν τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ αἱ ὅποια προκαλοῦν τὴν ἀπερίγραπτον

χαράν τῶν Τηνίων. Εὐτυχεῖς εἶναι οὗτοι, διότι ἔχουν τὴν ὑπερτάτην τιμὴν νὰ διαφυλάττουν μὲ εὐλάβειαν ἑξαιρετικὴν ἕνα ἀπὸ τοὺς πλέον περιωνύμους ναοὺς τῆς Ἀειπαρθένου, ὁ ὁποῖος προκαλεῖ προσκύνημα, δεύτερον κατὰ σειρὰν ἀμέσως μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τοῦ πανσέπτου αὐτοῦ Ναοῦ τὴν χάριν καὶ τὸν πλοῦτον ἀπηθανάτισεν ἐνωρὶς ἡ Μοῦσα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ εὐσεβῆς καὶ πιστεύουσα, εἰς τρυφερώτατον δίστιχον. Τὸ δίστιχον αὐτὸ ὡς νανούρισμα γλυκύτατον ἀντηχεῖ μελωδικῶς πλησίον πάσης κοιτίδος βρέφους, ψαλλόμενον ἀπὸ τὰ τρυφερά τῆς μητρὸς χεῖλη :

ὦ Παναγιά μου Τηνιακιά,
μὲ τὰ πολλὰ κανδήλια,
φύλαγε τὸ παιδάκι μου,
νὰ σοῦ τὰ κάμω χίλια.

Τὸ θέαμα ἔξω τῆς αὐλῆς καὶ κάτω τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος εἶναι ἀπερίγραπτον τὰς ἡμέρας τῆς Πανηγύρεως. Κατάφορτα ἀπὸ προσκυνητὰς καταπλέουν τὰ ἀτμόπλοια ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, ἀπὸ τὴν Σμύρνην, ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μαρμάριναι προκυμαῖαι εἶναι πλήρεις προσκυνητῶν παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας, οἱ ὅποιοι, μόλις ἀποβίβασθοῦν, ξεκινοῦν διὰ τῆς μεγάλης λεωφόρου καὶ κατευθύνονται πρὸς τὸν Ἱερὸν Ναόν.

Ἐκεῖ συναντῶνται ὡσάν μέσα εἰς ὥραίαν ἀνθοδέσμην ὅλαι αἱ ἐνδυμασίαι τῆς φυλῆς μας. Ἀθηναῖοι καὶ χωρικοὶ τῆς Ἀττικῆς, τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Πελοποννήσου, Σμυρναῖοι καὶ Ἀλεξανδρινοί, τῆς Προποντίδος χωρικοὶ καὶ τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, Θρᾶκες καὶ Πολίτισσαι.

Αἱ λέμβοι πηγαινοέρχονται εἰς τὰ καταπλέοντα ἀτμόπλοια, τὰ ὅποια πολλάκις φθάνουν εἰς τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα. Στόλος ὁλόκληρος.

Ἡ Τήνος ὅλη στολισμένη εὖμορφα μεταβάλλεται εἰς ἕνα μέγιστον ξενῶνα. Τὰ κρηπιδώματα τοῦ λιμένος γεμᾶτα κόσμον. Τὰ καταστήματα ὅλα σημαιοστόλιστα καὶ τὴν νύκτα φωτι-

σμένα. Ὁ κυματοθραύστης παμφώτιστος. Τὰ μαγαζεῖα, ξενοδοχεῖα καὶ καφενεῖα, ὅλα φορτωμένα μὲ παντὸς εἶδους τροφίμα. Ἐν γένει παρουσιάζεται μία κίνησις πολὺ εὐφρόσυνος καὶ πολὺ ψυχαγωγική, ἡ ὁποία ἀφήνει ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις εἰς τὴν μνήμην ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἤξιώθησαν ν' ἀπολαύσουν αὐτήν.

Ἴδου ἡ μεγάλη καὶ ἐπίσημος λεωφόρος, ἡ ὁποία φέρει κατ' εὐθειαν εἰς τὸν περίκλυτον* Ναόν. Γεμάτη κόσμον. Σημαιοστόλιστος δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Οἱ προσκυνηταί, ἀφοῦ ἀπεβίβάσθησαν καὶ ἐτακτοποιήθησαν εἰς τὴν προκυμαίαν, ἀναβαίνουν ἤδη ὡς μία παράταξις σεμνοπρεπεστάτη πρὸς τὸν Ναόν, μὲ τὰ δῶρα των, μὲ τὰ ταξίματά των πρὸς τὴν Μεγαλόχαρην, μὲ μίαν ἀνέκφραστον ἐνδόμυχον χαράν.

Ἄλλοι βαστάζουν δέσμας λαμπάδων παμμεγίστων. Ἄλλοι, ὀγκολίθους εὐώδους θυμιάματος. Ἄλλοι, χρυσοῦφанта καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Καὶ ἄλλοι τέλος μὲ θλίψιν καταφανῇ, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐλπίδα καλήν, ὁδηγοῦν τοὺς πάσχοντας οἰκείους των . . .

Ἀλέξανδρος Μωραΐτιδης.

«Μὲ τοῦ βορηᾶ τὰ κύματα» Σειρὰ Δ'.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

Λάμπει από δόξα τὸ Νησί
καὶ μοσχολίβανο εὐωδιάζει.
Σήμερα ἡ Μάνα του ἡ χρυσή
τὴν κοίμησί Της ἐορτάζει.

Σκλάβα κι ἐλεύθερη ψυχὴ
ἀπ' ὅλα τῆς Ἀνατολῆς τὰ μέρη
μ' εὐλάβεια καὶ προσευχὴ
τὸ τάμα τῆς σ' Ἐκείνη φέρει.

Μιά μάνα φέρνει μὲ στοργὴ
χρυσὸ παιδί στὸ εἰκόνισμά Της.
Γονατιστὴ τὴν εὐλογεῖ
καὶ λούζεται στὰ δάκρυά τῆς.

Γιὰ τὴν βαρκούλα του κερὶ
μικρὸ ὁ ψαρᾶς σ' Ἐκείνη ἀνάβει.
Κι ὁ καπετάνιος προχωρεῖ
μὲ τ' ἀσημένιο του καράβι.

Μ' ἀπ' ὅλα τὰ διαμαντικά,
τὰ τάματα τὰ γκαρδιακά,
τὴν συνταράζει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη
τῶν σκλάβων ἀδελφῶν τὸ δάκρυ.

Γεώργιος Στρατήγης -

«Τραγούδια τοῦ νησιοῦ»

Ο ΠΑΠΑΣ

Ἦσαν ἑννέα. Τοὺς διεκρίναμεν καθαρὰ ἀπὸ τὰς θέσεις μας ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἐξηπλωμένους εἰς διαφόρους στάσεις. Μερικοὶ ἦσαν πρηνεῖς, εἰς ἐστηρίζετο εἰς ἓνα κομμένον κορμὸν δένδρου. "Ολοὶ ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἄταφοι.

Εἶχον μείνει καὶ οἱ ἑννέα κατὰ τὴν πεισματώδη συμπλοκὴν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἐπὶ τοῦ λόφου δύο ἡμέρας πρὶν. Ἐκτοτε ὁ λόφος ἐκρίθη καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ὥς μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ καὶ ἐγκατελείφθη μὲ τοὺς ἑννέα νεκροὺς εὐζώνους ἐπὶ τῆς γυμνῆς βραχώδους κορυφῆς του.

"Ολοὶ οἱ ἄλλοι νεκροὶ εἶχον περισυλλεχθῇ μέσα εἰς τὰς χαράδρας, τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, ἀπὸ ὅλα τὰ δασώδη μέρη καὶ εἶχον ταφῇ τὴν παραμονὴν μὲ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἐκεῖνοι οἱ ἑννέα; Δὶς καὶ τρεῖς ἐπεχείρησαν οἱ τραυματιοφορεῖς ἔρποντες νὰ τοὺς τραβήξουν κάτω καὶ τὴν αὐταπάρνησίν των τὴν ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ. Οἱ ἑννέα εἶχαν γίνει δώδεκα!

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ταφοῦν! Ἐγὼ δὲν τοὺς ἀφήνω νὰ τοὺς φᾶν τὰ ὄρνεα, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ διοικητοῦ. Νὰ ταφοῦν ἐκεῖ ἐπάνω! Νὰ ταφοῦν ἐπὶ τόπου. Νὰ πάη ἐκεῖ καὶ ὁ παπᾶς.

Νὰ πάη ἐκεῖ καὶ ὁ παπᾶς, ὁ ἀγαθώτατος Παπα-Γιώργης, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ ἀπλοῦς καὶ εἰρηνικὸς ἐφημέριος κάποιου ὀρεινοῦ χωρίου τῆς Ρούμελης, εὐρέθη ἓν πρωτὶ ἱερεὺς εὐζωνικοῦ τάγματος ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν μεγάλον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸ τάγμα ἦσαν ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος του. Τοὺς ἐγνώριζε μὲ τὰ ὀνόματά των. Ἦξευρε τὰς μητέρας των, τὰς γυναῖκας των, τὰς ἀδελφὰς των. Καὶ ὅλαι αὐταὶ τὸν εἶχον προτρέψει νὰ δεχθῇ, τὸν εἶχον παρακαλέσει γονυκλινεῖς νὰ ὑπάγῃ μαζί μὲ τὰ παιδιά των καὶ νὰ τὰ προστατεύῃ μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐκκλησίας.

Εἶχεν ὑπερνικήσει τοὺς δισταγμοὺς του καὶ πρὸ παντὸς εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ τὴν παπαδιά, ὅτι αὐτό, ποὺ κάμνει, εἶναι θέλημα καὶ εὐχὴ Θεοῦ.

Ἐκτοτε ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας καὶ εἰς τοὺς δύο πολέμους ἠκολούθει τὸ τάγμα. Ἐσυνήθισεν εἰς τὰς στερήσεις μὲ ὅλα τὰ πενήντα ἔτη του, εἰς τὰς κακουχίας, εἰς τὴν πείναν, εἰς τὸ ψῦχος καὶ τὰς βροχάς, τυλιγμένος μὲ μίαν κάπαν καὶ κοιμώμενος ὑπὸ τὸ ἀντίσκηνον.

Πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἐξεκίνησαν οἱ ἄνδρες τῆς ἀγγαρείας, ἕκαστος μὲ τὸ πτύον καὶ μίαν σκαπάνην ἐπ' ὤμου. Ἡ διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ. Διέβησαν κάτω τὴν δασώδη χαράδραν, βαδίζοντες ἀραιά, ὁ εἷς ὀπισθεν τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπλησίασαν τὴν πλαγιὰν τοῦ γυμνοῦ λόφου. Τελευταῖος ἠκολούθει, μὲ ἓνα μαῦρον σκοῦφον φέροντα τὸ στέμμα, χωρὶς κάπαν, μὲ τὰ ξεθωριασμένα καὶ σχισμένα ράσα, ὁ ἱερεὺς, κρατῶν εἰς τὸ ἓν χερί τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὑπὸ μάλης διπλωμένον τὸ ἐπιτραχήλιον.

Ὅπως κάθε πρωτῇ, πυκνὴ ὀμίχλη ἐκάλυπτεν ἀκόμη τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Ὅλοι ἐτάχυναν τὸ βῆμα, διὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ αὐτὴν. Ἐβάδιζον κατ' ἀρχὰς ὄρθιοι. Μετ' ὀλίγον ὁ πρῶτος ἐγονυπέτησε, τὸν ἐμιμήθησαν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι, καθὼς καὶ ὁ παπᾶς.

Ὅταν ἔφθασαν τέλος εἰς τὸ μικρὸν πλάτωμα, ποὺ ἐσχηματίζετο εἰς τὴν κορυφὴν, ἔπεσαν ἄλλοι πρηνεῖς, ἄλλοι εἰς τὰ πλάγια καὶ βοηθούμενοι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ γόνατα, ἔρποντες, ἐπλησίασαν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἔσυραν ἓνα-ἓνα ὀπίσω ἀπὸ ἓνα βράχον· ἐκεῖ δὲ συγκεντρωμένοι, μερικοὶ πλαγιασμένοι, ἄλλοι πρηνεῖς, ἕκαστος ὅπως ἠδύνατο, ἤρχισαν νὰ σκάπτουν τὴν τάφρον, ἥ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ τὰ πτώματα τῶν συντρόφων των.

Ἡ ὀμίχλη εἶχεν ἀραιώσει ὀλίγον καὶ μέσα ἀπὸ τὸν πέπλον διεφαίνετο ἓνας ἥλιος κατέρυθρος, μόλις ἀνατέλλων. Πότε-πότε ἐσφύριζε καμμία σφαῖρα τυχαία καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ σκύβουν ἀκόμη περισσότερον.

Ἄφοῦ ἐτοποθέτησαν τοὺς νεκρούς, τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου, εἰς γραμμὴν θλιβεράν μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, προτοῦ ἐπαναρρίψουν τὰ χῶματα, ἐκάλεσαν ὅλοι μαζί τὸν παπᾶν.

— Ἐμπρὸς τώρα, πατεράκη, ἡ δουλειὰ ἡ δική σου !

Ἐρπων καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνέλθει τὸν λόφον καὶ ἐκαλύπτετο ὀπισθεν ἐνὸς τεμαχίου κορμοῦ κομμένης δρυός. Δύο-τρεῖς ἀπὸ ἡμᾶς παρηκολούθουν περίεργοι ἀπὸ τὸν ὀπισθεν λόφον.

Μόλις ἤκουσε τὴν φωνήν, ἐσύρθη σιγὰ-σιγὰ μὲ μυρίας προφυλάξεις καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. Ἐκεῖ ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ὥσάν νὰ ἐσκέπτετο κάτι, ὥσάν νὰ ἐδίσταζεν· ἐξεδίπλωσε τὸ ἐπιτραχήλιόν του. Τὸ ἐφόρεσεν. Οἱ ἄλλοι ἀπεκαλύφθησαν· ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πάντοτε κρυμμένοι ὀπίσω ἀπὸ τὴν προεξοχὴν τοῦ βράχου.

Ἐξαφνα διακρίνομεν ἐν μαῦρον ράσον νὰ σηκώνεται ὀρθιον.

— Κάθισε κάτω, παπᾶ ! Θὰ μᾶς ἴδουν ! ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι.

Ἄλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο, ὡς νὰ μὴ ᾔτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκείνην τὴν στιγμὴν. Ἀνεστήλωσε περισσότερον τὸ μικρόν του ἀνάστημα, ὕψωσεν, ὅσον ἡδύνατο ὑψηλά, μὲ τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι τὸν σταυρόν, καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας.

Οἱ στρατιῶται ἐπὶ τῆς ταφῆς, ἀφοῦ ταχέως ἐσκέπασαν τοὺς νεκρούς, τρέχοντες εἰς τὴν κατωφέρειαν ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς μάχης, ἐξηφανίζοντο κάτω εἰς τὴν χαράδραν.

Αὐτὸς, ἀτάρᾶχος, ἀναστηλωμένος, ἐξηκολούθει νὰ μένῃ εἰς τὴν στάσιν ἐκείνην, ἕως ὅτου καὶ ἡ τελευταία λέξις τῆς ἀκολουθίας τῶν νεκρῶν ἐξηλθεν ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἄφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, συνέπτυξε* τὸ ἐπιτραχήλιόν του ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ μὲ βῆμα βραδύ καὶ σταθερόν κατήλθε τὸν λόφον, πάντοτε ὀρθιος, ρίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἥσυχον βλέμμα πρὸς τὰς ἐχθρικὰς θέσεις, ἕως ὅτου ἔφθασε κάτω εἰς τὴν χαράδραν ἀσφαλῆς καὶ ἐκτὸς κινδύνου.

Ὅταν τὸ βράδυ, μετὰ τὴν μάχην, ἐπῆγα νὰ τοῦ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὖρον νὰ κάθηται σταυροπόδι εἰς τὸ

ἀντίσκηνόν του καί νά γράφῃ τὸ συνηθισμένον γράμμα πρὸς τὴν παπαδιά: «Νά εἰπῇς μὲ τρόπο στὴ γυναῖκα τοῦ τάδε, πῶς πάει κι αὐτός, καί στὴ μάνα τοῦ δεῖνα, πῶς δὲν θὰ τὸν ξαναῖδῃ».

N. Πετμεζᾶς — Λαύρας.

Η ΚΑΜΠΑΝΑ

Ὁ ἥλιος γέρνει στὸ βουνὸ καὶ χάνεται καὶ σβήνει
κι ὀπίσω του τ' ὀλόχρυσο τὸ πέρασμά του ἀφήνει...
Κτυπάει ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὰ πόδια,
ὁ ζευγολάτης στάθηκε καὶ σαλαγάει τὰ βόδια.
Γυρίζει, ἀκούει τὸν ἀχό, τρεμουλιαστὰ ποὺ φτάνει,
στέκει . . . κοιτάζει τὸ χωριὸ καὶ τὸ σταυρὸ τοῦ κάνει.

Ἄλ. Φωτιάδης.

«Ἀρσιζὰ μυσικὰ»

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΞΕΝΗΤΕΥΜΕΝΟΥ

Δέκα ἔτη εἶχεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὁ Κώστας. Ἐνθυμεῖται, ὡς νὰ ἦτο σήμερον, τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπὸ τὴν Καστανιάν, τὸ ὠραῖον χωρίον τῆς Ρούμελης. Ἐφευγε διὰ νὰ περάσῃ τὸν ἀπέραντον καὶ βαθὺν ὠκεανὸν καὶ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, εἰς τὴν μεγάλην πολιτείαν τῆς Ἀμερικῆς.

Τί θλιβερόν ἦτο τὸ ξεκίνημα! . . . Ἀποβραδύς, μαζί μὲ τὴν μεγάλην του ἀδελφήν, τὴν Λάμπω, ὁ Κώστας ἐγύρισε ὅλας τὰς συγγενικὰς οἰκίας. Ἀπεχαιρέτα μὲ τὴν σειρὰν ὅλους τοὺς ἰδικούς του. Εἰς κάθε οἰκίαν εὐχαί, ἀσπασμοί, δάκρυα καὶ μικρὰ δῶρα, διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμῇται εἰς τὰ ξένα.

Ἦτο τότε ὁ Κώστας δέκα ὀκτῶ ἐτῶν. Τὴν ἐσπέραν συνεκεντρώθησαν ὅλοι οἱ ἰδικοὶ του πέριξ τῆς τραπέζης· κανεῖς δὲν εἶχεν ὄρεξιν οὔτε νὰ φάγῃ οὔτε νὰ δ μιλήσῃ. Ἡ μάμμη του, ὁ πατήρ του, ἡ μήτηρ του, ἡ ἀδελφή του καὶ ὁ μικρότερος ἀδελ-

φός του ὁ Πᾶνος, ὅλοι ἔμειναν νηστικοὶ ἐκείνην τὴν ἐσπέραν. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἀράρης, ὁ κατάμαυρος γάτος τῆς οἰκίας, ἐγύριζεν ὅλην τὴν ὥραν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κώστα, ὥσάν νά ἡσθάνετο καὶ αὐτός, διατί ἦσαν ὅλοι λυπημένοι ἐκεῖ μέσα.

Ἡ μάμμη ἔκαμεν ἐπὶ τέλους τὸν σταυρόν της καὶ εἶπε :

— Πήγαινε στὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ, παιδάκι μου ! καὶ ἐπροσποίηθι, ὅτι διώρθωνε τὴν κόμην της, διὰ νὰ κρύψῃ τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς της.

Ὅλοι ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν τράπεζαν καὶ ἔπεσαν νὰ κοιμηθοῦν· ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, ὅτι κανεὶς δὲν ἀπεκοιμήθη. Αὐτὴν τὴν νύκτα δὲν τὴν λησμονεῖ ποτὲ ἐδῶ στὰ ξένα ὁ Κώστας.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων του καὶ τῆς μάμμης του, ὁ Κώστας ἔκαμε καλὴν προκοπὴν. Ἦνοιξεν ἰδικόν του κατάστημα καὶ ἔστειλε τὰ ἔξοδα νὰ ἔλθῃ πλησίον του καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Πᾶνος.

Ἦλθον τὰ Χριστοῦγεννα· ἐδῶ ὅμως δὲν ἤκουον οὔτε τὰς χαρμοσύνους φωνὰς τῶν παιδίων, ποὺ τραγουδοῦν τὰ κάλανδα, οὔτε τὸν γλυκὺν ἀντίλαλον, ποὺ ἐσκόρπιζε παντοῦ ἡ καμπάνα τοῦ χωρίου τῶν.

— Πότε θὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησίαν ; ἠρώτησεν ἀποβραδὺς ὁ Πᾶνος.

— Στὰς ἔνδεκα, ἀπεκρίθη ὁ Κώστας.

— Στὰς ἔνδεκα τὴν νύκτα ;

— Ὅχι, τὸ μεσημέρι.

Δὲν εἶπε τίποτε ἄλλο ὁ Πᾶνος· ἐκίνησε μόνον θλιβερά τὴν κεφαλὴν του, ὥσάν νὰ ἔλεγε :

— Ὅλα παράδοξα εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τὰ βιβλία λέγουν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη νύκτα, ὅτι τὸ σκότος ἐφωτίζετο ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀγγέλων καὶ ὅτι οἱ βοσκοὶ ἀνεκάλυψαν τὸ σπήλαιον μὲ τὴν λάμψιν ἀστέρος· καὶ ἐδῶ θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ μεσημέρι. Μὴ χειρότερα !

Ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐπῆγαν μὲ αὐτοκίνητον εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἄλλα αὐτοκίνητα ἐθορύβουν ἐκεῖ γύρω καὶ ἐσκέπαζον τὰς ψαλμωδίας.

Ὁ στολισμὸς τῆς ἐκκλησίας ἦτο πλούσιος, ὁ ἱερεὺς ἦτο σεβασμιος, οἱ ψάλλται ἔψαλλον μὲ ἄρμονίαν, ἀλλὰ ὁ κόσμος τὰ ἔβλεπεν ὅλα καὶ τὰ ἤκουεν ὅλα μὲ ψυχρότητα. Καὶ ψυχρότερα ἀπὸ ὅλους ἦτο ἡ καρδιά τοῦ Πάνου, ὁ ὁποῖος διὰ πρώτην φοράν ἐώρταζε τὰ Χριστοῦγεννα ἐδῶ εἰς τὰ ξένα.

Ἐνεθυμεῖτο, μὲ ποῖαν λαχτάραν ἐξύπνων ὅλοι εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ τὰ πρῶτα κτυπήματα τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας· ἡ μήτηρ του εἶχε φροντίσει ἀποβραδὺς δι' ὅλους· ἐφόρουν κατακάθαρα ἐνδύματα καὶ ἐξεκίνουν ὅλοι διὰ τὴν ἐκκλησίαν· προηγεῖτο ὁ πατήρ του κρατῶν ἓνα φανόν, διὰ νὰ φωτίζη τὸν δρόμον.

Ὅλοι οἱ δρόμοι τοῦ χωρίου ἐγέμιζον ἀπὸ τοιοῦτους φανούς· μερικοὶ χωρικοὶ ἀντὶ φανῶν ἐκράτουν δαυλοὺς καὶ τοὺς ἐκίνουν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, διὰ νὰ φωτίζουν· ἐχαίρετο κανεὶς νὰ βλέπῃ τὰ φωτεινὰ τόξα, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζον οἱ δαυλοὶ αὐτοὶ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

Υψηλὰ εἰς τὸν βαθυσκότεινον οὐρανὸν ἔλαμπεν ἓν φωτεινὸν ἄστρον, ὡσὰν νὰ ἐδείκνυε καὶ αὐτὸ τὸν δρόμον τῆς ἐκκλησίας· καὶ ὁ κώδων ἀδιακόπως ἐσκόρπιζε τοὺς γλυκεῖς ἤχους του, διαλαλῶν πανταχοῦ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἱερεὺς ἐφόρει τὴν χρυσοκέντητον στολὴν του καὶ ὁ διδάσκαλος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους μαθητὰς ἔψαλλον χαρμόσυνα τροπάρια· καὶ ὅταν ὁ ἱερεὺς ἔλεγε μεγαλοπρεπῶς τὸ «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε . . .», ὁ κώδων ἀντήχει χαρμοσύνης, ὁ ἐπίτροπος ἤναπτεν ὅλας τὰς λαμπάδας τοῦ πολυελαίου, τὸ εἰκονοστάσιον ἔλαμπεν ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν κηρίων καὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἐχύνετο εἰς τὰ πρόσωπα τῶν χριστιανῶν . . .

Αὐτὰ τὰ Χριστοῦγεννα ἐνεθυμεῖτο τώρα ὁ Πᾶνος καὶ ἐπάγωνεν ἡ καρδιά του· δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, τί Χριστοῦγεννα ἦσαν αὐτά, ποῦ ἐώρταζον τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, μὲ ἠλεκτρικὰ κηρία εἰς τὸν πολυέλαιον, μὲ αὐτοκίνητα, χωρὶς ἄστρα, χωρὶς φανούς, χωρὶς νυκτερινὴν πομπήν.

Ἦτο μεσημέρι, ὅταν ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία.

Οἱ δύο ἀδελφοί, μὲ τὸ αὐτοκίνητον πάλιν, ἐπῆγαν εἰς τὸ

ξενοδοχείον νά φάγουν. "Όλα ἦσαν καλὰ καί ἐδῶ, ὅπως καί εἰς τήν ἐκκλησίαν· ὠραῖα ἔπιπλα, καθαρὰ τραπεζομάνδηλα, πολλῶν εἰδῶν καλομαγειρευμένα φαγητά. "Ἐλειπεν ὁμως τὸ καλύτερον· ἔλειπεν ἡ χαρὰ τῶν Χριστουγέννων.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν καί ἐζήτησαν ἐκλεκτὰ φαγητά· ἀλλὰ κανέν δέν ἤγγισαν, διότι ἡ καρδιά των ἦτο παγωμένη ἀπὸ τὴν πίκραν τῆς ξενητιᾶς. Ἐλησμόνησαν καί νά κάμουν τὸν σταυρόν των· κανεῖς δέν ὠμίλει εἰς τὸν ἄλλον· καί οἱ, δύο ἐσυλλογίζοντο τὸ γεῦμα τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸ χωρίον των. Ἐκεῖ ἡ λειτουργία ἐτελείωνε τὴν χαραυγὴν καί οἱ χωρικοὶ ἐσκορπίζοντο καί ἐγέμιζον ὅλους τοὺς δρόμους.

— Καί τοῦ χρόνου καί καλὴ ὄρεξι! ἔλεγον εἰς τοὺς γείτονας, φθάνοντες εἰς τὰς οἰκίας των. Καί κάθε οἰκογένεια ἐστρώνετο εἰς τὸ πλούσιον γεῦμα τῶν Χριστουγέννων.

Αὐτὰ τὰ Χριστούγεννα ἐνεθυμοῦντο οἱ δύο ἀδελφοί, παρατηροῦντες τὰ ἄθικτα φαγητά των.

— Καί τοῦ χρόνου, Πᾶνο! εἶπε κάποτε ὁ Κώστας ξηροκαταπίνων, διὰ νά μὴ ἐκσπάσῃ εἰς λυγμούς.

— Καλὴ πατρίδα, ἀπεκρίθη μελαγχολικὰ ὁ Πᾶνος.

— Ἀλήθεια, Πᾶνο· ἡ εὐχὴ σου εἶναι σωστή· ἐγὼ πρέπει πλεόν νά ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα καί ὕστερα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη πρέπει νά ἔλθῃς καί σύ. Δέν εἶναι ζωὴ ἐδῶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν· νά μὴ λημονήσῃς, Πᾶνο, ποτὲ τὰ σημερινὰ Χριστούγεννα.

— Καί νά θέλῶ νά τὰ λησμονήσω, Κώστα, δέν θά μ' ἀφήσῃ ἡ σημερινὴ ἑορτὴ, ποὺ γίνεται ἐδῶ τὸ μεσημέρι, μὲ ἠλεκτρικὰ κηρία, μὲ αὐτοκίνητα, χωρὶς ἀστέρια, χωρὶς φανάρια, χωρὶς καμπάνες.

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

“Αχ, ἄχ, Χριστουγεννιάτικο τῆς φαμελιᾶς τραπέξι,
 ποὺ ταῖρι ταῖρ’ ἡ ὄρεξι μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!
 Τὰ ποτηράκια ἤχοῦν γλυκά, λαμποκοποῦν τὰ πιάτα.
 γύρω φαιδρὰ γεράματα καὶ προκομμένα νιάτα!
 Γάλος στὴ μέση δόλοξεστος μοσχοβολᾷ, ροδίζει.
 μοιράζει ἡ μάνα γνωστικά καὶ τὴ χαρὰ σκορπίζει...
 Καὶ νὰ σ’ ἀρχίζῃ ἀκούραστη ὁ πάππος ὁμιλία,
 τῶν Χριστουγέννων μιὰ γνωστή, πανάρχαια ἱστορία...

“Αχ, ἄχ, Χριστουγεννιάτικο τῆς φαμελιᾶς τραπέξι,
 ποὺ ταῖρι ταῖρ’ ἡ ὄρεξι μὲ τὴν ἀγάπη παίζει!

Νᾶμουν τοῦ σταύλου ἐν’ ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κομμάτι,
 τὴν ὥρα π’ ἀνοιξ’ ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι!
 Νὰ ἰδῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
 τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων τοῦ γύρω στὸ μέτωπό του.
 Νὰ λάμψω ἀπὸ τὴ λάμψι τοῦ κι ἐγὼ σὰν διαμαντάκι,
 κι ἀπὸ τὴ θεία του πνοὴ νὰ γίνω λουλουδάκι,
 νὰ μοσχοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία,
 ποὺ ἀναψὲ στὰ πόδια τοῦ τῶν Μάγων ἡ λατρεῖα...

Νᾶμουν τοῦ σταύλου ἐν’ ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κομμάτι,
 τὴν ὥρα π’ ἀνοιξ’ ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι!

Κωστῆς Παλαμᾶς.

«Τραγούδια τῆς πατρίδος μου»

ΤΑ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΩΝ

“Όλα τὰ ἐξωκκλήσια γεννοῦν εἰς τὴν ψυχὴν μας μίαν ἰδιαίτεραν συγκίνησιν· μᾶς συγκινεῖ ἡ μόνωσίς των εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων καὶ τῶν ὀρέων· μᾶς συγκινοῦν αἱ ὀλίγαι καὶ πτωχικαὶ εἰκόνες των· μᾶς συγκινεῖ τὸ μονάκριβον κανδήλιον, τὸ ὅποῖον σπανιώτατα ἀνάπτουν οἱ σπάνιοι προσκυνηταί· μᾶς συγκινεῖ γενικῶς ἡ ἐγκατάλειψίς των.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον μὲ τὰ ἐξωκκλήσια τῶν θαλασσινῶν πληθυσμῶν. Αὐτὰ εἶναι κτισμένα εἰς μικρὰ παραλιακὰ ὑψώματα· ἐνώπιόν των ἀπλώνεται ἀπέραντος ἡ γαλανὴ θάλασσα καὶ ὁ θόρυβος τῶν κυμάτων τῆς τὰ συντροφεύει διαρκῶς.

Τὰ ὑψωσεν ἐκεῖ ὁ πόνος καὶ ἡ λαχτάρα τῶν θαλασσινῶν. Τὸ καλοκτισμένον καὶ ὀλόλευκον κτίριον δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὸ πενιχρὸν ἐξωκκλήσιον τῶν ὀρέων. Οἱ ναυτικοὶ ἐφρόντισαν πολὺ διὰ τὸν στολισμὸν καὶ τὴν καθαριότητά του. “Όλα ἐκεῖ μέσα λαμποκοποῦν. Τὰ μανουάλια, τὰ κανδήλια, αἱ εἰκόνες, οἱ τοῖχοι, τὸ πάτωμα.

Μεγαλυτέρα ὅλων καὶ περισσότερον στολισμένη εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου, εἰς τὸν ὅποῖον εἶναι ἀφιερωμένος ὁ ναῦσκος· εἰς τὴν βάσιν τῆς εἶναι κρεμασμένα τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀφιερῶματα τῶν θαλασσινῶν. Τὰ εἶχον ὑποσχεθῇ εἰς ὥρας μεγάλων κινδύνων.

Εἰς τὸν Ἅγιον τοῦ ἐξωκκλησίου στρέφει τὸν νοῦν του ὁ θαλασσινός, ὅταν παλαίῃ μὲ τὸν θάνατον εἰς τὴν πολυκύμαντον θάλασσαν· καὶ τὸν λευκὸν ναῖσκον μὲ παλμοὺς καρδίας ἀντικρύζει τὸ πρῶτον ἀπὸ μακρὰν, ὅταν τὸ πλοῖον του ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα.

Εἰς τὸν Ἅγιον τοῦ ἐξωκκλησίου καταφεύγει ἡ στοργικὴ μήτηρ τοῦ ξενιτευμένου θαλασσινοῦ κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας, ὅταν ἀκούῃ τὸν ἰσχυρὸν ἄνεμον νὰ συνταράσῃ τὴν θάλασσαν καὶ σκέπτεται τοὺς κινδύνους τοῦ τέκνου τῆς.

Εἰς τὸν θαλασσινὸν Ἅγιον στηρίζει τὰς τελευταίας ἐλπί-

δας της ή άφωσιωμένη σύζυγος διά τόν σύντροφον τοῦ βίου της, ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νά καταποντισθῇ.

Καί εἰς τόν ὁλόλευκον ναῖσκον συνέρχονται ὅλοι, διά νά γονατίσουν πρό τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀγίου καί μέ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς νά ἐκδηλώσουν τήν εὐγνωμοσύνην των πρός τόν στοργικόν Προστάτην τοῦ τόπου των διά τήν σωτηρίαν τῶν ἀγαπητῶν ὑπάρξεων.

Καί τὸ φῶς τῶν λαμπάδων καί ὁ καπνὸς τοῦ θυμιάματος ἀνέρχονται πρός τόν οὐρανόν, μάρτυρες τῆς εὐσεβείας καί τῆς εὐγνωμοσύνης ! . . .

Δημήτριος Κοντογιάννης.

Τ Ο Ξ Ω Κ Κ Λ Η Σ Ι

Γίγαντας ὁ πλάτανος χιλιόχρονος
κι ἡ κουφάλα του κρυφὸ ξωκκλήσι
καί, διωγμένοι οἱ χριστιανοί, τὴν πίστι τους
μέσ' στὸν κούφιο πλάτανο εἶχαν κλείσει.

Ἄπ' τὰ μάτια τοῦ διαβάτη ἀπόκρυβαν
σκῖνοι καί λυγιᾶς τὸ μονοπάτι
κι εἶχε γιὰ σκεπὴ τὰ πλατανόφυλλα
καί τὴν πόρτα του ἔφραζαν οἱ βάτοι.

Ἕνας - ἕνας μέ λαχτára πήγαιναν
σύθαμπα τὸν ὄρθρο καί τὸ βράδυ
γιὰ νά θυμιάτουν τὰ εἰκονίσματα
καί νά βάλουν στὸ κανδηλὶ λάδι.

Τώρα, ὅταν διαβαίνωμε ἀπ' τὸν πλάτανο,
τίποτ' ἄλλο πιά δέ θ' ἀπομένῃ
παρὰ μόνο μιὰ κουφάλα ξέσκεπη,
σάπια, τρύπια καί σαρακωμένη.

Μ' ἀπ' τῆς πίστεως τ' ἁγιασμένο χάλασμα
 κάθε γλυκοχάραμα καὶ δεῖλι
 θὰ μυρίζῃ κάτι — σὰν θυμίαμα,
 θὰ φωτίζει κάτι — σὰν κανδήλι.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΠΟΙΜΕΝΩΝ

[Ὁ Δημήτρης Νουλᾶς, πτωχὸς ἐργάτης, ἐκ Λεχαινῶν, ἐφιλοξενεῖτο εἰς τὴν καλύβην τοῦ βλαχοποιμένο Νάσου. Οἱ βλάχοι τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ δήμου Βουπρασίων Ἠλείας, ἐγεγρθέντες τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἡτοιμάζοντο διὰ τὴν Ἀνάστασιν. Ὁ Νάσος, ἐγεγρθεὶς καὶ ἐξελθὼν τῆς καλύβης του, παρακολουθεῖ τὴν Ἀνάστασιν μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν γέροντα Δημήτρη Νουλᾶν].

— Παπποῦ ! Ἦ παπποῦ ! ἐφώνασεν ὁ Νάσος θίγων αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός.

— Τί ναι ;

— Σήκω νὰ ἰδοῦμε τὴν Ἀνάστασι . . .

“Ὅτε ἐξηλθον τῆς καλύβης, ἠκούοντο καθ’ ὅλην τὴν κοιλάδα καὶ τὰς πέριξ ράχεις φωναὶ συγκεχυμέναι. Οἱ βλάχοι ὅλοι τῆς περιφερείας ἐκείνης ἦσαν ἐπὶ ποδός, στολισμένοι, μὲ τὰ κηρία εἰς χεῖρας, ἀναμένοντες τὴν Ἀνάστασιν.

“Ὅλη ἐκείνη ἡ περιφέρεια ἐκ λοφίσκων κυματοειδῶν καὶ μικρῶν κοιλάδων, πλουσία εἰς βλάστησιν καὶ εἰς νερά, κατέχει τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ δήμου Βουπρασίων. Οἱ βλάχοι ἔχουν κατασκηνώσει ἐκεῖ πολυάριθμοι, ἄλλοι εἰς μικροὺς συν-οικισμοὺς, ἄλλοι μεμονωμένοι κατὰ οἰκογενείας καὶ ἄλλοι ἀναμείξ μετ’ ἐντοπίων, κατοικοῦντες μικρὰ χωρίδια ἐκ δέκα ἕως εἴκοσιν οἰκίσκων ἕκαστον.

Οἱ βλάχοι ἔρχονται ἐκεῖ καὶ ξεχειμάζουν, ἀπὸ τοῦ Ἀπρι-

λίου δὲ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ ποίμνιά των ἀναχωροῦν διὰ τὰ βουνά, ὅπου ξεκαλοκαιριάζουν. Δὲν εἶναι δυνατόν διὰ τοῦτο ν' ἀπαντήσῃ τις καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἔκτασιν ἐκκλησίας παρὰ μικρὰς μόνον ὡς κελλία εἰς τὰ πέριξ χωρίδια.

Τὰ χωρίδια ὅμως αὐτά, ἂν ἔχουν ἐκκλησίας, δὲν ἔχουν ἱερεῖς· διότι οἱ χωρικοί, ἀνθρακεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὑλοτόμοι*, εἶναι τόσον πτωχοί, ὥστε μόλις νὰ ἐξοικονομοῦν τὴν πενιχρὰν τροφήν των καὶ τὴν πενιχροτέραν ἐνδυμασίαν των.

Διὰ νὰ μὴ λησμονήσουν ὅμως καθόλου τὸν Θεόν, συνεφώνησαν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐκάλεσαν ἕνα ἱερέα, ὁ ὁποῖος ὑποχρεοῦται εἰς κάθε ἑορτὴν νὰ λειτουργῇ κατὰ σειρὰν καὶ εἰς ἕν χωρίδιον. Καὶ οἱ βλάχοι τῶν πέριξ συνοικισμῶν συνεισφέρουν, ἐφ' ὅσον καιρὸν μένουν ἐκεῖ καί, ὁπότεν ὁ ἱερεὺς λειτουργῇ εἰς τὸ πλησιέστερον χωρίδιον, πηγαίνουν ὅσοι θέλουν καὶ λειτουργοῦνται.

Ἄλλ' ἢ Ἀνάστασις πρέπει νὰ γίνεται εἰς ὅλους ταυτοχρόνως καὶ νὰ μετέχουν ὅλοι τῆς ἱερωτέρας καὶ μεγαλυτέρας ἑορτῆς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Διὰ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ ἐγείρωνται παράπονα προτιμήσεως καὶ διὰ νὰ μετέχουν ὅλοι, καὶ οἱ πλέον ἀπομεμακρυσμένοι, τῆς ἱερᾶς τελετῆς, τελοῦν αὐτὴν ἔξω εἰς τὸ ὑπαιθρον ὑπὸ τὸν διάστερον οὐρανὸν καὶ τὸν εὐρὺν ὀρίζοντα.

Ἦδη εἶχε πλησιάσει ἡ ὥρα.

Οἱ βλάχοι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά των ἴσταντο ἔτοιμοι, ἕκαστος ἔξω τῆς καλύβης του. Οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰ πέριξ χωρίδια εἶχον ἀνέλθει εἰς τὰ ὑψώματα, νέοι ζωηροί, γέροντες λευκόμαλλοι, παιδιά, γυναῖκες νέαι καὶ γραῖαι, ὅλοι προσηλωμένους ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὀρίζοντος. Διότι ἐγνώριζον, ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ὑψοῦτο ὑψηλὴ ράχης, ἐπὶ τῆς ὁποίας θ' ἀνεφαίνετο ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν λαμπάδα εἰς χεῖρας, διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Αἱ μεγάλαι πυραὶ ἐλαμπάδιζον εἰς τὰ ὕψη, ρίπτουσαι ροδόχρουν χροιάν ἐπὶ τῶν προ-

σώπων καὶ τῶν καθαρῶν ἐνδυμάτων τῶν χωρικῶν καὶ τῶν βλάχων.

Ἡ καρδιά ὅλων ἐβροντοκτύπα ἀνυπόμονος εἰς τὴν ἐγγιζουσάν μεγάλην καὶ ἱερὰν δι' αὐτοὺς στιγμὴν. Κάθε ἄστρον, τὸ ὁποῖον προέκυπτεν ἀπὸ τὴν ράχιν, τὸ ἐνόμιζον ὡς τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως καὶ ἀνεκραύγαζον καὶ ἀνεπήδων οἱ νεώτεροι μετὰ χαρᾶς.

— Νά το, ἐφάνηκε! Νά το, ἐφάνηκε!

— 'Αμ' ποῦ ἀκόμη! . . ., ἔλεγον οἱ γεροντότεροι καὶ διηγοῦντο παραμύθια διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα.

— Νά το! Νά το! Ἐκεῖο εἶναι, ἐφώνασέ τις αἴφνης περιχαρής.

Τῷ ὄντι πρὸς ἀνατολὰς ἐφάνη φῶς λαμπάδος, τρεμοσβῆνον εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Διέσχιζε τὴν σκοτίαν καὶ ἐπέρριπτε παρήγορον καὶ ἐλαφρὰν τὴν λάμπιν του πέριξ ὡς ἡ ἰδέα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἥτις διέλυσε τὰ ἄγρια σκότη τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος.

Οἱ βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη πέριξ συνέκέντρωσαν ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν των.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τὴν ράχιν ἔντονος καὶ παρατεταμένη. Ἀναπαλλομένη ἔφθασεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀξέστων ἀκροατῶν ὅλων καὶ ἐπέχυσεν ἐπ' αὐτῶν γλυκύτητα καὶ συγκίνησιν.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἤχησεν ἐντονωτέρα. Οἱ βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔκκλινον τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμαν τὸν σταυρόν των. Ὅλη ἐκείνη ἡ ἐκτεταμένη περιφέρεια ἦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρύτατος ναός, ὅπου ἐδοξάζετο τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἐκ τρίτου. Συγχρόνως παρὰ τὸ φῶς τῆς λαμπάδος ἐφάνη ἀναλαμπή* πυρολίθου καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν διεχύθη ἀνά τὴν ἔκτασιν βαρὺς κρότος πυροβόλου. Ὁ ἱερεὺς,

ὀλίγον διαφέρων κατὰ τὴν παίδευσιν τῶν πέριξ ἀκροατῶν του, ἀφελῆς, ὅπως αὐτοί, δοξολογῶν τὸν Θεόν του, ὅπως καὶ οἱ ποιμένες καὶ οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς, μὲ τοὺς ὁποίους ἔζησε καὶ ἀνετράφη, ἔδιδεν ἀπ' ἐκεῖ πρῶτος μετὰ τὸ ἄγγελμα τῆς Ἀναστάσεως τὸ σύνθημα τῶν πυροβολισμῶν καὶ τῆς χαρᾶς.

Εὐθύς, ὥσαν ὅλη ἐκείνη ἡ ἔκτασις νὰ κατείχετο ὑπὸ πολυαρίθμου στρατοῦ παραμονεύοντος καὶ ἐπιπίπτοντος αἴφνης κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, πλεῖστοι ἠκούσθησαν πυροβολισμοί, φωτίσαντες μὲ ἀστραπιαίαν ταχύτητα πρασίνας ράχεις, λαγκάδια καθάρᾳ, δένδρα καὶ καλύβας, πρόβατα καὶ μανδριά. Οἱ βλάχοι ἐν ἐξάλλῳ* ἐνθουσιασμῷ μετέδιδον πρὸς ἀλλήλους τὴν εὐχάριστον εἶδισιν τῆς Ἀναστάσεως.

— Χριστὸς ἀνέστη, ἀδέρφια ! . . .

— Ἀληθῶς ἀνέστη ! . . . Ἀληθῶς ἀνέστη ! . . .

— Ζῇ καὶ βασιλεύει ! . . . Ζῇ καὶ βασιλεύει ! . . .

Ἦδη πολυάριθμα μικρὰ φῶτα ἐπλανῶντο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· τὰ βλαχόπουλα ἔσπευδον προθύμως νὰ μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἅγιον φῶς, τὸ ὁποῖον ἔλαβον ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως.

Ἀπὸ ἐκάστην καλύβην τὰ καριοφίλια καὶ αἱ ἀσημοπιστόλαι ἤστραπτον καὶ ἐβρόντων καὶ αἱ σφαῖραι διεσταυροῦντο εἰς τὰ ὕψη συρίζουσαι. Τὰ ἐντὸς τῶν μανδριῶν πρόβατα ἐβέλαζον καὶ ἐπήδων φοβισμένα ἐκ τῶν κρότων· οἱ σκύλλοι ὕλακτουν, οἱ ἵπποι ἐχρεμέτιζον καὶ ὅλη ἡ ἔκτασις ἦτο πλήρης συμμιγοῦς καὶ ἀκαταλήπτου θορύβου.

Ἡ ράχις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεφάνη τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἦτο ἤδη κατάφωτος. Εἵκοσιν ἕως εἰκοσιπέντε βλάχοι ἀσκεπεῖς μὲ τὴν λαμπάδα ἀναμμένην εἰς χεῖρας ἐγонуπέτουν πέριξ τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος ὀρθὸς ἐκίνει τὴν λαμπάδα του ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ψάλλων τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ φωτός, ὡς ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀστραπῶν τοῦ Σινᾶ.

Ἀνδρέας Καρκαβίτσας.

«*Διηγήματα*»

ΠΑΣΧΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Τὸ πλοῖον κατασκότεινον ἔσχιζε τὰ νερά· ἐζήτει ἀνυπομόνως τὸν λιμένα του. Δὲν εἶχεν ἄλλο φῶς παρὰ τοὺς δύο χρωματιστοὺς φανούς τῆς γεφύρας δεξιὰ καὶ ἀριστερά· εἷς ἄλλος φανὸς λευκός, ἀκτινοβόλος, ἦτο ὑψηλὰ εἰς τὸν ἰστὸν τῆς πρῶρας καὶ ἄλλος εἷς μικρὸς ὀπίσω εἰς τὴν πρύμνην του. Τίποτε ἄλλο.

Οἱ ἐπιβάται ἦσαν ὅλοι ἐξηπλωμένοι εἰς τοὺς θαλαμίσκους των, ἄλλοι παραδεδομένοι εἰς τὸν ὕπνον καὶ ἄλλοι εἰς τοὺς συλλογισμούς. Οἱ ναῦται καὶ οἱ θερμασταί, ὅσοι δὲν εἶχον ὑπηρεσίαν, ἐρροχάλιζον εἰς τὰ διαμερίσματά των. Ὁ πλοίαρχος μὲ τὸν πηδαλιουχὸν ὄρθιοι εἰς τὴν γέφυραν, μαῦροι ὡς σκιαί, σχεδὸν ἐναέριοι, ἐνόμιζες ὅτι ἦσαν πνεύματα καλόγνωμα, τὰ ὁποῖα ἐκυβέρνην εἰς τὸ χάος τὴν τύχην τοῦ τυφλοῦ σκάφους καὶ τῶν κοιμωμένων ἀνθρώπων.

Αἴφνης ὁ κώδων τῆς γεφύρας ἐσήμανε μεσονύκτιον. Μεσονύκτιον ἐσήμανε καὶ ὁ κώδων τῆς πρῶρας. Ὁ κωδωνισμὸς γοργός, εὐθυμος, ἐπέμενε νὰ διαχέῃ τόνους μεταλλικοὺς εἰς τὰ πέριξ, κάτω εἰς τὴν σκοτεινὴν θάλασσαν καὶ ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀστεροφεγγῇ οὐρανόν, καὶ νὰ προσκαλῇ ὅλους εἰς τὸ κατάστρομα. Καὶ διὰ μιᾶς τὸ σκοτεινὸν πλοῖον ἐπλημμύρισεν ἀπὸ φῶς, ἀπὸ θόρυβον, ἀπὸ ζωὴν. Ἐφῆσε τὸ πλήρωμα τὰ διαμερίσματά του καὶ οἱ ἐπιβάται τοὺς θαλαμίσκους των.

Ἐμπρὸς εἰς τὴν πρῶραν καὶ εἰς τὴν πρύμνην ὀπίσω ἀνυπόμονοι ἔφευγον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ναυκλήρου αἱ βολίδες* ἔφθαναν, νομίζεις, εἰς τὰ ἄστρα καὶ ἔπειτα ἔσβηναν εἰς τὴν ἄβυσσον, ὡς πρασινοκόκκινοι ἀστερισμοί.

Τὰ ἰστία, αἱ κεραταί, τὰ κιγκλιδῶματα ἔλαμπον ὡς ἐπιτάφιοι ἀπὸ τὰ κηρία. Καὶ δὲν ἦτο ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ πλοῖον παρὰ ἓν μέγα πολυκάνδηλον, τὸ ὁποῖον ἔφεγγεν ἐπάνω εἰς τὰ νερά ὡς πυροτέχνημα.

Ἡ γέφυρα ἐστρωμένη μὲ μίαν μεγάλην σημαίαν ὁμοίαζε

μέ 'Αγίαν Τράπεζαν. Ἐν κάνιστρον μέ κόκκινα αὐγά καί ἄλλο μέ λαμπροκούλουρα εὐρίσκοντο ἐπ' αὐτῆς.

Ὁ πλοίαρχος, σοβαρός, μέ μίαν λαμπάδα ἀναμμένην εἰς τὴν χεῖρα, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Τὸ πλήρωμα καὶ οἱ ἐπιβάται πέριξ αὐτοῦ, ἀσκεπεῖς καὶ μέ τὰς λαμπάδας εἰς τὰς χεῖρας, ἐπανελάμβανον τὸ τροπάριον ρυθμικῶς καὶ μέ κατάνυξιν.

— Χρόνια πολλά, κύριοι! Χρόνια πολλά, παιδιὰ μου! . . . , ἠυχήθη, ἅμα ἐτελείωσε τὴν ψαλμωδίαν, στρεφόμενος πρῶτον πρὸς τοὺς ἐπιβάτας καὶ κατόπιν πρὸς τὸ πλήρωμα ὁ πλοίαρχος.

— Χρόνια πολλά, καπετάνιε! Χρόνια πολλά! . . . , ἀπήντησαν ἐκεῖνοι ὁμοφώνως.

— Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια σας, κύριοι! Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια μας, παιδιὰ, ἐпанέλαβεν ὁ πλοίαρχος, ἐνῶ ἐν μαργαριτάρι ἐφάνη εἰς τὸ ἄκρον τῶν ὀφθαλμῶν του.

— Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια μας, καπετάνιε! . . .

Ἐπειτα ἐπέρασαν μέ τὴν σειράν, πρῶτον οἱ ἐπιβάται, ἔπειτα τὸ πλήρωμα, ἐπῆραν ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ καπετάνιου τὸ κόκκινο αὐγὸ καὶ τὸ λαμπροκούλουρο καὶ ἤρχισαν πάλιν τὰς εὐχὰς καὶ τὰ φιλήματα.

— Χριστὸς ἀνέστη!

— Ἀληθῶς ἀνέστη!

Οἱ ἐπιβάται διηυθύνθησαν εἰς τὰς θέσεις των, νὰ φάγουν τὴν μαγειρίτσαν. Οἱ ναῦται ἀνὰ δύο εἰς τοὺς διαδρόμους ἐτσούγγριζαν τ' αὐγά των, γελῶντες καὶ ἀστειευόμενοι μεταξὺ των.

Ἐπαυσεν ὁ κωδωνισμός· τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἔσβησαν τὰ κηρία. Τὸ πλοῖον ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν ἡσυχίαν του. Ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ πηδαλιούχος κατάμονοι ἐπὶ τῆς γεφύρας ἐξηκολούθουν τὴν ἐργασίαν των σιωπηλοὶ καὶ ἄγρυπνοι.

Καὶ τὸ πλοῖον ὁλοσκότεινον πάλιν ἐξηκολούθησε νὰ διασχίζῃ τὰ νερὰ καὶ νὰ ζητῇ ἀνυπομόνως τὸν λιμένα του.

Ἀνδρέας Καραβίτσας.

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Καθαρώτατον ἥλιο ἐπρομηνοῦσε
τῆς αὐγῆς τὸ δροσᾶτο ὕστερο ἀστέρι.
Σύγνεφο, καταχνιά, δὲν ἀπερνοῦσε,
τ' οὐρανοῦ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ μέρη.
Καὶ ἀπὸ 'κεῖ κινημένο ἀργοφυσσοῦσε
τόσο γλυκὸ στὸ πρόσωπο τ' ἀέρι,
ποῦ λὲς καὶ λέει μέσ' στῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα:
Γλυκειὰ ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατος μαυρίλα.

Χριστὸς 'Ανέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
ὅλοι μικροί, μεγάλοι, ἐτοιμαστήτε.
Μέσα στὶς ἐκκλησιᾶς τίς δαφνοφόρες
μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχτήτε.
'Ανοίξετε ἀγκαλιᾶς εἰρηνοφόρες
ὀμπροστὰ στοὺς 'Αγίους καὶ φιληθῆτε.
Φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
πέστε «Χριστὸς 'Ανέστη!» ἔχθοι καὶ φίλοι.

Διονύσιος Σολωμός.

«*Ἀπαντα*»

Η ΠΙΣΤΙΣ

Μὴ φοβηθῆς τὸ σπῖτι, ποῦ ἄνοιξε
στὴ γῇ βαθιὰ τὰ θέμελά του,
κι ἄς ἔρθουν χίλιοι ἀνεμοστρόβιλοι
καὶ τῇ σκεπῇ του ἄς ρίξουν κάτω.

Μὴ φοβηθῆς τὸ δένδρο, ποὺ ἄπλωσε
τὶς ρίζες του βαθιά στὸ χῶμα,
καὶ ἄς σπάσῃ τὴν κορφή του ὁ ἄνεμος
καὶ τὰ πυκνὰ κλαδιὰ του ἀκόμα.

Μὴ φοβηθῆς αὐτόν, ποὺ στήριξε
στὴν Πίστι ἐπάνω τὴν ἐλπίδα.
Τὸν εἶδα στὴ ζωὴ νὰ μάχεται,
μὰ πάντα ἀνίκητο τὸν εἶδα.

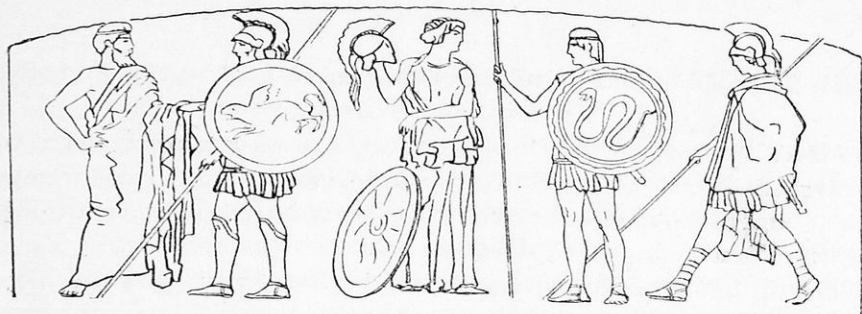
Ἰωάννης Πολέμης.

Β'.
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

*Χρυσὰ τὰ φύλλα, πὸν μιλοῦν
γιά τὴ διζή Σου δόξα !*

Κ. Παλαμᾶς.

Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Δικαίως θαυμάζεται ο Ἀριστείδης περισσότερο από κάθε άλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν διὰ τὴν σώφρονα διαγωγήν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του βίου.

Ὁ Ἀριστείδης, παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, ὄχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωσε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδασεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδασεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος κάθε προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, κάθε ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν, πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδασεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμοῦν τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμοῦν τὰς θέσεις καὶ ὅτι χωρὶς ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν

κανέν μέγα ἔργον δὲν κατορθώνεται διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, χωρὶς οὐδεμίαν ἐπιτήρησιν, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ λάφυρα, οὔτε εἰς ἄλλον ἐπέτρεψε νὰ λάβῃ τίποτε ἀπὸ αὐτά. «Χρεωστοῦμεν», ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, «νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, ὅχι διὰ νὰ πλουτήσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ χωρὶς πληρωμῆν, ἔστω καὶ χωρὶς δόξαν».

Εἰς τὴν εὐγενῇ του ψυχὴν ἡ ἀγάπη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηδένιζε * κάθε ἄλλο αἴσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλείστοι τῶν συμπολιτῶν του δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ * καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἦθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ, ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἦθελον ἐκλείψει ἔκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας ἐντροπιασμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Οὗτοι τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχαν ἐπανέλθει εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχαν ἐρημώσῃ καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὰ ἑξῆς: — Ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος ν' ἀνιδρύσῃ δι' ἐξόδων τοῦ ὅλας τὰς κατακαειδῶς οἰκίας σας καὶ τοὺς καταστραφέντας ναοὺς, νὰ σᾶς χορηγήσῃ δὲ ἀφθονα

χρήματα καὶ νὰ σᾶς κάμῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἐδέχεσθε νὰ καταθέσῃτε τὰ ὅπλα σας.

Οἱ Σπαρτιᾶται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν, μήπως εἰς τὴν ἀπελπισίαν των παραδεχθοῦν τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Δι' αὐτὸ ἔστειλαν συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀπορρίψουν τὰς περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὥραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμστον ἀπάντησιν, ἥ ὁποία καὶ μόνη ἦτο ἱκανὴ ν' ἀπαθανάτισῃ * τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

— Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζουν, ὅτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἐξαγορασθοῦν μὲ τὰ χρήματα, διότι αὐτοὶ οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσοῦ γνωρίζουν. Ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. Ἄς πληροφορηθοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσοῖον ἤθελάν ποτε πωλήσῃ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος, ὅτι μόνον, ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας.

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν ἔγινεν, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλάς ἐσώθη!

Λέων Μελάς.

«Γεροστάθης», Μέρος Β'.

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΝΙΚΗΣ

... Μέσ' απ' τῆς νίκης τὴν κραυγή,
 ποὺ ἡ ἀθανασία γεννιέται
 ἀπ' τὴν ἀνδρεία καὶ τιμή,
 ὥραϊος σὰν Ἑρμῆς πετιέται
 ἕνας ὀπλίτης μὲ ὀρμή.

Καὶ τρέχει, τρέχει, πηλαλᾷ
 κι ἔχει στὸ νοῦ του τὴν Ἀθήνα,
 ποὺ μαρμαρόκτιστη γελᾷ
 στοῦ ἡλίου τὴν χρυσὴν ἀκτῖνα,
 καὶ ροβολᾷ καὶ ροβολᾷ.

Στὰ πόδια του ἔχει ἀστραπή,
 ἔχει λαχτάρια στὴν καρδιά του
 πρῶτος νὰ φθάσῃ νὰ εἰπῇ,
 νὰ φέρῃ πρῶτος ἐκεῖ κάτω
 τὴν εἶδησι τὴ χαρωπὴ ...

Ὅλη ἡ ψυχὴ του κι ἡ ζωὴ
 τὴν ὥρα ἐκείνη κρᾶζει «Νίκη!»,
 κάθε τῆς φύσεως πνοὴ
 θαρρεῖ πὼς ἀλαλάζει «Νίκη!»
 μὲ μιὰν ἀτέλειωτη βοή ...

Σὰν εἶδε ἐμπρός του νὰ φανῇ
 μακριὰ στὰ βάθη σὰν εἰκόνα
 τὴν πόλι ἐκείνη τὴν τρανὴ,
 ποὺ γέννησε τὸν Μαραθῶνα,
 τὴ δόξα τὴν παντοτεινὴ,

Τότε μέσ' στή βαθειά σιγή
 άπ' τά λαχταριστά του στήθη
 άντήχησε χαράς κραυγή
 κι ώρμησε, πέταξεν, έχύθη
 μέ γρηγοράδα πιό γοργή.

Κι έκείνοι, πού τόν καρτεροῦν
 κι άπό τά τείχη άγναντεύουν.
 τόν διακρίνουν, τόν θωροῦν
 κι άνατριχιάζουνε, μαντεύουν
 καί τρέχουνε καί λαχταροῦν . . .

«Νίκη!» φωνάζει· κι ή φωνή
 άντιλαλεῖ σέ μύρια στήθη
 καί μύρια στήθη συγκινεῖ.
 Σέ κάθε ὄψι φῶς έχύθη,
 σέ κάθε στήθος ήδονή.

«Νίκη!» Τοῦ κόβει· ή λαλιά
 καί γέρνει τὸ νεκρὸ κεφάλι
 μέσ' στής χαράς τήν άγκαλιά,
 μέσ' στής γιορτῆς τή θεία ζάλη,
 μέσ' στοῦ θριάμβου τά φιλιά . . .

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

«Ποιήματα», Τόμ. Α΄.

ΥΠΕΡΑΝΩ ΟΛΩΝ Η ΠΑΤΡΙΣ

Δειλινὸν θερινῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην. Ὁ ἥλιος κλίνει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὕψηλοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς Ταυγέτου, ὁ ὁποῖος ὡς τεῖχος ὑψώνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Ἀπέναντί του ὁ Πάρνων χαμηλότερος καὶ ἡμερώτερος. Αἱ πλάγαι ἀκτῖνες φωτίζουν τὴν πόλιν κτισμένην ἐπὶ ὑψώματος, ὅχι μακρὰν ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ταυγέτου.

Ἐὰν ἐξαιρέση κανεῖς τὸ βουλευτήριον καὶ τοὺς ναοὺς, ἡ πόλις δὲν ἀπετελεῖτο παρὰ ἀπὸ μικροὺς καὶ ταπεινοὺς οἰκίσκους. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς στέγης, τῶν θυρῶν, παραθύρων καὶ ἐπίπλων οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου δὲν ἐπέτρεπον ἄλλο ἐργαλεῖον ἀπὸ τὸν πέλεκυν καὶ τὸ πριόνιον. Καὶ οἱ μεγάλοι στρατῶνες ἀκόμη, ὅπου διέμενον οἱ Σπαρτιᾶται ἀπὸ ἡλικίας ἐπτά ἐτῶν μέχρι ἐξήκοντα, ἦσαν χαμηλοὶ καὶ ἀπλοῖ. Τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον μέρος ἦτο ἡ δεινὸς ἀγορὰ, περὶ τῆς ὁποίας εὐρίσκοντο οἱ ναοὶ τοῦ Διὸς, τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἄλλων θεῶν, τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ἀρτέμιδος, ναοὶ ἡρώων καὶ βωμοί. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα δὲν εἶχον τὴν λαμπρότητα τῶν ἱερῶν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Μεγαλύτεραν ἐντύπωσιν προξενεῖ, ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν ἔχει περιτειχισμένην ἀκρόπολιν, ὅπως ὅλαι αἱ πόλεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὔτε τὴν περιβάλλουν τεῖχη. Τεῖχη ἦσαν τὰ γενναῖα στήθη τῶν ἀνδρείων τέκνων τῆς.

Μία Σπαρτιᾶτις μὲ βραχὺ ἱμάτιον ἐξηλθεν ἀπὸ ἑνὸς οἴκου καὶ ἐπροχώρησεν. Ἐστάθη εἰς μίαν πάροδον τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐκεῖθεν ἐκαμάρωνε τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι ἐγυμνάζοντο. Ἐκρατοῦσαν τὰς ἀσπίδας μὲ τρόπον, ὥστε νὰ σχηματίζουν φοβερὸν καὶ ἀδιαπέραστον τεῖχος καὶ ὠρμοῦσαν ἐπιθετικοὺς ὡς ἓν σῶμα. Διελύοντο ἔπειτα οἱ λόχοι καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ἀνεσχηματίζοντο.

Ἐπειτα ἡ Σπαρτιᾶτις μὲ λάμποντας ὀφθαλμοὺς ἀπὸ σπαρ-

τιατικήν ὑπερηφάνειαν ἐπροχώρησε πρὸς τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία ἔφε-
 ρεν εἰς τὴν Τεγέαν. Ἡ ὁδὸς αὕτη κατέβαινεν εἰς τὸν Εὐρώταν
 καὶ μετὰ τὴν μικρὰν γέφυραν ἐχάνετο ἐλικοειδῶς * εἰς τὰ χα-
 μηλὰ βουνά, τὰ ὁποῖα ἔκλειον τὴν κοιλάδα ἀπὸ βορρᾶ.

Ὅταν ἡ Σπαρτιάτις ἐπλησίασε τὸν Εὐρώταν, ἐστάθη πάλιν.
 Οἱ λόχοι τῶν παιδιῶν εἶχον τελειώσει τὰ γυμνάσια καὶ
 ἐκολυμβοῦσαν. Ἐπειτα θὰ ἐξήρχοντο, θὰ ἐφόρουν, χωρὶς νὰ
 σκουπισθοῦν, τὸν μοναδικόν των χιτῶνα, θὰ ἔκοπτον μὲ τὰ
 χέρια των, χωρὶς κανέν ἐργαλεῖον, καλάμια ἀπὸ τὰς ὄχθας
 καὶ θὰ ἐπέστρεφον εἰς τοὺς στρατῶνας των.

Κατόπιν ἡ Σπαρτιάτις ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Πλατανιστάν.
 Ὁ Πλατανιστὰς ἦτο νῆσος τοῦ Εὐρώτα φυτευμένη μὲ πολ-
 λὰς πλατάνους, ὅπου οἱ ἔφηβοι ἐμάχοντο μεταξύ των χωρὶς
 ὅπλα. Δὲν ἦτο σπάνιον εἰς τὸ τέλος νὰ ὑπάρχουν καὶ νεκροί·
 ἀλλὰ τοῦτο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπροξένει ἐντύπωσιν.
 «Ἄς ἦσαν δυνατοί, νὰ ἡμποροῦν νὰ καταβάλλουν τοὺς
 ἐχθροὺς ἐν καιρῷ πολέμου! . . . »

Ἡ Σπαρτιάτις ἐνθυμεῖται κάτι καὶ μειδιᾷ ἀπὸ ὑπερηφά-
 νειαν. Πέντε υἱοὶ τῆς εἶχον ἀγωνισθῇ εἰς τὸν Πλατανιστάν
 καὶ εἶχον ἐξέλθει νικηταί.

Ἐστράφη τότε πρὸς νότον. Ἐξω τῆς πόλεως πρὸς τὰς
 Ἀμύκλας καὶ τὸ Γύθειον ὑψοῦτο ὁ ναὸς τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμι-
 δος. Ἐκεῖ οἱ υἱοὶ τῆς εἶχον μαστιγωθῇ χάριν τῆς θεᾶς καὶ
 δὲν ἔδειξαν ποτὲ οὐδὲ τὸν παραμικρὸν μορφασμὸν πόνου καὶ
 ὥς αὐλάκωνε τὸ μαστίγιον τὰ κορμιά των καὶ ὥς ἔρρεε τὸ αἷμα.

Ἐπροχώρησε πρὸς τὴν γέφυραν καί, ἀφοῦ ἐστάθη, ἐστύ-
 λωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ὁδὸν ὑψηλὰ καὶ ἔμεινε σκυθρωπή.

Εἶχε καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς τῆς εἰς τὸν πόλεμον. Ἀπὸ στι-
 γμῆς εἰς στιγμήν θὰ ἤρχετο ὁ ἀγγελιαφόρος νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ
 τέλος τῆς μάχης. Ὁ ἥλιος εἶχε πλησιάσει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ
 Ταυγέτου. Ἡ σκιά τοῦ μεγάλου ὄγκου τοῦ βουνοῦ ἐπροχώρει
 πρὸς τὴν πόλιν. Ἀπὸ τὰς φάραγγας ἐπρόβαλλον ὅσοι Σπαρ-
 τιᾶται ἔλειπον εἰς τὸ κυνήγιον, φέροντες ἄλλοι ἐλάφους καὶ
 ἄλλοι ἀχριοχοίρους.

— Μὰ τὸν Ἡρακλῆ ἐπὶ τέλους ! εἶπε μὲ ἀνακούφισιν ἡ Σπαρτιάτις.

Εἶχε παρατηρήσει νὰ καταβαίνει τρέχων ὁ ἀναμενόμενος ἀγγελιαφόρος. Ἡ Σπαρτιάτις τὸν ἀναμένει ἀνυπόμονος νὰ περάσῃ τὴν γέφυραν. Τῆς φαίνεται, ὅτι δὲν τρέχει ὅσον πρέπει.

Τέλος αὐτὸς περνᾷ τὴν γέφυραν.

— Τρέξε λοιπόν ! τοῦ φωνάζει.

Πλησιάζει αὐτὸς ἀσθμαίνων. Βλέπει τὴν Σπαρτιάτιδα καὶ σκυθρωπάζει :

— Λέγε μου τὰ νέα γρήγορα ! προστάσσει ἡ Σπαρτιάτις τὸν ἀγγελιαφόρον, ὅστις βεβαίως εἶναι δοῦλος.

— Καὶ τὰ πέντε σου παιδιὰ..., λέγει καὶ σταματᾷ.

— Λέγε... καὶ τὰ πέντε μου παιδιὰ ;

— Ἐφονεύθησαν !

— Κακὸν ἀνδράποδον, εἶπεν ὠργισμένη, αὐτὸ περιμένω νὰ μάθω ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ;

— Νίκη ! ἀπεκρίθη ὁ ἀγγελιαφόρος. Καὶ ἡ Σπαρτιάτις, σηκώουσα ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν, λέγει :

— Τώρα δέχομαι μὲ εὐχαρίστησίν μου καὶ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ θανάτου τῶν υἱῶν μου.

Βεβαίως θὰ ἤθελε νὰ ἐπανίδῃ τοὺς υἱοὺς τῆς ἐπιστρέφοντας νικητὰς καὶ μὲ τὴν ἀσπίδα τῶν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἐσώθη ἡ Σπάρτη, εἶναι τὸ ἴδιον. Διὰ τὴν Σπάρτην τοὺς ἐγέννησε καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενοι ἀπέθανον. Μήπως ὅταν ἔφευγον καὶ τοὺς παρέδωσε τὰς ἀσπίδας τῶν, δὲν τοὺς εἶπε :

— Ἡ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς ; Δηλ. ἢ αὐτὴν νὰ φέρῃς νικητῆς, ἢ νὰ σὲ φέρουν ἐπ' αὐτῆς νεκρὸν ;

Κατὰ Πλούταρχον. (Λισσικηνὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου).

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Τριακόσιοι, καὶ χορεύουν τὴν πυρρίχη*
στοῦ παλατιοῦ τῇ θύρα. Γύρω οἱ γέροι
τοὺς καμαρώνουν. Στῆς αὐγῆς τὸ ἀγέρι
γοργὰ ἀνεμίζουν τοῦ Τυρταίου οἱ στίχοι.

Μέσ' στὸ παλάτι μὲ βία ὁ Λεωνίδας
τὸν θώρακα φορεῖ, τὸ δόρυ παίρνει,
τὸν τελαμῶνα*, ποὺ ἡ Γοργῶ τοῦ φέρνει,
ταῖρια τῆς βαρειοήσκιωτης ἀσπίδας.

Τῇ φλόγα τῶν ματιῶν τοῦ ἀντιφεγγίζει
τῆς γυναικός του ἡ ὄψη. Ἀνάμεσά των
ἡ Σπάρτη τῶν ἡρωϊκῶν θανάτων
ἀθώρητη τίς κορφές των ἐγγίζει.

Κι ὅταν αὐτὸς τῇ θύρα ἀνοίγῃ: — Στάσου,
τοῦ λέει ἡ Γοργῶ. Καὶ γέροντας ἀγάλλει
στὸν ὦμο του τ' ὀλόξανθο κεφάλι
—Λεωνίδα, ποιά ἡ στερνὴ παραγγελιά σου;

Καὶ ποιὸ τὸ θέλημά σου ὥς νὰ γυρίσῃς;
Κι ἐκεῖνος, ποὺ τὸ τέλος του τὸ ξέρει:
—"Ἄντρα γενναῖο, τῆς λέει, νὰ κάνῃς ταῖρι
κι ἄξια παιδιὰ στὴ Σπάρτη νὰ χαρίσῃς.

Ἰωάννης Πολέμης.

ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΟΝ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

Τί τιμή στο παλληκάρι, όταν πρώτο στη φωτιά
 σκοτωθῇ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα στὴ δεξιὰ . . .
 Πόσο λυπηρὸ ν' ἀφήνῃ τὴν πατρίδα τὴ γλυκειά,
 τὰ καλὰ του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῇ μὲ διακονιά!
 Μὲ γονιὸ νὰ παραδέρνῃ, μὲ γυναῖκα ὁμορφονιά,
 μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ' ἀνήλικα παιδιὰ.
 Κι ἀπ' τὴ στέρηση καὶ φτώχεια ὅπου πάη, ὅπου σταθῇ,
 νὰ γνωρίζῃ, ὅτι εἶναι σ' ὅλους ἡ ζωὴ του μισητή.
 Νὰ ντροπιάζῃ τὴ γενιά του, νὰ ντροπιάζεται κι αὐτὸς
 καὶ ποτὲ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ ἀπ' τὰ στήθη ὁ στεναγμὸς.
 Τέτοιοι ἄνθρωποι καθέννας ζωντανὸ καταφρονᾷ,
 μὴδ' ἀφοῦ στὸν τάφο πέσῃ τ' ὄνομά του μελετᾷ.

Μέσ' στὴ μάχῃ ἄς χυθοῦμε ὅλοι μ' ἀφοβὴ καρδιά,
 στὴ φωτιά παλληκαράδες γίνετ' ὅλοι ἓνα κορμί,
 στὴ φωτιά μὴν ντροπιαστῇτε σὰν φυγάδες, σὰν δειλοί . . .
 Λεοντόκαρδο τὸ στήθος καθενὸς σας ἄς φανῇ,
 τοὺς ἐχθροὺς σας πολεμώντας, μὴν ψηφᾶτε* τὴ ζωὴ.
 Τί ντροπὴ! ντροπὴ μεγάλη! ἀπὸ πίσω νὰ 'ναι ὁ νιὸς
 κι ὁ ἀδύνατος ὁ γέρος νὰ πεθάνῃ μπροστινός,
 ποὺ 'χει κάτασπρα τὰ γένια, κάτασπρη τὴν κεφαλὴ
 καὶ στὰ χῶματα ν' ἀφήσῃ τὴν ἀδούλωτῃ ψυχῇ.
 "Ὅλ' οἱ κίνδυνοι, οἱ πολέμοι, ὅλοι πρέπουνε στὸ νιό,
 ναί, στὸ νιό πολέμοι πρέπουν, ποὺ τὸ σῶμα ἔχει ἀνθρό.
 "Ἀς ριχτῇ μπροστὰ στὸ γέρο κι ἄσειστος ἄς στυλωθῇ
 καὶ τὰ δόντια του ἄς σφίξῃ, μέσ' στὸ αἷμα ἄς κυλιστῇ.

Τυρταῖος. (Μετάφρ. Σπ. Τρικούπη) ..

Η ΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Τὰ Παναθήναια ἦσαν ἡ μεγίστη ἐορτὴ τῶν Ἀθηναίων, διεκρίνοντο δὲ εἰς μεγάλα καὶ εἰς μικρά. Καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐωρτάζοντο κατ' ἔτος, τὰ δὲ μεγάλα κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος καὶ διήρκουν περισσότερας ἡμέρας ἀπὸ τὰ μικρά.

Τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τῶν μεγάλων Παναθηναίων ἐγίνοντο διάφοροι μουσικοί, γυμνικοί* καὶ ἵππικοὶ ἀγῶνες. Εἰς τοὺς μουσικοὺς ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ ραψῳδῶν τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου καὶ ἠγωνίζοντο μετὰ τῶν αὐληταί, κιθαρισταὶ καὶ ἀοιδοὶ ψάλλοντες τῇ συνοδείᾳ αὐλοῦ ἢ κιθάρας. Οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες περιελάμβανον τὰ συνήθη ἀγωνίσματα, ἥτοι τὸν δρόμον, τὴν πάλην, τὸ παγκράτιον*, τὸ πένταθλον*, ἠγωνίζοντο δὲ εἰς αὐτοὺς χωριστὰ οἱ ἄνδρες, οἱ ἔφηβοι, οἱ παῖδες. Οἱ ἵππικοὶ συνίσταντο εἰς ἀγῶνας ἵππων μετ' ἀναβάτου ἢ ἵππων συρόντων ἄρματα, ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ αὐτῶν διάφορα εἶδη. Παρεκτὸς δὲ τούτων ἀναφέρονται ἀκόμη καὶ οἱ ἐξῆς ἀγῶνες : ἡ πυρρίχη*, ἥτοι ὄρχησις μὲ ὄπλα, ἡ λαμπαδηδρομία, ἥτοι δρόμος ἀνδρῶν κρατούντων ἀναμμένας λαμπάδας καὶ ὁ ἀγὼν εὐανδρίας, κατὰ τὸν ὅποιον ἐκάστη ἐκ τῶν δέκα φυλῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν διηρημένοι οἱ Ἀθηναῖοι, παρουσίαζε γέροντάς τινας, ἐνῖκα δὲ ἡ ἐπιδείξασα τοὺς μᾶλλον θαλεροὺς καὶ ἀκμαίους.

Τέλος, πιθανώτατα ἐτελοῦντο καὶ λεμβοδρομίαι ἢ ἀγῶνες μεγαλυτέρων πλοίων. Τὰ βραβεῖα δέ, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον οἱ νικηταί, ἦσαν στέφανοι, χρήματα καὶ ἔλαιον ἀπὸ τὰς ἱερὰς ἐλαίας τῆς Ἀθηναῖς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πλησίον τοῦ Κολωνοῦ.

Οἱ ποικίλοι οὗτοι ἀγῶνες ἐγίνοντο εἰς διάφορα μέρη καὶ διήρκουν, ὡς εἴπομεν, ἀρκετάς ἡμέρας, ἐτελείωνον δὲ διὰ τῆς παννυχίδος*, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελεῖτο λαμπαδηδρομία. Τὴν ἄλλην ἡμέραν προσέφερον οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν θεάν των ἐν μεγάλῃ πομπῇ τὸν πέπλον, τὸν ὅποιον ὕφαινον εὐγενεῖς

παρθένους τῶν Ἀθηναίων, «ἐργαστῖναι» ὀνομαζόμενοι. Ἡ προσφορά αὐτοῦ ἦτο ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐορτῆς τῶν Παναθηναίων καὶ διὰ τοῦτο ἐκομίζετο εἰς τὴν Ἀκρόπολιν μὲ μεγάλην τελετὴν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι καὶ πλεῖστοι ξένοι συνηθροίζοντο εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικόν* (πλησίον τῆς Ἀγίας Τριάδος) καὶ ἐκεῖ ἐτίθεντο εἰς τάξιν. Τὴν πομπὴν διήκονον ἰδιαίτεροι ἄρχοντες, ἱεροποιοὶ ὀνομαζόμενοι, ἐλάμβανον δὲ μέρος εἰς αὐτὴν καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι καὶ μάντιες διὰ τὰς θυσίας καὶ κήρυκες, φροντίζοντες περὶ τῆς τάξεως. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν πολιτῶν ἠκολούθουν ὡς ὀπλίται, φέροντες δηλαδὴ ἀσπίδα καὶ λόγχην, οἱ δὲ πλουσιώτεροι ἔφιπποι. Μεταξὺ τούτων ἦσαν οἱ λαμπρότεροι καὶ ἀριστοκρατικώτεροι νέοι τῶν Ἀθηναίων, ἐκ τῶν ὁποίων συνεκροτεῖτο τὸ ἱππικὸν τῆς πόλεως. Ὡδήγουν δὲ τοὺς μὲν πεζοὺς οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι, τοὺς δὲ ἵππεῖς οἱ φύλαρχοι καὶ οἱ ἵππαρχοι. Ἄλλοι τέλος ἤρχοντο ἐπὶ τῶν λεγομένων πομπικῶν ζευγῶν, ἐπὶ ἀρμάτων δηλαδὴ, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ τοῦλάχιστον εἶχον διαγωνισθῆ εἰς τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας τῶν προηγουμένων ἡμερῶν.

Εἰς μόνην τὴν πομπὴν ἐλάμβανον μέρος καὶ αἱ κανηφόροι, εὐγενεῖς Ἀθηναῖαι παρθέναι, φέρουσαι κἀνίστρα καὶ ἄλλα σκεύη χρήσιμα εἰς τὰς θυσίας. Ἐκ τῶν ξένων δ' ἠκολούθουν, πλὴν τῶν διαρκῶς ἐν Ἀθήναις ἐγκατεστημένων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ θυγατέρων αὐτῶν, οἱ θεωροί, ἦτοι οἱ ἀντιπρόσωποι ξένων πόλεων—ἰδίως τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν συμμάχων—, ἀποστελλόμενοι ἐπίτηδες διὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων. Τέλος μέγα μέρος τῆς πομπῆς ἀπετέλουν τὰ ἱερεῖα, ἦτοι οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα τὰ προωρισμένα εἰς θυσίαν· οἱ Ἀθηναῖοι προσέφερον ἑκατόμβην*, αἱ δὲ ἀποικίαι καὶ αἱ πόλεις τῶν συμμάχων ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ στέλλουν μίαν ἀγελάδα καὶ δύο πρόβατα.

Ἡ πομπὴ αὕτη, ἀφοῦ ἐτίθετο εἰς τάξιν εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικόν, ἐξεκίνει καὶ διὰ τοῦ Διπύλου* εἰσέρχεται εἰς τὸν δρόμον, ὅστις ἦτο πλατεῖα ὁδὸς φέρουσα εἰς τὴν ἀγορὰν (μεταξὺ

τοῦ Θησείου, τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου καί τοῦ Ἀρείου Πάγου), ἀπό τὴν ἀγορὰν δὲ ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ὁ πέπλος τῆς Ἀθηνᾶς ἕως ἐκεῖ ἐφέρετο κρεμάμενος ὡς ἱστῖον ἀπὸ τὰς κεραίας πλοίου κινουμένου διὰ τροχῶν, πρὸ τῆς εἰσόδου δὲ τῆς Ἀκροπόλεως κατεβιβάζετο καὶ ἐκομίζετο εἰς τὸν ναόν.

Τὰ ζῶα, βόες καὶ πρόβατα, ἀνέβαινον ἐπίσης εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐκεῖ ἐθυσιάζοντο, ὁ δὲ κήρυξ μεγαλοφώνως ἠύχετο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ ὑγείας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων των. Κατόπιν τὰ κρέατα διεμοιράζοντο εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἡ ἑορτὴ ἐπεσφραγίζετο διὰ γενικῆς εὐωχίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπινον ἀπὸ μεγάλα ποτήρια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν ἑορτὴν ὠνομάζοντο Παναθηναϊκά.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ καταστήσουν τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων ὅσον τὸ δυνατόν λαμπροτέραν καὶ μεγαλοπρεπεστέραν. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγώνων ἦτο ποικιλώτατον, κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς πομπῆς ἡ πόλις ἐπεδείκνυεν εἰς τοὺς ξένους τὸ πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν καὶ ἱππέων τῆς, τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων πολιτῶν, τὸν πλοῦτον τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ὑπηκόων πόλεων.

Τὴν λαμπρὰν αὐτὴν πομπὴν λοιπὸν ἠθέλησεν ὁ Φειδίας νὰ παραστήσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ζωφόρου* τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὴν παρέστησε μὲ τέχνην καὶ δεξιότητα ἀξίαν τῆς μεγαλοφυΐας του, διότι δὲν προσεπάθησε νὰ ἀπεικονίσῃ ὅλας ἐκείνας τὰς χιλιάδας λαοῦ παρελαύνοντος μὲ τάξιν καὶ ὁμοιόμορφον σχῆμα — ἡ εἰκὼν θὰ ἦτο τότε μικροπρεπὴς καὶ μονότονος —, ἀλλὰ παρέστησεν ἐκ τῆς ὅλης πομπῆς διαφόρους χαρακτηριστικὰς σκηνὰς πλήρεις ζωῆς καὶ κάλλους. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, ὅπου ἦτο ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ, παριστάνοντο ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ζεὺς, ἡ Ἥρα καὶ ἄλλοι θεοί, ἐλθόντες νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν θυσίαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν εἰκονίζετο ἡ παράδοσις τοῦ πέπλου. Τὰς ἄλλας πλευρὰς ἐπλήρουν ἄνδρες νέοι καὶ πρεσβύτεροι μὲ μικρὰ ἱμάτια, στηριζόμενοι εἰς τὰς βακτηρίας των καὶ συνδιαλεγόμενοι, ἄλλοι ἔφιπποι καλ-

πάζοντες ἢ ἐπὶ ἀρμάτων ὀχοῦμενοι*, ἄλλοι ὀδηγοῦντες τὰ θύματα, ἄλλοι φέροντες ἄγγεῖα πλήρη οἴνου καὶ ἄλλοι αὐλοῦντες, πρὸς τούτοις παρθένοι φοροῦσαι πολυπτύχους χιτῶνας καὶ βαστάζουσai σκεύη ἱερὰ ἢ ἡσύχως ἰστάμεναι. Ἡ μεγάλη αὕτη ποικιλία, ἡ θελκτικὴ σεμνότης τῶν παρθένων, ἡ ἐλευθέρα καὶ ἀβίαστος στάσις τῶν συνδιαλεγομένων ἀνδρῶν, ἡ ζωηρότης τῶν ἵππων, ἡ δύναμις τῶν δυστροπούντων βοῶν καὶ τέλος ἡ χάρις ὅλων τῶν μορφῶν τῶν κινήσεων αὐτῶν μαρτυροῦν, ὅτι ἡ ζωφόρος εἶναι ἀληθῶς ἔργον μεγάλου καλλιτέχνου.

Χρῖστος Τσοῦντας.

«Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν»

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΑΜΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ὁ μικρὸς Δάμων, ἀφοῦ ἀπεχαιρέτησε τὴν μητέρα του καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μαζί με τὸν πατέρα του διὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐλυπεῖτο, διότι ἄφηνε τὴν μητέρα του, τὸν παρηγόρει δὲ μόνον ἡ σκέψις, ὅτι εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας δὲν ἐπετρέπετο ἡ εἴσοδος εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὅταν ἐπέρασαν ἀπὸ μίαν γειτονικὴν πόλιν, μετὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι εὕρισκοντο εἰς πόλεμον, ὁ Δάμων δὲν ἐφοβήθη, διότι ἐγνώριζεν, ὅτι τὸν μῆνα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἦτο ὑποχρεωτικὴ εἰρήνη εἰς ὅλους καὶ οὐδεὶς εἶχε νὰ φοβηθῇ τίποτε, ἀκόμη καὶ ὅταν διήρχετο ἀπὸ τὴν χώραν τῶν ἀντιπάλων του. Ὁ Δάμων ἦτο γεμᾶτος χαράν. Εἶχεν ὁμῶς καὶ μίαν ἀνησυχίαν· ἂν θὰ ἐνίκα εἰς τοὺς ἀγῶνας ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του, ὁ Εὐάνδρος. Ὁ Εὐάνδρος εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν πρὸ ἐνὸς μηνὸς μαζί με τὸν γυμναστήν του, διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν προπόνησιν. Ὁ Δάμων ἤθελε νὰ νικήσῃ ὁ ἀδελφός του καὶ ἀπὸ καιρὸν ἀνέμενε μετὰ ἀγωνίαν τὴν ἡμέραν τῶν ἀγῶνων.

Αἱ πρῶται ἐντυπώσεις.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς τρίτης ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ὁ μικρὸς Δάμων ποτὲ δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι ὑπῆρχον τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον. Ἄνδρες ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶχον ἔλθει, διὰ νὰ κερδίσουν δόξαν καὶ τιμὴν διὰ τὴν πόλιν των. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Δάμωνος ἦσαν ὑπερβαλλόντως ἀνοικτοὶ ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν, ὅταν εἶδε τοὺς θαυμαστοὺς ἵππους των καὶ τὰ στίλβοντα ἄρματα. Πυκναὶ μᾶζαι κόσμου κατηυθύνοντο πρὸς τὸν μεγάλον ναὸν τοῦ Διὸς μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονας. Εἰς τὰ δύο ἀετώματα τοῦ ναοῦ εἰκονίζοντο ἡ θρυλικὴ ἄρματοδρομία τοῦ Πέλοπος* καὶ τοῦ Οἰνομάου* καὶ ἡ μάχη τῶν Λαπιθῶν* καὶ τῶν Κενταύρων. Εἰς τὴν δευτέραν ἀναπαράστασιν εἰκονίζετο ὁ Θησεύς, ὁ ἀγαπητὸς ἥρωας τῶν Ἀθηνῶν, μαχόμενος μὲ γενναιότητα ἐναντίον ἑνὸς Κενταύρου. Καὶ ὁ μικρὸς Δάμων ἠσθάνθη μεγάλην χαρὰν καὶ υπερηφάνειαν διὰ τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ὅταν εἶδεν, ὅτι πολλὸς κόσμος ἐκαμάρωνε καὶ ἐζήλευε τὸ ὡραῖον σῶμα καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Θησεῶς. Πολλοὶ καθ' ὁμάδος ἐθυσίοζον καὶ ἔκαιον ἐπὶ τῶν βωμῶν βοῦς πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, καὶ ἰδίως τοῦ ὑψίστου Διός. Κατόπιν ὁ Δάμων καὶ ὁ πατήρ του ἐπῆγαν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἡ ἐλλανόδικος ἐπιτροπὴ ἐξήταζε τοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι θὰ μετεῖχον τῶν ἀγώνων. Ὁ Εὐάνδρος καὶ οἱ ἄλλοι ἔπρεπε νὰ ὀρκισθοῦν, ὅτι ἦσαν γνήσιοι Ἕλληνες πολῖται, ὅτι εἶχον τηρήσει πάντα τὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς θεοὺς, τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ ὅτι εἶχον προπονηθῆ ἐπὶ δέκα μῆνας. Εἰς ἕνα δὲν ἐπετράπη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι ἦτο κλέπτης. Μόνοι οἱ ἀληθινοὶ καὶ τίμιοι Ἕλληνες πολῖται ἠδύναντο νὰ μετάσχουν. Εἰς τοὺς δούλους, τοὺς βαρβάρους καὶ εἰς ὅσους εἶχον στερηθῆ τῶν πολιτικῶν των δικαιωμάτων, εἰς ὅλους αὐτοὺς ἡ συμμετοχὴ ἀπηγορεύετο.

Μέσα εις τὸ στάδιον τῆς Ὀλυμπίας.

“Ὀλην τὴν νύκτα ὁ Δάμων δὲν ἤμποροῦσε νὰ κοιμηθῇ τὴν πρωΐαν, πολὺ πρὸ τῆς ἀνατολῆς, ἐπῆγε μὲ τὸν πατέρα του εἰς τὸ στάδιον, διὰ νὰ εὔρουν καλὴν θέσιν. Ἦτο τὸ μέσον τοῦ θέρους καὶ ὁ καύσων ἦτο ὑπερβολικὸς. Ὁ Δάμων ἐδίψα πολὺ, ἀλλὰ δὲν ἔλεγε τίποτε. Ἦτο τόσο ἀπερροφημένος ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας.

“Ἄλλα ἀγωνίσματα ἦσαν διὰ τοὺς ἐφήβους ἀθλητάς, ἄλλα διὰ τοὺς ἄνδρας. Οἱ δρομεῖς ἔπρεπε νὰ τρέξουν ἐπάνω εἰς ἄμμον καὶ τοῦτο τοὺς ἠμπόδιζε νὰ ἀναπτύξουν ὅλην τὴν ταχύτητα. Ὁ νικητὴς ὅμως ἦτο ταχύτατος. Δικαίως ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, ὅτι, ὅταν ἔτρεχε, μόνον εἰς τὴν ἀφετηρίαν καὶ εἰς τὸ τέλος ἐφαίνετο. Πράγματι ὁ Δάμων δὲν ἐνόησε, πότε εὐρέθη ἀμέσως εἰς τὸ τέλος. Εἰς ἓν ἄλλο ἀγώνισμα οἱ ἄνδρες ἔτρεχον φέροντες βαρεῖας ἀσπίδας. Ὁ πατὴρ του τοῦ ἐξηγήσεν, ὅτι τοῦτο ἐγίνετο, διὰ νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀντοχήν των καὶ ὅτι τὸ πολεμικὸν τοῦτο ἀγώνισμα, ἐπειδὴ ἔτρεχον ἐνοπλοὶ, ἐλέγετο «ὀπλίτης δρόμος».

Τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ Δάμων ἦτο περισσότερον ἀνήσυχος ἀπὸ ὅλας τὰς προηγουμένας. Θὰ ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες τῆς πάλης καὶ ὁ Εὐάνδρος θὰ προσεπάθει νὰ δείξῃ τὴν τέχνην του καὶ τὴν δύναμίν του. Κατὰ τοὺς προκριματικούς, οἱ ὅποιοι ἔγιναν πρὸ τῶν ἀγῶνων, εἶχον προκριθῇ ἕξι ἄνδρες. Μέσα ἀπὸ μίαν μεγάλην περικεφαλαίαν ἐπῆραν κλήρους. Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι θὰ εἶχον τοὺς ἰδίους ἀριθμούς, θὰ ἠγωνίζοντο μεταξύ των. Τοῦ Εὐάνδρου ὁ ἀντίπαλος ἦτο πολὺ εὐσωμος καὶ ὁ Δάμων ἐφοβεῖτο, μήπως ἀνεδεικνύετο ἰσχυρότερος τοῦ ἀδελφοῦ του. Διὰ νὰ νικήσῃ ὁ Εὐάνδρος, ἔπρεπε νὰ ρίψῃ τὸν ἀντίπαλόν του τρεῖς φορές. Ὁ Δάμων ἐπῆδησεν ἀπὸ τὴν χαράν του, ὅταν εἶδε τὸν μεγαλόσωμον ἐκεῖνον ἄνδρα νὰ πίπτῃ καὶ διὰ τελευταίαν φοράν. Τώρα ὁ Εὐάνδρος εἶχε νὰ παλαίσῃ καὶ μὲ τοὺς ἐτέρους δύο νικητάς. Ἐφαίνετο δυνατώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους, οἱ ὅποιοι ἄλλως τε εἶχον κουρασθῇ περισ-

σότερον. Πραγματικῶς ὁ Εὐανδρος τοὺς ἐνίκησεν εὐκόλως, διότι καὶ τέχνην πολλήν εἶχε καὶ ἀντοχήν μεγάλην. Ὁ Δάμων καὶ ὁ πατήρ του προσεπάθουν νὰ μὴ δείξουν, πόσον ἦσαν εὐτυχεῖς, ὅταν εἶδον, ὅτι ἐνίκησεν ὁ Εὐανδρος.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ἀγωνίσματα. Εἰς τὸν Δάμωνα ἤρεσαν πολὺ αἱ ἄρματοδρομίαι, ἀλλ' ἐκράτησε δυνατὰ ἀπὸ φόβον τὸν βραχίονα τοῦ πατρός του, ὅταν εἶδεν ἐν ἄρμα ἐκεῖ εἰς τὴν στροφὴν τοῦ ἵπποδρόμου νὰ ἀναποδογυρίζῃ. Διότι ἐγνώριζε πολὺ καλὰ, ὅτι οἱ νεαροὶ ὁδηγοὶ μὲ τὰς κυματιζούσας χλαμύδας των θὰ εἶχον φονευθῇ.

Ὁ Εὐανδρος στεφανώνεται νικητής.

Ἡ πέμπτη ἡμέρα ἦτο ἡ καλυτέρα ἀπὸ ὅλας. Κατ' αὐτὴν ἐδίδοντο εἰς τοὺς νικητὰς τὰ βραβεῖα. Ἐν μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἔζων ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, εἶχε κόψει μὲ χρυσοῦν μαχαίριον κλάδους ἀπὸ ἀγριελαίαν. Μὲ τοὺς βλαστοὺς αὐτοὺς ἔπλεξαν στεφάνια διὰ τοὺς νικητὰς. Ὁ κήρυξ ἐφώναζε τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ, τοῦ πατρός του καὶ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του. Τότε εἰς ἐκ τῶν Ἑλλανοδικῶν τὸν ἐστεφάνωνε μὲ τὸ στεφάνι τῆς ἀγριελαιας.

Ὁ Δάμων ἦτο πολὺ ὑπερήφανος καὶ ἐσκίρτησεν ἀπὸ χαρὰν, ὅταν ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ κήρυξ εἶχε φωνάξει μὲ τὴν δυνατὴν φωνὴν του «Εὐανδρος Νικίου Ἀθηναῖος». Καὶ ὅλον τὸ πλῆθος μὲ μυριόστομον κραυγὴν τὸν ἐπευφήμησε τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπισήμως ὁ Εὐανδρος ἐστέφετο πρωτοπαλαιστής ὅλης τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος μὲ τὰ ἰσχυρὰ σώματα καὶ τοὺς κρατεροὺς μαχητὰς. Πόσον ὠραῖος ἦτο ὁ Εὐανδρος μὲ τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο στεφάνι τῆς ἐλαίας! Πόσον ἠθελεν ὁ Δάμων νὰ μάθουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τί λαμπρὸν ἀδελφὸν εἶχεν! Ἀπὸ τὴν μεγάλην του ὁμῶς συγκίνησιν δὲν εἶχεν ἀντιληφθῇ τὸν πατέρα του, ὁ ὁποῖος εἶχε στρέψει πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος καὶ ἐσκοπούεζε μερικὰ δάκρυα μὲ τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου του.

Ἐπειτα ὅλοι οἱ νικηταὶ κατηυθύνθησαν εἰς τὸν ναόν, διὰ

νά εὐχαριστήσουν τὸν Δία, διότι τοὺς ἡξίωσε νά νικήσουν εἰς τοὺς ἱεροὺς του ἀγῶνας. Τὸ ἀπόγευμα ἐγένεν ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τῶν νικητῶν. Ἐπηκολούθησε συμπόσιον καὶ ἐκράτησε τόσον πολὺ, ὥστε κατὰ τὸ τέλος ὁ Δάμων παρ' ὀλίγον νά κοιμηθῇ.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ νικητοῦ εἰς τὴν πατρίδα.

Τὴν ἐπομένην ὁ Δάμων, ὁ πατήρ του καὶ ὁ Εὐάνδρος ἀνεχώρησαν διὰ τὴν πατρίδα των. "Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ κάτοικοι ἐκρήμνισαν ἕν μέρος ἀπὸ τὸ τεῖχος. Ἀπὸ ἐκεῖ εἰσῆλθεν ὁ Εὐάνδρος ἐπάνω εἰς ὥρατον ἄρμα, τὸ ὁποῖον εἶχε διαθέσει ἡ πόλις. Τὸ ἄρμα ἔσυρον ὁλόλευκοι ἵπποι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν καὶ τὴν ἄλλην πλήθη κόσμου ἔρραινον μὲ ἄνθη καὶ ἐζητωκρσύγαζον τὸν θριαμβευτὴν. Τὸ κρήμνισμα τοῦ τείχους εἶχε συμβολικὴν ἔννοιαν. Ἐσήμαινεν, ὅτι πόλις, ἡ ὁποία ἔχει παλληκάρια, ὅπως ὁ Εὐάνδρος, δὲν ἔχει ἀνάγκην τειχῶν. Τείχη της ἀπόρθητα εἶναι τῶν παλληκαριῶν της τὰ γενναῖα στήθη. Τὰς ἐπομένας ἡμέρας οἱ ποιηταὶ ἔγραψαν ὕμνους διὰ τὸν Εὐάνδρον καὶ οἱ γλύπται κατεσκεύασαν ἀνδριάντας τοῦ Εἰς χαλκοὺς ἐοτῆθη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πλησίον εἰς τὸν μεγάλον ναὸν τοῦ Διός. Ἄλλος, ἀπὸ λευκὸν μάρμαρον τῆς Πεντέλης, ἐοτῆθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ εἰς τὸ μέλλον ποτὲ δὲν ἐλησμονήθη ἡ μεγάλη νίκη. Ὁ Εὐάνδρος πάντοτε εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐκάθητο εἰς τιμητικὴν θέσιν καὶ ὅλοι τὸν ἐθαύμαζον.

Ὁ Δάμων ἦτο εὐτυχής, διότι εἶχεν ἀδελφόν του τὸν Εὐάνδρον. Οὐτε ἐλησμονήσέ ποτε, ὅσα εἶδεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ἀπεναντίας μάλιστα ἀπεφάσισε νά μάθῃ νά τρέχῃ καὶ νά παλαίῃ μὲ σύστημα καὶ τέχνην, διὰ νά κάμῃ πολὺ δυνατόν σῶμα, ὥστε νά δυνηθῇ μίαν ἡμέραν νά ὑπάγῃ ὡς ἀγωνιστὴς πλέον εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ μεγίστου Θεοῦ νά κερδίσῃ φήμην καὶ δόξαν, ὅπως εἶχε κάμει καὶ ὁ ἀδελφός του.

Κ. Ἀθ. Ρωμαῖος.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Τὸ Στάδιον.

Βλέπω μπροστὰ στὰ πρόθυρα βωμὸ αἵματοβαμμένο.
 Ἐκεῖ τ' ὀλόστραφτο σχοινί, δεμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη,
 προσμένει νὰ τ' ἀφήσουνε κάτω στὴ γῇ νὰ πέση,
 νὰ δώση αὐτὸ τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσῃ.
 Ὀλόρθη μπρὸς τοῦ στέκεται τετράγωνη κολῶνα,
 χιονόλευκη μέσ' στὴ σκιά κι ἀστραφτερὴ στὸν ἥλιο
 Βουβὴ σὰν τ' ἄλλα μάρμαρα δὲν εἶναι· ἡ θεία χάρι
 βροντόφωνη τὴν ἔστησε κι «Ἀρίστευε!»* φωνάζει.
 Ἐχει δυὸ ἄλλες ἀδελφές, ὅμοιες μ' αὐτὴ στὴν ὄψι.
 Ἡ τρίτη στέκεται μακριὰ κατὰ τὴν ἄλλην ἄκρη,
 περήφανη, καμαρωτὴ κι αὐτὴ φωνάζει: «Στρέψε!»
 Ἡ δευτέρη σηκώνεται ἀνάμεσα στὶς δυὸ των
 καὶ δίνει θάρρος καὶ ζωὴ σ' αὐτοὺς ποὺ τρέχουν πλάγια
 καὶ λέγει στὸν καθένα των: «Βιάσου νὰ ξεπεράσῃς!»

Οἱ Ἑλλανοδίκαι.

Τὰ χεῖλη των ἀγέλασια, βαριὰ τὰ μέτωπά των,
 μέσα στὰ βάθη τοῦ μυαλοῦ κρύβουν τὴ δίκαια κρίση.
 Χιλιάδες μάτια ὀλόγυρα μὲ ζήλεια τοὺς κοιτάζουν·
 μ' αὐτοὶ κανένα δὲν θωροῦν, μηδὲ τὸ μάτι στρέφουν,
 γιατί ἡ πορφύρα, ποὺ φοροῦν, δείχνει βαρὺ τὸν ὄρκο
 καὶ θέλουν νᾶναι καθαρὴ ἡ ἐλεύθερη ψυχὴ των.

Ὁ Δρόμος.

Βλέπω λεβέντες φτερωτοὺς κι ἀραδιαστὰ βαλμένους
 μὲ τῶνα πόδι παραμπρὸς, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω.
 Προσμένουνε τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.
 Βλέπω νὰ γέρνῃ τὸ σχοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτῃ.

Καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοίγουν.
Καὶ ξεκινοῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν.
Τρέχουν καὶ μόλις ἀκουμποῦν τὸ πόδι των στὸ χῶμα,
τρέχουν μ' ἀθώρητα φτερὰ καὶ μάτι δὲν τοὺς φθάνει.
'Οχλοβοή, κραυγὲς χαρᾶς τὸν νικητὴ δοξάζουν !

Ἡ Πάλη.

Καὶ βλέπω τώρα ὁλόγυμνους ζευγαρωτὰ βαλμένους.
Ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταῖρι του κι ἓνας τὸν ἄλλον βλέπει
καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλεμα ν' ἀρχίσῃ.
'Ακούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζῃ.
Κι ἀμέσως πιάνονται ἀρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ* ζευγάρια.
Καὶ πότε σμίγουνε σφιχτὰ καὶ λὲς πῶς γίνοντ' ἓνα
καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα.
Κι ἄλλος βαριὰ ξαπλώνεται κι ἄλλος ὁλόρθος στέκει
κι ἄλλο ζευγάρι κατὰ γῆς κουβαριαστὰ κυλιέται
καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

Τὸ Ἄλμα.

Καὶ βλέπω ν' ἀναδεύωνται* πίσω ἀπὸ τὸν βατῆρα*
τὰ γυμνασμένα σώμματα, τῶνα ἀπὸ τ' ἄλλο ἀνάρια.
Σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες των καὶ τρίβει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
θαρρεῦονται καὶ σπαρταροῦν οἱ νευρωμένες κνήμες
καὶ μὲ λαχτάρια καρτεροῦν τὸ πῆδημα ν' ἀρχίσῃ.
Κι ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ
κι ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰν ὁρμή, μὲ μιὰν ὁρμὴ νὰ τρέχῃ
καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερὸ σημάδι,
οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρός, οὔτε μιὰ τρίχα πίσω
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτῃ.

Ὁ Δίσκος.

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαζεμένα πλήθη
κι ἀχόρταγα τὰ μάτια των καρφώνουν στὴν βαλβίδα*,

πού οί δισκοβόλοι θ' άνεβοῦν νά ρίξουνε τὸ δίσκο.
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νά κράζει
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξί του χέρι
 νά παίρνῃ τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι,
 νά τὸ σηκώνῃ μονομιᾶς, χωρὶς στὸ πρόσωπό του
 παραμικρὴ ζαρωματιά τὸ βάρος του νά δείχνῃ.
 Βλέπω τ' ὀλόγυμνο κορμί νά γέρνῃ πρὸς τὰ κάτω,
 βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξί νά βγαίνει ἐμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νά στρέφῃ τὸ λιθάρι
 καὶ νά τὸ φέρνῃ ὀλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμί του,
 κι εὐθὺς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νά τοῦ δίνη δρόμο
 Κι ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀχό, πού σκίζει τὸν ἀέρα
 καὶ τὸν θωρῶ νά χάνεται καὶ τὸν θωρῶ νά πέφτῃ.
 Καὶ βλέπω κάποιον ἀπ' ἐκεῖ νά βάζῃ ἓνα σημάδι
 κι ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρά του
 καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ρίχνει.

Ὁ Στέφανος τῆς Νίκης.

Βλέπω τὸν κήρυκα γοργὰ κι ὀλόγυρα νά τρέχῃ
 κι ἀκούω νά κράζῃ τ' ὄνομα καθὼς καὶ τὴν πατρίδα
 τοῦ νικητῆ, πού νίκησε καὶ σ' ὅλα βγῆκε πρῶτος.
 Καὶ βλέπω τὸν ὁμορφονιὸ καὶ τ' ἄξιο παλληκάρι
 νά ξεκινάῃ ἀπ' τὸ σωρὸ κι ἀγάλια νά πηγαίνει
 καὶ ν' ἀκουμπᾷ στὰ γόνατα τ' ἀριστερό του χέρι,
 καμαρωτός, περήφανος, πρὸς τὸ χρυσὸ τραπέζι,
 πού ἀπιθωμένα ἀπλώνονται τὰ λιόφυλλα στεφάνια.
 Χαρὰ στὸ γέρο τὸ γονιό, πού τὸν θωρεῖ ἀπὸ πέρα,
 χαρὰ στὴ μάνα μακριά, πού καρτερεῖ μὲ πόθο....
 Χαρὰ στὴ δοξασμένη του καὶ ξακουστὴ Πατρίδα,
 ὅπου γεννᾷ τέτοια παιδιὰ καὶ τέτοια παλληκάρια !

Ἰωάννης Πολέμης.

Η ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

[Ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ συνήνωσεν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν του θέλησιν τοὺς Ἕλληνας ὅλους εἰς κοινὸν ἀγῶνα, ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ μετὰ θριαμβευτικὴν νίκην εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Ἰσοῦ. Ἐκεῖ συναντᾷ λυσσώδη ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ συνάπτεται ἡ ἱστορικὴ μάχη (333 π. Χ.). Μετὰ πεισματώδη πάλην οἱ Πέρσαι κάμπτονται καὶ διασκορπίζονται, ὁ δὲ Μέγας Βασιλεὺς αὐτὸν Δαρεῖος τρέπεται εἰς φυγὴν...

[Ἴδου πῶς ἐκθέτει ἡ συγγραφεὺς τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐπηκολούθησαν.]

Εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἐν Ἰσοῦ ὁ Ἀλέξανδρος σπεύδει εἰς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου. Αὐτὸν θέλει λάφυρον τῆς νίκης του. Καὶ ὥσάν νὰ τὸ μαντεύῃ καὶ ὁ ἵππος του, πετᾷ καὶ αὐτὸς ὡς ὁ ἄνεμος καὶ συντομεύει ὅλον ἐν τὴν μεταξὺ τῶν δύο βασιλέων ἀπόστασιν.

Μετ' ὀλίγον ὁ Δαρεῖος, διὰ νὰ εἶναι ἐλευθερώτερος εἰς τὴν πορείαν του διὰ μέσου τῶν ὁρέων, πηδᾷ ἀπὸ τὸ ἄρμα του εἰς ἵππον ταχύτατον, ἐνῶ ἀφήνει μέσα εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὴν βίαν του τὴν ἀσπίδα, τὸ τόξον, τὸν κἀνδυν* του. Κατὰ πόδας τὸν ἀκολουθεῖ ὁ Ἀλέξανδρος. Ἀλλ' ἐπέρχεται τὸ σκότος καὶ ὁ Δαρεῖος χάνεται εἰς στενωπούς. Δὲν κρίνει φρόνιμον ὁ Ἀλέξανδρος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς ἀγνώστους τόπους καὶ ἐπιστρέφει.

Καθ' ὁδὸν εὐρίσκει τὸ ἄρμα τοῦ Δαρείου μὲ τὸν κἀνδυν καὶ τὰ ὅπλα, τὰ παραλαμβάνει καὶ φθάνει εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Ἐκεῖ οἱ δακδοῦχοι* του δὲν τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἰδικὴν του σκηνὴν, ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Δαρείου, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔχουν καταβιβάσει τὸ περσικὸν σῆμα, δηλαδὴ τὴν εἰκόνα τοῦ ἡλίου μέσα εἰς λάμπουσιν-υαλίνην θήκην.

Εἰσέρχεται εἰς τὸν μυθώδους πολυτελείας λουτρῶνα, διὰ νὰ λουσθῇ. Κάθεται ἔπειτα εἰς ἄλλο διαμέρισμα. Ἐκεῖ τὸ δεῖ-

πνον εἶναι ἔτοιμον· βλέπει τὸ πλῆθος τῶν λαμπροστολισμένων ὑπηρετῶν, τὰς χρυσᾶς τραπέζας, τὸν πλοῦτον τῶν σκευῶν καὶ μένει ἐκστατικός. Ἄλλ' ἐνῶ τρώγει τὴν συνήθη λιτὴν του τροφήν, ἀκούει μέσα εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτὸς θρήνους γυναικῶν. Μανθάνει τότε, ὅτι ἐκτὸς τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων Περσῶν αἰχμαλώτων κρατοῦνται ἐπίσης εἰς τὸ στρατόπεδον ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου, ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα του καὶ πλῆθος ἐπισήμων Περσίδων καὶ ὅτι αἱ δυστυχεῖς εἶδον τὸ ἄρμα τοῦ Δαρείου μὲ τὰ ὄπλα, ποῦ ἔφερεν ἐπιστρέφων ὁ Ἀλέξανδρος, τὰ ἀνεγνώρισαν καὶ τὸν θρηνοῦν ὡς φονευμένον. Συγκινεῖται ὁ ἥρωας, ἀφήνει τὸ δεῖπνον του καὶ πολλὴν ὥραν μένει σιωπηλός. Λησμονεῖ τὴν ἰδίαν του εὐτυχίαν, διὰ νὰ ἀναλογισθῇ τὴν συμφορὰν τῶν ἡττημένων. Ἐπειτα στέλλει ἓνα ὑπάσπιστήν του νὰ τὰς πληροφορήσῃ, ὅτι ζῇ ὁ Δαρεῖος καὶ δὲν σκοπεύει νὰ τὸν βλάψῃ, διότι προσωπικὴν ἐναντίον του ἔχθραν δὲν ἔχει, μόνον δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἦλθε δι' ἐντίμου ἀγῶνος νὰ ζητήσῃ.

Καὶ τὸ πρωῒ, μολονότι ἦτο πληγωμένος, ἀστράπτων ἀπὸ νεότητα καὶ χάριν, ἔρχεται ὁ ἴδιος νὰ τὰς παρηγορήσῃ. Τὸν συνοδεύει ὁ φίλος του Ἡφαιστίων. Καὶ ἐπειδὴ φοροῦν οἱ δύο ὁμοίαν στολήν, ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου ἐκλαμβάνει ὡς βασιλέα τὸν ὑψηλότερον, τὸν Ἡφαιστίωνα καὶ πίπτει νὰ τὸν προσκυνήσῃ κατὰ τὰ περσικὰ ἔθιμα. Ἄλλ' εἰς νεῦμα τοῦ Ἡφαιστίνωνος, ὁ ὁποῖος δεικνύει τὸν Ἀλέξανδρον, ταράσσεται καὶ ζητεῖ συγγνώμην.

— Μητέρα, τῆς λέγει ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνῶ μὲ σέβας τὴν ἀνεγείρει, δὲν ἔκαμες λάθος· καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος εἶναι.

Μὲ λόγους πράγματι βασιλικούς τὴν παρηγορεῖ.

— Θὰ σὲ τιμῶμεν ὡς βασιλίσσαν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, τῆς λέγει. Δὲν θὰ σὰς λείψῃ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ ὅσα εἶχατε πρίν. Ἡ αὐλὴ σας καὶ ἡ λοιπὴ ὑπηρεσία σας θὰ μείνῃ ἡ ἰδία.

Ζητεῖ τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ Δαρείου, τὸν ὁποῖον λαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸν ἀσπάζεται.

Τὸν ἔβλεπον αἱ εὐγενεῖς Περσίδες καὶ ἠπόρουν, πῶς οἱ

γαλανοὶ ἐκεῖνοι ὀφθαλμοί, οἱ ἀστράπτοντες εἰς τὴν μάχην, εἶναι τόσον γλυκεῖς, ὅταν ἀτενίζουν αἰχμαλώτους. Ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἦσαν βέβαιαι, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοιοῦτου νικητοῦ ἦσαν ἀσφαλεῖς. Καὶ δὲν ἠπατήθησαν. Ὅχι μόνον διαταγαὶ ἐδόθησαν αὐστηραί, κανεῖς νὰ μὴ πλησιάζῃ εἰς τὰς σκηνάς των, διὰ νὰ μένουν ἐλεύθεροι, ἀλλὰ καὶ ἐπιχορήγησις βασιλικὴ ἐδόθη εἰς αὐτὰς ἀνωτέρα ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὸν Δαρεῖον πρὶν ἐλάμβανον. Τὴν δὲ σύζυγον τοῦ Δαρείου Στάτειραν ἀπὸ λεπτότητα δὲν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ ὁ νικητής. Ἀπέφυγε νὰ τὴν κάμῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι εἶναι αἰχμάλωτός του.

Μὲ τιμὰς ἔθαψεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τοὺς πεσόντας εἰς τὴν μάχην Πέρσας. Δὲν τοὺς ἔλειψαν μὲ τὰ ἐθνικά των ἔθιμα οὔτε τὰ βαρύτιμα κοσμήματα οὔτε τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν βαθμῶν των.

Ὀλίγαι ἑβδομάδες παρῆλθον, ὅτε πιστὸς θαλαμηπόλος τοῦ Δαρείου δραπετεύει ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον καὶ ἔρχεται εἰς τὸν κύριόν του.

Ὅταν δὲ ὁ θαλαμηπόλος οὗτος ἐπληροφόρει τὸν αὐθέντην του, ὅτι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του ζοῦν βασιλικά, ὅτι ἔχουν τὰ πλούτη των καὶ τὴν αὐλὴν των, ὅταν διηγῆθῃ τὰς περιποιήσεις τῶν ἐχθρῶν πρὸς τὸν υἱόν του, τὸ σέβας των πρὸς τὴν μητέρα, τὴν γυναῖκα, τὰς θυγατέρας του, ὁ Δαρεῖος ἤκουεν ἐκστατικός. Ἐπειτα ὕψωσε τὰς χεῖρας πρὸς Ἀνατολὰς, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν μέγαν θεὸν τοῦ Φωτὸς καὶ πρώτην φορὰν ἀπὸ στόμα ἐχθροῦ ἠκούσθῃ ἡ ἐξῆς εὐχή :

— Θεέ, προστάτα τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων ! Δός μου νὰ ἐπανορθώσω τὴν συμφορὰν τῶν Περσῶν, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἀνταποδώσω εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς καλωσύνας του πρὸς τοὺς ἰδικούς μου. Ἀλλ' ἂν ἀπεφάσισης νὰ καταστραφῇ τὸ κράτος τῶν Ἀχαιμενιδῶν*, τότε εἰς τὸν θρόνον τοῦ μεγάλου Κύρου* κανεῖς ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον ἄς μὴ καθῇ !

Ἀρσινόη Παπαδοπούλου.

«Ὁ δημιουργὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, Μέγας Ἀλέξανδρος».

ΑΙ ΦΩΚΙΔΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Οί Θεσσαλοί κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κάποτε εἰσέβαλον εἰς τὴν Φωκίδα μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὴν ἀφανίσουν. Εἶχον λάβει ἀπόφασιν τοὺς μὲν ἄνδρας νὰ φονεύσουν ὅλους, τὰ δὲ γυναικὸ-παιδα νὰ τὰ πωλήσουν ὡς δούλους. Τόσον ἦτο τὸ μῖσος των !

Οἱ Φωκεῖς, μόλις ἔμαθον, ὅτι ὁ Θεσσαλικὸς στρατὸς εἰσέ-βαλεν εἰς τὴν χώραν των, δὲν ἐφοβήθησαν. Τούναντίον ἤτοι-μάζοντο νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἐχθροὺς. Συνῆλθον λοιπὸν εἰς συνέλευσιν καὶ συνεζήτησαν, πῶς θὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἐχθροὺς καὶ πῶς θὰ σώσουν τὴν πατρίδα των.

— Πολῖται Φωκεῖς, εἶπεν ὁ γενναῖος ἄρχων Δαῖφαντος, δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἔλθουν εἰς τὰ σπίτια μας, ἀλλὰ νὰ τρέξωμεν ὅλοι ἀμέσως νὰ τοὺς συναντήσωμεν. Τὰς γυναῖκας μας καὶ τὰ τέκνα μας νὰ τὰ συγκεντρώσωμεν κάπου καὶ ἐκεῖ νὰ σωρεύσωμεν ἄφθονα ξύλα ξηρὰ καὶ φρύ-γανα. Ὅλίγους μόνον φύλακας νὰ ἀφήσωμεν καὶ ἂν νικηθώ-μεν, νὰ ἀνάψουν οἱ φύλακες τὴν πυρὰν καὶ νὰ καοῦν ὅλοι παρὰ νὰ γίνουν δοῦλοι. Οὔτε μία γυνὴ οὔτε ἓν παιδίον νὰ μὴ πέσουν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν !

— Πολὺ καλὴ εἶναι ἡ γνώμη σου, ἀπήντησαν οἱ Φωκεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐρωτήσωμεν καὶ τὰς γυναῖκας, ἂν προτιμοῦν νὰ καοῦν ἢ νὰ πωληθοῦν ὡς δοῦλαι.

Αἱ Φωκίδες, ὅταν ἠρωτήθησαν, τί προτιμοῦν, τὸν θάνατον ἢ τὴν δουλείαν, ἀπήντησαν ὅλοι, ὅτι προτιμοῦν νὰ καοῦν καὶ αὐταὶ καὶ τὰ τέκνα των παρὰ νὰ γίνουν δοῦλαι τῶν ἐχθρῶν.

Καὶ δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὴν γενναίαν αὐτὴν ἀπάντησιν αἱ ἡρωϊκαὶ Φωκίδες γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ ἔπλεξαν στέφανον, μὲ τὸν ὅποιον ἐστεφάνωσαν τὸν Δαῖφαντον, διότι ἐπρότεινε τὴν γνώμην αὐτήν !

Ἄλλ' ἔδωσεν ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς καὶ ἐνίκησαν οἱ Φω-κεῖς, ὥστε ἐσώθησαν αἱ γενναῖοψυχοὶ γυναῖκες τῶν Φωκέων.

Κατὰ Πλούταρχον. (Διασκευὴ Ν. Ἀ. Κοντοπούλου).

«Γυναικῶν ἀρεταί».

Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΡΗΤΩΡ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ δύο χιλιάδων τριακοσίων ἐτῶν περίπου πλῆθος λαοῦ με ζωνρὰς ζητωκραυγὰς συνώδευεν ἀπὸ τὸ δικαστήριον εἰς τὸν οἶκον του τὸν περίφημον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ρήτορα, τὸν Καλλίστρατον. Τοῦτο ἦτο σύνηθες, διότι πάντοτε κατῶρθωνεν ὁ Καλλίστρατος νὰ συναρπάξῃ καὶ νὰ παρασύρῃ τὰ πλήθη, ὁσάκις ἠγόρευεν εἴτε εἰς τὰ δικαστήρια εἴτε εἰς τὴν Πνύκα*. Ἐδοκίμασε νὰ τρέξῃ μαζί με τὸ πλῆθος καὶ εἰς δεκαεπταετῆς περίπου νεανίας στενοθώραξ καὶ ὑπερβολικὰ ἰσχνὸς καὶ ἀδύνατος, ἀλλὰ τὸν συνεκράτησεν ὁ παιδαγωγὸς του.

— Τί ὥραϊα ! εἶπεν ὁ νεανίας καὶ ἐστάθη ὀλίγον, ὕψωσε τὸν ἕνα του ὦμον καὶ κατόπιν προσέθεσε :

— Ρήτωρ θὰ γίνω· ναί, ρήτωρ !

Ὁ παιδαγωγὸς του μόλις συνεκρατήθη νὰ μὴ γελάσῃ θορυβῶδως, διότι, διὰ νὰ ἐκφράσῃ ὁ νεανίας τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις, ἐξώδευσεν ὑπεραρκετὸν χρόνον. Ἐπειτα ἡ φωνὴ του ἦτο ἀδύνατος καὶ πολὺ δυσάρεστος. Τὸ ρ τὸ ἐπρόφερε λ καὶ ἐτραύλιζε τόσον, ὥστε ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ ἐννοήσουν, ὅσοι τὸν ἤκουον, τί ἤθελε νὰ εἰπῇ.

Κάποιοι, ὅστις τὸν ἤκουσεν, εἶπεν εἰρωνικώτατα :

— Τίποτε δὲν τοῦ λείπει τοῦ νέου νὰ γίνῃ θαυμάσιος ρήτωρ !

Εὐθὺς ὡς τὸν ἤκουσεν ὁ νεανίας, κατεκοκκίνισεν, ὕψωσεν ἐναλλάξ ἀρκετὰς φορὰς τοὺς ὦμους του καὶ ἐδοκίμασε ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Τέλος, ἀφοῦ παρήλθεν ἀρκετὸς χρόνος, κατῶρθωσε με πολὺν κόπον νὰ εἰπῇ :

— Καὶ ὅμως θὰ γίνω ρήτωρ. Ναί, θὰ γίνω διότι τὸ θέλω. Ὁ λαὸς θὰ με θαυμάζῃ καὶ θὰ με ζητωκραυγάξῃ, ὅπως τῶρα τὸν Καλλίστρατον.

Ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἦτο ὁ Δημοσθένης. Εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἐπομένην ἤρchiσε νὰ μελετᾷ τὰ σχετικὰ με τὴν ρητορικὴν μαθήματα καὶ νὰ παρακολουθῇ τοὺς ὁμιλοῦντας σοφοὺς καὶ ρήτορας.

“Όταν όμως παρουσιάσθη νὰ ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, ἀπεδοκιμάσθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ βῆμα. Ἡ ἀπογοήτευσίς του ὑπῆρξε μεγάλη καὶ δὲν ἐγνώριζε, πῶς θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν σκοπὸν του. Εὐτυχῶς εὐρέθη εἰς γέρον ἀγαθός, ὁ Εὐνομος, ὅστις τὸν συνεβούλευσε νὰ γυμνάσῃ πρῶτον τὸ σῶμα του, νὰ ἀναβαίνει τρέχων ἀνηφόρους καὶ ταῦτο χρόνως ν’ ἀπαγγέλλῃ στίχους.

Ὁ Δημοσθένης ἠκολούθησε τὰς συμβουλὰς τοῦ Εὐνόμου, ἀλλὰ καὶ πάλιν, ὅταν ὠμίλησεν, ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Τὴν φορὰν αὐτὴν τὸν συνήντησεν ὁ ἡθοποιὸς Σάτυρος.

— Θέλεις νὰ μάθῃς, ποῦ ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον ἡ ἀποτυχία σου ;

— Πολὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσῃς, εἶπεν ὁ Δημοσθένης.

— Κάμε μου τὴν χάριν νὰ ἀπαγγείλῃς ἓν ποίημα, εἶπεν ὁ Σάτυρος.

Ὁ Δημοσθένης ἀπήγγειλε τὸ ποίημα τοῦ Τυρταίου :

— Μπρός, τῆς Σπάρτης ἐσεῖς παλληκάρια,
πατεράδων γενναίων παιδιὰ,
τὰ κοντάρια ψηλὰ μὲ καρδιὰ
καὶ σὰν πύργοι ἄς στηθοῦν τὰ σκουτάρια*.

Ἄν τῇ νιότη σου κλαῖς τῇ δροσάτῃ,
δὲν μπορεῖ νὰ σὲ λένε Σπαρτιάτῃ.

Ὁ Σάτυρος εἶπε :

— Ἄκουσε τώρα νὰ τὸ ἀπαγγείλω καὶ ἐγώ ! Καὶ τὸ ἀπήγγειλε.

Ὁ Δημοσθένης ἔμεινεν ἐκστατικός. Ἐνόμιζεν, ὅτι ἤκουεν ἄλλο ποίημα.

— Ἀπαιτεῖται λοιπόν, εἶπεν ὁ Σάτυρος, νὰ ἐκφωνῇς τοὺς λόγους σου μὲ ἀπαγγελίαν ἐκφραστικὴν καὶ μὲ χειρονομίας καταλλήλους.

Πῶς διώρθωσε τὰ ἐλαττώματά του ὁ Δημοσθένης ;

Ἔθετεν εἰς τὸ στόμα του χαλίκια, ὅταν ἐγυμνάζετο νὰ ἀπαγγέλλῃ τοὺς λόγους του, διὰ νὰ προφέρῃ καλῶς τὸ ρ, νὰ μὴ τραυλίζῃ καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀσαφεῖς οἱ λόγοι του.

Διὰ νὰ μὴ θορυβῆται ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ πλήθους, κατήρχετο εἰς τὸ Φάληρον καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους τοῦ ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων.

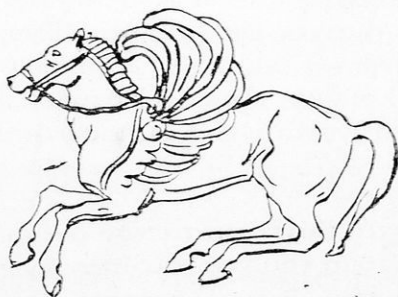
Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐκλείετο, διὰ νὰ μελετᾷ, συνθέτη καὶ ἀπαγγέλλη τοὺς λόγους του. Τοὺς ἀπήγγελλε δὲ ἐνώπιον κατόπτρου, διὰ νὰ διορθώνη τὰς χειρονομίας του καὶ ὑπεράνω τῶν ὤμων του εἶχε στηρίξει εἰς τὴν ὀροφὴν δύο ξίφη, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὸν τρυποῦν, ὡς ἂν ἐδοκίμαζε νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἑνα ἢ τὸν ἄλλον ὦμον. Ὅκτάκις ἀντέγραψεν ὁλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου* καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν.

Δὲν ἦτο σπάνιον νὰ ξυρίζῃ τὸ ἥμισυ μόνον τῆς κεφαλῆς του, διὰ νὰ μένῃ εἰς τὸν οἶκον του δύο καὶ τρεῖς μῆνας μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Τέλος τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ρήτορος, ἐστεφάνωσαν μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του καὶ τὸν ἀνέδειξαν τὸν μεγαλύτερον καὶ δεινότερον ρήτορα ἀπὸ ὅσους μέχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος.

Κατὰ Πλούταρχον. (Διασκευὴ Κ. ᾠ. Ρωμαίου).

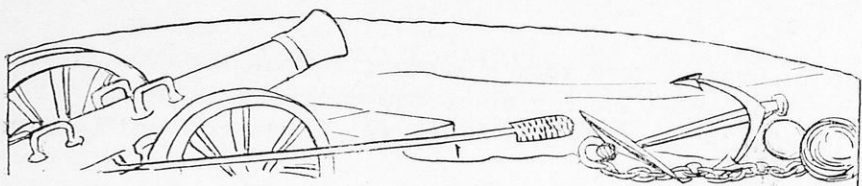
«Βίοι Παράλληλοι»

Γ.
ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ
ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

*Πάλε μὲ χρόνια μὲ καιροὺς
πάλε δικά σας εἶναι . . .*

Δημοτικόν.

ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ

Ἀπὸ μικρὸν παιδίον ὁ Γούναρης ἦτο ὑπὸν ὑπὸν τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη. Ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἐγένεν ὁ κυνηγός του. Εἰς τὰ Ἰωάννινα ἔφερε συχνὰ εἰς τὸν κύριόν του ἀγριοχοίρους, ἐλάφους, κοσσύφους, πέρδικας.

Ὁ στρατὸς τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη ἐπολιόρκει στενώτατα τὸ Μεσολόγγιον.

Καὶ τότε ὁ Γούναρης ἐξήρχετο συχνὰ εἰς τὸ κυνήγιον εἰς τὰ περίξ βουνά, εὔρισκε λαγούς καὶ ἄγρια πτηνά, ὅσα δὲν εἶχον φύγει μακρὰν ἀπὸ τὴν ταραχὴν τοῦ πολέμου καὶ τὸν κρότον τῶν πυροβολισμῶν.

Ὁ Γούναρης ὑπηρετεῖ τόσα ἔτη πιστῶς τὸν αὐθέντην του· μολαταῦτα οὗτος δὲν εἶχε πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐκράτησεν εἰς Ἄρταν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τρία τέκνα τοῦ Γούναρη. Θὰ τὰ ἐφόνευεν, ἐὰν ὁ Γούναρης ἔκαμνε καμμίαν ἀπιστίαν.

Μίαν ἐσπέραν ὁ Γούναρης εὗρίσκετο ἐν τῇ σκηνῇ του μετὰ τῶν συντρόφων του Ἀλβανῶν. Πάντες ἐκοιμῶντο βαθύτατα καὶ μόνον ὁ Γούναρης ἐκάθητο ἄγρυπνος καὶ συλλογισμένος. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν δὲν εἶχε λάβει εἰδήσεις ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του καὶ πολλὰ ὑποψίαί τὸν ἐβασάνιζον.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξύπνησεν ὁ Ἀλῆ Ἀγᾶς, πιστὸς φίλος καὶ σύντροφος τοῦ Γούναρη. Ἠρώτησε τὸν φίλον του, διατί δὲν

κοιμᾶται ὕστερον ἀπὸ τόσους κόπους τῆς ἡμέρας. Καὶ ὁ Γούναρης ὡμολόγησεν εἰς τὸν φίλον του τοὺς φόβους του.

‘Ο Ἀλῆ Ἀγᾶς ἐσηκώθη, ἤναψε τὴν πίπαν του καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Γούναρη.

— “Ακουσε, τοῦ λέγει χαμηλοφώνως. Ἐμεῖς, Γούναρη, ἔχομεν φάει ψωμί κι ἀλάτι. Γι’ αὐτὸ δὲν σοῦ κρύβω τίποτε. Αὐριο, μεθαύριο τὰ βάσανά μας θὰ τελειώσουν. Μεθαύριο κατὰ τὰ ξημερώματα θὰ γίνη ἡ ἐπίθεις. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἐορτάζουν τὰ Χριστούγεννα καὶ θὰ εὐρίσκονται ὅλοι εἰς τὰς ἐκκλησίας. Τὸ φρούριον θὰ εἶναι ἀνυπεράσπιστον καὶ θὰ τὸ καταλάβωμεν εὐκολὰ ὥστε, φίλε μου, σὲ ὀλίγας ἡμέρας θὰ εἴμεθα εἰς τὰ σπίτια μας.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Γούναρης ἐπῆγε πάλιν εἰς τὸ κυνήγιον· ὁ νοῦς του ὅμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐστρέφετο ἄλλου. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ λαγοὶ διέρχονται ἐνώπιόν του, ἀλλ’ αὐτὸς οὐδὲ κἂν τὰ βλέπει. Παρῆλθε τοιουτοτρόπως ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ὁ Γούναρης δὲν ἐφόνευσε τίποτε.

Εἰς τὴν ψυχὴν του γίνεται μία φοβερὰ πάλη. Γνωρίζει τὸ μυστικόν, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ σώσῃ τοὺς συμπατριώτας του. Μία λέξις του εἶναι ἀρκετή, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φρικτὴν καταστροφὴν, ἀλλ’ ἡ λέξις αὕτη θὰ πληρωθῇ διὰ τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του.

Σκέπτεται τοὺς ἰδικούς του καὶ ἡ ψυχὴ του λυγίζει. Δὲν θὰ ὀμιλήσῃ. Θὰ πέσῃ τὸ Μεσολόγγιον, θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Μετ’ ὀλίγας ἡμέρας θὰ σφίγγῃ εἰς τὴν ἀγκάλην του τὰ τέκνα του. Ὅποια χαρά! Τώρα λησμονεῖ τὰ πάντα. Γίνεται παιδρὸς, ἀρπάζει τὸ ὄπλον του καὶ πυροβολεῖ ἐν πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἐπέταξεν ἔκ τινος θάμνου. Προχωρεῖ μὲ βῆμα γοργόν καὶ ἐλαφρόν.

Αἰφνης ἀκούει ἐορτασίμους ἤχους κωδῶνων. Ἐκ τοῦ πολιορκουμένου φρουρίου ἀγγέλλεται ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ καὶ καλοῦνται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν ἐσπερινόν.

Πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν του ἤκουσεν ὁ Γούναρης τὸν

γλυκὺν τοῦτον ἦχον. Ὁ Σουλτάνος, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ λησμονήσωσι τὴν θρησκείαν των, εἶχεν ἀπαγορεύσει εἰς αὐτοὺς νὰ μεταχειρίζωνται κώδωνας εἰς τὰς ἐκκλησίας των.

Διὰ τοῦτο, μόλις ἤκουσεν ὁ Γούναρης τὴν χαρμόσουνον κωδωνοκρουσίαν, ἤσθάνθη νὰ κλονίζεται ἡ καρδιά του. Ἐνόησεν, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Ἕλλην, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Χριστιανός, ὅτι ἦτο ἀδελφὸς τῶν πολιορκουμένων. Ἐγονυπέτησε καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Κατόπιν ἐσηκώθη μὲ νέον θάρρος εἰς τὴν ψυχὴν του.

— «Ὁ Θεὸς θὰ φροντίσῃ διὰ τὰ παιδιὰ μου, εἶπεν. Ἀπὸ ἐμὲ κρέμαται ἡ τύχη τοῦ Γένους μου. Θὰ κάμω τὸ χρέος μου».

Καὶ διηυθύνθη μὲ ὁρμὴν πρὸς τὴν παραλίαν. Εἶδε μίαν λέμβον εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν. Ἀμέσως μὲ τὸ μανδήλιόν του ἔνευσεν εἰς τὸν ἐπιβάτην τῆς λέμβου νὰ πλησιάσῃ. Ἦτο ὁ γραμματεὺς τοῦ στρατηγοῦ Μακρῆ, ἐρχόμενος ἀπὸ τὸ Αἰτωλικὸν εἰς τὸ Μεσολόγγιον.

“Ὅταν ὁ Γούναρης ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐξωμολογήθη εἰς αὐτὸν ὅλα, ὁ γραμματεὺς ἐκίνησε μὲ δυσπιστίαν τὴν κεφαλὴν του. Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἓνα Χριστιανόν, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ τοὺς Τούρκους; Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἓνα Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος φροντίζει διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ πασᾶ, ἐνῶ κινδυνεύει ἡ πατρίς του;

Μετὰ πολλοὺς ὅμως δισταγμούς, οἱ λόγοι τοῦ Γούναρη ἔγιναν πιστευτοί. Μετ’ ὀλίγον εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἐσήμαναν οἱ κώδωνες. Δὲν ἐσήμαναν ὅμως διὰ τὴν μεγάλην ἐορτήν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπατήσωσι τὸν ἐχθρόν. “Ὅταν ἔκαμε τὴν νυκτερινὴν ἔφοδον, εὗρεν εἰς ὅλον τὸ φρούριον παρατεταγμένους τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὰς τῆς πατρίδος.

Ὁ Γούναρης ἔπραξε τὸ καθήκον του.

Τὸ Μεσολόγγιον ἐσώθη.

Ἀ. Καρκαβίτσας. (Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη).

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ ἐλευθέρα Πατρίς μας ἦτο ἀκόμη πολὺ μικρά· τὸ ἕν τρίτον σχεδὸν τῆς σημερινῆς. Ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἡ Ἡπειρος, ἡ Κρήτη, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ἦσαν ἀκόμη ὑπόδουλοι εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ἀλλὰ δὲν ἔφθανεν ἡ τουρκικὴ δουλεία. Εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν παρουσιάσθη καὶ ἄλλος ἐχθρὸς, οἱ Βούλγαροι. Δὲν ἐτόλμων νὰ πολεμήσουν φανερά μὲ τὸν τουρκικὸν στρατόν. Ἐκαμνον ὅμως κάτι χειρότερον. Ἐσχημάτιζον μικρὰς ὁμάδας ὀπλισμένων, διήρχοντο τὴν νύκτα κρυφίως τὰ σύνορα Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας καὶ περιεφέροντο εἰς τὰ Μακεδονικὰ βουνά. Οἱ ἄτακτοι αὐτοὶ στρατιῶται εἶχον ἰδιαίτερον ὄνομα, ἐλέγοντο «κομιτατζήδες». Ἦσαν δὲ ὅλοι ἐκλεκτοὶ πολεμισταί.

Οἱ κομιτατζήδες ἤθελον νὰ κάμουν τὴν Μακεδονίαν βουλγαρικὴν διὰ τῆς βίας. Τὴν ἡμέραν ἔμενον κρυμμένοι εἰς τὰ δάση. Τὴν νύκτα εἰσήρχοντο εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία, συνελάμβανον τοὺς καλυτέρους οἰκοκυραίους, ἰδιαίτέρως δὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ διδασκάλους, καὶ τοὺς συνεκέντρωνον εἰς μίαν οἰκίαν.

Ἐκεῖ τοὺς ὑπεχρέωνον νὰ ὑπογράψουν μίαν δήλωσιν, ὅτι αὐτοὶ καὶ οἱ συγχωριανοὶ των εἶναι Βούλγαροι. Ὅσους δὲν ὑπέγραφον, τοὺς ἐφόνευον ἢ τοὺς ἐκρέμων φονευμένους εἰς κανέν δένδρον. Πρὶν φύγουν, ἐπυρπόλουν τὰς καλυτέρας οἰκίας καί, ἂν ἐπρόφθανον, καὶ ὀλόκληρον τὸ χωρίον. Μέχρις οὗτο τὸ μάθουν καὶ τρέξουν οἱ Τοῦρκοι χωροφύλακες, οἱ κομιτατζήδες ἔφευγον καὶ ἐκρύπτοντο εἰς τὰ καταφύγια των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χιλιάδες Ἑλλήνων ἐγνώρισαν τὴν μάχαιραν τοῦ κομιτατζή καὶ ἀρκετὰ χωρία ἠναγκάσθησαν νὰ γίνουν βουλγαρικά. Κατήντησε νὰ φθάσουν οἱ κομιτατζήδες ἕως τὴν Κοζάνην καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ βουλγαρικά σχολεῖα καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἡ βουλγαρικὴ γλῶσσα ἠκούετο εἰς ὅλους τοὺς κάμπους καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας.

Αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες κάθε τόσο ἐγράφον, ὅτι τὸ τάδε μακεδονικὸν χωρίον ἐκάη ἢ ὅτι ὁ ἱερεὺς τοῦ εὐρέθη φονευμένος εἰς κανένα ἐρημικὸν δρόμον ἢ ὁ διδάσκαλός τοῦ κρεμασμένος εἰς κανὲν δένδρον.

Αὕτῃ ἡ ἱστορία τῶν κομιτατζήδων δὲν εἶναι πολὺ παλαιά. Οἱ γονεῖς μας τὴν ἐνθυμοῦνται. Ἡ ἐλευθέρα Πατρίς μας — μικρά, ὅπως εἶπομεν, τότε — δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τίποτε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Μακεδονίας. Ἔπρεπε νὰ πολεμήσῃ καὶ μὲ τοὺς Τούρκους καὶ μὲ τοὺς Βουλγάρους. Καὶ αὐτὸ ἦτο ἀδύνατον, μὲ ὅλον τὸν πόνον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν ὁποίαν ἤσθάνετο ὁ στρατός μας.

Τοιοιουτρόπως ὁ κομιτατζῆς κατήντησεν ὁ τρόμος τῆς Μακεδονίας. Καὶ τὸ κακόν, ἀντὶ νὰ σταματήσῃ, ἐχειροτέρευεν.

Αὐτὸ ὅμως, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἡ Κυβέρνησις, ἀνέλαβον νὰ τὸ κάμουν ὀλίγα καλὰ παλληκάρια.

— Διὰ νὰ σωθῇ ἡ Μακεδονία μας ἀπὸ τὴν φωτιάν καὶ τὴν μάχαιραν τῶν Βουλγάρων, εἶπον, χρειάζεται νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς κομιτατζῆδες. Ἡ φωτιά θέλει ἄλλην φωτιάν καὶ ἡ μάχαιρα ἄλλην μάχαιραν.

Ἦσαν ὀλίγοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἐκουράσθησαν πλέον νὰ διαβάζουν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰ βάσανα τῶν Μακεδόνων ἀδελφῶν μας. Συνεκεντρώθησαν εἰς μίαν ἀρχοντικὴν οἰκίαν τῶν Ἀθηνῶν μίαν χειμερινὴν νύκτα τοῦ 1902 καὶ ὠρκίσθησαν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον νὰ σχηματίσουν ἐκλεκτὰς ὁμάδας, νὰ εἰσβάλουν κρυφίως εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ πολεμήσουν στῆθος πρὸς στῆθος μὲ τοὺς Βουλγάρους κομιτατζῆδες. Ἡ οἰκία αὕτῃ ἀνῆκεν εἰς τὸν Παῦλον Μελάν, τὸν ἀρχηγὸν τῶν γενναίων ἀξιωματικῶν.

Ἦτο ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ὁ Παῦλος Μελάς. Ὁ ἴδιος καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὁ πατὴρ τοῦ ἐμπορεύετο. Ὅταν ὠργάνωσε τὴν ἄμυναν τῆς Μακεδονίας, ἦτο 23 ἐτῶν. Ὁ ἀγὼν τῆς Μακεδονίας ἐχρειάζετο καὶ χρήματα. Ὁ Παῦλος συνήθροισεν ὅσα ἠδυνήθη ἀπὸ φιλικὰς τοῦ οἰκογενείας καὶ μὲ στερήσεις τῆς οἰκογενείας

του ἐξώδευε διὰ τὴν ἄμυναν καὶ ὅλα τὰ ἰδικὰ του χρήματα.

Ὁ Μελαῖς ἦλθεν εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν Ἰωάννην Δραγούμην, πρόξενον τῆς Ἑλλάδος τότε εἰς τὸ Μοναστήριον καὶ ἐκεῖνος πάλιν μὲ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους καὶ προύχοντας τῆς Μακεδονίας. Εὐρέθησαν ἐκεῖ ἄρκετοὶ ἐκλεκτοὶ πολεμισταὶ προσῆλθον καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἄρκετοί· καὶ τοιουτοτρόπως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐσχηματίσθησαν τὰ ἑλληνικὰ ἐπαναστατικὰ σώματα, ὠρκισμένα εἰς τὸν Ἑσταυρωμένον Χριστὸν νὰ κτυπήσουν ἀλύπητα τοὺς ἐχθροὺς τῆς Μακεδονικῆς Πατρίδος.

Πρὶν εἰσβάλουν ὅλοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγουν τέσσαρες ἀξιωματικοί, νὰ γνωρίσουν τὸν τόπον καὶ νὰ κανονίσουν, ποῦ θὰ ἐπῆγαινε ἐκάστη ὁμάς. Πρῶτος μεταξὺ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἦτο ὁ Παῦλος Μελαῖς.

Ἐνα μῆνα περίπου διήρκεσε τὸ πρῶτον ταξίδιον. Ἀφοῦ μὲ χιλιάς προφυλάξεις ἐπέρασε τὰ θεσσαλικά σύνορα, ἐπροχώρει πότε μαζὶ καὶ πότε χωρισμένος ἀπὸ τοὺς συντρόφους του. Ἦτο Φεβρουάριος τοῦ 1904. Μὲ ἀφάνταστα βάσανα περιεφέρετο κατὰ τὰς χειμερινὰς νύκτας ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐγνώριζε τοὺς καλοὺς πατριώτας. ἔδιδε θάρρος καὶ ὠμίλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἢ ὁποῖα θὰ ἐδείκνυεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν δύναμίν της.

Τοιουτοτρόπως διήλθεν ὅλην τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα εὐρέθη πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Τώρα πλέον, ὁπότε ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ πλησίου τὴν Μακεδονίαν, αἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν κόλασις διὰ τὸν Παῦλον Μελαῖν. Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ θάρρος ἀρχαίου Σπαρτιάτου, ἀπεχαιρέτισε τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ δύο μικρὰ τέκνα του. Καὶ ὅταν ἐκείνη προσεπάθησε νὰ τὸν σταματήσει, ὁ Παῦλος τῆς εἶπε:

— Μὴ προσπαθῆς νὰ μ' ἐμποδίσῃς. Δὲν ἀλλάζω σκοπόν. Μὴ μ' ἀναγκάξῃς νὰ σοῦ κρύπτω τὰς σκέψεις μου καὶ τὰ σχέδιά μου.

Ἐπῆγε σιδηροδρομικῶς εἰς τὴν Χαλκίδα καὶ ἐκεῖθεν θαλασσίως εἰς Βόλον. Ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Βόλου ἔγραφε πρὸς

τὴν γυναῖκα του : «Εὖρον καιρὸν ν' ἀνοίξω τὰς μικρὰς ἀποσκευάς μου· ἔβαλα τὰς φωτογραφίας σας εἰς τὴν κλίνην μου καὶ τὰς ἀσπάζομαι ἀδιακόπως. Ἀπορῶ, πῶς ἔχω τὴν δύναμιν νὰ σὰς ἀφήσω καὶ νὰ φύγω. Ἀλλὰ σκέπτομαι πάλιν ἐκείνους τοὺς δυστυχημένους ἐκεῖ ἐπάνω· ἡ ἐχθρική μάχαιρα δύναται εἰς πᾶσαν στιγμήν νὰ τοὺς χωρίσῃ διὰ παντός ἀπὸ τοὺς ἰδιούκους των. Καὶ τοιοῦτοτρόπως λαμβάνω θάρρος καὶ ἀνυπομονὴν ν' ἀρχίσω τὸ ἔργον μου».

Ἐν μέσῳ πολλῶν δυσκολιῶν καὶ κινδύνων ἔφθασεν εἰς τὴν Κοζάνην. Τὴν ἰδίαν ἑσπέραν συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν κρυφίως οἱ προύχοντες τῆς Κοζάνης καὶ συμπολεμισταὶ τοῦ Μελα. Ὁ Παῦλος ὠμίλησε πρὸς ὅλους ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Καὶ ἐνῶ ὅλοι γύρω του ἔκλαιον ἀπὸ συγκίνησιν, ὥρκισε τὰ παλληκάρια του εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον νὰ εἶναι πιστὰ εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Ἀρχηγόν των. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἤρχισε τὸ ἔργον του.

Ὅπου διέβαινεν ὁ Παῦλος, οἱ ἐχθροὶ ἐχάνοντο ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Μὲ ὀλονυκτίους πορείας ἐπροχώρει ὁ Παῦλος μὲ τοὺς πιστοὺς του. Οὔτε αἱ βροχαὶ οὔτε ἡ χάλαζα οὔτε τὸ παγερὸν ψυχὸς τῆς νυκτὸς τὸν ἠμπόδιζον. Αὐτὰ μάλιστα ἦσαν προτιμότερα ἀπὸ τὴν καλοκαιρίαν, διότι δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ ὁ τουρκικὸς στρατός.

Καὶ δὲν ἦσαν μόνον αἱ κακοκαιρίαι. Ἐβασανίζοντο καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν τροφήν, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πείναν. Τοὺς ἐβασάνιζον αἱ μεγάλαι πορεῖαι εἰς γυμνά καὶ ἀπάτητα βουνά, ἡ διάβασις πλημμυρισμένων ποταμῶν, ἡ περιπλάνησις εἰς ἀπέραντα δάση καὶ ἐκτὸς ὅλων αὐτῶν ἡ ἀνάγκη νὰ κοιμῶνται πάντοτε ἔξω μὲ οἶονδήποτε καιρὸν. Πολλάκις ἐκοιμῶντο βρεγμένοι, χωρὶς νὰ ἀνάψουν φωτιάν, διὰ νὰ μὴ προδοθοῦν. Καὶ πάντοτε πρῶτος καὶ καλύτερος εἰς θάρρος καὶ ὑπομονὴν ἦτο ὁ Παῦλος, τὸ καλομαθημένον τέκνον τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ πέρασμα τοῦ Μελα ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ χωρία ἔφερε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τοὺς τρομαγμένους χωρικοὺς. Ὁ Παῦλος τοὺς συνεκέντρωνεν εἰς τὸ σχολεῖον ἢ τὴν ἐκκλη-

σίαν, ὠμίλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἔδιδε θάρρος καὶ ἐμάνθανεν ἀπὸ αὐτοὺς τὰς κινήσεις τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ὁλόκληρος ἡ δυτικὴ Μακεδονία ἀνεκουφίσθη. Ἄλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἦτο εὐχαριστημένος· δὲν ἠδυνήθη ἀκόμη νὰ συγκρουσθῇ πρὸς βουλγαρικὴν συμμορίαν ἀπὸ αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε περιήρχοντο ἐλεύθεραι τὴν χώραν αὐτὴν καὶ ἐσκόρπιζον παντοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν θάνατον. Τώρα ὅλοι ἐμάνθανον τὸ δρομολόγιον τοῦ Παύλου καὶ ἐκρύπτοντο. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἐτόλμων νὰ ἀντικρύσουν οἱ ἴδιοι τὸν Μελά, ἐφρόντισαν νὰ τὸν φέρουν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸν τουρκικὸν στρατόν. Καὶ τὸ κατάρθωσαν.

Ἐξημέρωνεν ἡ 13 Ὀκτωβρίου 1904 καὶ ὁ Μελάς μὲ τὰ 35 παλληκάρια τοῦ ἦτο εἰς τὸ χωρίον Σιάτιστα τῆς Καστορίας. Ἐκεῖ ἐπροδόθησαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ὅταν ἐνύκτωσεν, ὁ τουρκικὸς στρατὸς τοὺς περιεκύκλωσεν. Οἱ Ἕλληνες ἐπυροβόλουν ὠχυρωμένοι ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ Τούρκοι ἔξωθεν.

Ὅταν ἐνύκτωσε καλὰ, ὁ Παῦλος διέταξε νὰ ἀνοίξουν τὰς θύρας καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν ἔξοδον. Ἡ πρώτη σφαῖρα ἐκτύπησεν αὐτόν.

— Στὴ μέση πληγώθηκα, παιδιά! εἶπεν.

Εἰσηλθε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐφώνασε τὸ πρωτοπαλλήκαρόν του, τὸν Πύρζαν.

— Νίκο, τοῦ εἶπε· πάρε τὸν σταυρόν μου καὶ νὰ τὸν δώσης εἰς τὴν γυναῖκα μου· πάρε τὸ ὄπλον μου καὶ νὰ τὸ δώσης εἰς τὸ παιδί μου· καὶ νὰ τοὺς βεβαιώσης, ὅτι ἔπραξα τὸ καθήκον μου.

Ἦρχισε νὰ πονῇ πολὺ καὶ ἐζήτηι ἀπὸ τοὺς συντρόφους του νὰ τὸν φονεύσουν καὶ νὰ μὴ τὸν ἀφήσουν εἰς τοὺς Τούρκους. Δὲν ἐπέρασε πολὺ ὥρα καὶ ἐξεψύχησεν.

Ἦτο ἀδύνατον εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ πάρουν μαζί τὸν τὸν νεκρὸν τοῦ Παύλου. Μὲ συντριβὴν ψυχῆς ἐπῆραν μόνον τὴν κεφαλὴν του καὶ φεύγοντες, ἐν μέσῳ τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν, ἔφθασαν τὸ μεσονύκτιον εἰς ἓν ἐξωκκλήσιον τοῦ

Πισοδερίου, αφιερωμένον εἰς τὴν Ἀγίαν Παρασκευήν. Ἐφώ-
ναξαν κρυφίως τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου, ἔσκαψαν ἕνα μικρὸν
τάφον ἔμπροσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἔβαλαν μέσα τὴν ἀτί-
μητον κεφαλὴν τοῦ Παύλου, τὴν ἐστόλισαν μὲ ὀλίγα ἀγριο-
λούλουδα καὶ ἐν μέσῳ λυγμῶν καὶ θρήνων ὁ ἱερεὺς ἔψαλε
τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς
κατάρθωσε νὰ πάρῃ τὸ πτώμα τοῦ Μελα καὶ νὰ τὸ θάψῃ ἔξω-
θεν ἑνὸς Βυζαντινοῦ ναῖσκου ἀντίκρου τῆς Μητροπόλεως· ἤθελε
νὰ βλέπῃ διαρκῶς τὸν τάφον καὶ νὰ κλαίῃ τὸν ἀλησμόνητον
φίλον του. Ἀργότερα ἐτάφη ἐκεῖ καὶ ἡ κεφαλὴ του.

Ὁ Ρήγας Φεραῖος ἦτο πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπα-
ναστάσεως. Ὁ Παῦλος Μελα εἶναι πρωτομάρτυς τῆς Μακε-
δονίας. Κανενὸς τὸ αἷμα δὲν ἐχύθη ματαίως. Ὁ σπόρος, τὸν
ὁποῖον ἔσπειραν, ἐβλάστησεν, ὅπως τὸ ἐπεθύμει ἡ εὐγενὴς
ψυχὴ των.

Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔμαθεν ἀπὸ τὰς
ἐφημερίδας τὴν μεγάλην θυσίαν τοῦ Μελα. Ὁ ποιητὴς Γεώρ-
γιος Σουρῆς ἔγραφεν, ὅτι ἡ Μακεδονικὴ γῆ:

«Στὰ ματωμένα σπλάχνα της
τὴν ὁμορφιά του θάβει
κι ἀπ' τὴ σβησμένη του ματιὰ
πῆραν ψυχὴ, πῆραν φωτιὰ
ξεψυχισμένοι σκλάβοι.....»

Εἰς τὸ Ζάππειον τῶν Ἀθηνῶν ὑψώνεται τώρα, ὁλόλευκος
ὡς ἡ ψυχὴ του, ὁ ἀνδριὰς τοῦ Παύλου Μελα.

Δημήτριος Κοντογιάννης.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἀξιομνημονεύτου ἡμέρας τῆς Παρασκευῆς 26 Ὀκτωβρίου 1912 ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν παρουσίασε θέαμα, ὁμοιον τοῦ ὁποίου σπανίως ἐδόθη εὐκαιρία εἰς τοὺς ἱστορικοὺς νὰ περιγράψουν.

Ἡ ἡμέρα ἀπὸ πρωῒας ἦτο βροχερά. Ὁ πνέων ἄνεμος ἐσκόρπιζε τὰς ψεκάδας*, αἱ ὁποῖαι διαρκῶς κατέπιπτον ἀπὸ τὰ σκεπάζοντα τὸν οὐρανὸν θολὰ σύννεφα. Ἐν τούτοις ἡ κίνησις εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐπειδὴ συνέπιπτε καὶ τὸ ἐορτάσιμον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, ἐξηκολούθησε ζωηρότατη, ἐπιταθεῖσα ἰδίως κατὰ τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας.

Ἦδη ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἐκυκλοφόρει ἡ φήμη, ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη κατελήφθη ἢ ἐπρόκειτο ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ νικηφόρου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος προῆλαινε παρὰ τὸν Ἀξιὸν* μετὰ τὴν ἔνδοξον μάχην τῶν Γιανιτσῶν*. Ἡ ἀγωνία ὁλονὲν ἠῤῥαξε. Οἱ ἐπίσημοι κύκλοι ἐτήρουν σιγὴν Σφιγγός*. Αἱ πρωῒναι καὶ αἱ ἑσπεριναὶ ἐφημερίδες, τῶν ὁποίων αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐκδόσεις ἐξηντλοῦντο ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, περιεῖχον εἰδήσεις συγκεκαλυμμένας ἢ ἀντιφατικές. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ διαδόσεις ψιθυριζόμεναι κρυφίως ὑπὸ τινων, οἱ ὁποῖοι διυσχυρίζοντο, ὅτι διετέλουν ἐν γνώσει τῶν συμβαινόντων, διότι ἐλάμβανον τὰς πληροφορίας των ἀπὸ φίλους των ξένους διπλωμάτας, ἐβεβαίωνον τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τοῦ Διαδόχου. Εἰς τὰ καφενεῖα, τὰ ὁποῖα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ὑπῆρξαν τὰ κέντρα τῶν πολιτικῶν καὶ στρατηγικῶν συζητήσεων, ὁ συνωστισμὸς ἦτο ἀσφυκτικός. Ἐπὶ τῶν ἀνεπτυγμένων εἰς τὰ τραπέζια χαρτῶν περιεφέροντο ἀκούραστοι οἱ δάκτυλοι καὶ αἱ ἄκραι τῶν μολυβδοκονδύλων. Ἐσημειοῦντο αἱ διευθύνσεις τῆς πορείας τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, ὑπελογίζοντο αἱ ἀποστάσεις καὶ ἐξήγοντο τὰ πιθανὰ συμπεράσματα. Ἀλλ' οἱ μᾶλλον ἀνυπόμονοι

Ἑλληνοπούλα τοῦ Μετσόβου.

[Φωτογρ. Νέλλης]

μεθ' ὅλην τὴν κακοκαιρίαν περιεφέροντο εἰς τὰς ὁδοὺς, διὰ νὰ κορέσουν τὴν ἄσβεστον αὐτῶν περιέργειαν. Ἡρώτων τοὺς συναντωμένους γνωρίμους των, ἐσχημάτιζον ὁμίλους εἰς τὰ πεζοδρόμια μετὰ γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν ἢ συνωθοῦντο παρὰ τὴν εἴσοδον τῶν γραφείων τῶν ἐφημερίδων καὶ ἀνεγίνωσκον καὶ ἐσχολίαζον τὰ ἐκεῖ τοιχοκολλώμενα τηλεγραφήματα.

Κατὰ τὴν τετάρτην μετὰ μεσημβρίαν ὥραν, ὅτε ἡ ἀγωνία εἶχε κορυφωθῇ, διεσπάρη αἴφνης ἡ φήμη, ὅτι ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἡ εἴδησις, ὅτι τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὅτι παρεδόθη εἰς τὸν Διάδοχον ὁ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὑπάρχων ὀθωμανικὸς στράτος ἐκ τριάκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν. Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἐκυκλοφόρησεν ἀδεία τῆς Κυβερνήσεως τὸ πρῶτον παράρτημα ἐφημερίδος, τὸ ὁποῖον ἐπεβεβαίωνε τὴν φήμην. Πάραυτα οἱ κώδωνες πάντων τῶν ναῶν τῆς πόλεως, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπὸ πρωΐας ἀνεμένετο τὸ σύνθημα, ἤρχισαν νὰ κρούωνται χαρμωσύνως καὶ νὰ διαλαλοῦν μέχρι τῶν ἄκρων τῶν Ἀθηνῶν τὸ αἶσιον ἄγγελμα. Αἱ σημαῖαι ὑψώθησαν θριαμβευτικῶς εἰς τοὺς ἐξώστας· ἡ ὁδὸς Σταδίου, αἱ δύο πλατεῖαι, πολλαὶ οἰκίαι καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα ἐφωταγωγήθησαν ἀμέσως, διότι εἶχεν ἐπέλθει ἤδη τὸ νυκτερινὸν σκότος. Ἡ ἕως τότε συγκρατουμένη συγκίνησις ἐξέσπασεν εἰς μίαν μυριόστομον κραυγὴν ἀνακουφίσεως, ἀγαλλιάσεως, θριάμβου· καὶ ἀπὸ τὰ πέρατα τῶν συνοικιῶν, ἀπὸ πάσης ὁδοῦ, τὰ πλήθη ἐξορμήσαντα ὡς χεῖμαρροι κατέκλυσαν τὰ κέντρα τῆς πόλεως. Ἦδη ἡ βροχὴ ἐνδυναμωθείσα κατέπιπτε κρουνηδόν· ἀλλ' ἡ καταιγὶς δὲν ἠδύνατο νὰ κατασβέσῃ τὴν ἐκραγεῖσαν πυρκαϊάν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Πάντες ἐγκαταλείψαντες κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὸ ἔργον των, τὴν ἀσχολίαν των, τὰς κοινωνικὰς των ὑποχρεώσεις, τὴν ἀνάπαυσίν των, πρεσβύται καὶ ἀσθενεῖς ἀκόμη, ἐπίσημοι καὶ ἀνεπίσημοι, πολῖται καὶ στρατιῶται ἀπετέλεσαν τεραστίαν συγκέντρωσιν πλήθους. Ἡ κίνησις ἐξηκολούθησεν ἐπὶ ὥρας εἰς τὰς πλημμυρισμένας ἐκ τοῦ ὄμβρου* ὁδοὺς, ἐνῶ ἀντήχουν διαρκῶς αἱ ζητωκραυγαί, τὰ πατριωτικὰ ᾄσματα, τὰ ἐνθουσιώδη ἔμβα-

τήρια τῶν μουσικῶν καὶ οἱ χαρμόσυνοι καὶ πανηγυρικοὶ πυροβολισμοί. Ἡ αἴγλη τῆς νίκης ἔλαμπεν εἰς τὰ πρόσωπα· ὁ ἐνθουσιασμός ἐξεχείλιζεν· αἱ κραυγαὶ ἐξεφέροντο μὲ ἰδιαίτερον τόνον παιᾶνος*. Οἱ περισσότεροὶ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ὕγροί· μεταξὺ ξένων καὶ ἀγνώστων ἀντηλλάσσοντο χειραψίαι καὶ ἀσπασμοί. Νηφάλιος* ἐδείχθη ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τόσας ἡμέρας, καθ' ἃς ἀδιακόπως ἀνηγγέλλοντο εἰς αὐτὸν τόσα ἀλλεπάλληλα κατορθώματα τῶν ἐλληνικῶν ὀπλῶν καὶ τόσα εὐτυχῇ γεγονότα, σεμνὸς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς χαρᾶς του, ὥστε νὰ ἀποροῦν οἱ ξένοι· ἀλλ' αἴφνης κατελήφθη ἐκ τῆς μέθης τοῦ θριάμβου καὶ μὲ σπασμούς νευρικῆς ἀλλὰ χαρμοσύνου κρίσεως ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐτέλει ἐορτὴν πατριωτικῶν Διονυσίων*.

Χαράλαμπος Ἀννινός.

«Νῖκαι κατὰ βαρβάρων»

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἄλλοῦ δὲν λάμπει.
 Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἡ θάλασσα κι οἱ κάμποι,
 πῶς λουλουδίζουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές*,
 στέλνοντάς του θυμίαμα μυριάδες μυρωδιές!
 Ἀφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λαχταρίζει ἡ λίμνη,
 χίλιες πουλιῶν λαλιές ἤχου, τῆς ὁμορφίᾳς του ὕμνοι,
 σ' ἄπειρ' ἀστράφτουν χρώματα παντοῦ λογῆς - λογῆς
 τ' ἀγέρος τὰ πετούμενα, τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.
 Κι αὐτὸς σηκώνει τ' ἄλαφρὸ τῆς καταχνιάς μαγνάδι*
 κι ἡ κάθε στάλα ἀπὸ δροσιὰ γυαλίζει σὰν πετράδι,
 ἡ κάθε ἀχτίδα του σκορπᾷ μὲ τὴν ἀναλαμπή,
 χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι ἐλπίδα, ὅπου κι ἂν μῇ.

Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου καὶ σύ, καλὴ πατρίδα,
 καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου στὸν κόσμον ἄλλοῦ δὲν εἶδα.
 Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος κι αἰῶνια γαλανὸς
 γύρω σου καθρεφτίζεται στὸ πέλαγ' ὁ οὐρανός.
 Κι οἱ νύχτες σου μὲ τ' ἄστρα τους, μὲ τὴ γαλάζια πάστρα,
 μὲ τ' ἀηδονολαλήματα, τρεμάμενα σὰν τ' ἄστρα,

μέ τὸ φεγγάρι, ποὺ περνᾷ σὰν ὄνειρο εὐτυχίας,
οἱ νύχτες σου δροσοβολοῦν χιλιόπλουμα* λουλούδια
καὶ στῶν παιδιῶν σου τὶς καρδιές ἀμάραντα τραγοῦδια
σταλάζουν εἰς τὰ σπλάχνα τοὺς θεράπειο* λησμονιάς,
ἐλευθεριᾶς ἀγάλλιση καὶ μῖσος τυραννιάς.

Μάγεμα ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαρίταρένιο,
λειώνονται σ' ἓνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο·
γιομάτος μόσχους καὶ δροσιές ὁ Ζέφυρος* τερπνὰ
μεσ' ἀπ' ἀγάπης φαντασιές τὰ πλάσματα ξυπνᾷ.
Κι ἀνάμεσα στὰ χρώματα ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα
προβαίνει πάλ' ὁ ἥλιος εἰς ὅλη του τὴ δόξα.
Καὶ σὰν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό,
ἕως τὸ χρυσὸ βασίλεμα λάμπει στὸν οὐρανό.
Ἐλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλεμα δὲν ἔχει
καὶ δίχως γνέφια* τοὺς καιροὺς ἡ δόξα σου διατρέχει.
Ὅσες φορές ὁ ἥλιος σου νὰ σὲ φωτίσῃ ἐρθῇ,
θὲ νὰ σ' εὐρῇ πεντάμορφη, στεφανωμένη, ὀρθή !

Λ. Μαβίλης.

« Ἔργα »

Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποὺ με βία μετράει τὴ γῆ.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὦ ! χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλὴ
κι ἓνα στόμα καρτεροῦσες
« ἔλα πάλι », νὰ σοῦ πῇ.

Ἄργειε νᾶλθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής ! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, νᾶ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα νᾶ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπασε τᾶλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὀρμή,
ποῦ ἀκατάπαυστα γυρεύει
ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὦ ! χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Διονύσιος Σολωμός.

« Ἀπαντα »

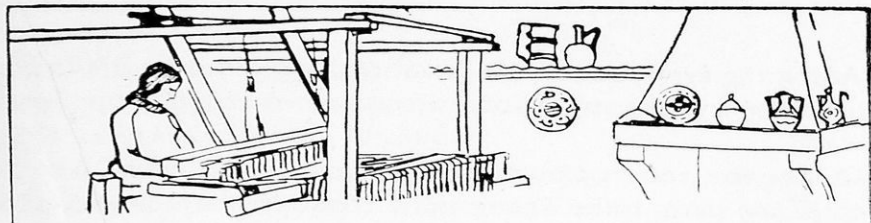

Δ'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Θέλω νὰ δίνω φῶς ἀπὸ τὴ φλόγα μου
κι ἄς εἶμαι ἓνα ταπεινὸ λυχνάρι.

Γ. Δροσίνης.

ΑΝΙΚΗΤΟΣ ΕΛΠΙΣ

Ήτο ή ημέρα τῶν Φώτων, ή παραμονή τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

Κατὰ τὸ δειλινὸν ή κυρά - Μήτραινα ἔσφαξε κατὰ τὴν συνήθειάν της μίαν μεγάλην καὶ παχεῖαν ὀρνιθα ἀπὸ τὰς δέκα, τὰς ὁποίας εἶχεν εἰς τὴν εὐρύχωρον αὐλήν της, τὴν ἐξεμάτισε, τὴν ἐμάδησε καὶ τὴν ἔβαλε νὰ βράσῃ ἀκεραίαν ἐντὸς μιᾶς χύτρας. Ἐπειτα ἐτακτοποίησε τὴν πτωκικὴν της οἰκίαν, ἔστρωσε παρὰ τὴν ἐστίαν τὴν καλὴν της στρώσιν καὶ ἀνέμενεν, ὅπως ὅλας τὰς παραμονὰς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, νὰ ἔλθῃ ὁ ξενιτευμένος της ὁ Γιάννης.

Αὐτὸ ἐξηκολούθει νὰ γίνεται ἐπὶ ἔτη. Ήτο ἀκόμη νέα ή κυρά - Μήτραινα, ὅταν, χήρα πτωχὴ καὶ ἔρημος, προέπεμψε τὸν Γιάννην της, τὸν μόνον υἱὸν της, εἰς τὴν ξενιτειάν. Δὲν εἶχεν ἀκόμη λευκὴν τρίχα εἰς τὰ κατάμαυρα μαλλιά της, ὅταν τὸν ἐφίλησε διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ τὸν εἶδεν ἀπὸ τὴν ὕψηλὴν ράχιν νὰ χάνεται εἰς τὸ μακρὸς τοῦ δρόμου καὶ νὰ γίνεται ἄφαντος.

Ἐκτοτε ή δυστυχισμένη ή Μήτραινα διήρχετο τὴν ζωὴν της μόνη εἰς τὴν πτωκικὴν της οἰκίαν, ἔχουσα ὡς μόνην συντροφίαν τοὺς τέσσαρας τοίχους, τὰ εἰκονίσματα, τὴν ἐστίαν, μίαν αἴγα, μίαν γάταν καὶ περὶ τὰς δέκα ὀρνιθας μὲ ἓνα εὐμορφον πετεινόν.

Αὐτὸς τῆς ἐχρησίμευε κάθε πρωτὶ ὥς ὠρολόγιον, νὰ τὴν ἐξυπνᾷ, διὰ ν' ἀνάπτη τὴν φωτιάν της καὶ νὰ ἀρχίζῃ τὴν ἐργασίαν της.

Ἄλλοι νέοι τοῦ χωρίου της ἐπήγαιναν καὶ ἤρχοντο ἀπὸ τὰ ξένα, ἄλλος μετὰ τρία, ἄλλος μετὰ τέσσαρα καὶ ἄλλος μετὰ πέντε ἔτη. Ἄλλ' ὁ Γιάννης τῆς κυρὰ - Μήτραινας οὔτε ἐφαίνετο οὔτε ἠκούετο πουθενά ! Ὁλος ὁ κόσμος τὸν ἐθεώρει χαμένον καὶ ὁ προεστὼς τοῦ χωρίου τὸν διέγραψεν ἀπὸ τοὺς καταλόγους του, διὰ νὰ μὴ πληρώνῃ ἡ δυστυχισμένη ἡ μητέρα του φόρους δι' αὐτόν.

Αὐτὴ ὅμως οὐδέποτε ἀπηλπίζετο. Ἀντιθέτως δυσηρεστεῖτο, ὅταν ἤκουε τίποτε καὶ ἀπῆντα :

— Μὴ σᾶς πέρασεν ἀπὸ τὸν νοὺν ἡ ἰδέα, ὅτι ἐχάθηκε τὸ παιδί μου καὶ δὲν θὰ μοῦ ἔλθῃ ; Αὐτὸ ζῇ καὶ βασιλεύει, δόξα σοι ὁ Θεός ! Ἔτσι μοῦ λέγει ἡ ἐλπίδα, πού ἔχω ἐδῶ μέσα στὴν καρδιά μου !

Κάθε δειλινόν, χειμῶνα - καλοκαῖρι, ὅταν ἐπλησίαζεν ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ, ἄφηνε τὴν ἐργασίαν της καὶ μὲ τὴν ρόκαν εἰς τὴν ζώνην διηυθύνετο πρὸς τὴν ὑψηλὴν ράχιν, ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον. Ἐκεῖ ἐκάθητο καὶ ἀγνάντευε τὸν δρόμον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας καὶ μὲ ἀνίκητον ἐλπίδα παρηκολούθει μὲ τὸ βλέμμα τοὺς διαβάτας, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτήν :

— Νά ! αὐτὸς εἶναι ! Αὐτὸς ὁ καβαλλάρης ! Κοίτα, πῶς τρέχει τὸ ἄλογό του ! Καλῶς ὠρισε, παιδί μου ! Καλῶς τὰ μάτια μου τὰ δυό !

Καὶ ἐξεφώνιζε καὶ ἤνοιγε τὴν ἀγκάλην της μὲ ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ ἐπροχώρει δύο - τρία βήματα· ἄλλ' ὁ καβαλλάρης ἐκεῖνος δὲν ἦτο ὁ Γιάννης τῆς κυρὰ - Μήτραινας, οὔτε κἄν χωριανός της· διότι, ἅμα ἐπλησίαζε πρὸς τὸ χωρίον, ἔπαιρνε τὸν ἄλλον δρόμον, διευθυνόμενος πρὸς ἄλλο χωρίον. Ἡ κυρὰ - Μήτραινα τότε, εὐθυμος, ἔρριπτε τὸ βλέμμα της εἰς ἄλλον καβαλλάρην διαβάτην, ἕως ὅτου καὶ αὐτὸς ἔπαιρνε ἄλλον δρόμον. Καὶ δὲν ἔφευγεν ἀπὸ τὸ ἀγνάντευμα, παρὰ ὅταν ἐθόλωνε καὶ ἤρχιζε τὸ σκότος νὰ χύνεται πυκνὸν ἐπάνω εἰς

τὴν γῆν. Τότε ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πτωχικὴν τῆς οἰκίαν γελαστή, καθὼς πάντοτε, μὲ τὴν καρδίαν γεμάτην ἐλπίδα, κινουσα τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ λέγουσα :

— Ποιὸς ξέρεῖ τὸ μοναχό μου ποῦ νὰ νυχτώθηκε! Δὲν τὸν ἄφησεν ἡ κούρασι τοῦ δρόμου νὰ φθάσῃ ἀπόψε. Καὶ αὔριο ἡμέρα τοῦ Θεοῦ ξημερώνει! Αὔριο ἔρχεται...

“Ολοὶ οἱ χωρικοί, ἄνδρες, γυναῖκες, ἐλυποῦντο τὴν καμένην τὴν κυρά - Μήτηρ τῆς καὶ ἔλεγον :

— Ὁ Θεὸς νὰ τῆς μεγαλῶνῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ὀρφανῆς! Γιατί χωρὶς ἄλλο θὰ ἔλειψαν τὰ κόκκαλά του κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο μνημα, χωρὶς κερὶ, χωρὶς λιβάνι, χωρὶς τρισάγιο, χωρὶς λουλούδια, χωρὶς δάκρυα.

Ἐπέρασαν χρόνια καὶ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ κυρά - Μήτηρ τῆς ἐξηκολούθει νὰ ἐλπίζῃ καὶ ὅλο νὰ ἐλπίζῃ.

Κάθε βράδυ ἐπερίμενε τὸν Γιάννην τῆς καὶ κάθε βράδυ διήρχετο τὴν νύκτα ἔρημος καὶ μοναχὴ εἰς τὴν πτωχικὴν τῆς οἰκίαν, χωρὶς νὰ ὀργίζεται, χωρὶς ν’ ἀπελπίζεται.

Εἶχε χάσει τὸν λογαριασμόν, πόσα ἔτη εἶχεν ὁ Γιάννης τῆς εἰς τὰ ξένα. Δὲν ἐνεθυμεῖτο, πόσα ἔτη τῆς ἐβάρυνον τὴν ράχιν. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεχωρίσθη τὸ μονάκριβον παιδί τῆς, εἶχε σκεπάσει τὸν καθρέπτην τῆς, τὸν ὁποῖον εἶχε κρεμασμένον δεξιὰ εἰς τὴν θύραν τῆς καὶ ἀπὸ τότε δὲν εἶχεν ἴδει τὸ πρόσωπόν τῆς! Τὰ μαλλιά τῆς εἶχαν ἀσπρίσει ὅλα, τὸ πρόσωπόν τῆς εἶχε ρυτιδωθῇ καὶ ἡ ράχι τῆς εἶχε κυρτώσει, ἀλλ’ αὕτῃ δὲν τὸ ἐγνώριζεν!

Ἄν καὶ κάθε δειλινὸν ἐξήρχετο εἰς τὸ ἀγνάντευμα, οὔτε φαγητὸν ἠτοίμαζεν ἡ Μήτηρ τῆς οὔτε τὸ δωμάτιόν τῆς ἔστρωνε διὰ τὴν ὑποδοχὴν. Μόνον τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἔκαμνε τὴν προετοιμασίαν αὐτὴν. Τὸ εἶχεν, ὅπως λέγουν, «κομποδεμένον», ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ ἦρχετο ὁ Γιάννης, ὅταν θὰ ἐξημέρωνεν ἡ ἑορτὴ του. Ἔτσι καὶ τώρα ἔκαμνε τὰς ἰδίας προετοιμασίας, τὰς ὁποίας ἐλέγομεν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὅταν ἔβρασε καλὰ ἡ ὄρνιθα, εἶχε δύσει ὁ ἥλιος. Τότε ἡ

κυρά-Μήτηρ τρινα τὴν ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν φωτιὰν καὶ τὴν ἀπέθεσεν ὑψηλὰ εἰς τὸ πεζοῦλι τῆς ἐστίας. Ἔπειτα ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα καὶ παρεκάλεσε τὴν Παναγίαν καὶ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην νὰ τῆς φέρουν τὸ παιδί τῆς γερὸ καὶ καλὰ ἀπὸ τὰ ξένα. Ἀφοῦ δὲ ἐσκέπασε τὴν φωτιὰν καὶ ἔσβησε τὸν λύχνον τῆς, ἐπλάγιασε νὰ κοιμηθῇ, διότι ἦτο περασμένη ἡ ὥρα.

Τὸ πρωῒ, πρὸ τῆς ἀνατολῆς, ἤκουσε τὸ σήμαντρον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐσηκώθη. Ἐνίφθη, ἤναψε τὴν κανδήλαν εἰς τὰ εἰκονίσματα, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἤναψε τὴν φωτιὰν τῆς. Ἔπειτα ἐπῆρε τὸ πρόσφορόν τῆς καὶ ἐκίνησε διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς μόνον μὲ τὸν μάνδαλον, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς μόνος του ὁ ξενητευμένος τῆς. Ἦτο τόσο βεβαία ἡ κυρά-Μήτηρ τρινα, ὅτι θὰ ἤρχετο ὁ Γιάννης τῆς ἐκεῖνο τὸ πρωῒ.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔμεινεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς λειτουργίας ἕως τὸ τέλος. Κατὰ τὴν συνήθειάν τῆς ἐπῆγεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ, διὰ νὰ πάρῃ ἀντίδωρον πρώτη καὶ νὰ ὑπάγῃ γρήγορα εἰς τὸ σπίτι τῆς, νὰ δεχθῇ τὸ παιδί τῆς, τὸ ὅποῖον ἤρχετο ἀπὸ τὴν ξενητείαν. Ἔτσι ἔκαμνε πάντοτε καὶ ὁ ἱερεὺς, ὁ ὅποῖος ἤξευρε τὴν ἀδυναμίαν τῆς αὐτὴν, τῆς ἔδιδεν ἀντίδωρον πρὶν ἀπὸ ὅλους τοὺς χωρικοὺς.

Ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ ἀντίδωρον ἡ Μήτηρ τρινα, ἐξῆλθε τρέχουσα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς.

Δὲν εἶχε φέξει καλὰ, ὅταν ἐπέστρεφε, καὶ ἡ συννεφία, ἡ ὁποία ἐκρέματο πυκνὴ εἰς τὸν ἀέρα, ἔκαμνε τὸν οὐρανὸν μαῦρον καὶ φοβερόν. Ὁ ἄνεμος ἐφύσα δυνατὰ καὶ ἡ κυρά-Μήτηρ τρινα ἔτρεχε γρήγορα, διὰ νὰ φθάσῃ τὸ γρηγορώτερον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς καὶ νὰ σφίξῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τὸ παιδί τῆς.

Ἐνῶ εἰσῆρχετο ἡ Μήτηρ τρινα, περιέφερε τὸ βλέμμα πέριξ, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ, ἂν ἀκούεται ποδοβολητὸς ἀλόγου. Δὲν ἤκουσε τίποτε. Τότε ἐξῆλθεν εὐθύς εἰς τὸν δρόμον καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ ἀγνάντευμα. Ἄμα ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἀποχωρισθῇ τὸν Γιάννην τῆς, ἐφώνασε μὲ δυνατὴν φωνήν :

τηςα πληροφορίας και ἔμαθα, ὅτι εἶχε πλέον τοῦ ἔτους νά ἰδῇ τὴν μητέρα του καὶ τοῦ εἶχε τηλεγραφῆσει, ὅτι θά ἤρχετο. Διὰ τοῦτο ἐστάθηκα νά ἰδῶ τὴν συνάντησιν.

Λοιπὸν ὁ Κώστας Φωτεινὸς ἔτρεξεν ἀμέσως, μόλις ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ δεκανέως.

Ἐπέρασεν ἀπὸ τοὺς θαλάμους, ὥρμησε κάτω ἀπὸ τὴν κλίμακα, ἐμβῆκεν εἰς τὸν διάδρομον, διέσχισε τὴν αὐλήν, εἶδεν ἀορίστως ἀπὸ μακρὰν μίαν μορφήν γυναικὸς καὶ ὥρμησεν ἐπάνω της. Ἐκείνη ἤνοιξε τὴν ἀγκάλην της, ὁ στρατιώτης ἐρρίφθη εἰς τὸν κόλπον της καὶ οἱ δύο των μαζί ἀφῆκαν κραυγὴν. Ὁ νέος ἔφερε τὰς παλάμας ἀνοικτάς εἰς τοὺς κροτάφους τῆς μητέρας καὶ ἐθώπευε τὰ ψαρά της μαλλιά, τῆς ἀνεσῆκωσε πρὸς τὰ ἐπάνω τὴν κεφαλὴν, τὴν ἐκοίταξεν εἰς τὰ μάτια· ἔπειτα ἔσφιξε τὴν ἀγαπημένην ἐκείνην κεφαλὴν εἰς τὸ στήθος του, τὴν ἐκράτησε μὲ τὰς χεῖρας του καὶ ἐκόλλησε τὸ στόμα ἐπάνω εἰς τὰ μαλλιά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχε πέσει τὸ κάλυμμα. Ἡ καλὴ γυναῖκα κατέπνιγε τοὺς λυγμούς της ἐπάνω εἰς τὸ στήθος τοῦ υἱοῦ της καὶ σφίγγουσα αὐτὸν ἀπὸ τὴν μέσην, ἤγγιζε μὲ τὰ λιπόσαρκα* δάκτυλά της τὴν τραχεῖαν χλαῖναν του, ἢ ὁποῖα ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤξιζε δι' αὐτὴν περισσότερον ἀπὸ βασιλικὸν μανδύαν. Οἱ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, συνηθροισμένοι μὲ σεβασμὸν κατὰ μέρος, ἐκοίταζαν ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοὶ τὸν ἱερὸν ἐκείνον ἐναγκαλισμὸν καὶ τὸν ἐκοίταζα καὶ ἐγώ, ἰστάμενος πλησίον εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου.

— "Ἐλα τώρα λοιπὸν, μάνα, μὴν κάνης ἔτσι, ἡσύχασε, ἄφησε τὰ δάκρυα. Μὰ γιατί, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, κάθεσαι καὶ κλαῖς; ἔλεγεν ὁ υἱὸς της μὲ θωπευτικὸν ὕφος.

Καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας ἐτακτοποιεῖ τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς της, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀναστατωθῇ ἀπὸ τὴν ὀρμὴν τοῦ ἐναγκαλισμοῦ καὶ ἔπιπταν εἰς τὸ μέτωπόν της. Ἡ γρατὰ ἐξηκολούθει νὰ ἀναστενάζῃ δυνατὰ, χωρὶς νὰ κλαίῃ καὶ χωρὶς νὰ ὀμιλῇ· εἰς τὸ τέλος ἐσῆκωσεν ὑψηλὰ τὰ μάτια πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ της, ἐμειδίασεν, ἐξέβαλε βαθὺν στεναγμὸν, ὥς νὰ ἀνέσυρεν ἀπὸ τὴν καρδίαν της κανὲν μεγάλο βάρος καὶ ψιθυρίζουσα «Παῖδί μου» τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ πάλιν.

— Θά εἶσαι κουρασμένη! εἶπε μὲ προθυμίαν ὁ στρατιώτης, ἀπαλλασσόμενος ἀπὸ τὴν ἀγκάλην της.

— Ὀλίγον, ἀπήντησε μειδιῶσα ἡ γραῖα.

Καὶ ἀνεζήτησε τριγύρω κανέν μέρους διὰ ν' ἀποθέσῃ τὸ χονδρὸν δέμα, τὸ ὅποτον εἶχε φέρει μαζί της.

— Ἐδῶ μέσα νὰ βάλῃς τὸ δέμα σου, κυρία, καὶ νὰ τὰ εἰπῇς καλύτερα μὲ τὸ παιδί σου, εἶπα ἀνοίγων τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου.

— ὦ! ὁ ἀξιωματικός, εἶπεν ἐκείνη στρεφόμενη πρὸς ἐμὲ μὲ μίαν ὑπόκλισιν. Εὐχαριστῶ, κύριε ἀξιωματικέ.

Ὁ στρατιώτης ἐστάθη μὲ κάποιαν ἀμηχανίαν.

— Ὅριστε μέσα, ἐπανεέλαβα.

Εἰσηλθάν μὲ συστολὴν καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ τραπέζι. Ἡ γραῖα ἀπέθεσεν ἐπάνω τὸ δέμα· ἐγὼ παρεμέρισα.

— Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, παιδί μου· γύρισε ἀπὸ πίσω. Ἄφησε νὰ σὲ κοιτάξω, ἤρχισε λέγουσα ἡ γυναῖκα.

Ὁ στρατιώτης χαμογελῶν ἐγύριζεν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸ σῶμα, διὰ νὰ τὸν παρατηρήσῃ. Καὶ ἡ μήτηρ κλίνουσα πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν παρετήρει ἀπὸ ἐπάνω ἕως κάτω καὶ συνενώνουσα τὰς χεῖρας ἀνεφώνει μὲ ἀγάπην:

— Τί εὐμορφος· ποὺ εἶσαι ἔτσι!

Κατόπιν δὲν ἤκουα, τί ἔλεγαν, διότι ἐσκεπτόμην καὶ ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου:

— Νὰ ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ λατρεύει τὴν μητέρα του. Αὐτὸς δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι καλὸς στρατιώτης, εὐγενικός, πειθαρχικός, γεμᾶτος φιλοτιμίαν καὶ θάρρος. Ναί!... θὰ εἶναι θαρραλέος καὶ ἀνδρεῖος, ἐπειδὴ αἱ ψυχαί, ποὺ αἰσθάνονται τόσον βαθέως καὶ τόσον δυνατὰ τὴν ἀγάπην, δὲν ἤμποροῦν νὰ εἶναι ψυχαὶ δειλαί. Ὁ στρατιώτης αὐτός, ὅταν εὑρεθῇ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, θὰ πολεμήσῃ καὶ θὰ σκοτωθῇ χωρὶς φόβον καὶ θὰ ἀποθάνῃ μὲ τὸ ὄνομα τῆς μητέρας του εἰς τὰ χεῖλη.

Διδάξατέ τον, τί εἶναι ἡ πατρίς· κάμετέ τον νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ πατρίς εἶναι πεντακόσιαι χιλιάδες μητέρες καὶ πεντακό-

σαι χιλιάδες οἰκογένειαι ὥσάν τὴν ἰδικήν του καὶ τότε θὰ ἀγαπήσῃ τὴν πατρίδα του μὲ ἐνθουσιασμόν.

Πόσα μετάλλια στρατιωτικῆς ἀνδρείας ἔπρεπε νὰ εἶναι κρεμασμένα ὄχι εἰς τὸ στήθος τῶν τέκνων, ἀλλὰ εἰς τὰ στήθη τῶν μητέρων, καὶ πόσοι στέφανοι δάφνης ἔπρεπε νὰ τεθοῦν ὄχι ἐπάνω εἰς τὴν νεαρὰν κεφαλὴν μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά, ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὸ γεροντικὸν μέτωπον καὶ τὰ ἄσπρα μαλλιά τῆς μητέρας !

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔφθασεν εἰς τὸν στρατῶνα, μὲ πολὺ κακὴν διάθεσιν, ὁ πρῶτος ὑπασπιστὴς τοῦ συντάγματος.

— Ποῦ εἶναι ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας ; Ἐρώτησε κάποιον ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν.

Ἦκουσα, ἐσκίρτησα, ἐστάθην ἐμπρὸς τοῦ ἀκίνητος, κάμνων τὸ σχῆμα καὶ ἐφώναξα :

— Παρὼν !

Μὲ ἐκοίταξεν αὐτὸς ἀπλανῶς μὲ μίαν ἔκφρασιν προσώπου, ὥσάν νὰ μοῦ ἔλεγε :

— Τί ἔπαθες καὶ εἶσαι ἔτσι ἀφηρημένος σήμερα ;

*Ἔδμ. δὲ Ἀμίται Μετάφρ. Χαρ. Ἀνίννου.
(Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου).*

« Στρατιωτικὰ διηγήματα »

ΜΑΝΑ

Μάνα, κράζει τὸ παιδάκι,
μάνα ὁ νιὸς καὶ μάνα ὁ γέρος,
μάνα ἀκοῦς σὲ κάθε μέρος.
Ἄ, τί ὄνομα γλυκό.

Τὴ χαρὰ σου καὶ τὴ λύπη
μὲ τὴν μάνα τὴν μοιράζεις,
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό.

Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲν θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύη,
σὰν τῇ μάνα, ποὺ λατρεύει,
σὰν τῇ μάνα, ποὺ πονεῖ.

Τὴν ὑγείᾳ της, τὴ ζωὴ της,
ὅλα ἡ μάνα τ' ἀψηφάει.
γιὰ τὸ τέκνο π' ἀγαπάει,
γιὰ τὸ τέκνο, ποὺ φιλεῖ.

Ὅπου τρέχεις, πάντα ἡ μάνα
μὲ τὸ νοῦ σὲ συντροφεύει,
σὲ προσμένει σὲ γυρεύει,
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

Κι ἂν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζης τὴν καημένη,
πάντα ἡ μάνα σ' ἀπανταίνει
μὲ ὁλόθερμα φιλιά.

Δυστυχῆς ὅποιος τὴν χάνει!
Ὁ καῦμός εἶναι μεγάλος.
Σὰν τῇ μάνα δὲν εἶναι ἄλλος
εἰς τὸν κόσμον θησαυρός.

Κι ὅποιος μάνα πλιά δὲν ἔχει,
μάνα, κράζει στ' ὄνειρό του,
πάντα μάνα στὸν καῦμό του
εἶναι ὁ μόνος στεναγμός.

Γ. Μαρτινέλλης.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΣ

Τί παρακαλεῖ ὁ Φῶτος τὸν πατέρα του.

Ἐπάλληλος καὶ οἰκογενειάρχης ὁ Γεώργιος Θέμελης ἦνα γκάζετο διὰ τὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας του τὰ ἀναλαμβάνη, ἐκτὸς τῆς κυρίως ἐργασίας του, καὶ γραφικὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐξετέλει ἐργαζόμενος τὴν νύκτα.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν εἶχεν ἀναλάβει ἀπὸ ἑνα ἐκδοτικὸν οἶκον τὰ γράφει εἰς ταινίας τὰς διευθύνσεις συνδρομητῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Ἐπληρῶνετο περίπου ἑκατὸν δραχμὰς διὰ χιλίας ταινίας.

Αὐτὴ ὅμως ἡ ἐργασία τὸν ἐκούραζε πολὺ. Ἄν καὶ ἦτο πολὺ νέος, εἶχε γηράσει προῶρως. Ὁ μικρὸς τοῦ υἱὸς Φῶτος, μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, εἶχε παρακαλέσει τὸν πατέρα του νὰ τὸν βοηθῇ.

— Ὅχι, Φῶτο, τοῦ ἀπήντησεν ὁ πατήρ του. Σ' εὐχαριστῶ, ἀλλὰ σὺ πρέπει νὰ μελετᾷς τὰ μαθήματά σου καὶ μόνον αὐτά.

Ὁ Φῶτος βοηθεῖ κρυφίως τὸν πατέρα του.

Ἄλλ' ὁ Φῶτος ἔμεινεν ἄγρυπνος καὶ παρετήρησεν, ὅτι ὁ πατήρ του ἀπεσύρετο ἀπὸ τὸ γραφεῖον του, ὅταν τὸ ὥρολόγιον τοῦ τοίχου ἐσήμαινε τὴν δωδεκάτην ὥραν τοῦ μεσονυκτίου. Μίαν νύκτα λοιπὸν, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη, ὅτι ὁ πατήρ του ἐκοιμᾶτο, ἐσηκώθη ἄθορύβως, ἐνεδύθη, ἐπῆγεν εἰς τὸ γραφεῖον, ἦναψε τὴν λάμπαν τοῦ πετρελαίου καὶ ἐκάθισε νὰ γράφει διευθύνσεις συνδρομητῶν εἰς τὰς ταινίας. Ἐγραφε μὲ ὄρεξιν, εὐχαριστημένος καὶ γελαστός. Ὅσον οἱ ταινίαι ἐσωρεύοντο, τόσοι ὄρεξις τοῦ ἐμεγάλωνε. Τέλος ἐμέτρησεν. Ἦσαν διακόσιαι!

Τότε ἔσβησε τὴν λάμπαν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κλίνην του, πατῶν εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν του, διὰ νὰ μὴ κάμῃ θόρυβον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ μεσημέρι ὁ πατήρ Θέμελης ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος.

— "Ἐγραψα τὴν νύκτα, εἶπε, πολὺ περισσοτέρας ταινίας ἀπὸ ἄλλοτε. Βλέπω μὲ εὐχαρίστησίν μου, ὅτι τὸ χέρι μου εἶναι ἀκόμη εὐκίνητον καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουν καλὰ.

Δὲν περιγράφεται ἡ χαρὰ τοῦ Φώτου, διότι ἀνεκούφιζε τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἔκαμνε νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἐργάζεται ὡς νὰ ἦτο νέος. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν νὰ ἐργάζεται, χωρὶς ὁ πατήρ Θέμελης νὰ ἀντιληφθῇ τίποτε. Μόνον μίαν ἐσπέραν παρεπονέθη, ὅτι ἐξοδεύουν πάρα πολὺ πετρέλαιον.

Ὁ Φῶτος ἐπιπλήττεται ἀδίκως καὶ ὁμως συγκρατεῖται.

Ἄλλ' ὁμως δὲν ἤργησαν νὰ φανοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπερκοπώσεως. Ὁ Φῶτος ἐσηκώνετο τὸ πρωῒ κατακουρασμένος καὶ τὸ βράδυ ἐκρατοῦσε μετὰ βίας ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς του. Μίαν ἐσπέραν μάλιστα ἀπεκοιμήθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν του ἐπάνω εἰς τὰ τετράδιά του.

— Ἐμπρός ! Ἐργάζου ! τοῦ ἐφώναζεν ὁ πατήρ του, κτυπῶν τὰς χεῖρας του. Ὁ Φῶτος ἐξύπνησε τρομαγμένος καὶ ἐξηκολούθησε τὸ γράψιμόν του. Ἀλλὰ τὸ κακὸν ὅλον ἐν ἐχειροτέρειεν. Ὁ πατήρ του τέλος τὸν ἐπέπληξε :

— Φῶτο, τοῦ εἶπε, παραμελεῖς τὸ καθήκον σου. Αὐτὸ δὲν μοῦ ἀρέσει. Πρόσεχε, διότι ὅλαι αἱ ἐλπίδες τῆς οἰκογενείας σου στηρίζονται εἰς σέ.

Ὁ Φῶτος πρὸς στιγμὴν ἐοκέφθη νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ συνεκρατήθη, διότι ἔβλεπε τὸν πατέρα του πολὺ εὐχαριστημένον. Εἶχε φέρεи καὶ γλυκύσματα μίαν ἐσπέραν, διότι, ὡς εἶπεν, ἐπῆρε περισσότερον ἐκεῖνον τὸν μῆνα πεντακοσίας δραχμὰς.

— Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, εἶπε. Μόνον αὐτὸς ὁ Φῶτος μὲ στενοχωρεῖ.

Ὁ Φῶτος μόλις ἡδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ δύο δάκρυα ἔτοιμα νὰ κυλίσουν. Ἡ καρδιά του ὁμως ἦτο πλημμυρισμένη ἀπὸ ἀνέκφραστον εὐχαρίστησιν.

Καί ἐξηκολούθησε νὰ ἐργάζεται. Ἦσθάνετο ὅμως, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνθέξη πλέον. Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἐκράτησε δύο μῆνας. Ὁ πατὴρ ἐξηκολούθησε νὰ τὸν ἐπιπλήττη καὶ μίαν ἡμέραν ἐζήτησε πληροφορίας ἀπὸ τὸν καθηγητὴν του. Ὁ καθηγητὴς εἶπεν, ὅτι κάτι προσπαθεῖ νὰ κάμῃ, ὅχι ὅμως ὅπως πρίν. Νυστάζει καὶ διαρκῶς εἶναι ἀφηρημένος. Ἄν ἤθελεν, εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατορθώσῃ περισσότερο.

Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ πατὴρ Θέμελης ἐπέπληξε μὲ δριμυτέρους λόγους τὸν Φῶτον.

—Ἄ, πατέρα, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια! εἶπε κλαίων ὁ Φῶτος καὶ ἤνοιξε τὰ χεῖλη νὰ τὰ ὁμολογήσῃ ὅλα.

Ὁ πατὴρ του ὅμως τὸν διέκοψε. Τοῦ εἶπεν, ὅτι εἶναι πτωχὸς καὶ ἔχει πολλές, πάρα πολλές ἀνάγκας ἢ οἰκογένεια. Καὶ ἀπαιτεῖται καλὴ θέλησις καὶ θυσία ἀπὸ ὅλους.

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Φῶτος συνεκράτησε τὴν ὁμολογίαν του. Θὰ ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται καὶ συγχρόνως θὰ ἐφρόντιζε νὰ εἶναι καὶ καλὸς μαθητής.

Καὶ ἐξηκολούθησε τὴν νυκτερινὴν ἐργασίαν.

Ἡ μήτηρ του ἀνησυχεῖ διὰ τὴν υἱεὶάν του.

Μίαν ἑσπέραν ἡ μήτηρ του, καθὼς τὸν εἶδε πάρα πολὺ ὥχρον, ἐτρόμαξε καὶ εἶπε:

—Φῶτο, παιδί μου, φαίνεσαι πολὺ ἄρρωστος. Τί ἔχεις;

Ἐπειτα στραφεῖσα πρὸς τὸν πατέρα προσέθεσε:

—Γιῶργο, δὲν βλέπεις, πόσον χλωμὸς εἶναι ὁ Φῶτος;

Ἄλλ' αὐτὸς κάπως ἀδιάφορα ἀπήντησεν:

—Εἶναι ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς του. Ὅταν ἦτο ἐπιμελὴς καὶ εἶχεν εὐαίσθητον καρδίαν, ἡ υἱεὶά του ἦτο ἐξαίρετος.

—Γιῶργο, κοίταξέ τον. Εἶναι πολὺ ἄρρωστος, ἐπανελάβεν ἡ μητέρα.

—Ἀφῆσέ με ἡσυχον. Δὲν μ' ἐνδιαφέρει, ἂν εἶναι ἄρρωστος ἢ ὅχι ὁ Φῶτος σου.

Ὁ Φῶτος ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ λιπόθυμος. Ἦσθάνθη τοὺς

λόγους τούτους ὡς καυτὸν σίδηρον. "ὦ! αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ χωρὶς τὴν ἀγάπην τοῦ πατρὸς του. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἐπῆρε σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ τὰ ὁμολογήσῃ ὅλα.

Φανερώνεται ἡ ἀλήθεια.

Ἐν τούτοις ἐξύπνησε καὶ ἐκείνην τὴν νύκτα. Εἶπε μὲ τὸν νοῦν του, ὅτι δὲν θὰ γράψῃ διευθύνσεις, ἀλλὰ μόνον θὰ ρίψῃ ἓν βλέμμα εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε τελειώσει ὁ πατήρ του.

Ἀλλ' ὅταν ἐκάθισεν εἰς τὸ γραφεῖον, ἤρχισεν ἀσυναίσθητως πάλιν νὰ γράφῃ. Ἀπὸ μίαν κίνησιν ὅμως ἔπεσεν ἐν βιβλίον εἰς τὸ πάτωμα καὶ ἔκαμε κρότον. Ἐμεινεν ἀκίνητος καὶ ἐπρόσεξε, μήπως ἐξύπνησε κανεὶς. Τίποτε δὲν ἤκούετο. "Ὅλοι ἐκοιμῶντο. Ἦρχισε πάλιν νὰ γράφῃ. Αἱ ταινίαι ἐσωρεύοντο ἡ μία ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην. Ἦκουσε τότε τὸν ρυθμικὸν βηματισμὸν τῶν περιπόλων κάτω εἰς τὸν ἔρημον δρόμον.

Καὶ ὅμως ὁ πατήρ του εὐρίσκετο ὀρθίος ὀπισθὲν του. Εἶχεν ἐξύπνήσει ἀπὸ τὸν κρότον τοῦ βιβλίου καὶ εἶχεν εἰσέλθει ἀθόρῳως. Εὐρίσκετο ἐκεῖ μὲ τὴν λευκόμαλλον κεφαλὴν του ἐπάνω ἀπὸ τὴν μικρὰν κεφαλὴν μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά, τοῦ Φώτου. Καὶ ἔβλεπε, πῶς ἔτρεχεν ἡ πέννα ἐπάνω εἰς τὰς ταινίας. Εἶχεν ἤδη μαντεύσει τὰ πάντα καὶ μία μετάνοια, μία ἀπερίγραπτος τρυφερότης εἶχε πλημμυρήσει τὴν ψυχὴν του.

Αἰφνης ὁ Φῶτος ἐξέβαλε δυνατὴν κραυγὴν. Δύο τρέμουςαι χεῖρες τὸν εἶχον ἐναγκαλισθῇ.

— "ὦ, πατέρα, πατέρα! συγχώρησέ με! ἐφώνασε.

— Σὺ νὰ μὲ συγχωρήσῃς, ἀγαπημένο μου παιδί, εἶπεν ὁ πατήρ καί, ἀφοῦ τὸν ἐπῆρε, τὸν μετέφερε καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του λέγων:

— Φίλησε αὐτὸν τὸν ἄγγελον. Τρεῖς μῆνας τώρα δὲν κοιμᾶται καὶ ἐργάζεται δι' ὅλους μας. Καὶ ἐγὼ τὸν ἔκαμα τόσον νὰ πονέσῃ!

Ἡ μητέρα τὸν ἔσφιγξεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, μὴ δυναμένη νὰ ὁμιλήσῃ. Τέλος κατῶρθωσε νὰ εἴπῃ:

—Γιῶργο, γρήγορα πήγαινε τὸ παιδί νὰ κοιμηθῇ.

Ὁ πατὴρ τὸν ἐσήκωσεν εἰς τὰς χεῖρας του, τὸν μετέφερεν εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ τὸν ἔβαλε νὰ κοιμηθῇ, ἐνῶ διαρκῶς τὸν ἐφίλει καὶ τὸν ἐθώπευε.

—Εὐχαριστῶ, πατέρα, ἔλεγεν ὁ Φῶτος· πήγαινε τώρα νὰ κοιμηθῇς καὶ σύ. Ἐγὼ εἶμαι καλὰ. Πήγαινε τώρα καὶ σύ.

Ἄλλ' ὁ πατὴρ του ἤθελε νὰ τὸν ἴδῃ νὰ κοιμᾶται. Ἐκάθισε λοιπὸν πλησίον τῆς κλίνης καὶ τοῦ ἔλεγε:

—Κοιμήσου, Φῶτο μου, κοιμήσου, παιδί μου.

Καὶ ὁ Φῶτος, καθὼς ἦτο κατάκοπος, ἀπεκοιμήθη καὶ ἐβυθίσθη εἰς ὕπνον γαλήνιον μὲ ὄνειρα τερπνὰ. Καὶ ὅταν μετὰ πολλὰς ὥρας ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ὁ ἥλιος τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸ πρόσωπον, ἡσθάνθη πρῶτον καὶ ἔπειτα εἶδε νὰ ἀναπαύεται πλησίον εἰς τὸ στῆθος του τὴν σεβασμίαν κεφαλὴν τοῦ πατρός του. Ἐκεῖ εἶχε περάσει τὴν νύκτα καὶ ἀκόμη ἐκοιμᾶτο μὲ τὸ μέτωπον πλησίον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Φώτου.

Ἐδμ. δὲ Ἀμίτσι. (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου).

«Παιδικὰ διηγήματα»

Τ Ο Σ Π Ι Τ Ι

Σύ, τῆς καρδιᾶς κρυφὸ μαργαριτάρι
καὶ τῆς ζωῆς σεμνὸ προσκυνητάρι,
ὅπου ἔκτισεν ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ,
ὅταν σ' αὐτὴ τὴν ἔρμη ἤθελε πλάσι
ἀντὶ γιὰ τὴν Ἐδέμ, ὅπου εἶχε χάσει,
τὴ θεϊκὴ νὰ μαλακώσῃ ὀργή.

Ἄπαρτο κάστρο, ποὺ ποτὲ δὲν μπαίνει
καὶ πάντα ἀπὸ τὴ θύρα σου ἔξω μένει
ἔχθρα, κακία καὶ προδοσιὰ κρυφῇ·
ποὺ αἰώνια τῆς ἀγάπης τὴ λαμπάδα
κρατεῖ ἀναμμένην ἄγρυπνη Τριάδα,
Πατέρας καὶ Μητέρα κι Ἀδελφοί.

ὦ σπίτι μας καλὸ καὶ τιμημένο,
 χίλιες φορές ἄς εἶσαι εὐλογημένο
 καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιὰ
 τ' ἀδέλφια μου νὰ ραίνει μ' εὐλογία
 καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
 τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Σὺ μ' ἔμαθες τὸν Πλάστη νὰ πιστεύω
 καὶ τῇ γλυκεῖᾳ Πατρίδᾳ νὰ λατρεύω,
 ἐσὺ καὶ τῇ Φιλίᾳ νὰ λαχταρῶ·
 σὺ κρύβεις μέσ' στὸ λατρευτὸ σου κτίριο
 τὸ φῶς καὶ τῆς Ἀγάπης τὸ μυστήριο,
 ποὺ μὲ κερνᾷ τῆς Λήθης τὸ νερό.

Καὶ τ' ἄψυχα ἀκόμα μὲ γνωρίζουν
 κι ἀγάπης λόγια γύρω ψιθυρίζουν,
 τραπέζι, εἰκονοστάσι καὶ σκαμνί·
 χαμόγελο μοῦ δείχνει κάθε εἰκόνα,
 τὴν ἀγκαλιὰ μοῦ ἀνοίγει ἡ πολυθρόνα,
 ποὺ κάθονται οἱ γονεῖς μου οἱ σεμνοί.

Χαῖρε, ὦ ! χαῖρε, σπίτι τιμημένο,
 χίλιες φορές ἄς εἶσαι εὐλογημένο
 καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιὰ
 τ' ἀδέλφια μου νὰ ραίνει μ' εὐλογία
 καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
 τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Γεώργιος Στρατήγης.

«Τραγούδια τοῦ σπιτιοῦ»

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Στήν πόρτα στέκει ή μάνα μου καί τ' ἄσπρο της τ' ἀχεῖλι
 σάν φύλλο τρεμοσείνεται, σάν ψάρι, ποῦ σπαράζει.
 Ἡ ἀδερφοῦλα μου, ἔχε γειά, μοῦ λέει μέ τὸ μανδηλι·
 μιὰ τὸ σαλεύει κι ἔπειτα στὰ μάτια της τὸ βάζει.

Κι ὁ ἀδερφός μου ὡς τῇ γωνιά τοῦ δρόμου μέ πηγαίνει
 μέ πρόσωπο σάν χαρωπό, μ' ἀθόλωτα τὰ μάτια,
 μὰ νοιώθω, ὅταν μ' ἀγκάλιασε, πῶς βράζει κι ἀνασαίνει,
 πῶς μέσα σποῦν τὰ σπλάχνα του καί γίνονται κομμάτια.

Ἄ. Πάλλης.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Σ' ἀφήνω γειά, μανούλα μου, σ' ἀφήνω γειά, πατέρα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου καί σεῖς ξαδερφοποῦλες.
 Θά φύγω, θά ξενητευθῶ, θά πάω μακριὰ στὰ ξένα.
 Θά φύγω, μάνα, καί θαρθῶ, μὰ μὴν πολυλυπιέσαι.
 Ἀπὸ τὰ ξένα, ὅπου βρεθῶ, μηνύματα σοῦ στέλνω
 μέ τῇ δροσιᾷ τῆς ἀνοιξης, τὴν πάχνη τοῦ χειμῶνα
 καί μέ τ' ἀστέρια τοῦρανοῦ, τὰ ρόδα τοῦ Μαΐου.
 Θενὰ σοῦ στέλνω μάλαμα, θενὰ σοῦ στέλνω ἀσῆμι,
 θενὰ σοῦ στέλνω πράγματα π' οὐδὲ τὰ συλλογιέσαι.
 — Παιδί μου, πάαινε στὸ καλὸ κι ὅλοι οἱ ἅγιοι κοντά σου
 καί τῆς μανούλας σου ἡ εὐχὴ νᾶναι γιὰ φυλαχτό σου,
 νὰ μὴ σὲ πιάνη βάσκαμα καί τὸ κακὸ τὸ μάτι.
 Θυμήσου με, παιδάκι μου, κι ἐμὲ καί τὰ παιδιά μου,
 μὴ σὲ πλανέση ἡ ξενητειὰ καί μᾶς ἀλησμονήσης.
 — Κάλλιο, μανούλα μου γλυκειά, κάλλιο νὰ σκάσω πρῶτα
 παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα.

Δημοτικόν.

Τὸ λ.βάνιομα.

[Εἰκὼν Νεκ. Λύττα]

Ο ΧΑΡΟΣ ΚΑΙ Τ' ΑΔΕΡΦΙΑ

Ἄνάθεμά τον, ποὺ τὸ εἶπῃ : «τ' ἀδέρφια δὲν πονιοῦνται».
 Τ' ἀδέρφια σκίζουν τὰ βουνὰ καὶ δέντρα ξεριζώνουν·
 τ' ἀδέρφια κυνηγήσανε καὶ νίκησαν τὸ Χάρο.
 Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή στὸν κόσμον ξακουσμένη·
 τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα.
 Τὴ ζήλεψε κι ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
 Στὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾷ σὰ νὰ ἦταν νοικοκύρης.
 — «Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
 τί ἐγὼ εἶμαι ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τ'ς ἀραχνιασμένης πέτρας.
 — «Ἄφσε με, Χάροντα, ἄφσε με, σήμερα μὴ μὲ παίρνης.
 Ταχιά Σαββάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω
 καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου».
 Ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κι ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει . . .
 Νὰ καὶ τ' ἀδέρφια, πῶφτασαν ψηλὰ ἀπ' τὸ κορφοβοῦνι,
 τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη !

Δημοτικόν.

Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Ὁ Κώστας ἀγαπᾷ πολὺ τὸ κολύμβημα.

Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκα ἐτῶν παιδί καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : τὸ κολύμβημα.

Ὡ! πῶς τὸ ἡγάπα τὸ κολύμβημα ! . . .

Τοῦ ἤρεσκε νὰ παίξῃ ὥσάν ψάρι μέσα εἰς τὸ ἡσυχον κῦμα,
 νὰ γλυστρᾷ ὥσάν δελφίνι, νὰ κάμνῃ μακροβούτια, νὰ βλέπῃ
 θολὰ τὰ φύκια εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἐπὶ γαίνει βαθιά. Ὅταν ἦτο γαλήνη καὶ ἡ θάλασσα ὡμοί-
 αζε μὲ καθρέπτῃν, ἄλλον κρότον δὲν ἤκουεν ἐκεῖ μέσα εἰς
 τ' ἀνοικτὰ παρὰ τὸν κρότον τῶν χειρῶν του, μὲ τὰς ὁποίας
 ἐτάρασσε τὴν θάλασσαν.

“Όταν ἦσαν μεγάλα τὰ κύματα, δὲν ἐφοβεῖτο· ἡ θάλασσα σιγὰ-σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον. Καθὼς τὰ κύματα τὸν ἐσήκωνον, τοῦ ἐφαίνοντο ὡς ἄλογα ἀτίθασσα, τὰ ὁποῖα τὸν εἶχον εἰς τὴν ράχιν των καὶ τὸν ἀνετίνασσον, διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν· ἀλλ’ αὐτὸς μὲ τὰς χεῖρας του, τὰς ὁποίας ἀνοιγόκλειε, διηύθυνε τοὺς ἀφρισμένους χαλινούς των . . .

Τὴν ἡγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας. Τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσβον της, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ρόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔκαμνε ν’ ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι της καὶ τί ὠραῖα ποὺ ἐμοσχοβολοῦσαν τὰ φύκια της, τὰ ὁποῖα ὠμοιάζον μὲ πράσινα κεντήματα!...

Ἡ νέα του ἐνδυμασία δὲν ἐπέτρεπε τὸ κολύμβημα.

Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχε καταβῆ πάλιν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐφύσα ἥσυχος μπάτης. Τί ὠραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

Ὁ Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του :

— Κολύμβα, κολύμβα! Τί ὠραία ἡ θάλασσα! Ἀκόμη στέκεσαι ;

Ζωηρὰ ἐπιθυμία ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε :

— Μὴ κολυμβᾷς, Κώστα, μὴ κολυμβᾷς, ἂν μ’ ἀγαπᾷς.

Τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐνόμιζεν ὁ Κώστας, ὅτι ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινουργὴ του ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποῖαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία ἐνδυμασία ἦτο ἐκείνη! Κατ’ἀλευκὴ, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰς χεῖρας της. Καὶ ὁ Κώστας τὴν ἐφόρει μὲ μεγάλο καμάρι.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν τὴν ὀλοκάθαρην ἐνδυμασίαν του νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν παραλίαν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια καὶ αὐτὸς νὰ τριγυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν ;

—“Ὅχι, ἐσκέφθη. Δὲν θὰ κολυμβήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλῃσιν καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν ἐζήλευε τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐκολύμβα ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον, ἀλλ’ εὔρε τὰ πλέον καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλίας, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχὴν καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀραγμένα μᾶκρὰν.

Καὶ ὁμῶς κολυμβᾷ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ.

Αἴφνης ἀκούει φωνὰς πλησίον του :

— Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται ! Πάει, χάνεται !

Ἐκεῖ, ἔμπρός του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια νὰ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἦτο τὸ παιδίον, τὸ ὅποῖον ἐκολύμβᾳ. Τὸ δυστυχισμένον εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιὰ καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε καλὰ νὰ κολυμβᾷ, ἀπέκασεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχον ἰδεῖ καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν μὲ φρίκην.

Ὁ Κώστας τινάσσεται ἐπάνω. Παρατηρεῖ τριγύρω· κανὲν ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν· καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδιοῦ, ἀκούεται ὁ βόγγος καὶ αἱ χεῖρες του κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ὥς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερόν. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται καὶ τὸ παιδί βουλιάζει! . . .

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῇ μακρύτερα. Ἐκεῖ πέραν δύο ναυοὶ ὠθοῦν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν, ἡ ὁποία ἦτο τραβηγμένη ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ φέρῃ κουπιά. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν ; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναὶ :

— Πνίγεται ! Πνίγεται ! Πάει, ἐχάθηκε !

Ἡ καρδία τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατὰ. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα, τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θὰ ἀναβῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου καὶ ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω μὲ μάτια ὀλάνοικτα, χωρὶς ψυχὴν . . .

Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ πέραν καὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ θαλασσοποῦλι σჩίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν καὶ δὲν αἰσθάνεται κἄν, ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα, τὰ ὅποια φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὅποῖον ἐμαζεύθη εἰς τὴν παραλίαν, ἐκβάλλει ὀξεῖας κραυγὰς. Ὅλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδιοῦ πνιγοῦν δύο. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

‘Ο Κώστας είχε πλησιάσει τώρα. “Όλην τήν προσοχήν του είχεν εἰς τήν κεφαλήν, ἥτις θ’ ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φοράν καί, μόλις τήν εἶδε, τήν ἀρπάζει ἀπό τὰ μαλλιά μὲ ὅλην του τήν δύναμιν καί τήν κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν . . . Μὲ τήν μίαν του χεῖρα ὠθεῖ τὸ παιδίον πρὸς τήν παραλίαν καί μὲ τήν ἄλλην κολυμβᾷ καί δὲν τὸ ἀφήνει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ καί νὰ τὸν σύρῃ καί ἐκείνον εἰς τὸν βυθόν.

Φθάνουν μετ’ ὀλίγον εἰς τὰ ρηχά. ‘Ο Κώστας πατεῖ μὲ τοὺς πόδας του καί σύρει καί μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸ παιδίον ἔως τήν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καί ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

“Όλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδίον καί ἔκυπτον μὲ ἀγωνίαν ἐπάνω του. Τὸ ἔθεσαν πρηνηδόν μὲ τήν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὸ νερόν, τὸ ὁποῖον εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νεκρόν.

Εὐτυχῶς μετ’ ὀλίγον ἡσθάνθησαν μίαν ἀδύνατον πνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστά μάτια του ἤνοιξαν καί ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητρὸς του, ἡ ὁποία εἶχεν ἔλθει ἐν τῷ μεταξύ καί τὸ ἐκράτει τώρα εἰς τήν ἀγκάλην της.

Τί ἔλεγαν αἱ γειτόνισσαι διὰ τὴν βρεγμένην ἐνδυμασίαν.

Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτήρα, ἀλλ’ ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ.

‘Αφοῦ παρέδωσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, ἀπεσύρθη παράμερα. Ἦτο τόσον κουρασμένος! . . . Τοῦ ἐφαίνετο, ὅτι θὰ ἐλιποθύμει τὰ αὐτιά του ἐβόιζαν καί ὅλα ἐστριφογύριζαν ὀλόγυρά του. Δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατὰ καί, ἀφοῦ συνῆλθεν ὀλίγον, ἐπῆρε τὸ φόρεμά του καί διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν του.

Δὲν ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς παραλίας, ὅπου ἦσαν τὰ καταστήματα καί τὰ καφενεῖα, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τοὺς στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ ἐνδυμασία του ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καί λερω-

μένον· τὸ πανταλόνι του, κολλημένον ἐπάνω του, ἔσταζε θάλασσαν.

“Ὅταν διέβαιναν, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὥς νὰ ἤθελον νὰ εἶπουν :

— Τὸ κακόπαιδο ! ”Επαιζε καὶ ἔπese στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὁμορφαῖ καινούργια ροῦχα !

— Δὲν ἔπαιζα ! ”Εσωσα μίαν ζωὴν ! ἤμποροῦσε νὰ εἰπῇ. Ἄλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. ”Ας ἔλεγαν, ὅ,τι ἤθελον.

Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του.

Ἄνέβη μὲ καρδιοκτύπι ὁ Κώστας τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ;

Καὶ ἀλήθεια. Ἐκπληξίς, λύπη καὶ θυμὸς ἐζωγραφίσθησαν εὐθὺς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Παρ’ ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἄλλ’ ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγῆθη, τί εἶχε συμβῇ.

Τότε ἤνοιξεν ἐκείνη τὴν ἀγκάλην της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Καὶ ἂν ἐπνίγεσο καὶ σὺ, παιδί μου ; τοῦ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ἀνετρίχιαζεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐκινδύνευσε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά. Ἄλλ’ ὁ Κώστας ἠσθάνετο, ὅτι ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε, τί συνέβη. Ἦλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. “Ὅταν εἶδε τὸν Κώσταν, τὸν ἐσήκωσεν ὕψηλά, τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκοῦπισε κρυφὰ ἓν δάκρυ . . . αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυνεν.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας, παρατηρῶν τὴν λινὴν ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποίαν μὲ στοργὴν φυλάττει ἀπὸ τότε. Βλέπων αὐτὴν, ἐπαναβλέπει ἐμπρὸς του μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του

τὰ φιλήματα τῆς μητρός του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατρός του.

”ὦ! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία, ἀπὸ ὅσας ἐφόρεσεν ἔως τώρα.

Ἀριστοτ. Κουρτίδης.

ΜΙΑ ΔΙΚΗ

— Νὰ ἰδοῦμε, τί θὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριον!

— Τί θέλεις νὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριον, κουμπάρε μου; Τὴν ἀχλαδιά, ποὺ εἶναι στὸ σύνορον τῶν δύο κήπων, τὴν ξεύρουν ὅλοι, ὅτι εἶναι ἰδική μου. “Ὅπως ἡ ἐλιά, ποὺ εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι ἰδική σου. Τὴν ἀχλαδιά τὴν ἐφύτεψε ὁ παπποὺς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παπποὺς τοῦ παπποῦ σου. “Ὅποιο γέρο νὰ ἐρωτήσης, αὐτὸ θὰ σοῦ εἰπῇ.

— Δὲν ξέρω, τί θὰ εἰπῇ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιά γέρνει περισσότερο στὸ ἰδικό μου κτῆμα. Εἶναι ἰδική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴ τὸ κάμης, κουμπάρε. “Αν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριον, νὰ σοῦ τὴν χαρίσω.

— Χά, χά . . . τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴν χαρίσης. “Ὅχι! Θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισεν ἡ φιλονικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδημος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἐν ἀγόρῳ. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἓνα κήπον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἦσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξύ των τὴν ἔλεγον. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εὐχαρίστως, γείτονα· αὔριο ποτίζω ἐγώ.

— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξῃς τὰ πορτοκάλλια;

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καί ὅταν εἶναι καιρός, σέ βοηθῶ κι ἐγώ.

Τόσην ἀγάπην εἶχον ἕως τώρα μεταξύ των ! Καί τώρα χωρίς κανένα σπουδαῖον λόγον ἐτοιμάζονται διὰ τὰ δικαστήρια. Καί διατί νομίζετε ; Μίαν πρωΐαν ὁ βαπτιστικός ἀνέβη εἰς τὴν ἀχλαδιάν. ἡ ὁποία εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νουνά του τοῦ ἐφώνησε :

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τ' ἀχλάδια καί θά σέ βλάψουν.

Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ τὸ ἤκουσε καί τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται καί οὕτω πως ἤρχισεν ἡ φιλονικία μεταξύ των. Οὕτε καλημέρα, οὕτε καληνύκτα ! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καθ' ὁδόν, ἥλλαξαν δρόμον· ἀπὸ ἓνα δρόμον ὁ εἰς, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ὁ Μπελοδημος ἐσκέφθη : «Φουρτούνα εἶναι καί θά περάσῃ· θά καταλάβῃ τὸ λάθος του καί θά μετανοήσῃ».

Μίαν ἡμέραν ὅμως ἦλθεν ὁ δικαστικός κλητὴρ καί τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγὴν*.

«Δὲν πρέπει νὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδημος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καί τοῦ διηγείται, ὅ,τι συνέβη.

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχή σου Μίλησέ του, ὅ,τι θέλει, νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλὸ. Εἴμαστε ἔμεῖς, πτωχοὶ ἄνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια ;

Ὁ ἱερεὺς, γέρων σεβάσμιος, ἐκάλεσε τὸν Λυκούσην καί τοῦ λέγει :

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτά, ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιά εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρεῖ ὅλο τὸ χωριό. Ἀλλά, διὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονικία, νὰ τὴν μοιράσετε.

Ὁ Λυκούσης, μόλις τὸ ἤκουσεν, ὠργίσθη φοβερά. Ὁμίλησε μάλιστα εἰς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— "Ἄλλη φορὰ μὴν ἀνακατεύεσαι, παπᾶ μου, στίς δικές μας δουλειές. Καί ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θά τὸ ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο.

Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες, αὖριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά, μεθαύριον νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριον ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ, ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον. Τέλος ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Ὁ Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριον. Τὰ δικαστικά ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν. Ἀπὸ εἰκοσιπεντάδραχμα ἐφθάσαμεν εἰς ἑκατοντάδραχμα. Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθανον διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Κοὶ ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα ; Νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος ὁ κήπος, χρεωμένῃ καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. Ὁ Μπελοδήμος ἠγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

Τὴν ἐσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν :

— Εὐχαριστήθηκες ;

— Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ ; Εἰς τί ;

— Νὰ μᾶς κάμῃς ἔξωσιν, νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω !

— Ἐχεις ἄδικον, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα δι' αὐτό.

— Ἀλλά ;

— Διὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι.

— Καὶ ἤθελες νὰ τὸ κάμῃς ἐσύ, διὰ νὰ εὐχαριστηθῇς.

— Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου ; Ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κήπον καὶ τὸ σπίτι, διὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνῃς γείτονάς μου.

— Πάλιν ἄρχισες τὰ χαρίσματα ;

— Μὴ βιάζεσαι καὶ αὐτὸ τὸ κάνω, ἂν θέλῃς. Ἀλλὰ λέγω, ὅτι ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσῃς τὸ χρέος μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ ἐπερίμεναν. Θὰ ἐργασθῇς καλύτερα τὸν κήπον καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλιν ὅλα ἰδικά σου.

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀγαπημένοι. Ἐσκέ-

φθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶ-
δεν, ὅτι εἶχε πολὺ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν."Ἐπειτα
ἠρώτησε δειλά :

—'Αλήθεια, κουμπάρε ;

—'Αλήθεια, στὸ λάδι, ποὺ σᾶς ἔβαλα.

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ
τὴν ἔσφιγξε δυνατά.

— Σ' εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ !

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύκτα, κουμπάρε.

— Καλὴ σου νύκτα, εὐχαριστῶ.

Καὶ ἔσφιγξαν πάλιν τὰς χεῖρας των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν
ἐκείνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδῆμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς
τὸν κουμπάρον του :

— Τὴν ἀχλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε
καὶ νὰ τὴν κάψωμε, νὰ γίνῃ στάχτη !

—"Ὅχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ
τὴν βλέπουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ ἀποφεύγουν, ὅσον ἡμπο-
ροῦν, τὰς φιλονικίας καὶ τὰ δικαστήρια.

'Α. Καρκαβίτσας.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΒΟΥΝΟΝ

Οἱ καλοὶ χωρικοί.

Εἶχα ἀσθενήσῃ καὶ μοῦ εἶχον συστήσῃ ἓν δροσερὸν βου-
νόν, κατάφυτον ἀπὸ ἔλατα καὶ πεῦκα καὶ τὰς ἀπείρους δρο-
σερὰς πηγὰς του μὲ τὸ κρυστάλλινον νερόν των. Ἐμείνα ἐκεῖ
δύο μῆνας.

Δὲν ἦσαν μόνον αἱ φυσικαὶ καλλοναί, ἀλλ' ὁ κατ' ἐξοχὴν
στολισμὸς τοῦ βουνοῦ ἐκείνου ἦσαν οἱ χωρικοί. Εἶναι ἀρκετὰ
χωρία ἀπὸ τὴν κορυφὴν σχεδὸν ἕως κάτω εἰς τὴν θάλασσαν.
Καὶ εἰς ὅλα οἱ χωρικοὶ φιλόξενοι, εὐγενεῖς. Νομίζει κανεὶς, ὅτι
ὅλοι εἶναι ἀδελφοί. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποιμένες εἶναι πολιτισμένοι.

Αί μικραί των καλύβαι άπαστράπτουν από καθαριότητα. "Ανδρες, γυναίκες καί παιδία, όλοι με καθαρά φορέματα, ως να έχουν καθ' ήμέραν έορτήν. Διακρίνονται από τούς άλλους ως ή ημέρα από την νύκτα. Διατί ; Πως εύρέθησαν αύτοί, μεταξύ τών άλλων, οί όποιοι είναι τόσον καθυστερημένοι ;

‘Ο νοῦς καί αἱ χεῖρες.

‘Εζήτησα πληροφορίας καί εἰς σεβάσμιος γέρων μου διηγήθη :

— ‘Ο ήρωας τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ὁ Παπα-Φώτης. "Εχουν παρέλθει πολλά ἔτη από τοῦ θανάτου του. Τόν ἐγνώρισα μικρός εἰς τήν πόλιν μας, ὅπου ἦτο ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐπισκόπου. Εἰς τήν ἐποχήν μου ἦτο καί διδάσκαλος. Μᾶς εἶχε μάθει νά ψάλλωμεν. Ἀργότερα, ὅταν ἐπῆρε τήν σύνταξίν του, ἤμην μαθητής τοῦ σχολαρχείου. Διά τήν φωνήν μου μέ εἶχεν ἐκλέξει νά τόν βοηθῶ εἰς τās λειτουργίας, τās ὁποίας ἔκαμνεν εἰς τὰ ἐξωκκλήσια.

Ἡ χαρά του ἦτο, ὅταν ἐκαλεῖτο νά λειτουργήσῃ εἰς τὰ χωρία. Ἐπῆγαινε καί ἐπίτηδες, διὰ νά βλέπῃ, τί γίνεται ἐκεῖ. Εἰς κάθε χωρίον τήν ἐσπέραν συνεζήτει ἐπὶ ὥρας μέ τόν ἱερέα, τόν διδάσκαλον καί τούς προεστούς. Τούς ἐζήτηι πληροφορίας, τί εἶχον κατορθώσει ἕως τότε καί τί ἀκόμη ὑπελείπετο νά συντελεσθῇ.

Ἀπό τās συνομιλίας αὐτὰς ἐνόησα, ὅτι ὁ Παπα-Φώτης εἶχεν ἀναλάβει μέγα ἔργον καί εἶχε βοηθούς, τούς ὁποίους ἐφρόντιζε νά πολλαπλασιάσῃ.

Νά τόν ἐβλέπετε τότε, ὅταν ἐμάνθανε καμμίαν νέαν πρόοδον ! Εἰς τήν ἐκκλησίαν τόν ἤκουον οἱ χωρικοί νά εὔχεται μέ δυνατὴν φωνήν, τονίζων ἐκάστην λέξιν : «ὕπερ εὐδοώσεως* τοῦ ἔργου». Ἦτο βέβαιον, ὅτι ἱερὸν ρῖγος συνεκίνει τούς ἀπλοϊκοὺς χωρικοὺς καί τούς ἐνίσχυεν εἰς τὰ κοινωφελεῖ ἔργα.

Εἰς τὸ τέλος τῆς λειτουργίας εὔρισκεν ωραίους καί ἀπλοὺς λόγους, διὰ νά ἐνισχύῃ τήν μεταξύ των ἀγάπην καί ἀλληλοβοήθειαν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου ἔβλεπα νὰ καλλιεργῶνται οἱ χέρσοι τόποι, νὰ ἀναδασώνεται τὸ βουνόν, νὰ ἐκπολιτίζωνται οἱ χωρικοί.

Μία λειτουργία εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ.

Εἰς δύο-τρία χωρία, εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ βουνοῦ, δὲν ἐπήγαινε παρὰ σπανίως ὁ Παπᾶ-Φώτης. Ἦτο δύσκολον νὰ εὔρη βοηθούς. Οἱ κάτοικοι ἦσαν ἀγριάνθρωποι. "Αν ἐτύχαινε νὰ διορισθῇ διδάσκαλος, ταχέως ἠναγκάζετο νὰ φύγῃ. Καὶ ἱερέα δὲν εἶχον ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. "Εκλεπτον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰ ζῶα, ἐφιλονίκουν καὶ διαρκῶς ἔτρεχον εἰς τὰ δικάστηρια.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι τὸν ἐκάλεσαν νὰ λειτουργήσῃ εἰς τὸ ἐξωκλήσιον τοῦ Προφήτου Ἑλίας, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Ἐδέχθη καὶ παρέλαβε καὶ ἐμὲ μαζί του. Ἐφθάσαμεν, ὅταν ὁ ἥλιος ἔδυε μεγαλοπρεπῶς εἰς τὸ δυτικὸν πέλαγος. Πυρὰ ἔκαιε καὶ ὅμως τὸ πῦχος ἦτο διαπεραστικόν. Εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἱεράν συγκίνησιν, ὅταν ὁ Παπᾶ-Φώτης ἔψαλλε μὲ τὴν λυγερὰν φωνὴν του καὶ ἐγὼ μαζί του :

«Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου» ! καὶ ὅταν ἀπήγγελλε τό :

«Ὁ ἥλιος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο».

Ὁ ἥλιος ἦτο ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ «ἐβασίλευσεν» ἐνόει, ὅτι διεδόθη ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης. Ἐγὼ ὅμως ἀκόμη ἔλεγον, ὅτι ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος, τοῦ ὁποῖου ἔβλεπον τὰς τελευταίας ἀκτῖνας νὰ εἰσέρχωνται ἀπὸ τὴν δυτικὴν θύραν μέχρι τοῦ ἱεροῦ. Καὶ ἐνόμιζον ἀκόμη, ὅτι ὁ ἥλιος ἐκράτησε τὸν δρόμον του ἐπίτηδες, διὰ νὰ φωτίζῃ τὴν σεβασμίαν κεφαλὴν τοῦ Παπᾶ-Φώτη.

Μετὰ τὸν ἑσπερινόν, ἀφοῦ ἀνεπαύθημεν ὀλίγον, ἠκολούθησεν ἡ ἀγρυπνία καὶ κατόπιν ἡ θεία λειτουργία. "Όταν ἔψαλλα τό : «Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου ὁ Θεὸς ἡμῶν», εἰσήρχοντο αἱ πρῶται

ἄκτινες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἀπὸ τὸ ἱερόν. "Ω, πῶς ἔλαμπαν ὅλα καὶ πῶς ἐφωτίσθησαν αἱ μορφαὶ τῶν προσκυνητῶν !

Οἱ περισσότεροι αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀλλάξουν διαγωγὴν.

Πρὶν ἀναχωρήσωμεν, οἱ προύχοντες τοῦ χωρίου παρεπονέθησαν εἰς τὸν Παπᾶ Φώτην : Πρέπει νὰ ἔχουν καὶ αὐτοί, εἶπον, ἱερέα καὶ διδάσκαλον.

Ὁ Παπᾶ-Φώτης τοὺς ἀπήντησεν, ὅτι, ἂν δὲν ἔχουν, αὐτοὶ παταίουν. Ἐπρεπε νὰ φροντίσουν νὰ κάμουν τὴν ζωὴν τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ διδασκάλου ἀνεκτὴν. Νὰ φροντίσουν νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸ κακὸν καὶ τότε θὰ τοὺς ἐπισκέπτεται συχνότερα. Μάλιστα, τοὺς εἶπεν, ἡμπορεῖ ν' ἀποφασίσῃ καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ.

— Ἀλήθεια ; τὸν ἠρώτησαν.

— Μάρτυς μου ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Παπᾶ Φώτης. Ἀλλὰ νὰ προσέξουν : Θὰ ἔλθῃ, ὅταν δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὔτε εἷς ζωοκλέπτης.

Κατέβασαν τὰ πρόσωπα περίλυποι. Πρῶτον μὲν τοῦτο ἦτο δύσκολον, πάρα πολὺ δύσκολον. Δεύτερον δέ, τί τὸν ἔμελλε τὸν Παπᾶ-Φώτην ;

Ὁ Παπᾶ Φώτης ἐμάντευσε τὰς σκέψεις των καὶ εἶπεν αὐστηρά :

— Νὰ μὴ νομίζετε, ὅτι ὁ Θεὸς εὐχαριστεῖται μὲ τὰς ἐξωτερικὰς τελετάς, ὅταν ἡ καρδιά τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι καθαρά, ὅταν δὲν ζοῦν ὡς ἀδελφοί. Πῶς κατώρθωσαν τόσα οἱ γείτονές των εἰς τὰ ἄλλα χωρία ; Διὰ τὴν δὲν τοὺς μιμοῦνται ; Ἄς κάμουν τὴν ἀρχήν.

Τοῦ ὑπεσχέθησαν, ὅτι θὰ δοκιμάσουν καὶ νὰ τοὺς ὑποσχεθῇ καὶ αὐτός, ὅτι τὸ Πάσχα τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ τοὺς λειτουργήσῃ ὁ ἴδιος ὁ Παπᾶ-Φώτης.

Τοὺς ὑπεσχέθη καὶ ἐπρόσθεσεν, ὅτι ἔχει πάντοτε ἀρκετὰς πληροφορίας, δι' ὅσα συμβαίνουν. Νὰ π. χ. τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἡμέραν ἀρκετοὶ ἔκλεψαν καὶ ἦλθαν μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν νὰ λειτουργηθοῦν.

Ἄρκετοί ποιμένες εἶχον περικυκλώσει τοὺς προεστοὺς καὶ τὸν Παπᾶ-Φῶτην καὶ ἴσταντο εἰς ἄρκετὴν ἀπόστασιν γύρω, στηριγμένοι εἰς τὰς μακρὰς ράβδους των. Ὅταν ἤκουσαν τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Παπᾶ-Φῶτη, ἄρκετοὶ ἐκοκκίνισαν καὶ δύο-τρεῖς ἔφυγαν μὲ τρόπον καὶ ἔσπευσαν νὰ ἐξαφανισθοῦν εἰς τὸ δάσος.

Ὁ Παπᾶ-Φῶτης τοὺς παρηκολούθησέ μὲ βλέμμα θλιμμένον, ἀπεχαιρέτησε τοὺς προσκυνητὰς καὶ ἀνεχώρησamen.

Ὁ Παπᾶ-Φῶτης τοὺς θέλει ὅλους καλοὺς χριστιανούς.

Ἐπλησίαζε τὸ Πάσχα τοῦ ἐπομένου ἔτους. Ὁ Παπᾶ-Φῶτης δὲν ἐφαίνετο νὰ προετοιμάζεται διὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὰ τρία χωρία. Ἦτο πολὺ συλλογισμένος, ὅπως συνήθιζεν, ὅταν προησθάνετο, ὅτι προσήγγιζε δεινὴ πάλη μὲ τὸ κακόν.

Τὸ δειλινὸν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, μετὰ τὸ Ἀντίπασχα, ὁ Παπᾶ-Φῶτης εἶχεν ἐξαπλωθῇ, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς κόπους, τὰς ἀγρυπνίας καὶ τὰς συγκινήσεις τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Δὲν εἶχε παρέλθει τέταρτον τῆς ὥρας, ὅτε εἰσῆλθεν ἐξηγριωμένος, ἀπειλητικὸς καὶ ὤπλισμένος μέχρις ὀδόντων ὁ Καρακώστας ἀπὸ τὰ τρία χωρία τοῦ βουνοῦ. Ἦτο ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ὅχι μόνον τῶν πέριξ χωρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων, τὰ ὅποια εὕρισκοντο μακρότερα.

Δὲν ἔπρεπεν, εἶπε, νὰ τοὺς γελάσῃ ὁ Παπᾶ-Φῶτης. Θὰ εὕρισκον ἱερέα νὰ ἰδοῦν καὶ αὐτοὶ Πάσχα. Πρώτην φορὰν τοὺς συνέβη νὰ περάσουν τὸ Πάσχα ἀλειτούργητοι. Καὶ ὅλοι οἱ χωρικοὶ τὰ εἶχον μαζί του. Τώρα ἦλθε νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις, διατί ὁ Παπᾶ-Φῶτης τοὺς ἔκαμε τὸ μεγάλο αὐτὸ κακόν.

Ὁ Παπᾶ-Φῶτης ἀτάραχος τὸν ἐκοίταζε καὶ τὸν ἄφηνε νὰ λέγῃ. Ἄλλ' ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἤστραπτον καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμον ἀπὸ ἀηδία καὶ ἀγανάκτησιν.

Ἐπειτα τοῦ εἶπεν, ὅτι ὁ τόπος, ἡ θέσις του, ἡ ἡλικία του δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ τοῦ φερθῇ, ὅπως τοῦ ἤξιζεν. Ἦτο καὶ αὐτὸς μίαν φορὰν νέος. Ἀντίκρυσσε πολλάκις τὸν θάνατον ἀφόβως, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν πατρίδα καὶ τὴν

θησκεΐαν. Καὶ βέβαια δὲν ἔχουσιν τόσοι καὶ τόσοι τὸ αἷμα των, διὰ νὰ κάμνῃ, ὅτι θέλει ὁ Καρακώστας. Τὸν θέλει παιδί του, ἀληθινὸν χριστιανόν, νὰ αἰσθανθῇ μόνος του τὸ κακόν, τὸ ὅποῖον διαρκῶς σκορπίζει. "Αλλως νὰ τὸ ξέρῃ, θὰ σαπίσῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖ, ὅπου σαπίζουν καὶ οἱ ὅμοιοί του.

— Νομίζεις, εἶπεν, ὅτι δὲν γνωρίζω, μὲ ποῖον τρόπον προητοιμάσθης νὰ ἐορτάσῃς τὸ Πάσχα; Μὲ ἤθελες λοιπὸν νὰ σοῦ εὐλογήσω τὰς ζωοκλοπὰς;

Ὁ Καρακώστας ἐξηγριώθη πάλιν καὶ ἐδοκίμασε νὰ διαμαρτυρηθῇ. Ἄλλ' ὁ Παπαῖ-Φώτης ἐπέμεινε.

— Νὰ μένης ἡσυχος, τοῦ εἶπε καὶ ὕψωσε τὴν φωνήν. Γνωρίζω πολὺ καλὰ, ὅτι ἔκλεψες τὰς ἀγίας ἡμέρας δέκα ἀρνιά. Καὶ ἀπὸ πτωχοῦς. Θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ τὰ ὀνόματα; Πρέπει νὰ τὰ ἐπιστρέψῃς. Καὶ νὰ μοῦ παραγγείλῃς τὸ Σάββατον, ὅτι τὰ ἐπέστρεψες. Τότε θὰ ἔλθω τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ νὰ σὰς λειτουργήσω.

Ὁ Καρακώστας ἔφυγεν ἐντροπιασμένος, ἀλλὰ χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ. Ὅσον μεγάλη εἶναι ἡ πέτρα, ἡ ὁποία κυλίνεται εἰς ἀπότομον κατήφορον, τόσον μεγαλυτέρα δύναμις χρειάζεται νὰ τὴν σταματήσῃ.

Ὁ θρίαμβος.

Δὲν περιγράφεται ἡ χαρὰ τοῦ Παπαῖ-Φώτη, ὅταν ἦλθεν ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὰ τρία χωρία τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ εἶπεν:

— Ὅλα ἐν τάξει! Σὰς περιμένομεν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀργότερα ἔλεγεν, ὅτι ἐκείνη ἦτο ἀπὸ τὰς ὀλίγας φορές, ποὺ ἐωρτάσθη μὲ τόσῃν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τὸ Πάσχα. Ὅλοι, καὶ ὁ Καρακώστας μαζί, ἔψαλαν τὸ Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ὁ Παπαῖ-Φώτης εἰργάσθη εἰς τὰ τρία αὐτὰ χωρία, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὰ ἄλλα, τὰ προχωρημένα εἰς τὸν πολιτισμόν. Ὁ δρόμος του βεβαίως δὲν ἦτο ἐστρωμένος μὲ ρόδα. Ἡ ἀντίδρασις δὲν ἔλειπεν. Ὅταν ὅμως ἦλθεν ἡ

ώρα νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁ σεβάσμιος ἐκεῖνος ἱερέως, θὰ εἶπεν εὐχαριστημένος, πρὶν παραδώσῃ τὸ πνεῦμα :

Τὴν πίστιν τετήρηκα,
Τὸν δρόμον τετέλεκα.
Νῦν ἀπολύοις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα,
ἐν εἰρήνῃ . . .

Κ. Ἀθ. Ρωμαῖος.

Ο ΠΑΠΑ-ΤΡΕΧΑΣ

Ἡ συναναστροφή μου εἶναι μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου μας, ἄνδρα, ὅστις, παρὰ τὰ ἄλλα του προτερήματα, καυχᾶται καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἰς ὅλην τὴν νῆσον δὲν εὐρίσκεται παπᾶς νὰ ἀναγινώσκῃ ταχύτερον αὐτοῦ τὰ κεφάλαια τοῦ ψαλτηρίου.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν διὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην ἀνάγνωσιν ἢ διὰ τὴν φυσικὴν ἡμῶν τῶν Χίων κλίσιν πρὸς τὰ σκωπτικὰ παρωνύμια* ὁ Βολισσινὸς ἐφημέριος ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῆς Χίου Παπᾶ-Τρέχας.

Καὶ τὸ παρωνύμιον τοῦτο ἤρесе τόσον εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὥστε δὲν σ' ἀκούει πλέον, ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα.

Ὁ ἀγαθὸς ἐφημέριος καυχᾶται πρὸς τούτοις καὶ διότι ἔκαμεν ἐξήκοντα καὶ τέσσαρα ταξίδια καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν ὡς ἄλλον Ὀδυσσέα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει, ὅτι τὰ ἔκαμεν εἰς τὰ ἐξήκοντα τέσσαρα χωρία τῆς ἰδίας νήσου χωρὶς κίνδυνον κανένα τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ ἔχετε μικρὸν παράδειγμα τῆς πολυπειρίας, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ ταξίδια αὐτά, ἀκούσατε τὰ ἀκόλουθα: Ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ πρὸ μηνῶν Ἕλληνας περιηγητὴς, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ δύο τοῦ μικρὰ παιδάρια.

Μόλις τὰ ἤκουσεν ὁ Παπᾶ-Τρέχας νὰ συνομιλῶσι μὲ τὸν πατέρα των, μὲ ἡρώτησεν ἐκστατικὸς :

— «Ποίαν γλῶσσαν λαλοῦσι» ;

— «Τὴν ἀγγλικήν», τῷ ἀπεκρίθην.

Ἡ ἔκστασις τοῦ ἔγινεν ἀπολίθωσις. Δὲν ἡμπόρει νὰ χωρέσῃ τοῦ Βολισσινοῦ Ὀδυσσέως ἡ κεφαλὴ, πῶς τόσον νεαρὰ παιδάρια ἦτο δυνατόν νὰ λαλῶσι γλῶσσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστον. Δὲν ἡξεύρω πλέον, ποίαν γλῶσσαν καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν κατ' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ λαλῶσι τῶν Ἑλλήνων τὰ τέκνα. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι γελάτε τὴν ὥραν ταύτην διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ Παπαῦ - Τρέχα· ἀλλὰ τί ἠθέλετε κάμει, ἐὰν ἡκούετε αὐτολεξεῖ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ τοῦς λόγους τούτους: «Τὰ διαβολόπαιδα, τόσον μικρὰ νὰ μιλοῦν ἐγγλέζικα!».

Γελάτε, φίλοι, ὅσον θέλετε, ἀλλὰ προσέχετε, μὴ καταφρονήσητε διὰ τοῦτο τὸν σεβάσμιον Παπαῦ - Τρέχαν. Ναί! Σεβάσμιος ἀληθῶς εἶναι, ὡς τὸ λέγω. Μὲ ὅλην αὐτὴν τὴν ἀπλότητα δὲν ἡμπορεῖτε νὰ στοχασθῆτε, πόσον εἶναι φιλόανθρωπος ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς, πόσον φροντίζει διὰ τὴν χρηστοθήειαν τοῦ μικροῦ τοῦ ποιμνίου, μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν παρηγορεῖ τοὺς ἐνορίτας εἰς τὰς δυστυχίας αὐτῶν καὶ τοὺς συμβουλεύει, ὅταν εὐτυχῶσι, πρόνοιαν τῶν δυστυχούντων.

Ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν γέννημα παιδείας, ἐπειδὴ παιδείαν δὲν ἔλαβε· δὲν εἶναι καρπὸς ἀσκήσεως, ἐπειδὴ κανένα κόπον δὲν δοκιμάζει εἰς τὴν ψυχὴν του.

Λυπεῖται πολλάκις διὰ τὴν στέρησιν τῆς παιδείας καὶ διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ ὅ,τι δὲν ἔμαθον εἰς αὐτὸν οἱ γονεῖς του, ἔπεμψε τὸν υἱὸν του εἰς τὴν πόλιν νὰ μάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἀκούσῃ τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου Τσελεπῆ.

Εἶναι ἀνεκδιήγητος ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασεν, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ὅμηρος διέτριψεν εἰς Βολισσὸν καὶ ὅτι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Τοῦτο μόνον μὲ ἠρώτησεν, ἂν ὁ Ὅμηρος ἦτο χριστιανός. Ἀδύνατον ἦτο, τῷ εἶπον, ἐπειδὴ ἔζη χρόνους ἐνεακοσίου σχεδὸν πρὸ Χριστοῦ!

Μὲ ἠρώτησε προχθές, ἂν τυπώνεται γρήγορα ὁ Ὅμηρος.

Ἐφοῦ ἤκουσε τὰς δυσκολίας πρῶτον τῆς συντάξεως ἔπειτα καὶ τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, «διὰ τὴν σύνταξιν», μοὶ εἶπε, «δὲν εἶμαι καλὸς νὰ κρίνω, τῆς δαπάνης ὅμως τὸ πρᾶγμα μοὶ φαίνεται εὐκολώτατον».

— «Πῶς, δέσποτά μου»;

— «Ἐχομεν». ἀπεκρίθη, «τόσους ἀρχιερεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν λείπει οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ὁ ζῆλος ὑπὲρ τῆς παιδείας τοῦ Ἑθνους. Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἂν γράψῃς περὶ τοῦ σκοποῦ σου πρὸς τὸν ἅγιον . . . , τὸν ἅγιον . . . , τὸν ἅγιον . . . — καὶ ἀπηρίθμησεν ὁκτώ ἢ δέκα ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἡμῶν ἀρχιερέων — θὰ σοὶ γνωρίσουν χάριν, ἐπειδὴ δίδεις εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν νὰ δείξωσι, πόσον ἡ παιδεία τοῦ Γένους εἶναι πρᾶγμα ἱερὸν εἰς τὴν πανιερότητα αὐτῶν».

— «Πολλοὺς», ἀπεκρίθη, «ἐξ ὧν ὠνόμασες, ἐγνώρισα προσωπικῶς, ἀληθῶς ἄνδρας ἱεροὺς καὶ σεβασμίους; οὐδ' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εἰς τὰ καλὰ προθυμίας των· ἀλλ' ὅμως ἀποστρέφομαι νὰ κάμω τώρα, ὅ,τι δὲν ἔκαμα ὅλην μου τὴν περασμένην ζωὴν· ἢ θέλεις, δέσποτά μου, διὰ δεκαπέντε μηνῶν διατριβὴν* εἰς τὴν Βολισσὸν νὰ γίνω ψωμοζήτητης;»

— «Ἄλλ' ἐὰν ἀντιπαθῇς τοῦτο», μοὶ λέγει, «δὲν θέλεις, ἐλπίζω, ἀποστραφῇ τὴν ἰδικὴν μου βοήθειαν».

Εἰς τὰ ἀπροσδόκητα αὐτὰ λόγια, φίλε, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τὴν ἐκπληξιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔπαθεν, ὅτε ἤκουσε τοῦ Ἑγγλου τὰ τέκνα λαλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν· διότι εἰς τὴν πολυδάπανον ἔκδοσιν τοῦ Ὁμήρου ποίαν βοήθειαν ἔπρεπε τις νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὸν ἐφημέριον τῆς Βολισσοῦ;

Χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὴν ἐκπληξίν μου, μοὶ προβάλλει ὁ καλὸς οὗτος παπᾶς δύο γρόσια*.

— «Ταῦτα», λέγει, «ἔλαβον σήμερον ἀπὸ τὸ στεφάνωμα, ταῦτα μόνον ἔχω, ταῦτα σοὶ δίδω· πλειότερα ἂν εἶχα, μετὰ χαρᾶς ἤθελον σοὶ δώσει, διὰ νὰ τυπωθῇ τοῦ συμπατριώτου ἡμῶν Ὁμήρου ἡ ποίησις».

Μαντεύω τώρα τὴν περιέργειάν σας νὰ μάθετε, πῶς ἐφέρθη εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συνεισφορὰν τοῦ καλοῦ παπᾶ· τὴν ἔλαβον ἀσπαζόμενος μὲ δακρυσμένους τοὺς ὀφθαλ-

μοὺς τὴν πλουσίαν τοῦ πένητος χεῖρα, ὅχι μόνον διὰ νὰ μὴ λυπήσω μὲ ἄκαιρον ἄρνησιν τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ διότι μοὶ ἐφάνη νόστιμον νὰ ὀνομάσω τὴν ἔκδοσιν ταύτην τοῦ Ὁμήρου Βολισσινὴν ἔκδοσιν, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν Βολισσὸν ὑπέμεινα τοὺς κόπους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν Βολισσὸν ἔλαβα τὴν πρώτην βοήθειαν τῆς ἐκδόσεως.

Ἀκούσατε καὶ ἄλλο θαυμαστότερον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἶναι τόσον ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστε ἡ πολὺ μικρά των ἐκκλησία ἡμπορεῖ νὰ περιλάβῃ τριπλασίους αὐτῶν. Μὲ ὅλον τοῦτο τινὲς ἐκ τῶν προκρίτων, οἱ πλουσιώτεροι, ἐπεθύμησαν νὰ πλατύνωσι τὴν οἰκοδομήν.

Ἀνεκοίνωσαν τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν ἐφημέριον, οὗτος δὲ συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ συναθροίσωσι πρῶτον τὴν χρειζομένην δαπάνην, διὰ νὰ τελέσωσι κατ' αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον.

Ἀφοῦ ἔμαθεν, ὅτι συνήχθησαν τὰ ἀργύρια, ὁ σεβάσμιος οὗτος παπᾶς μίαν τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας εἶπεν εἰς αὐτοὺς:

— «Τέκνα μου, ὁ Θεὸς δὲν κατοικεῖ εἰς πέτρας καὶ ξύλα ἀλλ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐκκλησίας τὸ μέγεθος βλέπετε, ὅτι δὲν εἵμεθα ἀρκετοὶ νὰ τὸ γεμίσωμεν. Ἀπὸ σᾶς οἱ περισσότεροι δὲν ξεύρουں μῆτε νὰ ἀναγινώσκωσι, μῆτε νὰ γράφωσιν· ἤθελον πράξει πρᾶγμα ἀσυγκρίτως ἀρεστότερον εἰς τὸν Θεόν, βάλλοντες εἰς τὸν τόκον τὰ συναγμένα ἀργύρια, διὰ νὰ πληρῶνεται ἀπ' αὐτὸν ἐτησίως διδάσκαλος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως καὶ τὸ περισσεῦον νὰ μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς μας, ὧσων ἡ πτωχεία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀργίας. Μὲ τοῦτον τὸν τρόπον θὰ ἐλευθερωθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνειδος, ὅτι μόνον ἡμεῖς εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἀγαπῶμεν τὴν ψωμοζήτητιαν».

Τί λέγετε εἰς αὐτά, φίλοι μου :

Ἀφὴνω ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἱερέως τούτου δείγματα καὶ ἀρκοῦμαι εἰς ἓν ἀκόμη, τὸ ὅποῖον δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσω. Ἦκουσεν, ὅτι ἱερεὺς τις, εἰδήμων*

τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, περιήρχετο τὴν νῆσον ζητῶν νὰ ἔμβῃ εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ἐφημέριος.

Τί κάμνει ὁ καλὸς Παπᾶ- Τρέχας ; Τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ προτείνει νὰ δεχθῇ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐφημερίαν τῆς Βολισσοῦ.

Μόλις ἔμαθον οἱ ταλαίπωροι Βολισσινοὶ τὸ ἀπροσδόκητον εἰς αὐτοὺς μέγα τοῦτο δυστύχημα, ἔτρεξαν πρὸς ἐμέ, παρακαλοῦντες με νὰ τὸν ἐμποδίσω.

Στοχασθῆτε τώρα, πόσῃ ἀπορίᾳ ἐπροξένησεν εἰς ἐμέ, τὸν μεσίτην, τὸ κίνημα αὐτὸ τοῦ ἱερέως καὶ μάλιστα ὅτε, ἐρωτήσας αὐτόν, διατί ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τῆς ἐφημερίας, ἔλαβον τοιαύτην ἀπόκρισιν :

— « Ἐγώ, τέκνον μου, εἶμαι ἀγράμματος. Ὁ ἐφημέριος, τὸν ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ βάλω εἰς τὸν τόπον μου, εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἶναι ἐπιτηδειότερος ἀπὸ ἐμέ νὰ διδάσκη καὶ νὰ κυβερνᾷ τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν μου τούτων χωρικῶν ».

Εἰς τοιαύτην γενναίαν ἀπόκρισιν τί εἶχον νὰ ἀποκριθῶ ; Συνέκλαυσα καὶ ἐγὼ με τοὺς Βολισσινοὺς καὶ περιέμεινα μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ τούτου ἱερέως, τὴν ὁποίαν καὶ ἠθέλομεν πάθει, ἂν οἱ κάτοικοι τῶν Θυμιανῶν δὲν προέφθانون νὰ λάβωσι τὸν λόγιον ἱερέα ὡς ἐφημέριον καὶ ν' ἀφήσωσι πάλιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἰδικόν μας.

Ἄδαμ. Κοραῆς.

Τ Ο Χ Ω Ρ Ι Ο

Μικροῦλι, κατακαίνουργο,
 γυρμένο στ' ἄκρογιάλι,
 θὰ πίστευες, τὰ κύματα
 πῶς μόλις τῶχαν βγάλει.
 Σὰν νὰ τὰ σάρων' ἀπαλὰ
 θαλασσινὴ φρεσκάδα
 πτωχὰ σπιτάκια χαμηλά,
 γεμᾶτ' ἀσπράδα.

'Απ' τὸ βουνὸ ποὺ ὑψώνονταν
 στὰ βάθη, ἀντικρυνά του,
 θ' ἀγνάντευες στῆς θάλασσας
 τὴν ἄκρη τῇ θωριά του,
 σὰν ροῦχα στὴ σειρὰ λευκά,
 ποῦτυχε ἐκεῖ ν' ἀπλώσουν
 κάποια χεράκια ἐργατικὰ
 γιὰ νὰ στεγνώσουν.

Ποτάμι δὲν τὸ πότιζε.
 Βαλανιδιές, πλατάνια
 δὲν ἔρριχναν τοῦ ἥσκιου των
 σ' αὐτὸ τὴν περηφάνια.
 Μονάχ' ἀπὸ καμμιὰ μεριά
 ξεμύτιζε μυρτοῦλα,
 ἄλλοῦ ροδιὰ καὶ λυγαριὰ
 καὶ μιὰ βρυσσοῦλα.

Καλοκαιριοῦ τὸ χρύσωνε
 ἡμέρα ἡλιοκαμένη.
 'Αλλὰ ψυχὴ δὲ θάβλεπες
 μέσ' στὸ χωριὸ νὰ μένη,
 οὔτε τραγοῦδι, οὔτε μιλιὰ
 νὰ τρέχη στὸν ἀέρα.
 "Ελειπαν ὅλοι στὴ δουλειά,
 στὸν τρύγο πέρα.

Μικροῦλι, κατακαίνουργο,
 γυρμένο στ' ἀκρογιάλι,
 βρέφος θὰ τὸ στοχάζοσσουν
 μ' ὀλόξανθο κεφάλι,
 ὅπου γυρτὸ σὰν τὸ θωρεῖ,
 μὲ τὸ φιλὶ στὸ στόμα
 πηγαίνει ὁ ὕπνος νὰ τὸ βρῇ
 καὶ μέρα ἀκόμα.

Καὶ μόνο στὴ βασίλισσα
τῆς ἔρημιᾶς γαλήνη
ἢ θάλασσα ἠχολόγησε
γλυκὰ-γλυκὰ κι ἐκείνη...
Τὸ βρέφος σου τὸ χαρωπὸ
κοιμίζεις, ὦ μητέρα,
μὲ νανουρίσματος σκοπὸ
νύχτα καὶ μέρα.

Κωστῆς Παλαμᾶς.

«Τραγούδια τῆς Πατρίδος μου».

ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ἡ ἐνδυμασία μας.

Ἐσκέφθητε ποτέ, ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα τοῦ κόσμου ὁ ἄνθρωπος μόνον προμηθεύει εἰς τὸν ἑαυτὸν του τεχνητὰ ἐνδύματα; Κάθε ἄλλο ζῶον γεννᾶται μὲ ἓν ὥραϊον ἐνδυμα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐφαρμόζει περίφημα. Τὸ προφυλάσσει ἀπὸ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, προσαρμόζεται εἰς τὰς ἀνάγκας του καὶ ἀνανεώνεται συνεχῶς.

Ὁ σκύλλος, τὸ ἄλογον, τὸ πρόβατον, τὸ πτηνόν, τὰ ἄγρια ζῶα τοῦ δάσους, τὰ ἔντομα, οἱ ἰχθύες, τὰ ἐρπετά, ἀποτελοῦν τὸ καθὲν φυσικὸν ἐργαστάσιον. Τὸ ἐργαστάσιον αὐτὸ κλῶθει, ὑφαίνει καὶ κατασκευάζει τὰ ἐνδύματά του.

Μόνος ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ δέρμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἦλθεν εἰς τὴν ζωὴν. Διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὸν στολισμὸν του ἀποτείνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ζητῶν βοήθειαν.

Τὴν ἐνδυμασίαν θεωροῦμεν ὡς σημεῖον πολιτισμοῦ. Μὲ αὐτὴν ὑπερέχομεν ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπολιτίστους ἀνθρώπους. Διότι ὑπάρχουν ἀκόμη σήμερον πολλοὶ φυλαὶ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι περιφέρονται σχεδὸν γυμνοί. Αὐτοὶ ὅμως εἶναι ἄγριοι καὶ εὗρίσκονται εἰς τὸ κατώτατον σημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ.

Μερικοί ἐξ αὐτῶν κατοικοῦν ἡμίγυμνοι εἰς τὰς νήσους τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ εἰς διαφόρους παραποτάμους τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ καὶ ἄλλοι εἰς τὰ ἄγρια μέρη τῆς Κεντρῶας Ἀφρικῆς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐλάχιστα διαφέρουν ἀπὸ τὰ ζῶα. Κατοικοῦν εἰς προχείρους καλύβας, καμωμένας ἀπὸ κλώνους καὶ φύλλα δένδρων. Τρέφονται μὲ ρίζας καὶ ἄγρια φυτά. Τρώγουν κανθάρους καὶ ἄλλα ἔντομα, εὕρισκόμενα εἰς τοὺς φλοιοὺς τῶν δένδρων. Ἄλλοι τρέφονται μὲ ἰχθῦς καὶ ἄγρια ζῶα. Δὲν ἔχουν σχεδὸν θρησκείαν καὶ πιστεύουν τοὺς μάγους καὶ τὰ εἶδωλα.

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι περιεφέροντο γυμνοί. Ἐπειτα ἐχρησιμοποίησαν φύλλα καὶ φλοιοὺς δένδρων καὶ ἀργότερα τὰ δέρματα τῶν ἀγρίων θηρίων.

Παρήλθον πολλοὶ αἰῶνες, πρὶν μάθουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἠδύναντο νὰ ὑφάνουν ὕφασμα ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν ζώων. Σήμερον ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων. Αἱ τρίχες τοῦ προβάτου, τῆς αἰγός, τῆς καμήλου, τοῦ κάστορος, τοῦ κονίκλου καὶ τοῦ λαγωοῦ χρησιμοποιοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Βραδύτερον ὁ ἄνθρωπος ἡσχολήθη μὲ τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν καὶ μετεχειρίσθη τὴν μέταξαν. Καὶ ἀκόμη βραδύτερον μετεχειρίσθη φυτικὰ νήματα, καλλιεργῶν τὸν βάμβακα, τὸ λιναρί καὶ τὴν κάνναβιν.

Ὡς πρῶτας καρφίτσας μετεχειρίσθη τὰς ἀκάνθας καὶ ὡς πρῶτας βελόνας τὰ ψαροκόκκαλα. Ἐν τέλει ἀνεζήτησεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ποταμῶν τὰ ὄστρακα, ἀπὸ τὰ ὅποια κατασκευάζομεν τὰ καλύτερα κομβία.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα παράγομεν βάμβακα ἀξίας πεντακοσίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἐχομεν λαμπρὰ ἐριουργεῖα εἰς Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Πάτρας, Βόλον καὶ Νάουσας. Καλλιεργούμεν ἐντατικῶς τὸν μεταξοσκώληκα, ἰδίως δὲ εἰς τὴν δυτικὴν Θράκην καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Δυνάμεθα ὅμως νὰ αὐξήσωμεν σημαντικῶς τὴν παραγωγὴν μας, κυρίως εἰς τὴν μεταξουργίαν.

Ἡ τροφή μας.

Πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἔτρωγον τὴν τροφήν των ὡμὴν. Ἐφόνευον ἐν ζῶον, τὸ ἐχώριζον εἰς κομμάτια καὶ τὸ κατεβρόχθιζον.

Μερικαὶ φυλαὶ ἀγρίων τὸ κάμνουν καὶ σήμερον αὐτό. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας δὲν ἔχουν ἰδέαν μαγειρικῆς. Τρέφονται μὲ σκώληκας καὶ ἄλλα ἔντομα. Οἱ Ἑσκιμῶι τρώγουν ἄβραστα τὰ ψάρια. Οἱ Ἀβυσσηνοὶ τρώγουν τὸ κρέας ὡμόν. Πολλοὶ Ἀφρικανοὶ ζοῦν μὲ ρίζας, ἄγρια φυτὰ καὶ καρπούς. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἀγρίους τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς.

Ἐπέρασεν ἀρκετὸς καιρὸς, ἕως οὗ οἱ ἄνθρωποι μάθουν, ὅτι ἡ τροφή εἶναι καλυτέρα, ὅταν εἶναι μαγειρευμένη. Πῶς τὸ ἀνεκάλυψαν αὐτό, δὲν τὸ γνωρίζομεν. Πιθανὸν νὰ ἔγινεν, ὅπως διηγοῦνται, ὅτι ἔγινε καὶ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ψητοῦ χοιρινοῦ ἀπὸ τὸν Μπό - Μπό, τὸν μικρὸν Κινέζον. Ὁ Μπό - Μπό ἦτο υἱὸς ἑνὸς χοιροβοσκοῦ. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔβαλε φωτιὰν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς του, ὅπου εὕρισκοντο καὶ μερικὰ χοιρίδια. Ἡ οἰκία ἐκάη ὁλόκληρος καὶ τὰ χοιρίδια ἐψήθησαν. Ὁ Μπό - Μπό ἔπιασε μὲ τὴν χεῖρα του ἐν ψημένον χοιρίδιον καὶ, ἐπειδὴ τοῦ ἔκαψε τὰ δάκτυλα, τὰ ἔχωσεν εἰς τὸ στόμα του.

Ὁ πόνος μετεβλήθη εἰς εὐχαρίστησιν, μόλις ἔδοκίμασε διὰ πρώτην φοράν, πόσον νόστιμον ἦτο τὸ κρέας, τὸ ὅποῖον εἶχε κολλήσει εἰς τὰ δάκτυλά του. Τὸ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του καὶ δὲν ἐχόρταιναν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸ νόστιμον κρέας.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπεθύμησαν καὶ πάλιν ψητὸν χοιρίδιον. Ἐβαλαν φωτιὰν εἰς μίαν γειτονικὴν οἰκίαν, ὅπου ὑπῆρχον χοιρίδια. Αὐτὸ τὸ ἐπανελάβον καὶ πάλιν. Τοὺς συνέλαβον ἐπὶ τέλους καὶ τοὺς ἐπῆγαν εἰς τὸ δικαστήριον. Κατ' ὁμολογίαν ὁμῶς νὰ δώσουν εἰς τὸν δικαστὴν ὀλίγον ψητὸν χοιρίδιον καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἠθώωσε. Καὶ ὅχι μόνον τοὺς ἠθώωσεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμιμήθη. Ἠγόρασεν μερικὰ χοιρίδια ἀπὸ ἑνα γείτονα καὶ ἐπυρπόλησε τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ τὰ ψῇ. Οἱ ἄλλοι χωριανοὶ

τὸν ἐμιμήθησαν, ἕως οὗτου ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἔν χοι-
ρίδιον ἡμπορεῖ νὰ ψηθῇ ἐπάνω εἰς μίαν κοινήν φωτιάν !

“Ὅσον ἀπίθανος καὶ ἂν εἶναι ἡ ἱστορία αὕτη, γνωρίζομεν
ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ ψητὸν εἶναι ἡ πρώτη μαγειρευθεῖσα τροφή.
Γνωρίζομεν, ὅτι ἔσκαπτον ὁπὰς εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὁλόγυρα ἐτο-
ποθέτουν λίθους. Ἐπειτα ἤναπτον φωτιάν καὶ ὅταν οἱ λίθοι
ἐθερμαίνοντο, ἐτοποθέτουν ἐκεῖ μέσα τὸ φαγητὸν τυλιγμένον
εἰς φύλλα ἢ δέρματα καὶ τὸ ἐσκέπαζον διὰ νὰ ψηθῇ. Αὐτοὶ
ἦσαν οἱ πρῶτοι φοῦρνοι. Τὸ βράσιμον τῶν τροφῶν ἐντὸς ὕδα-
τος ἢ ἀτμῶν ἔγινε πολὺ βραδύτερον.

Σήμερον ἡ μαγειρική εἶναι ἐπιστήμη ὁλόκληρος. Ὅγκωδη
βιβλία εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου παρέχουν ὁδηγίας
διὰ τὴν κατασκευὴν φαγητῶν καὶ γλυκυσμάτων. Ὡς καύσιμον
δὲ ὕλην μεταχειρίζονται πλέον οἱ ἄνθρωποι, πλὴν τῶν ξύλων,
τὰ κάρβουνα, τὸ ἀερίοφως καὶ τὸν ἠλεκτρισμόν.

Ἡ στέγη μας.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἀνεζήτουν
τὰ πλέον ἀπρόσιτα καὶ τὰ πλέον βαθέα σπήλαια διὰ νὰ κρύ-
πτονται καὶ προστατεύουν τὴν οἰκογένειάν των ἀπὸ τοὺς δια-
φόρους ἐχθροὺς των. Ὅταν βραδύτατα κατῶρθωσαν νὰ κατα-
σκευάσουν τὰ πρῶτα ἀμυντικὰ ὄπλα, ἔστησαν καὶ τὰς πρώτας
καλύβας των.

Τί θὰ ἔλεγεν ὁ κάτοικος τῆς καλύβης αὐτῆς, ἀντικρύζων
σήμερον τὰ καλλιμάρμαρα καὶ πολυώροφα μέγαρα !

Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἔμενεν ἐντελῶς ἀπογοητευμένος. Μὲ ὑπε-
ρηφάνειαν ἴσως θὰ ἀνεκάλυπτε κάποιαν συγγένειαν τοῦ ρυ-
θμοῦ τῆς καλύβης του καὶ τῶν ἐνδοξοτέρων μνημείων μας.
Διὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν καλύτερον αὐτό, ἄς ἀπομονώσωμεν ἓνα
στῦλον τῆς καλύβης του καὶ ἓνα μαρμάρινον στῦλον τοῦ ναοῦ
τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

Ὁ στῦλος τῆς καλύβης του ἀπετελεῖτο ἀπὸ κορμὸν δέν-
δρου ἐντελῶς ἀπελέκητον, ἀπὸ τὸν ὅποιον προχεῖρως εἶχον
κοπῇ οἱ κλάδοι. Μὲ τὴν ἀράοδον τοῦ χρόνου ὁ πρωτόγονος ἄν-

θρωπος παρετήρησεν, ὅτι ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ὁ στῦλος ἐσάπιζεν εἰς τὴν βάσιν του. Καὶ διὰ τὴν προλαμβάνη τὴν σῆψιν αὐτὴν, ἐστήριζεν ἐφεξῆς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου ἐπὶ στερεᾶς πέτρας.

Μετὰ χιλιάδας ἐτῶν εὐρίσκομεν τὸν λαμπρὸν τεχνίτην τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῶν Ἀθηνῶν, ἀπομιμούμενον τὸν στῦλον τῆς καλύβης ἐπὶ τοῦ μαρμάρου.

Τὴν ἄξεστον πέτραν, ἣτις ἐχρησίμευεν ὡς ὑποπόδιον τοῦ κορμοῦ, ἀντικατέστησε μὲ τὸ μαρμάρινον βάθρον, καὶ τὰς ἐπιμήκεις ρωγμὰς τοῦ φλοιοῦ τοῦ κορμοῦ ἀντικατέστησε μὲ τὰς θαυμασίας αὐλακας. Καὶ οὕτω μὲ βαθεῖαν ἱκανοποίησιν θὰ ἀπεσῶρετο εἰς τὴν ἀφάνειάν του ὁ ἀρχαῖος τραγλοδύτης.

Ἄλλ' ἂν διὰ τὴν λατρείαν τῶν θεῶν ἐξήντηλσαν ὅλην τὴν τέχνην των οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ καὶ ἰδίως οἱ Ἕλληνες, διὰ τὰς κατοικίας των δὲν κατέβαλον ἀνάλογον φροντίδα. Καὶ ἦτο πολὺ φυσικὸν τοῦτο. Οἱ πρόγονοί μας ἔζων κυρίως εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τὸ γυμναστήριον, ἡ ἀγορά, ἡ ἐπαγγελματικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀπασχόλησις ἀπερρόφων ὅλον τὸν καιρὸν των. Ἐλαχίστας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου διήρχοντο ἐντὸς τῆς οἰκίας των.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὰ ὑλικά, τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὰς οἰκοδομάς, ἦσαν οἱ λίθοι, τὸ χῶμα, ἡ ἄμμος, τὸ ξύλον καὶ ὁ σίδηρος. Τοὺς λίθους μεταχειριζόμεθα εἴτε εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν εἴτε μεταβεβλημένους εἰς ἄσβεστον.

Τὰ τελευταῖα ἔτη ὁμως εἰσῆχθη τὸ «μπετόν», τεχνητὸς λίθος ἀπὸ νέον ὑλικόν, τὸ ὁποῖον ἀνέτρεψε τελείως σχεδὸν τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην. Τὸ ὑλικὸν αὐτὸ εἶναι τὸ τσιμέντον, δηλαδὴ μείγμα ἀπὸ ἄσβεστον καὶ ἀργιλλώδη πηλὸν (ἀσπρόχωμα).

Πρὸς κατασκευὴν μπετόν τὸ τσιμέντον αὐτὸ ἀναμειγνύεται μὲ ἄμμον καὶ χονδροὺς χάλικας, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ μείγμα χύνουν ἄφθονον ὕδωρ. Ἡ μᾶζα αὐτὴ ἀνακατώνεται ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν καί, πρὶν ἀκόμη ξηρανθῇ, χύνεται εἰς καλούπια καὶ σχηματίζει ἐν σύνολον σκληρότερον καὶ τοῦ σκληροτέρου λίθου.

Σήμερον κατασκευάζουν ἀπὸ μπετόν τὸν σκελετὸν πολυωρόφων οἰκοδομῶν, συμπληρώνουν δὲ τὰ κενὰ μὲ τοῦβλα. Αἱ

οικοδομαὶ αὐταὶ εἶναι στερεώταται καὶ ἀντέχουν πολὺ καὶ εἰς σεισμοὺς καὶ εἰς πυρκαϊάς.

Μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ τσιμέντου καὶ τοῦ σιδήρου ἀνεγείρονται οἱ οὐρανοξύσται τῆς Ἀμερικῆς, τεράστια οἰκοδομαὶ μὲ πολλὰς δεκάδας πατωμάτων καὶ χιλιάδας δωματίων.

Μέσα συγκοινωνίας.

Ὅταν λέγωμεν μέσα συγκοινωνίας, ἐννοοῦμεν εἴτε τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ταξιδεύουν οἱ ἄνθρωποι ἢ μεταφέρουν ἐμπορεύματα, εἴτε τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπικοινωνοῦν μὲ τοὺς μακράντων εὐρισκομένους.

Εἰς τὰ δευτέρα ἀνήκουν τὰ ταχυδρομεῖα, οἱ τηλέγραφοι καὶ τὰ τηλέφωνα.

Ἡ πρώτη γνωστὴ τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἦτο ὀπτική. Ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς ἐκστρατείας, διὰ νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὴν Κυβέρνησιν τῆς πατρίδος του, ἐγκαθίστα ἰδιαιτέρας φρουρὰς εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα ἐχώριζον αὐτὸν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Οἱ στρατιῶται τῶν φρουρῶν αὐτῶν ἤναπτον πυρὰς ἐπὶ τῶν κορυφῶν, οὕτως ὥστε οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἔβλεπον τὴν μὲν ἡμέραν τὸν καπνόν, τὴν δὲ νύκτα τὰς φλόγας τῶν πυρῶν αὐτῶν. Ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυρῶν ἐξηγεῖτο καὶ ἡ σημασία αὐτῶν.

Ὅπτικόν τηλέγραφον μετεχειρίζοντο καὶ μὲ τὰ χρώματα. Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον μετέφερεν εἰς Κρήτην τὸν Θησέα, εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἀλλάξῃ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μὲ λευκὰ τὰ μαῦρα πανιά του, διὰ νὰ ἐννοήσουν μακρόθεν οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι ἐσώθη ὁ Θησεύς.

Γενικῶς ὅμως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἡ ἀνθρωπότης μόνον διὰ ταχυδρόμων ἔστελλε καὶ ἐλάμβανε τὴν ἀλληλογραφίαν της.

Ἀργότερα οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὰ σήματα. Τὴν ἡμέραν ὕψωνον σημαίας χρωματιστάς, τὴν δὲ νύκτα φανοὺς χρωματιστούς, ὅπως γίνεται καὶ σήμερον εἰς τοὺς στρατοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς στόλους. Ἐδέησε νὰ παρέλθουν πολλὰ, πολλὰ ἔτη, διὰ νὰ γίνῃ ἡ πρώτη ἐγκα

τάστας τοῦ ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τοῦ τηλεφώνου εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Σήμερον τὸ τηλέφωνον δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὸ μικρότερον χωρίον, εἰς δὲ τὰς πόλεις ἔχουν τηλεφωνα ὅλα τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ γραφεῖα καὶ πλεῖσται οἰκίαι.

Ἀπὸ τοῦ 1901 εἰς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας προσετέθη ὁ ἀσύρματος τηλεγράφος τοῦ Ἰταλοῦ Μαρκόνι. Ἐσχάτως μάλιστα κατωρθώθη, ὅχι μόνον νὰ δεχώμεθα τηλεφωνήματα ἀπὸ μακρινὰ μέρη τῆς γῆς, χωρὶς τηλεγραφικὰ σύρματα, ἀλλὰ καὶ νὰ βλέπωμεν τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια μᾶς τηλεφωνοῦν. Ἐκτὸς δηλαδὴ τοῦ τηλεφώνου ἔχομεν καὶ τηλεόρασιν. Ἡ τελευταία αὕτη ἐφεύρεσις δὲν ἐφηρμόσθη ἀκόμη πανταχοῦ.

Τὰ μέσα τῶν μεταφορῶν κατὰ θάλασσαν περιωρίζοντο εἰς τὰ ἱστιοφόρα πλοῖα, μέχρι τοῦ 1807, ὁπότε ὁ Ἀμερικανὸς Φοῦλτον ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ πρῶτον ἀτμοκίνητον πλοῖον. Κατὰ ξηρὰν δὲ αἱ μεταφοραὶ ἐγίνοντο δι' ἵππων, καμήλων, ὄνων, ἡμιόνων, βοῶν. Τὰ ζῶα ταῦτα ἢ ἔφερον ἐπὶ τοῦ σώματος των τὰ βάρη ἢ ἔσυρον κάρρα καὶ ἐπιβατικὰς ἀμάξας.

Σήμερον χιλιάδες ἀτμοπλοίων, ἐπιβατικῶν καὶ πολεμικῶν διασχίζουν τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ὠκεανούς, φέρουν εἰς ἡμᾶς ἐπικοινωνίαν τοὺς λαοὺς τῆς γῆς καὶ ἐξασφαλίζουν τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων. Τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια, ἰδίως τὰ ὑπερωκεάνεια, πλὴν τῆς μεγάλης ταχύτητος, ἔχουν καὶ ἄνεσιν πολλὴν διὰ τοὺς ἐπιβάτας. Ἐχουν δωμάτια ὑπνου πολυτελεῖ, αἰθούσας μεγάλας φαγητοῦ καὶ διασκεδάσεων, δεξαμενὰς λουτροῦ, ἐφημερίδα, περιέχουσιν τὰς εἰδήσεις, τὰς ὁποίας λαμβάνει ὁ ἀσύρματος τοῦ πλοίου ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ ταχύτερα ἐξ αὐτῶν διασχίζουν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν εἰς τέσσαρας ἕως πέντε ἡμέρας.

Εἰς τὰ συνήθη πολεμικὰ πλοῖα προσετέθησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὰ ὑποβρύχια. Εἶναι μικρὰ καὶ στερεὰ πλοῖα, τὰ ὅποια δύνανται νὰ πλέουν βυθισμένα ἐπὶ πολλὰς ὥρας εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐντελῶς ἀφανῆ. Εἶναι εἰς τρομερὸν βαθμὸν ἐπικίνδυνα εἰς τὰ ἐχθρικά πλοῖα, διότι τὰ πλησιάζουν ἀθέατα καὶ τὰ τορπιλλίζουν. Καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν θαλάσσιοι κολοσσοί

τινάζονται εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, παρασύροντες εἰς τὸν θάνατον χιλιάδας ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Χιλιάδας πλοίων καὶ μυριάδας ἀνθρωπίνων θυμάτων ἐθρήνησεν ὁ κόσμος κατὰ τὸν τελευταῖον μεγάλον πόλεμον ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὑποβρυχίων. "Ολοὶ οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἐπιδιώκουν τώρα μίαν παγκόσμιον συμφωνίαν διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ πλοίου.

Παραλλήλως πρὸς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν, πυκνὰ δίκτυα σιδηροδρόμων ὑπάρχουν καθ' ὅλην τὴν γῆν. Διατρέχουν τὰς πεδιάδας, αναρριχῶνται καὶ εἰς τὰ πλέον δύσβατα ὄρη, εἰσδύουν εἰς μεγάλας σήραγγας, κινοῦνται ἐναερίως καὶ ὑπογείως, πολλαχοῦ δὲ διέρχονται κάτωθεν τοῦ βυθοῦ μεγάλων ποταμῶν. Εἰς τὰ μέσα αὐτὰ τῆς συγκοινωνίας προσετέθη τὸ αὐτοκίνητον.

Τὸ νεώτερον ὅμως καὶ ταχύτερον μέσον συγκοινωνίας εἶναι τὸ ἀεροπλάνον. Ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας μεταβαίνομεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα ἢ Θεσσαλονίκην. Τολμηροὶ ἀεροπόροι φθάνουν ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν ἐξ Εὐρώπης εἰς Ἰαπωνίαν ἢ εἰς τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς, πετώντες ἐπάνω ἀπὸ πανύψηλα ὄρη, ἀπεράντους ἐρήμους καὶ πολυκυμάντους θαλάσσας. Ἀγγλοὶ ἀεροπόροι ἐπέταξαν ὑπεράνω τοῦ Ἑβερест τῶν Ἰμαλαῶν, τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τῆς γῆς. Ἰλιγγος καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, ἀναλογιζόμενον τοιαύτας διαδρομὰς!

Ἠθικὸς καὶ θρησκευτικὸς πολιτισμός.

Εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω κεφάλαια εἶδομεν τὸν ὕλικόν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄς ρίψωμεν τώρα ἓν βλέμμα καὶ εἰς τὸν ἠθικόν πολιτισμὸν τῆς.

Ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν οἱ ἄνθρωποι διηροῦντο εἰς δούλους καὶ ἐλευθέρους. Οἱ δοῦλοι ἀπετέλουν περιουσίαν τῶν ἐλευθέρων. Πλὴν τῶν ἀγρῶν του, τῶν ποιμνίων του καὶ τῶν κτηνῶν του πᾶς ἐλεύθερος ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχῃ καὶ δούλους, ἀναλόγως τῆς περιουσίας του. Αὐτοὺς τοὺς ἡγόραζον καὶ τοὺς ἐπώλουν εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ πολιτισμένοι παλαιοὶ Ἀθη-

ναῖοι δὲν ἐδυσκολεύοντο νὰ θεωροῦν τοὺς δούλους ὡς κατωτέρους ἀνθρώπους, ἴσους πρὸς τὰ ζῶα.

Τὴν θλιβεράν αὐτὴν κατάστασιν ἀνέτρεψεν ἐκ θεμελίων τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ. «Δὲν ὑπάρχει δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος», ἐβροντοφώνησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ θεῖον κήρυγμά του.

Βεβαίως ἡ κατάργησις τῆς δουλείας δὲν ἐγένινεν ἀμέσως, οὔτε τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς μεγάλα καὶ πολιτισμένα κράτη, ὅπως ἡ Ἀγγλία, ἡ δουλεία κατηργήθη μόλις πρὸ ἐνὸς αἰῶνος. Μέχρι τοῦ 1833, ὁπότε ἡ Ἀγγλικὴ Βουλὴ κατήργησε τὴν δουλείαν, οἱ ἐργάται τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ τῶν ἀλατωρυχείων ἀνῆκον εἰς τοὺς κατόχους τῶν ὀρυχείων. Ὅσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των καὶ δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ μετακινηθοῦν ἢ νὰ ζητήσουν ἄλλην ἐργασίαν. Σήμερον εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον ἡ δουλεία κατηργήθη καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι καὶ ἐλεύθεροι.

Ὁ Χριστὸς ὅμως δὲν εἶπε μόνον «δὲν ὑπάρχει δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος», ἀλλὰ προσέθεσεν, ὅτι «δὲν ὑπάρχει ἄρρεν οὐδὲ θῆλυ». Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἠθέλησε νὰ ἀπολυτρώσῃ τὴν γυναικα ἀπὸ τὴν δουλικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκετο. Καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ἐλευθέρων ἡ γυνὴ εἰς πλεῖστα μέρη ἦτο δούλη, ἄνευ οὐδενὸς δικαίωματος εἰς τὴν διακυβέρνησιν τοῦ οἴκου. Μὲ τὴν πρόοδον ὅμως τοῦ πολιτισμοῦ ἡ γυνὴ ἐθεωρήθη ἰσότημος πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ πανταχοῦ ἀνεδείχθη κυρία τοῦ οἴκου τῆς.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως σημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ μας ἀποτελεῖ ἡ ἐξάπλωσις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ποικιλία θρησκειῶν ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Ὑπῆρξαν λαοὶ — καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὰς ἐντελῶς ἀγρίας φυλάς — οἵτινες ἐλάτρευον κοινότατα πράγματα, μίαν πέτραν π.χ. ἢ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλοι ἐθεοποίησαν διάφορα ζῶα. Ἄλλοι ἐλάτρευον πολλοὺς θεοὺς, ἀκόμη δὲ καὶ ἀνθρώπους.

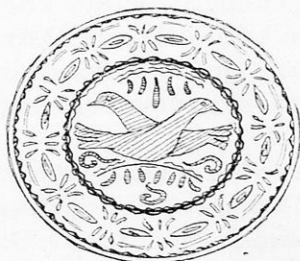
Εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἐνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ προηγήθησαν οἱ Ἑβραῖοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ θρησκεία αὐτὴ εἶχε δύο ἐλαττώματα. Τὸ ἓν ἐλάττωμα ἦτο, ὅτι παρεδέχετο τὸν Θεὸν σκληρὸν τιμωρὸν

καὶ ἐκδικητὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἄλλο ἦτο, ὅτι ἀνεγνώριζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδικίας. «Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος», ἔλεγεν ὁ Μωσαϊκὸς νόμος. Ἦλθεν ὁμοῦς ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐσκόρπισε παντοῦ τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης. Ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Μετέδωκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς πτωχοὺς, πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, πρὸς τοὺς πεινῶντας, πρὸς τοὺς φυλακισμένους, πρὸς πάντας. «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ἀνεφώνησεν ὁ Χριστός, ἀποχαιρετῶν τοὺς ἀγαπημένους μαθητάς του, ὅταν διὰ τελευταίαν φορὰν ἔφαγε μετ' αὐτῶν τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον. Καὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τῆς Θείας Διαθήκης ὀφείλονται τὰ νοσοκομεῖα, τὰ πτωχοκομεῖα καὶ ὅλα τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῶν πολιτισμένων λαῶν.

Μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ κατεδικάσθη καὶ ἡ αὐτοδικία, τὴν ὁποῖαν ἐπέτρεπεν ὁ Μωσαϊκὸς νόμος. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐεργετεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν καταρωμένων ὑμᾶς». Ἐν τέλει δὲ ἔδωκεν ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν εἶναι Θεὸς ἐκδικητὴς, ἀλλὰ Θεὸς τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἀγάπης. Καθελωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ, ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἀποδώσῃ πρὸς τὸν Πατέρα του τὴν θείαν ψυχὴν του, ἀντίκρυσεν ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν ὄχλον τῶν σταυρωτῶν του. Καὶ πλήρης ἀνεξικακίας καὶ πόνου δι' αὐτοὺς ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνεφώνησε :

—Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν, τί ποιοῦσιν. . .

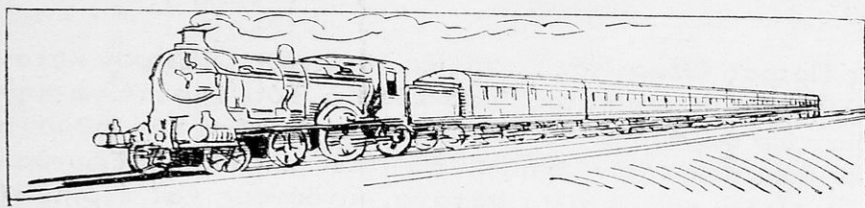
Δημήτριος Κοντογιάννης.

Ε΄.
ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

*"Ομορφή μου, καλή,
γλυκειά πατρίδα . . .*

Δ. Μαβίλης.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ, ΕΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'.

Με τὸν σιδηρόδρομον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Δεκεμβρίου 1912.

Ἀγαπητοί μου,

Προχθὲς ἐπῆρα τὸν σιδηρόδρομον ἢ μ' ἐπῆρε—ὅπως θέλετε...—κι ἐπῆγα εἰς τὰς Πάτρας μετὸν σκοπὸν νὰ ἐπιβιβασθῶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ πρῶτον πλοῖον, ποῦ θ' ἀναχωροῦσε διὰ τὴν πατρίδα μου Ζάκυνθον.

Τί ὠραία ἐφεύρεσις καὶ αὐτὸς ὁ σιδηρόδρομος! Τί εὐκολία! Τί ταχύτης, ἄνεσις καὶ ἀσφάλεια! Εἰσέρχεσαι εἰς ἓνα κομψὸν δωματιάκι, γεμᾶτον παράθυρα, κάθεσαι εἰς ἓν ἀναπαυτικὸν κάθισμα καί, ὥσπου νὰ γυρίσης νὰ ἰδῇς, μεταφέρεσαι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, ἀπὸ τὴν Ἐλευσῖνα εἰς τὰ Μέγαρα, ἀπὸ τὰ Μέγαρα εἰς τὴν Κόρινθον. Φεύγεις τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ βράδυ—τὸ καλοκαίρι μάλιστα πρὶν σκοτεινιάσῃ—εἶσαι εἰς τὰς Πάτρας. Ἄν δὲν ᾔτο ὁ εὐεργετικὸς αὐτὸς σιδηρόδρομος, ἕως πόσον καιρὸν θὰ ἔκαμνες τέτοιο ταξίδι μετ' ἄλογον ἢ μετ' ἄμαξαν ἢ μετ' πλοῖον; Καὶ πόσας ταλαιπωρίας θὰ ὑφίστασο;

Ἐνθυμοῦμαι εἰς τὰ παιδικὰ μου χρόνια, πρὶν γίνῃ ὁ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου, ἓνα ταξίδι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς

τὰς Πάτρας ἐθεωρεῖτο . . . ταξίδι ἀληθινόν. Σήμερον καταντῶ ἀπλῇ ἐκδρομῇ, περίπατος, διασκέδασις. Τότε ἔπρεπε νὰ πηγαίνωμεν διὰ θαλάσσης· νὰ περνοῦμεν μὲ ἄμαξαν τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ἀτρύπητον ἀκόμη· ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἐπιβιβαζώμεθα εἰς ἄλλο πλοῖον καὶ μὲ χίλια βάσανα, κινδύνους καὶ περιπετείας νὰ φθάνωμεν κατακουρασμένοι καὶ παραζαλισμένοι εἰς τὸ τέρμα. Σήμερον τὸ δωματιάκι μὲ τὰ παράθυρά του καὶ τὰ ἀναπαυτικά του καθίσματα μᾶς μεταφέρει, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμεν.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ ταχύτης καὶ ἡ εὐκολία· εἶναι καὶ ἡ ἀσφάλεια. Καθὼς γνωρίζετε, τὰ διὰ ξηρᾶς ταξίδια εἶναι γενικῶς ἀσφαλέστερα ἀπὸ τὰ θαλάσσια. Ταξιδεύεις ἀνενοχλήτως μὲ ὅποιον καιρόν, χωρὶς νὰ φοβῆσαι οὔτε διὰ τὴν ζωὴν σου οὔτε διὰ τὴν ὑγείαν σου.

Ἄλλ' ὁ ταξιδεύων διὰ πλοίου κινδυνεύει ἀκόμη νὰ ἐνοχληθῇ ἀπὸ μίαν θαλασσοταραχὴν καὶ νὰ χάσῃ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ταξιδίου του. Τοῦτο μὲ τὸν σιδηρόδρομον δὲν συμβαίνει ποτέ. Ὅταν ζαλισθῇ ὁ ταξιδιώτης, δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλείσῃ ὀλίγον τὰ μάτια του. Θὰ συνέλθῃ πάλιν καὶ θὰ τὰ ἀνοίξῃ διὰ νὰ βλέπῃ τὰ ὠραῖα τοπία, ποὺ περνοῦν ἀπ' ἐμπρὸς του· πρὸ πάντων, ὅταν ταξιδεύῃ ἡμέραν μὲ τὸν σιδηρόδρομον αὐτὸν τῆς Πελοποννήσου, ὁ ὁποῖος ἐντὸς ὀλίγων ὥρων ἐξελίσσει πρὸ τοῦ μαγευμένου ὀφθαλμοῦ του τὰς θαυμαστοτέρας καλλονὰς τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως. Τί βουνά, τί θάλασσαι, τί πεδιάδες, τί κόλποι, τί ἀκρογιαλίας, τί νησιά! . . .

Πῶς νὰ σᾶς τὰ περιγράψω; Ἀδύνατον! Ἡ ὠραιότης τῆς ἑλληνικῆς φύσεως εἶναι ἀνέκφραστος καὶ ἀπερίγραπτος. Θὰ προσπαθῶ τοῦλάχιστον νὰ σᾶς τὴν ἐξηγήσω εἰς τὴν προσεχῇ μου ἐπιστολήν, διότι αὕτῃ ἤρχισε νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια . . .

Σᾶς ἀσπάζομαι

Φαίδων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'.

Μία ἐξήγησις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Δεκεμβρίου 1912.

Ἀγαπητοί μου,

Σὰς ὑπεσχέθην εἰς τὴν προηγουμένην ὅχι νὰ σὰς περιγράψω τὸ ὅποῖον θὰ ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον—ἀλλὰ νὰ σὰς ἐξηγήσω τὴν ὠραιότητα τῆς ἐλληνικῆς φύσεως. Διὰ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν θεωρεῖται καὶ ὁμολογεῖται ὡς ἡ ὠραιότερα τοῦ κόσμου; Ἐχει τίποτε τὸ ἐκτάκτως μέγα καὶ μεγαλοπρεπές; Ὑπάρχει πουθενὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κανεὶς καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα*, κανεὶς Ἀμαζόνιος*, κανὲν Λευκὸν Ὄρος*, καμμία Λίμνη τοῦ Κώμου*, καμμία πεδιάς τῶν Ἀρδεννῶν*, κανεὶς Μέλας Δρυμός*; Ὁχι, τίποτε ἀπὸ αὐτά. Ὅλα σχετικῶς μικρὰ καὶ κοινὰ. Βουναλάκια μᾶλλον καὶ λόφοι, μικροὶ ποταμοί, μικραὶ λίμναι, μικραὶ πεδιάδες. Καὶ οὔτε ἡ πλουσία βλάστησις τῶν Τροπικῶν*, οὔτε οἱ μεγαλοπρεπεῖς πάγοι καὶ αἱ λευκαὶ ἐκτάσεις τοῦ Βορρᾶ. Ἀλλ' οὔτε ἡφαιστεια καὶ καταρράκται, οὔτε κανὲν ἀπὸ τὰ λεγόμενα «μεγάλα φαινόμενα τῆς φύσεως». Καὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ἐλληνικὴ φύσις, ἡ ἡμερος καὶ σχεδὸν πτωχή, εἶναι ἡ ὠραιότερα τοῦ κόσμου. Πῶς; Διὰ τὴν;

Εἷς Γάλλος σοφός, ἀρχαιολόγος καὶ συγγραφεὺς, ὁ ὁποῖος πολλάκις ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα, τὸ ἐξηγεῖ θαυμάσια. Ἀφ' ἑνός, λέγει, εἶναι ἡ μοναδικὴ διαύγεια τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ὁποία σὲ κάμνει νὰ διακρίνης καθαρῶτα τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα ἀντικείμενα· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ διάταξις τῶν ποικιλιῶν αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὸ ἐν πρᾶγμα νὰ μὴ κρύπτη καὶ νὰ μὴ βλάπτῃ τὸ ἄλλο.

Ὑπάρχουν ὑψώματα, ἀπὸ τὰ ὅποια ὁ θεατὴς, περιφέρων τὸ βλέμμα, ἔμπορεῖ νὰ συλλάβῃ ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν ἐλληνικὴν χώραν. Ἐμπορεῖ νὰ ἴδῃ βουνὰ ἀλλεπάλληλα εἰς ἀτελείωτον βάθος μέχρι τῶν ἀπωτάτων, τὰ ὅποια συγχέονται πλέον μὲ τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειτα ἔμπορεῖ νὰ ἴδῃ ὁ

θεατῆς κοιλάδας, πεδιάδας, ποταμούς, κόλπους, θαλάσσας, ἀκρωτήρια, νησιά, ὅλα ὡς ἐπὶ ἄβακος ζατρικίου*.

Λοιπὸν παρόμοιον θέαμα δὲν ἀπαντᾷ κανεὶς πουθενά. Καὶ τὰ πλεον φημισμένα τοπία τῆς Εὐρώπης—ἔξαφνα τὰ πολυθρύλητα ἑλβετικά καὶ ἰταλικά—εἶναι σχετικῶς περιωρισμένα. Βλέπεις ἔξαφνα μίαν ὁροσειρὰν ἢ ἓν στεφάνι ἀπὸ βουνά με μίαν λίμνην εἰς τὸ μέσον ἢ μίαν ἀπέραντον καὶ κατάφυτον πεδιάδα, ἀλλὰ τίποτε περισσότερον. “Ενας πέπλος ἀέρινος, μία ὀμίχλη στενεύει τὰ ὄρια τοῦ πανοράματος καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐμποδίσῃ τὸ βλέμμα κανεὶς μεγάλος ὄγκος, φραγμὸς βαρὺς καὶ ἀπότομος. Ἀπεναντίας ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ ὀρίζοντες εἶναι πάντοτε ἀνοικτοί, ἢ ὀπτική ἀκτίς ἀπεριόριστος καὶ με ἓν βλέμμα ἤμπορεῖς νὰ ἰδῇς τόσην ἑκτασιν ποικιλιωτάτην, δι’ ὅσην θὰ ἐχρειάζοντο ἄλλοῦ δέκα διάφοροι σκοπιοί.

Τὴν ἡμέραν—καὶ ἦτο μία ὥραία ἡμέρα—ποῦ ἐταξίδευσά με τὸν σιδηρόδρομον ἀπ’ Ἀθηνῶν εἰς Πάτρας, ἀνεγνώριζα εἰς κάθε στιγμὴν τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς τῆς παρατηρήσεως.

“Ὅ,τι ἔβλεπα παρερχόμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου εἰς διαρκῆ κυκλικὸν χορὸν τῶν τοπίων, αὐτὸ καθ’ ἑαυτὸ ἴσως δὲν ἦτο τίποτε ἑκτακτον. Βουνά μᾶλλον ἄδενδρα, λόφοι γυμνοί, ποταμοὶ σχεδὸν ἄνυδροι, βλάστησις μετρία, πράγματα, τὰ ὅποια δὲν εἶχον τίποτε τὸ ἐκπληκτικὸν καὶ τὸ γιγάντειον. Ἀλλ’ αὐτὰ ὅλα, χάρις εἰς τὴν σοφὴν των διάταξιν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀποτελοῦν πάντοτε ἓν σύμπλεγμα μέγα, θαυμάσιον.

Καὶ ἀπὸ τὸ παρὰθυρον τοῦ βαγονιοῦ μου, ἀπὸ τὸ ὅποιον βλέπω νὰ συγχορεύουν τὸ ἠλεκτρικὸν σύρμα, ὁ στῦλος, τὸ δένδρον, ἡ καλύβη, ἡ μάνδρα, ἡ γέφυρα, τὸ ποταμάκι, ὁ ἀγρός, τὸ χωριουδάκι, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, τὸ βουνὸν αὐτὸ καὶ ἡ ὀπισθεν του ὁροσειρά, ἡ ὁποία σχίζεται διὰ νὰ φανῇ ἄλλη θάλασσα με νησιά καὶ με ἄλλα ἀερώδη βουνά εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀπὸ τὸ παρὰθυρον τοῦ βαγονιοῦ μου νομίζω κάθε τόσο, ὅτι βλέπω . . . ὅλον τὸν κόσμον ἕως τὰ πέρατα!

Ἡ φύσις κάμνει τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἑλληνικὴ φύσις, ἡ ὥραιότερα τοῦ κόσμου, ἔκαμε μίαν φορὰν καὶ ἓνα καιρὸν τὸν

Ἑλληνα, τὸν ὠραιότερον ἄνθρωπον σωματικῶς, ψυχικῶς, πνευματικῶς. Ἡ φύσις ἔκτοτε δὲν ἥλλαξε, μένει ἡ ἰδίᾳ. Μόνον ἀτυχεῖς περιστάσεις ἔκαμαν κάποτε τὸν Ἑλληνα νὰ ἐκπέσῃ ἀπὸ τὸ παλαιὸν μεγαλεῖον. Ἀλλ' ὁ νεώτερος Ἑλλήν ἀπέκτησε πρὸ ἐνὸς αἰῶνος τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἐξακολουθεῖ ἀπὸ τότε νὰ ἐξελίσσεται καὶ νὰ προοδεύῃ.

Ἡ ἑλληνικὴ φύσις θὰ ξανακάμῃ τὸ θαῦμα τῆς καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ δώσῃ εἰς τὸν κόσμον ἓνα νέον Ἑλληνα, ὠραιότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους σωματικῶς, ψυχικῶς, πνευματικῶς.

Μέγας πολιτισμὸς θὰ φανῇ καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν χώραν. Καὶ πάλιν θὰ γεννηθῇ μεγάλη Τέχνη καὶ ἀληθινὴ Ἐπιστήμη...

Σὰς ἀσπάζομαι

Φαίδων.

Γρηγόριος Ξενόπουλος.

«Διάλεκσις τῶν Παίδων» Τόμος 19ος.

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ἡ γοητεία ἐνὸς ἀεροπορικοῦ ταξιδίου πάντοτε μὲ συνεκί-
νει. Τὸ θέαμα τόσων ἀεροπλάνων, διασχιζόντων καθημερινῶς
τοὺς αἰθέρας τῆς Ἀττικῆς, ἐγέννα εἰς τὴν ψυχὴν μου ζωηρὸν
πόθον νὰ δοκιμάσω αὐτὴν τὴν ἀπόλαυσιν. Πῶς θὰ ἐφαίνεται
ἄράγε ἡ γῆ ἀπὸ τὰ ὕψη ἐκεῖνα ; Ποῖα αἰσθήματα θὰ ἐκυρίευον
τὴν ψυχὴν μου, ὅταν θὰ ἐγκατέλειπον τὸ ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς
γῆς καὶ θὰ παρέδιδον τὴν ζωὴν μου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέ-
μων ; Δὲν θὰ ἦτο φρονιμώτερον νὰ προτιμῶ εἰς τὰ ταξιδιά μου
τὰ γήινα μέσα τῆς συγκοινωνίας ;

Ἀλλὰ πόσα δυστυχήματα μανθάνομεν καθημερινῶς ἀπὸ
τὰς ἐφημερίδας, ὅτι συμβαίνουν εἰς ἐπιβάτας αὐτοκινήτων, σι-
δηροδρόμων καὶ ἀτμοπλοίων ; Ἀντιθέτως, ἀφ' ὅτου ἐγκατεστάθῃ
εἰς τὴν Ἑλλάδα συγκοινωνία δι' ἐπιβατικῶν ἀεροπλάνων, οὐ-
δὲν δυστύχημα συνέβη. Καὶ θὰ ἦτο σφάλμα νὰ ταλαιπωρῇται

κανείς ἐπὶ δύο ἡμέρας, μεταχειριζόμενος ὅλα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, διὰ νὰ ταξιδεύσῃ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα, ἐνῶ θὰ ἡδύνατο νὰ φθάσῃ ἐκεῖ ἀεροπορικῶς ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας. Ὁ κύβος ἐρρίφθη λοιπόν.

Τὴν ἕκτῃν πρωΐνῃν μιᾶς ἐσρινῆς ἡμέρας εὐρέθην μετ' ἄλλων συνταξιδιωτῶν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἑταιρίας Ἐναερίων Συγκοινωνιῶν. Εἰς τὰς φυσιογνωμίας τῶν συνεπιβατῶν μου διεκρίνετο ἡ σταθερὰ ἀδιαφορία διὰ τοὺς κινδύνους τοῦ ἀέρος. Καί, ὅπως συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰς ομάδας, τὸ θάρρος ἐκαστοῦ ἐπιβάτου ἐμεγάλωνεν ἀπὸ τὸ θάρρος τῶν ἄλλων.

Τὸ αὐτοκίνητον τῆς Ἑταιρίας μᾶς μετέφερεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Δεκελείας. Ἐκεῖ εἶδον διὰ πρώτην φοράν ἐκ τοῦ πλησίον ἐπιβατικὸν ἀεροπλάνον. Ὁ ὄγκος του ἐνίσχυσεν ἀκόμη περισσότερο τὸ θάρρος μου. Ἐχει μῆκος εἰκοσιτεσσάρων μέτρων, τὸ δὲ πλάτος του ὑπερβαίνει τὰ ἐβδομήκοντα, ἀφοῦ ἐκάστη πτέρυξ ἔχει μῆκος τριακοντατεσσάρων μέτρων.

Αἱ μικραὶ ἀποσκευαὶ μας ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ ἀεροπλάνου καὶ διὰ φορητῆς κλίμακος ἀνῆλθομεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτό. Ὁ μικρὸς θάλαμός του ἔχει δεκατέσσαρα καθίσματα δι' ἰσαρίθμους ἐπιβάτας. Ἐκαστον κάθισμα εἶναι τοποθετημένον πλησίον μικροῦ παραθύρου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ ἐπιβάτης βλέπει ἀνέτως πρὸς τὰ ἔξω. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν κακοκαιριῶν ἡ Ἑταιρία δὲν συμπληρώνει ὅλας τὰς θέσεις τῶν ἐπιβατῶν· προτιμᾷ νὰ ἔξῃ ὀλιγώτερον ἀνθρώπινον βάρος τὸ ἀεροπλάνον διὰ νὰ δύναται νὰ παραλαμβάνῃ μεγαλυτέραν ποσότητα βενζίνης, ὥστε, ἂν δὲν κατορθώσῃ νὰ προσγειωθῇ* εἰς Ἰωάννινα, νὰ ἔξῃ ἀρκετὸν ἀπόθεμα βενζίνης διὰ τὴν ἐπιστροφὴν.

Ἐντὸς τοῦ ἐπιβατικοῦ θαλάμου εὐρίσκεται καὶ ὁ ἀσυρματιστὴς τοῦ ἀεροπλάνου παρὰ τὴν συσκευὴν τοῦ ἀσυρμάτου. Εἰς τὸ διαμέρισμα δὲ τῶν μηχανῶν, πλην τοῦ ὀδηγοῦ, ὅστις διηύθυνε τὸ πηδάλιον, ἐκάθητο καὶ ὁ παρατηρητής, ὅστις συνεχῶς ἐσημείωνεν ἐπὶ εἰδικοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ ἀεροπλάνου.

Ἡ ἀπογειώσις* ἔγινε τὴν ἐβδόμῃν πρωΐνῃν Αἱ τρεῖς ἔλικες

τοῦ ἀεροπλάνου ἐτέθησαν εἰς κίνησιν καὶ τὰ περίξ τῆς Δεκελίας συνεταράχθησαν ἀπὸ τὸν δαιμονιώδη θόρυβον τῶν μηχανῶν. Ὅλοι οἱ ἐπιβάται ἔσπευσαν νὰ προστατεύσουν τὴν ἀκοήν των μὲ τὸν βάμβακα, ὅστις εὐρίσκετο πρὸ ἐκάστου καθίσματος ἐντὸς μικρᾶς θήκης.

Τὸ ἀεροπλάνον ἐσύρθη ἐπ' ἄρκετὸν μὲ τοὺς τροχοὺς του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· δὲν ἐβράδυνεν ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ στερεὸν ἔδαφος τῆς γῆς καὶ νὰ ἀνέρχεται πρὸς τὰ ὕψη.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἐντελῶς ἀνέφελος. Τὸ ἀεροπλάνον διέγραφεν ὀλίγους κύκλους ὑπὲρ τὴν Δεκέλειαν καὶ διαρκῶς ἀνυψοῦτο. Τὸ ἐντὸς τοῦ θαλάμου ὑψόμετρον ἔδειξε πολὺ συντόμως τὰ 1500 μέτρα καὶ τὸ ἀεροπλάνον ἐταξίδευσεν κατ' εὐθειᾶν γραμμὴν ὑπεράνω τοῦ Κιθαιρώνος.

Ὑπέρροχον καὶ ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς ἦτο τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ἤπλουτο ἐνώπιόν μας. Δάση καὶ λόφοι, λίμναι καὶ ποταμοί, ὄρη καὶ πεδιάδες, δρόμοι ἀμαξιτοὶ καὶ γραμμαὶ σιδηροδρόμων, πόλεις καὶ χωρία μὲ ἀστραπιαίαν ταχύτητα διήρχοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Ὅλα ὅμως ἐλάμβανον μορφήν μικροσκοπικὴν. Ὅταν μάλιστα ἀνήλθομεν εἰς τὰ 2400 μέτρα, αἱ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων δὲν διέφερον εἰς ὄγκον ἀπὸ ἓν μικρὸν αὐτοκίνητον· ὁλόκληρος ἀμαξοστοιχία, τρέχουσα εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν, δὲν διέφερεν ἀπὸ τὰς σιδηροδρομικὰς συσκευάς, τὰς ὁποίας χαρίζομεν τὴν πρωτοχρονιᾶν εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Καὶ τὸ ἀεροπλάνον ἔτρεχεν, ἔτρεχε, χωρὶς καμμίαν τάλαντευσιν, χωρὶς κανένα κλυδωνισμόν.

Μόνον ἓν νεφύδριον, κατάλευκον ὡς χιῶν, συνήντησε καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν του. Μᾶς ἐφάνη ὡς χαιρετισμὸς τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τοὺς γήινους ἐπισκέπτας του. Τὸ ἀεροπλάνον τὸ ἐπλησίασε καὶ ὑπερηφάνως διήλθεν ὑπεράνω αὐτοῦ.

Καθ' ὅλην τὴν ζωὴν μου ἐδιδασκόμεν ἢ ἐδίδασκον γεωγραφίαν. Ἐξ ἄλλου πολλάκις ἔχω ταξιδεύσει πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πατρίδος μας καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐσχημάτισα τόσον σαφὴ εἰκόνα τοῦ τόπου μας, ὅπως σήμερον. Μόνον ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον εἶδον τὴν ἔκτασιν

της Κωπαΐδος, τοὺς ἀποστραγγιστικούς αὐλάκας, τὴν συγκέντρωσιν τῶν ὑδάτων της καὶ τὴν ἔξοδόν των πρὸς τὸν Εὐβοϊκόν. Ἀλλὰ καὶ τί δὲν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὴν ἡμέραν αὐτὴν !.

Εἶδον τὸν ἀπέραντον κάμπον τῆς Λαρίσης, χωριζόμενον μεσσειρὰν λόφων ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῶν Τρικκάλων. Εἶδον τὴν μακρὰν καὶ δασώδη ὄροσειρὰν τῶν Ἀγράφων, πολὺ μακροτέραν καὶ πλεόν πολυκόρυφον, ἅφ' ὅσον τὴν ἐφантаζόμην. Ὅταν ἀντίκρυστα τὰ πυκνὰ δάση, τὰς βαθείας χαράδρας καὶ τὸν συγκοινωνιακὸν ἀποκλεισμόν των ἀπὸ τὰς ἀπλουμένας πέριξ αὐτῶν πεδιάδας, τότε μόνον ἐνόησα, διατί τὰ Ἀγραφα ὑπῆρξαν τὸ φυτώριον καὶ τὸ ἀσφαλὲς καταφύγιον τόσων καὶ τόσων Ἀρματωλῶν καὶ Κλεφτῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Σήμερον κατ' ἀραιὰ διαστήματα διακρίνονται διεσπαρμένοι ἐντὸς τῶν δασῶν μικροὶ συνοικισμοὶ κτηνοτρόφων, οἵτινες κατὰ τὸν χειμῶνα καταφεύγουν μετὰ τῶν ποιμνίων των εἰς τοὺς γειτονικούς κάμπους.

Ἀφ' ὕψηλοῦ ἀντίκρυστα διὰ πρώτην φοράν τὸ γυμνὸν καὶ πετρώδες συγκρότημα τῶν Τζουμέρκων. Σφίγγεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν σκέπτεται, ὅτι εἰς τὸν ἀπέραντον καὶ ὁλόγυμνον καὶ στακτερὸν αὐτὸν ὄγκον κατοικοῦν ἄνθρωποι καταδικασμένοι εἰς παντοειδεῖς στερήσεις. Καὶ τὸ αἶσθημα αὐτὸ γίνεται ζωηρότερον, ὅταν βλέπῃ τις τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ὁρέων αὐτῶν καὶ τῶν καταφύτων ἐκτάσεων τῶν Ἀγράφων καὶ τῆς Πίνδου, ἥτις προβάλλει πρὸς τὰ δεξιὰ μας τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς της καὶ τὰ πλούσια δάση της.

Ἐγνώριζον ἐκ τῆς γεωγραφίας, ὅτι οἱ τρεῖς μεγάλοι ποταμοὶ Πηνειὸς, Ἀραχθὸς καὶ Ἀχελῷος ἔχουν σχεδὸν κοινὰς τὰς πηγάς. Καὶ εἶδομεν πράγματι ἀπὸ ὕψους δισχιλίων μέτρων τοὺς τρεῖς ποταμούς, ἀποσπωμένους ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τῆς Πίνδου καὶ ἀκολουθοῦντας διαφόρους κατευθύνσεις.

Ὅταν τὸ ἀεροπλάνον ἄφηνε τὴν Πίνδον καὶ ἐπέτα ὁλοταχῶς πρὸς τὰ Ἰωάννινα, ἐδοκιμάσαμεν τὴν πρώτην περιπέτειαν τοῦ ἐναερίου ταξιδίου. Τὸ ἀεροπλάνον εἰσῆλθεν εἰς στρῶμα ἄερος ἐλαφρότερον τοῦ συνήθους καὶ ἀποτόμως κατήλθε κατὰ ἑκατὸν μέτρα. Πρὶν ὅμως προφθάσωμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὸν

κίνδυνον, ὁ μηχανικὸς ἔδωσε διπλάσιον ὕψος εἰς τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὸ ἔφερεν εἰς πυκνὰ στρώματα ἀέρος. Εἴχομεν τρεῖς ὁμοίας πτώσεις μέχρι τῆς ἀφίξεώς μας εἰς Ἰωάννινα.

Αἱ πτώσεις αὐταὶ—ὅταν ἰδίως συμβαίνουν εἰς μεγάλα ὕψη—εἶναι ἀκίνδυνοι.

Ὅπωςδήποτε με κάποιαν ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ἀντικρύσαμεν τὴν ἔνδοξον πόλιν τῶν Ἰωαννίνων με τὴν πολυτραγουδημένην λίμνην της. Τὸ ἀεροδρόμιον, εἰς τὸ ὁποῖον προσεγειώθημεν, εὐρίσκεται ἔξω τῆς πόλεως. Αὐτοκίνητα τῆς Ἑταιρίας μᾶς παρέλαβον ἐκεῖθεν καὶ μᾶς μετέφερον εἰς τὴν πόλιν. Ὀλόκληρος ἡ διαδρομὴ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα διήρκεσε μόνον μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Διάστημα δηλαδὴ μικρότερον ἀφ' ὅσον χρειάζεται κανεῖς διὰ νὰ μεταβῇ τροchioδρομικῶς ἀπὸ τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου εἰς τὰ Πατήσια!

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Πέντε φίλοι ἀπεφασίσσαμεν νὰ ἐορτάσωμεν τὸ Πάσχα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην τὴν ἑσπέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἀτμοπλοῖκῶς καὶ τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσαμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Δάφνης. Αὕτη εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐμπρὸς μας ὀρθώνεται ὁ Ἄθως, ἕν βουνόν, τὸ ὁποῖον προβάλλει κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὰ κύματα, ὀλόρθον, ἀπότομον, ὑπερήφανον, ὡς νὰ θέλῃ νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν οὐρανόν.

Καταλήγει εἰς μίαν ὁμαλὴν σχετικῶς κορυφὴν μετὰ τὴν ἐκκλήσιαν τοῦ Σωτήρος εἰς τὴν τελευταίαν ἄκραν της. Πλούσιον δάσος ἀπὸ καστανάς τὸ σκεπάζει. Εἰς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ εἶναι διεσκορπισμένα «κελλία», «καθίσματα», «καλύβαι», ὅπου πνευματικαὶ οἰκογένειαι ἀπὸ ὀλίγους καλογήρους καλλιεργοῦν ὀλίγα στρέμματα ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων.

Χαμηλότερα καὶ πλησίον τῆς παραλίας φαντάζουν τὰ μοναστήρια. Ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιον χαιρετίζομεν τὰς μονὰς Γρηγο-

ρίου, Διονυσίου, Ἀγίου Παύλου, Ξηροποτάμου, μὲ τοὺς τρούλους, τοὺς πύργους, τοὺς παλαιοὺς τοίχους των. Τὴν προσοχήν μας ιδίως συγκεντρώνει ἡ Σιμωνόπετρα. Εἶναι μία σωστὴ ἀετοφωλιά, στημένη τολμηρότατα μὲ τοὺς πανυψηλοὺς πύργους καὶ τὰ ἑπτὰ πατώματά της εἰς ἓνα γιγαντιαῖον βράχον. Ἀριστερά μας προβάλλει ὁ ἀκατέργαστος ὄγκος τῆς ρωσικῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, κάτι μεταξὺ φρουρίου, στρατῶνος καὶ ἀνακτόρου.

Εἰς τὴν Δάφνην μᾶς ἐπερίμενεν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας μὲ δύο ἡμιόνους καὶ δύο φύλακας.

Ἰππεύσαμεν καὶ ἐτραβήξαμεν διὰ τὰς Καρυὰς, διὰ νὰ ὑποβάλωμεν τὰ σέβη μας εἰς τὴν Ἱερὰν Σύναξιν, ὡσὰν νὰ εἴπωμεν τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ νὰ ἐφοδιασθῶμεν μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς. Αἱ Καρυαὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Μία πολίχνη ἀπὸ τὰς πλέον περιέργους τοῦ κόσμου. Ἀπὸ μακρὰν νομίζει τις, ὅτι εἶναι μία πόλις, ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι. Οἰκίαι παλαιαὶ καὶ νέαι, πτωχικὰ ἢ μεγαλοπρεπῆ ἐμπορικὰ καταστήματα, ἐργαστήρια, φοῦρνοι κ.τ.θ. Ἀλλ' ὅταν πλησιάσῃ, ἐννοεῖ, ὅτι εὕρισκεται εἰς ἓνα κόσμον διαφορετικόν, ἄγνωστον, πρωτοφανῆ. Καλογήρους συναντᾷτε παντοῦ. Ἀμίλητοι, σοβαροί, ἥσυχοι, σὰς χαιρετοῦν μὲ τὸ «εὐλογεῖτε».

Εἰς τὰς ὀλίγας διαθεσίμους ἡμέρας μας ἐπεσκέφθημεν τὸν Ξηροπόταμον, τὸν Κωσταμονίτην καὶ τὰς βασιλικὰς μονὰς Βατοπεδίου, Ἰβήρων καὶ Λαύρας, τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα καὶ τὴν Ρουμανικὴν Σκῆτην. Τὸ Βατοπέδιον εἶναι ἡ Εὐρώπη τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐχει καὶ ἠλεκτρικὴν ἐγκατάστασιν. Οἱ πατέρες του εἶναι προοδευτικώτεροι καὶ πλουσιώτεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους. Τὰ θαυμάσια προπύλαιά του καὶ τὸ ὕψος τῶν οἰκοδομῶν του ὑπερβαίνουν καὶ τὰς ρωσικὰς μονὰς. Ὁμοιάζει μὲ ὠχυρωμένην πόλιν.

Εἰς τὸ Βατοπέδιον ἐμείναμεν τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως. Καί, ἂν καὶ διήλθομεν πέντε ὁλοκλήρους ὥρας ἐν ὀρθοστασίᾳ καὶ προσευχῇ, ἐφύγομεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἀκούραστοι καὶ περισσότερον χριστιανοί.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Κρήνη εις τὴν μονὴν τῆς Λαύρας.

[Φωτογρ. Νέλλης]

Εἰς τὸν Ξηροπόταμον ἠκούσαμεν κάτι περίεργον

Μᾶς ἐπέδειξαν σουλτανικὸν φερμάνιον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ σουλτάνος ἀνοικοδόμησε τὴν ἡρειπωμένην μονήν, διότι οἱ Ἅγιοι Ταξιάρχαι τὸν ἐβοήθησαν εἰς μίαν τοῦ ἐκστρατείας εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Εἰς τὴν Λαύραν συνεζήσαμεν ὀλίγας ὥρας μὲ τοὺς ἐνδόξους αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ Τσιμισκῆν. Εἰς τὰς δεήσεις κάθε ἡμέρον μέχρι σήμερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ εὐχή: «καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατόρων ἡμῶν Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ». Εἰς τὸν νάρθηκα ὑπάρχουν δύο εἰκόνες τῶν, ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Εἷς πύργος φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Τσιμισκῆ. Μία χαλκίνη πύλη τῆς μονῆς εἶναι λάφυρον τοῦ Φωκᾶ ἀπὸ ἑν ἀραβικὸν παλάτιον τῆς Κρήτης. Τὰ μανουάλια ἐπίσης. Διασώζονται ἑν στέμμα τοῦ Νικηφόρου, μία χλαμὺς τοῦ Τσιμισκῆ, ἑν χειρόγραφον Εὐαγγέλιον μὲ τεραστίους πολυτίμους λίθους, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ ἔγραφε καὶ ἐδιάβαζεν ὁ ἡρώϊκός Φωκᾶς, εἷς σταυρὸς τοῦ Τσιμισκῆ κ.ἄ.

Μὲ ἑν μικρὸν βενζινοκίνητον πλοῖον τῆς Λαύρας περιεπλεύσαμεν τὸ Ἀκρωτήριο τοῦ ἹΑθω. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν τόσον ἐφοβήθη ὁ Ξέρξης, ἀντικρύσαμεν τὰς «Καλύβας». Εἶναι σκῆται σφηνωμέναι εἰς κρημνοὺς, ὅπου δυσκολώτατα δύναται τις νὰ μεταβῇ εἴτε ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἴτε ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Εἰς αὐτὰς ζοῦν οἱ «ἀναχωρηταί», καλόγηροι χωρισμένοι ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. Μίαν φορὰν τὴν ἑβδομάδα τοὺς ἐπισκέπτεται ἀπεσταλμένος τῆς μονῆς τῶν καὶ φέρει εἰς αὐτοὺς ξηρὸν ἄρτον καὶ ὕδωρ.

Ἐφύγομεν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Δάφνης μὲ τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ ωραίας ἐντυπώσεις καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπανέλθωμεν κάποτε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πολυτίμων θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Γεώργιος Μόδης.

ΜΕΤΕΩΡΑ

Ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ Ἀπριλίου, ὅταν τὸ τραῖνον μὲ ἔφερεν ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα πρὸς τὴν Καλαμπάκαν. Ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος ὑψοῦνται ἀριστερά μας ἡ Πίνδος καὶ δεξιὰ τὰ Χάσια. Καὶ μεταξὺ τῶν δύο ὁρέων ἀνοίγεται ἡ στενὴ κοιλάς, ἡ ὁποία στέλλει τὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ εἰς τὸν θεσσαλικὸν κάμπον.

Ἐνύκτωνεν, ὅταν τὸ τραῖνον ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Καλαμπάκαν καὶ διεκρίνομεν ὀπισθεν τῆς πόλεως περίεργα σχήματα βράχων, βράχων γυμνῶν, ἀποτόμων καὶ πυκνῶν, ὁλόκληρον δάσος βράχων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην πέτραν καὶ ἔχει τὴν κορυφὴν του στολισμένην μὲ περιέργους οἰκοδομάς: μὲ ἐκκλησίας καὶ κωδωνοστάσια καὶ καλογηρικὰ κελλία, ἐναερίους βωμοὺς Θεοῦ καὶ κατοικίας ἀνθρώπων μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Ὑψοῦνται οἱ βράχοι ἐκεῖ εἰς γραμμὴν ὥς γιγάντειοι φύλακες τοῦ κάμπου, καὶ ὅπως εἶναι ὅλοι ὁλοστροφύλλοι καὶ ἀρχίζει μὲ τὸ λυκόφως νὰ διακρίνεται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν τὸ γλυκὺ φῶς τῶν κανδηλῶν, ὁμοιάζουν μὲ τεραστίας λαμπάδας, τὰς ὁποίας ἔστησαν ἐκεῖ οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι εἰς τὸν κραταιὸν Δημιουργόν, ζητοῦντες προστασίαν καὶ βοήθειαν. Αὐτὰ εἶναι τὰ περίφημα θεσσαλικά Μετέωρα!

Πρὶν ἀρχίσω τὸ ταξιδίόν μου, εἶχον μελετήσει τὴν ἱστορίαν τῶν Μετεώρων. Πρὸ ἐπτακοσίων ἐτῶν θεοσεβῆς γέρων ἔστησε τὴν καλογηρικὴν φωλεάν του εἰς τὴν ρίζαν ἑνὸς ἀπὸ τοὺς περιέργους αὐτοὺς βράχους. Ἀποτραβηγμένος ἐκεῖ, ἐλάτρευε τὸν Θεόν του μακρὰν τοῦ θορύβου καὶ τῶν κακιῶν τοῦ κόσμου. Μετ' ὀλίγον ἄλλος καλόγηρος ἐρρίζωσεν εἰς ἄλλον βράχον· καὶ σιγὰ σιγὰ ἕκαστος βράχος εἶχε καὶ τὸν ἀσκητὴν του.

Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἔφθασεν ἐκεῖ ἐπάνω ἡ κλοπὴ καὶ ἡ ἀρπαγὴ. Καὶ οἱ εἰρηνικοὶ καλόγηροι ἠναγκάσθησαν ν' ἀναρριχηθοῦν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βράχων, νὰ ὑψώσουν ἐκκλησίας, νὰ τὰς στολίσουν μὲ πολύτιμα ἀφιερώματα καὶ νὰ δείξουν εἰς

τὸν κόσμον τὸ σημερινὸν θαῦμα. Αὐτὸ βεβαίως δὲν ἔγινεν οὔτε ἐντὸς ἑνὸς ἔτους οὔτε ἐντὸς δέκα αἰῶνες ὁλόκληροι παρῆλθον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐπιδρομαὶ βαρβάρων ἀπεγύμνωσαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὰ μοναστήρια· ἀλλ' ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν μοναχῶν τὰ ὕψωνε καὶ πάλιν μεγαλοπρεπέστερα.

Εἴκοσι καὶ τέσσαρα μοναστήρια ἦσαν εἰς τὰ Μετέωρα. Τώρα ὅμως σφύζονται μόνον τέσσαρα: τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Ἁγίου Βαρλαάμ καὶ τὸ Μετέωρον. Καὶ εἰς αὐτὰ εἶναι συγκεντρωμένα πολύτιμα ἀφιερώματα· λείψανα ἁγίων, εἰκόνες, εὐαγγέλια, χειρόγραφα, ἀρχαῖα ἄμφια, αὐτοκρατορικὰ καὶ πατριαρχικὰ ἔγγραφα καὶ σουλτανικὰ φερμάνια*. Τί ἀφάνταστοι κόποι καὶ τί θεία ὑπομονὴ ἐχρειάσθη διὰ νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ θησαυροί!

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ κάθε θησαυρόν, αὐτό, ποὺ κάμνει τὸν ἐπισκέπτην νὰ στέκεται ἄφωνος ἀπὸ κατάπληξιν, εἶναι τὸ πῶς ἀνέβησαν οἱ καλόγηροι εἰς τὸ ὕψος αὐτὸ τῶν τετρακοσίων μέτρων χωρὶς ἵχνος δρόμου καὶ πῶς μετέφερον ἐκεῖ τὰ ὑλικά τῶν οἰκοδομῶν.

Μέχρι πρὸ δέκα ἐτῶν δύο τρόποι ὑπῆρχον, διὰ ν' ἀναβῇ τις εἰς τὰ Μετέωρα: ἢ ἀνερριχᾶτο μὲ κρεμαστάς κλίμακας ἢ ἀνέβαινε μὲ τὸ δίχτυ. Ἐν μέγα δικτυωτόν, ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ χωρικοὶ κουβαλοῦν τὰ ἄχυρα.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ τοῦ δικτυον δένεται μὲ χονδρὸν σχοινίον, τοῦ ὁποίου τὸ ἄλλο ἄκρον φθάνει εἰς τὸ μοναστήριον καὶ εἶναι τυλιγμένον εἰς μάγγανον, ὅπως αὐτὰ τῶν φρεάτων. Ὁ ἀναβάτης εἰσῆρχετο εἰς τὸ δίκτυον, οἱ δὲ καλόγηροι ἄνωθεν περιέστρεφον τὸ μάγγανον, μέχρις ὅτου ὁ ἐπισκέπτης ἔφθανεν εἰς τὴν κορυφήν. Φαντάζεσθε τώρα, τί φόβος καὶ τί ζάλη ἐκυρίευσεν τὸν ἀναβάτην, ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν ἀνέβαινε. Τώρα, εὐτυχῶς, διὰ μεγάλης δαπάνης ἐσκάλισαν μέσα εἰς τοὺς βράχους σκαλοπάτια καὶ ἀναβαίνει κανεὶς ἡσυχος, ὅπως ἀναβαίνει τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας του.

Εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Καλαμπάκας μὲ ἀνέμενεν ὁ εὐγενικός

ηγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Θὰ μὲ συνώδευεν εἰς τὴν μονὴν του, ὅπως τὴν ἄλλην ἡμέραν μὲ συνώδευσε καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας μονὰς καὶ εἶδον ὅλους τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς.

Ἄν καὶ εἶχε νυκτώσει, ἀπεφασίσαμεν νὰ μὴ μείνωμεν εἰς τὴν Καλαμπάκαν, ἀλλὰ ν' ἀναβῶμεν εἰς τὸ μοναστήριον.

Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἀνάβασιν αὐτήν. Ὅσον ἐπλησιάζομεν πρὸς τοὺς βράχους, τόσοι ἢ φύσις ἐγίνετο ἀγριωτέρα. Δὲν τὴν ἡμέρωνεν οὔτε ἡ γλυκεῖα μουσικὴ τῶν ἀηδόνων, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ ὁλόκληρον ὥραν μᾶς ἐσυντρόφεον μὲ τὸ κελάδημά των.

Μίαν στιγμὴν ἀκούομεν πλησίον μας ἓν δυνατὸν περύγισμα ἧτο ἀργοπορήσας ἀετός, ἐπιστρέφων εἰς τὴν φωλεάν του. Τὴν εἶχε στήσει εἰς σκοτεινὴν ὁπὴν τῆς ἀποτομωτέρας πλευρᾶς τοῦ διπλανοῦ μας βράχου. Ἐχαίρετο ἐκεῖ ἐπάνω τὴν ἐλευθερίαν του, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς τῶν πτηνῶν, ἀληθὴς βασιλεὺς τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου.

Εἶχε νυκτώσει ἐντελῶς, ὅταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰς τὴν ἀπόλυτον σιγὴν τῆς νυκτὸς ἀνεβαίνομεν σιωπηλοί, ὡς δύο παραπλανημένοι σκιαὶ καὶ ὁ βράχος ἀντήχει ρυθμικῶς τὰ προσεκτικὰ βήματά μας. Καὶ μόνον ἀπὸ κάποιον βράχον ὑψηλὰ ἠκούετο ἡ μονότονος καὶ θλιβερά φωνὴ τοῦ γκιῶνη.

Εἷς δόκιμος καλόγηρος ἦνοιξε τὴν βαρεῖαν καὶ σιδηρᾶν θύραν τῆς περιέργου οἰκοδομῆς τῆς οἰκοδομῆς, ἡ ὁποία εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ὁμοιάζει καὶ πρὸς μοναστήριον καὶ πρὸς φρούριον καὶ πρὸς φυλακὴν καὶ πρὸς μυθικὸν ἀνάκτορον.

Παρ' ὅλην τὴν κόπωσιν εἰσῆλθομεν εἰς τὸν πανάρχαιον ναόν, ὅπου σεμνοὶ καὶ καλλίφωνοι μοναχοὶ ἔψαλλον τὸν ἐσπερινόν, ὅστις ἐδῶ διαρκεῖ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων. Ἡ θεία ψαλμωδία ἐξωογόνησε τὸ κουρασμένον σῶμα μας καὶ ἐγέμισε κατάνυξιν τὴν ψυχὴν μας Ἐκεῖ ὑψηλὰ, οἱ ἄγνοοι αὐτοὶ κληρικοὶ ἔζων πλησιέστερον πρὸς τὸν οὐρανόν, πλησιέστερον πρὸς τὰ ἄστρα, πλησιέστερον πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Πόσον τοὺς ἐξήλευσά τὴν ἐσπέραν ἐκείνην!

Μετά τὸ λιτὸν δεῖπνον τῆς μονῆς οἱ μοναχοὶ ἀπεσύρθησαν διὰ νὰ κοιμηθοῦν. Θὰ ἐσηκώνοντο πολὺ πρωτὶ διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὁρθρου. Ἄλλ' ἐγὼ ἐθεώρησα χαμένην τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου καὶ ἤθελον νὰ ἀπολαύσω τὰς πλουσίας ὠραιότητος τῆς ἀληθμονήτου ἐκείνης Πρωτομαγιάς.

Ἐξῆλθον εἰς τὸν μέγαν ἐξώστην τοῦ κελλίου μου, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόβαλλεν ἡ σελήνη διὰ τὸ νυκτερινόν της ταξίδιον. Ἀπόλυτος ἡσυχία ἐβασίλευε παντοῦ· ἐλαφρὰ αὔρα ἐφύσα πολὺ σιγαλά, ὥσάν νὰ ἐφοβεῖτο, μήπως ἐξυπνήσῃ τὰ πτηνά, τὰ ὅποια ἐκοιμῶντο ἐπὶ τῶν δένδρων.

Θέαμα λαμπρὸν καὶ ἀλησμόνητον παρουσιάσθη τότε ἐνώπιόν μου. Κάτω ἡ Καλαμπάκα ἐκοιμᾶτο ἡσυχος καὶ ἀμέριμος, αἰσθανομένη γύρω της τὴν στοργικὴν φροντίδα τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Μαρτύρων. Ἀπέραντος ὁ θεσσαλικὸς κάμπος ἐζωογόνει μὲ τὴν δρόσον τῆς νυκτὸς τοὺς διψασμένους καρπούς του. Ἀπὸ τόπον εἰς τόπον κανὲν φῶς χωρικῆς καλύβης ἢ καμμία πυρὰ εἰς τὴν στάνην ἀγρυπνοῦντος βοσκοῦ ἔδιδον σημεῖα ζωῆς εἰς τὴν κοιμισμένην φύσιν. Καὶ εἰς τὸ μονότονον χρῶμα τοῦ κάμπου διεκρίνοντο, ἀργυρόχροα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, τὰ πλούσια νερὰ τοῦ Πηνειοῦ. Βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπῆγαινε νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο ἀπεριγράπτους καλλονὰς τῆς Θεσσαλίας· τὰ Μετέωρα μὲ τὰ Τέμπη.

Ἐφ' ὅσον ἡ σελήνη ὕψοιτο εἰς τὸν ὀρίζοντα, τόσον περισσότερον διεκρίνετο τὸ συγκρότημα τῶν ὀρέων, τὰ ὅποια προστατεύουν πανταχόθεν τὴν θεσσαλικὴν πεδιάδα: δεξιὰ μου ἡ γραμμὴ τῶν Ἀγρᾶφῶν καὶ ὁ ὄγκος τῆς Πίνδου· πρὸς τὴν Μακεδονίαν τὰ Χάσια ὄρη· καὶ ἀριστερά μου ὁ Κίσσαβος καὶ ὁ Ὀλυμπος, τὸ μυθικὸν καταφύγιον θεῶν καὶ ἡμιθέων. Ὄταν, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος, διέκρινα τὴν χιονισμένην ἀκόμη κορυφὴν του, μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἐπίτηδες συγκρατεῖ διαρκῶς τὰς χιόνας του· προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου τὰ ἐρειπωμένα ἀνάκτορα τῶν θεῶν του. Δὲν ἤθελε νὰ φαίνεται ἡ μεγάλη κατάπτωσίς των.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἔστρεψα τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸν Σταυ-

ρὸν τοῦ διπλανοῦ κωδωνοστασίου, ὅστις ἔλαμπεν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. "Ὁλη ἡ ἐπίγειος ζωὴ τοῦ εὐσπλαγχνικοῦ Ναζωραίου, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ Γολγοθᾶ, διήλθεν ἀστραπιαίως ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς μου. Καὶ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν αὐθορμήτως ἐγονάτισα καὶ ἀντὶ ἄλλης ἐσπερινῆς προσευχῆς εἶπον :

— Εἰς τὰς ἀπατήτους κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου κατῶκει ὁ ἀγέρωχος Ζεὺς καὶ εἰς τοὺς χαμηλοὺς βράχους τῶν Μετεώρων λατρεύεσαι Σὺ, ταπεινὲ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνος ἐτρομοκράτει τὸν κόσμον μὲ τὸν κεραυνόν του· καὶ Σὺ, γλυκὲ μου Χριστέ, τὸν ἡχμαλώτισες μὲ τὴν ἀγάπην Σου καὶ τὸν ἔσωσες μὲ τὸ τίμιον αἷμα Σου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ναοὶ Σου θὰ μείνουν αἰώνιοι καὶ ἀκατάλυτοι, ὅπως αὐτὰ τὰ θεοκατοίκητα Μετέωρα !

Δημήτριος Κοντογιάννης.

ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

Ἡ πλάσι ἡ παντοδύναμη κι ἀπόνετη μητέρα
γιὰ σένα δὲν ἐστάθηκε καθόλου ἀκριβοχέρα.
"Ἄν ἔδωσε σ' ἄλλο βουνὸ ψηλὸς καὶ περηφάνεια
κι ἄλλο βουνὸ ἂν τὸ σκέπασε μὲ λόγγους* καὶ ρουμάνια*
κι ἄλλο βουνὸ ἂν τὸ πύργωσε σὲ βράχους καὶ κοτρώνια
κι ἄλλο βουνὸ ἂν στεφάνωσεν ὀλοχρονῆς μὲ χιόνια,
μάζεψε ἀπ' ὅλα τὰ βουνὰ τὴ μοιρασμένη χάρι,
τὴν ἔσμιξε καὶ σ' ἔπλασε, βουνό, βουνῶν καμάρι !

Κι ὅταν ἀτόφιο καὶ βαρὺ καὶ παγωμένο χιόνι
ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή πέφτη καὶ σὲ πλακῶνῃ,
μαρμαρωμένο φαίνεσαι, καθὼς στὰ παραμύθια . . .
Μὰ ἔχεις κρυμμένη τὴ ζωὴ στὰ παγωμένα στήθια
καὶ ἅμα προβάλλῃ ὀλόφεγγος ὁ ἥλιος ἀπ' ἀγνάντια,
τὸ μάρμαρο σπᾶ καὶ γεννᾷ σμαράγδια καὶ διαμάντια.
Σμαράγδια τὰ ρουμάνια σου, διαμάντια τὰ νερά σου.

ἀπλώνονται, σκορπίζονται, χύνονται ὁλόγυρά σου.
 Χαρίσματα ἀξετίμητα καὶ δῶρα εὐλογημένα
 στὰ εἰκοσιτέσσερα χωριά, ποὺ κρέμονται ἀπὸ σένα.
 Καὶ δίνεις στὶς ζωὲς ζωὴ, φέρνεις στὶς χάρες χάρι,
 περήφανο καὶ σπλαχνικὸ βουνό, βουνῶν καμάρι.

Γεώργιος Δροσίνης.

«Γαλήνη»

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

Διὰ τὴν νὰ μεταβῶμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν θαλασσίως εἰς Ἀντίκυραν, ἀρχαιοτάτην κωμόπολιν, ἐκτισμένην εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ. Ἐκεῖθεν, μετὰ πορείαν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, ἐφθάσαμεν εἰς Δίστομον. Εἰς ὅλους τοὺς παρὰ τὴν ὁδὸν θάμνους εἶχον σκορπισθῇ τεμάχια βάμβακος. Νομίζει τις, ὅτι ἄγνωστοι διαβάται διεκόσμησαν ἑορτασίμως τοὺς θάμνους. Ἀπὸ τοὺς ἀγωγεῖς ἐμάθομεν, ὅτι διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς ὁδοῦ μεταφέρεται εἰς τὴν παραλίαν ὅλος ὁ βάμβαξ τῆς Λεβαδείας καὶ τῆς Λοκρίδος καὶ ὅτι οἱ σάκκοι, προστριβόμενοι εἰς τοὺς θάμνους, ἀφήνουν εἰς αὐτοὺς μέρος τοῦ φορτίου των.

Συνεχίζομεν ἀπὸ Διστόμου τὴν ἄνοδον. Διαιύομεν ἐπίπονον ἀνάβασιν, χωρὶς, ὡς παρηγορίαν, νὰ βλέπωμεν μακρόθεν τὴν ἱερὰν μονήν. Τὴν ἀποκρύπτουν μικροὶ λόφοι, ἀποτελοῦντες τὰς τελευταίας διακλαδώσεις τοῦ Ἑλικῶνος. Καὶ εὐρέθημεν αἴφνης πρὸ κομποῦ συνοικισμοῦ τῶν οἰκίων καὶ τῶν κελίων, τὸ κέντρον τῶν ὁποίων κατέχει ὁ περικαλλὴς ναός.

Δέχεται ἡμᾶς ἡ φιλόξενος πύλη, ὁμοία πρὸς τὴν πύλην φρουρίου, ἔχουσα καὶ δύο ὀγκωδέστατα πυροβόλα. Ἐδωρήθησαν εἰς τὴν μονήν ὑπὸ Γαλαξειδιώτου πλοιάρχου καὶ κατωρθώθη νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ ἐπὶ καμήλων μετὰ πολλὰς βασάνους.

Ψυχὴ εὐγενής, ἡ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ, ταλαιπωρηθεῖσα ὑπὸ περιπετειῶν τῆς ζωῆς, ἐζήτησεν εἰς τὴν ἐρημίαν αὐτὴν τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν.

Ὁ ὁσιος Λουκάς ἤρχετο εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους, μόνον ὅταν τὸν ἐχρειάζοντο διὰ νὰ ἐλεῇ, διὰ νὰ παρηγορῇ, διὰ νὰ θεραπεύῃ. Καὶ ἦτο γλυκύς καὶ πρᾶος*. Ὁ βίος του ὅλος ἦτο στοργὴ καὶ πόνος διὰ πᾶν δημιούργημα τοῦ Θεοῦ· ἡ φύσις ὅλη, ἔμψυχος καὶ ἄψυχος, ἐκίνει τὴν ἀγάπην του. Τὰ ζῶα, τὰ πτηνά, τοῦ ἦσαν ἀγαπητὰ ὡς ἀνθρώπιναι ὑπάρξεις. Κατῴρθωνε νὰ ἐξημερώνῃ καὶ νὰ ἔχῃ συντρόφους τὰς ἐλάφους τοῦ Ἑλικῶνος καὶ τὰ στρουθία τῶν ἀγρῶν. Ἐλάτρευε τὰ ἄνθη καὶ διὰ τῆς ἐργασίας του μετέβαλλε τὴν γῆν εἰς παράδεισον.

Καὶ τὴν ἡμερότητα ταύτην καὶ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν φιλοκαλίαν τὴν εἶδομεν καὶ σήμερον εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς, ἡ ὁποία τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Λουκά.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς στηρίζεται εἰς ἕτερον ὑπόγειον ναόν, τῆς Ἀγίας Βαρβάρας. Μόνον ὅστις εἶδε τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας ἢ τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου Λουκά. Ὁλος ὁ ἐσωτερικὸς χώρος του εἶναι ἐστρωμένος διὰ πολυτίμων μαρμάρων ἢ καλύπτεται διὰ μωσαϊκῶν*. Καὶ ἀπορεῖ τις, πόθεν καὶ διὰ τίνων μέσων μετέφερον εἰς τὴν ἐρημικὴν ταύτην κοιλάδα τῆς Φωκίδος τὸν θησαυρὸν αὐτὸν τῶν πολυχρῶμων μαρμάρων. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τῶν τοίχων, ὑπεράνω τῶν θυρῶν, πανταχοῦ μάρμαρα λευκά, φαιά, καστανόχροα, πρασινωπά, μελανά, ἐρυθρὰ καὶ πάσης ἄλλης ἀποχρώσεως.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι θαυμαστὴ μόνον τῶν χρωμάτων ἡ ποικιλία, ἀλλὰ καὶ ἡ καλαισθητικὴ αὐτῶν τοποθέτησις. Προσθέσατε τώρα εἰς τὴν τοιαύτην μαρμάρωσιν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν εἰκόνων καὶ θὰ λάβετε μικρὰν ἰδέαν τῆς λαμπρότητος τοῦ ναοῦ.

Σημειῶνω ἐλαχίστας λέξεις περὶ τριῶν μόνον ἐκ τῶν θεσπεσίων εἰκόνων καὶ ἐξ αὐτῶν δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὸ σύνολον.

Ἀνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ στήθους μὲ χιτῶνα χρυσοῦν καὶ μανδύαν κυανοῦν. Ὁ Ἰησοῦς παρίσταται εὐλογῶν διὰ τῆς δεξιᾶς, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστε-

ρᾶς ὑποβαστάζει ἀνοικτὸν Εὐαγγέλιον, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκεται :
« Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου ».

Δεξιὰ τῆς εἰσόδου προκαλεῖ ἀμέσως τὴν προσοχὴν μωσαϊκὸν παριστῶν τὴν ψηλάφησιν τοῦ Θωμᾶ. Ἐπιγράφεται « Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ». Ἐν τῷ μέσῳ παρίσταται ὁ Ἰησοῦς πρὸ κεκλεισμένης πύλης. Ἐγείρει τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἐφ' ἧς παρατηρεῖται ἡ ὀπὴ τῆς πληγῆς, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, ἐπίσης διατρήτου*, ὑπεγείρει ὁ Κύριος τὸν χιτῶνα καὶ ἀποκαλύπτει τὴν πληγὴν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ὁ δύσπιστος μαθητὴς γονυπετῆς, θέτει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς θείας πληγῆς· τὰ γινόμενα παρακολουθοῦν ἐκατέρωθεν ἀνὰ πέντε μαθηταί.

Τῆς εἰκόνος ταύτης εἶναι θαυμάσιαι καὶ ἐκφραστικαὶ αἱ μορφαί. Ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀποτυπῶνται αἰσθημα βαθείας λύπης διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀγαπητοῦ τοῦ μαθητοῦ. Καὶ τοῦ Θωμᾶ ἡ μορφή ἀποτυπώνει τὴν ἀγωνίαν, ἃν πράγματι ἀνέστη ὁ Κύριος καὶ εἶναι ἤδη πλησίον του. Ἀλλὰ θαυμασιωτέρα εἶναι ἡ ἔκφρασις ὀργῆς τῶν δέκα Ἀποστόλων διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ συμμαθητοῦ.

Εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τοῦ νάρθηκος εἰκονίζεται ἡ Ἀνάστασις. Ὁ Χριστὸς παρίσταται κατὰ πρόσωπον, ὀρθός, περιβεβλημένος λευκὸν χιτῶνα καὶ μανδύαν λευκόν. Διὰ τῆς δεξιᾶς κρατεῖ σταυρόν. Πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ Ἀδὰμ γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Κυρίου. Ὅπισθεν δ' αὐτοῦ ἡ Εὐὰ τείνει ἰκέτιδας χεῖρας. Ἀριστερὰ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Σολομὼν, φέροντες αὐτοκρατορικὰς στολὰς, ἐγείρουν ἐπίσης τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Καὶ νὰ σκεφθῇ τις, ὅτι οὔτε χρῶμα οὔτε χρωστὴρ ἐχρειάσθη διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν θαυμασίων τούτων εἰκόνων, ἀλλ' ἀπλῆ παράθεσις καὶ συγκόλλησις πολυχρῶμων λιθαρίων !

Παραλείπω νὰ περιγράψω τὰ ἄλλα θαυμάσια τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ναοῦ τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἀρχικῶς εὕρισκετο ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου.

Μόνον περὶ τοῦ τάφου σημειῶνω, ὅτι βραδύτερον τὰ ὅσα τοῦ Ὁσίου, ἐντὸς μαρμαρίνης λάρνακος*, εἶχον μεταφερθῇ εἰς τὸν ἄνωθεν αὐτοῦ ναόν. Σφάζεται ἡ παράδοσις, ὅτι ἀφηρέθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτητῶν. Ἐπιδεικνύεται μόνον σήμερον

ἡ λάρναξ κενὴ ἐντὸς τάφου ἐκ πολυτίμων μαρμάρων, ἔχοντος θύραν ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ ὑέλωμα ἐκ τῆς ἐτέρας.

Ἑμμ. Λυκούδης. (Διασκευή Δ. Κοντογιάννη).

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

Εἰς τὴν καλυτέραν θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἰδρύθη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ Βυζάντιον· ἡ πόλις αὕτη, ἡ κατόπιν ὀνομασθεῖσα Κωνσταντινούπολις, ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἔγινεν ἀφορμὴ πολλῶν πολέμων.

Ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ἰδρύθη, εἶναι θαυμασία. Μὲ ἕνα μικρὸν πορθμὸν χωρίζεται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ἡ θάλασσα κάμνει τὸν τόπον αὐτὸν τὸν μὲν χειμῶνα γλυκύν, τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν εἶναι ἐξαιρετική. Λειβάδια χλοερὰ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου, ὅπου βόσκουν ἄφθονα πρόβατα καὶ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὠριμάζουν οἱ δημητριακοὶ καρποί· αἱ ἄμπελοι παράγουν πολλὰς καὶ μεγάλας σταφυλάς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑψοῦνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα. Κερασέαι μὲ τραγανά, μεγάλα ὡς καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια· ἀπιδέαι, ροδακινέαι, συκοῖ μὲ γλυκύτατα ὡς μέλι σῦκα· πεπόνια καὶ καρπούζια, τὰ ὅποια, ὅστις ἐδοκίμασε, ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν καρποφόρων ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὅποια μὲ τὴν πρασινάδα τῶν γλυκαίνουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου· πλάτανοι, κυπάρισσοι, δάφναι, μυρσίνοι, πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλλα, τοὺς μενεξέδες καὶ τόσα ἄλλα; Πάντα ταῦτα, καθὲν εἰς τὴν ἐποχὴν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδίαν τῶν, ἀναπαύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαράν.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ γῆ παρέχῃ εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον

ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ της καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὀπίσω. Ἡ Προποντίς, ἡ ὁποία στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ὥσάν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ ἡσυχὰ νερά της εὐρίσκουν καταφύγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερά της Μεσογείου ἑκατομμύρια ἰχθύων. Ἀλλὰ μεγάλα κέρδη ἔχουν κυρίως οἱ ἄλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἀφθόλους ἰχθῦς, οἵτινες κατέρχονται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἥτις μόνον διὰ τοῦ Βοσπόρου συνδέεται μὲ τὴν Μεσόγειον, ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρετήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θάλασσα θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἶδη ἰχθύων της Μεσογείου καταφεύγουν εἰς τὸν Εὐξείνιον, διὰ νὰ πολλαπλασιασθοῦν ἡσυχὰ ἐκεῖ. Ἀνέρχονται τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἄλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ της Προποντίδος συλλαμβάνουν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα ἐξ αὐτῶν: οἱ σκόμβροι (σκουμπριά) καὶ αἱ παλαμίδες, ἐκ τῶν ὁποίων μεγάλας ποσότητος οἱ ἄλιεῖς ταριχεύουν καὶ ἀποστέλλουν εἰς ἄλλας χώρας.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ θαυμαστοῦ τούτου πλούτου της ξηρᾶς καὶ της θαλάσσης καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τόσων πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτῆν.

Ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ κλεῖδι τοῦ Εὐξεινίου Πόντου. Ὅστις κατέχει τὸν Βόσπορον, δύναται ἢ νὰ λαμβάνῃ φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα μεταβαίνουν ἢ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχει ὁ Εὐξείνιος, της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας, της Ρωσίας, τοῦ Καυκάσου, της βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθουν.

Ὡσάν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωσεν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενὸν καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέστατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον κόλπον. Λέγεται οὕτω, διότι ὁμοιάζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Εἰς τὴν εἴσοδόν του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλι-

μέτρων, ὅσον δὲ προχωροῦμεν στενεύει ὀλίγον. Εἶναι βαθὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα νὰ εἰσπλέουν ἀφόβως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας τοῦ ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἡσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. Ἐξω ἡμπορεῖ νὰ βοῖζῃ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον ὅμως εἶναι πάντοτε γαλήνη.

Τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ὁ Βόσπορος παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν· ἄλλοῦ μὲν αἱ ἀκταὶ καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις καὶ τὰ νερά σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὰ ἀκρογιάλια· ἄλλοῦ πάλιν πλησιάζουν ὁμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τὰς φιλεῖ μὲ ἥσυχον ἥσυχον κυματάκια. Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν πρὸς τὴν θάλασσαν, παρέκει κολπίσκοι νανουρίζουν ἥσυχον ἐπάνω εἰς τὰ νερά των εἰδῶν-εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους. Καὶ εἰς ὅλα ἀπλώνεται τριγύρω ἀτελείωτη πρασινάδα. Βάλετε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὖραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ θὰ ἐννοήσετε, διατί, ὅστις περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ, λέγει καθ' ἑαυτόν: «Ἄχ, ἄς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τελειώσῃ ποτὲ τὸ ταξίδι!» Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι εὐρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθίων, ἂν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸ τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Δι' ὅλα αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατέχει τὸν Βόσπορον;

Ἄδαμάντιος Ἀδαμαντίου.

Η ΠΑΤΡΙΣ ΜΑΣ

Ξένε, ποὺ μόνος κι ἔρημος, σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
πὲς μου ποιὸς εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποιά πατρίδα ἔχεις;

Στ' ἀγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὲς καὶ γέλοια,
στ' ἁλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στ' ἀμπέλια.

Κι ὅταν χορεύῃ ἡ λεβεντιά, τῆς Πασχαλιάς τὴ μέρα,
βροντοχτυπᾷ τὸ τύμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.

Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δεντρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι·
στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιάς σμίγουν ἄνθοι καὶ χιόνια
καὶ φέρνουνε τὴν ἄνοιξι γοργὰ τὰ χελιδόνια.

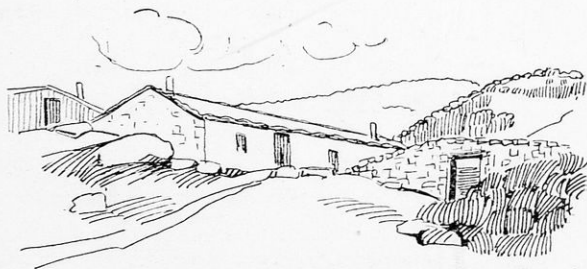
Στῶν μαγεμένων τῆς βουνῶν τὰ μαρμαρένια πλάγια
γλυκολαλοῦνε οἱ πέρδικες καὶ κλαίει ἡ κουκουβάγια.
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφροὺς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα τοῦ τὴν χρυσοστεφανώνει.

Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου, πρὶν ἢ σκλαβιά πλακῶσῃ,
τὴ δόξαζ' ἡ παλληκαριά, τὴ φώτιζεν ἡ γνώσι.
καὶ τῶρ' ἀπὸ τῆ μαύρη γῆ, τὴ γῆ τὴ ματωμένη
πρόβαλε πάλ' ἡ λευθεριά σὰν πρῶτ' ἀνδρειωμένη.

Φθάνει ! Τὴ χώρα ποῦ μοῦ λές, τὴ γνώρισα, τὴν εἶδα·
τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι ἐγὼ πατρίδα.

Γεώργιος Δροσίνης.

*Εφημ. «Ἑστία», 1910.

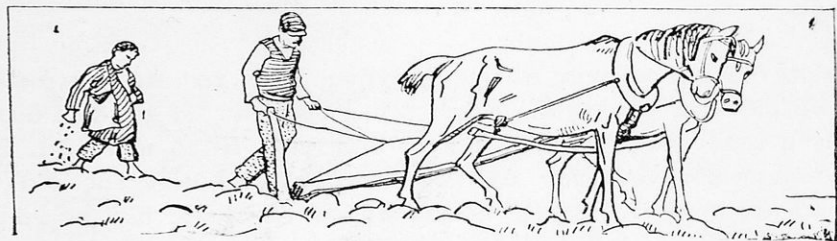

ΣΤ'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝ ΑΥΤΗΙ ΖΩΗΝ

*Γεῖα καὶ χαρὰ στὸν κόσμο μας,
στὸν ὁμορφό μας κόσμο.*

Κ. Κευστάλλης.

ΤΑ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ

«Βρέχει!»! Μοῦ φωνάζουν σήμεραν τὸ πρωῒ. — «Καλέ, τί μοῦ λέγετε;» — «Μάλιστα, ὀρίστε!» Καὶ μοῦ ἀνοίγουν τὸ παραθυρόφυλλον καὶ μοῦ δεικνύουν τὸν οὐρανόν, ὁ ὅποιος ἦτο συννεφώδης, μαυροκίτρινος, σκοτεινός. Μοῦ φαίνεται τόσον ἀπίστευτον! Σηκώνομαι ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ πλησιάζω εἰς τὸ παράθυρον, διὰ νὰ βεβαιωθῶ. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ θαμβώνει μία μεγάλη ἀστραπή καὶ σχεδὸν συγχρόνως μὲ ἐκκωφαίνει μία δυνατὴ βροντὴ. Τί ἄλλο ἤθελον! . . .

Ἀλλὰ πῶς τὸ φυσικώτατον αὐτό, τὸ συνηθέστατον πρᾶγμα μὲ ἐκπλήττει τόσον, ὥστε νὰ μοῦ φαίνεται ἀπίστευτον; Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι ἐχάθησαν πλέον διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιράν μας τὰ σύννεφα τὰ πυκνά, τὰ ὅποια ἀστράπτουν καὶ βροντοῦν καὶ βρέχουν; Αὐτὸ ἐνόμιζον, φαίνεται. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, ὕστερον ἀπὸ τόσον καιρὸν ἀνεφέλου οὐρανοῦ, ξηρασίας καὶ καύσωνος. Ναί! Εἶχον λησμονήσει, ὅτι ὑπάρχουν νέφη. Καὶ νὰ ἴδω διὰ μιᾶς τὸ πρωῒ τόσον πολλά, τόσον μαῦρα, πῶς νὰ μὴ μοῦ φανῇ θαῦμα καὶ πῶς νὰ μὴν ἐκπλαγῶ;

— Μπά! Βρέχει! . . .

Ἀλλ' αὕτῃ εἶναι γενικὴ ἀπορία. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κοιτάζουν μὲ ἐκπληξιν τὸν παράδοξον αὐτὸν οὐρανόν. Ἔως χθὲς κανεὶς δὲν τὸ ἐπίστευε. Καὶ ὅμως ἰδοὺ τὸ πρωτοβρόχι!

Καὶ τὴν ἐκπληξιν διαδέχεται ἀμιγῆς* ἡ χαρά. Ποῖος δὲν

χαίρει διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν βροχὴν; Καὶ τὰ ἄψυχα ἀκόμη συμμερίζονται τὴν ἀγαλλίασιν τῶν ἐμψύχων. Ἡ γῆ ὅλη διψασμένη τόσον καιρὸν ἐπερίμενε τὸ οὐράνιον αὐτὸ πότισμα. Εἶναι ὀρμητικόν, ἄφθονον, ἀνάλογον πρὸς τὴν δίψαν τῆς. Καὶ τὸ ροφᾷ καὶ τὸ πίνει. "Ω! Μὲ πόσον πόθον τὸ πίνει! Καὶ τὸ χῶμα καὶ ἡ πέτρα καὶ ὁ τοῖχος καὶ τὸ δένδρον καὶ ὁ θάμνος καὶ τὸ χόρτον καὶ ὅλα πίνουν, ὅλα σβήνουν τὴν δίψαν τῶν. Καὶ λούονται καὶ δροσιζονται καὶ καθαρίζονται καὶ ἀνακουφίζονται.

Μετ' ὀλίγην ὥραν ραγδαίας βροχῆς ἡ ὄψις τῆς πόλεως μεταβάλλεται. Ἐφυγεν ὁλος ὁ κονιορτός, ὁ ὁποῖος ἐπεκάθητο κατὰ πυκνὰ στρώματα ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὸ ὑπαιθρον. Τὰ φαιὰ δένδρα ἐπλύθησαν καὶ ἐπρασίνισαν. Ἐζωήρευσαν τὰ χρώματα τῶν προσώπων, ἀπέστιλψαν* ὅλα τὰ μέταλλα. Καὶ ἔλαμψαν λευκὰ καὶ καθαρὰ τὰ πεζοδρόμια. Καὶ αὕτῃ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ πλήρης κονιορτοῦ ἐκαθαρίσθη. Τώρα ἡ πόλις εἶναι μία χαρά. Δὲν μένει παρὰ νὰ καθαρισθῇ καὶ ὁ οὐρανός καὶ νὰ λάμψη πάλιν ὁ ἥλιος. "Ω! Θὰ γίνῃ καὶ αὐτό!

Καὶ ἰδοὺ μετ' ὀλίγον ἡ θύελλα παρέρχεται καὶ τὰ μαῦρα σύννεφα φεύγουν. Ἀπὸ τὴν βροχὴν, τὴν ὀχληράν, ὅταν παρατείνεται, δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ εὐεργεσία τῆς ἡ καθαριότης δηλαδὴ καὶ δροσερότης, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐχάρισε. Καὶ κάτι ἄλλο, ἀκόμη σπουδαιότερον. Τὸ ζωογόνον πότισμα τῆς γῆς, ἡ ὁποία μὲ αὐτὸ ἀποκτᾷ νέας δυνάμεις, διὰ νὰ θρέψῃ τὰ δένδρα τῆς, τὰ φυτὰ τῆς, τοὺς καρπούς τῶν, τὰ ἄνθη τῶν, τοὺς σπόρους τῶν καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη μᾶς ἀφήνει ἡ εὐεργετικὴ αὕτῃ βροχή. Τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν τῆς, δηλαδὴ μέγα μέρος τοῦ νεροῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχύθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἀπερροφήθη ἀπὸ τὴν γῆν καὶ κατεστάλαξεν εἰς τὰ βάθη τῆς καὶ διυλίσθη, διὰ νὰ ἀναδοθῇ πάλιν ἀπὸ τὴν πηγὴν ἢ ἀπὸ τὸ φρέαρ καὶ νὰ μᾶς ποτίσῃ.

"Α, τί εὐεργετικὸν πρᾶγμα ἡ βροχή! Τί θὰ ἐγινόμεθα, ἂν δὲν ἔβρεχε ποτέ! Ὠραία αὕτῃ ἡ ἐρώτησις! Ἀπλουστάτα, δὲν θὰ ὑπῆρχομεν ὑπάρχομεν, διότι βρέχει. Εἰς τοὺς τόπους, ὅπου

δὲν βρέχει ποτέ, ἄνθρωποι δὲν ζοῦν. Ἐκτὸς ἂν ὑπάρχη κανεῖς ποταμός, ὁ ὁποῖος νὰ τρέφεται ἀπὸ βροχὰς ἄλλων τόπων μακρινῶν καὶ ἐκάστοτε νὰ πλημμυρίζῃ, ὅπως ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Θεός, βλέπετε, γνωρίζει τόσοις τρόπους, διὰ νὰ εὖερ γετῇ τὰ πλάσματά του.

Γρηγόριος Ξενόπουλος.

Η ΣΠΟΡΑ

Θάρθουν οἱ μέρες τῆς σπορᾶς, τοῦ ζευγολάτῃ ἐλπίδα.
 Βαρὺ τ' ἀλέτρι σέρνεται στὸ βαλτωμένο χῶμα·
 τὰ βόδια τ' ἀργοκίνητα ξυπνᾷ ἢ μακριὰ βουκέντρα
 καὶ ἀνασαλεύουν τὸ ζυγὸ καὶ ἀχνοφυσοῦν σκυμμένα,
 στυλῶνοντας στίς αὐλακιᾶς καρτερικὰ τὰ μάτια,
 μάτια μεγάλα ὀλόμαυρα, γεμάτα καλωσύνη.
 Σταλάζει ἀπ' τ' ἀπλόχερο* χρυσὸ καθαροσπόρι
 καὶ τροχισμένο ἀπ' τὴν τριβὴ τὸ ὕνι ἀσημένιο λάμπει,
 σκάφτοντας λάκκο στὴ σπορὰ τὴ ζωντανοθαμμένη.
 Σκαλίστρα ἀχόρταγῃ τῆς γῆς καὶ τῆς σπορᾶς ἀρπάχτρα,
 τὸ ζευγολάτῃ ἀκολουθᾷ μαυρόφτερη κουροῦνα
 καὶ ἀπὸ τὰ νέφη κελαδεῖ κρυμμένη ἢ σιταρήθρα,
 ζητώντας γιὰ τὸν κόπο τῆς ἑνα σπειρὶ σιτάρι.

Μικρὲς οἱ μέρες τοῦ Σποριᾶ* καὶ ἀτέλειωτες οἱ νύχτες
 τὸν ὕπνο δίνουν πληρωμὴ στὸν κάματο τῆς μέρας.
 Μόνη ξενύχτρα καίει ἢ φωτιά στὸ ταπεινὸ καλύβι·
 κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τὸ φωτερὸ πλάνημα ὁ ζευγολάτης
 βλέπει ὄνειρο στὸ νιόσπαρτον ἀγρὸ βαριὰ τὰ στάχυα
 νὰ καρτεροῦν τὸ κοφτερὸ δρεπάνι τῆς θερίστρας.

Γεώργιος Δροσίνης.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΟΚΚΟΥ ΣΙΤΟΥ

Ἡ ἱστορία ἐνὸς κόκκου σίτου διαιρεῖται εἰς τρία μεγάλα κεφάλαια, τὴν σποράν, τὸν θερισμὸν καὶ τὸ ἀλώνισμα.

Ἡ σπορά ἔχει κάτι τὸ μελαγχολικὸν καὶ τὸ μυστηριώδες. Οἱ βόες σύρουν μὲ κατῆφειαν τὸ ἄροτρον ἐπὶ τοῦ φαλακροῦ ἀγροῦ· ὁ γεωργὸς προτρέπει αὐτοὺς μὲ φωνήν, ἡ ὁποία ἀντηχεῖ εἰς τὴν ἐρημίαν· αἱ μελανόπτεροι κορῶναι πετοῦν μὲ κρωγμοὺς καὶ ραμφίζουν τὸ σπαρὲν ἔδαφος· τὰ δένδρα εἶναι ἄφυλλα, ὁ οὐρανὸς βαρὺς· ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν εἰκόνα τραγικὴν. Μετ' ὀλίγον θὰ πνεύσῃ παγερὸς βορρᾶς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἡ χιὼν θὰ καλύψῃ ὥς ἐπιτάφιος πλάξ τὴν γῆν.

Ἀλλ' ὁ γεωργὸς τότε, κλεισμένος εἰς τὸν ταπεινὸν οἰκίσκον του μεταξὺ τῆς οἰκογενείας του, προσατενίζει τὴν παρήγορον πυρὰν καὶ μειδιᾷ τὸ μεῖδιμα τῆς προσδοκίας καὶ τῆς ἐλπίδος.

Εἰς τὰ σπλάγχχνα τῆς γῆς κατέθεσε τὴν τύχην του καὶ τὴν τύχην τῶν οἰκείων του. Οἱ θαμμένοι ἐκεῖνοι χρυσόχροοι κόκκοι διὰ τῶν δακρύων τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἀναστηθοῦν στάχυες ὑπερήφανοι, θαλεροί, μέχρις ὅτου τέλος κύψουν τὰς ξανθὰς κεφαλὰς ὑπὸ τὰ κυρτὰ δρέπανα. Εἶναι φιλόστοργος μήτηρ ἡ γῆ. Ἀποδίδει πολλαπλάσια, ὅσα ἐμπιστεύονται εἰς τὴν φύλαξίν της. Ὁ ἀγρότης προσδοκᾷ, ὁ ἀγρότης ἐλπίζει.

Καὶ ἰδοὺ ἡ χιὼν τήκεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Λεπτὴ χλόη καλύπτει τὴν γῆν. Ἡ λευκὴ νύμφη τοῦ ἔαρος, ἡ ἀμυγδαλῇ, ὀρθοῦται ἀνθοστόλιστος. Αἱ χελιδόνες λαλοῦν εἰς τὸν ἄερα.

Οἱ πρῶην ξηροὶ καὶ γυμνοὶ ἄγροὶ ἀπλοῦνται τῶρα σμαράγδινοι καὶ ἡ εὐώδης πνοὴ τῆς αὐγῆς, πνέουσα ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς παρουσιάζει ὥς κυματώδη θάλασσαν. Ὁ ἀγρότης δὲν ἐλπίζει πλέον, δὲν προσδοκᾷ, πιστεύει καὶ ἀνυπομονεῖ.

Ὑπὸ τὴν ἐπίμονον θέρμην τοῦ ἡλίου ἡ γῆ χάνει κατὰ μικρὸν τὴν ἀμέριμνον αὐτῆς καλλονήν. Τὰ ἀνωφελῆ ἄνθη μαραίνονται κάτω, γίνονται καρποὶ ἐπὶ τῶν δένδρων, οἱ στάχυες λυγίζονται ξηροὶ καὶ μεστῶμένοι.

Χαρμόσυνος ἐκτυλίσσεται ἀνὰ τοὺς ξανθοὺς ἀγροὺς ἡ δευ-

τέρα φάσις, ἡ δευτέρα σκηνή τοῦ ἀγροτικοῦ δράματος, ὁ θερισμός. Λευκόπεπλοι παρθένοι κατὰ στοίχους ἐξέρχονται εἰς τοὺς ἀγρούς. Αἱ θερίστριαι γεμίζουν τὴν ἀγκάλην μὲ στάχεις, τοὺς ὁποίους δρέπουν μὲ τὰ κοπετὰ δρέπανα.

Τὰ ζῶα μεταφέρουν εἰς τὸ ἄλωνι τοὺς βαρεῖς θυσάνους* καὶ ὁ ἀγρότης ὀδηγῶν αὐτὰ σφυρίζει ἢ τραγουδεῖ ἀπὸ χαράν.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία σκηνή εἶναι θορυβώδης καὶ πανηγυρική. Ἴπποι μὲ καλπασμὸν τρέχουν κυκλοτερῶς ἐπάνω εἰς τοὺς στρωμένους στάχεις. Κραυγαὶ παιδίων, φωναὶ ζῶων, ἤχοι ὀργάνων, ἄσματα χορευτῶν τοὺς παροτρύνουν εἰς τὸ ἔργον των.

Ἡ ἱστορία ἐνὸς κόκκου σίτου δὲν εἶναι τόσον ἀπλῆ, ὅσον νομίζουν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Ὁ θερισμός.

Ὁ θερισμός ἐγγίζει εἰς τὸ τέλος του. Θὰ εἶχε δὲ τελειώσει ἤδη πρὸ ἡμερῶν, ἂν δὲν ἦτο πολὺ μεγάλη ἡ ἐφετεινὴ ἐσοδεία τοῦ σίτου.

Ὁ θερισμός γίνεται ἀπὸ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ κοράσια ἰδίως, διότι αὐταί, ὡς εὐκίνητοτεραι καὶ μικρότεραι κατὰ τὸ ἀνάστημα, ἔμπορουν νὰ ἀποκόπτουν χαμηλότερον τὰ στάχυα.

Εἶναι δὲ ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἀγροτικά θεάματα ὁ θερισμός.

Ἄλλ' ἂν εἶναι εὐάρεστον θέαμα, δὲν εἶναι καὶ εὐάρεστον ἔργον. Ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν περνοῦν αἱ ταλαίπωροι θερίστριαι κάτω ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ θερμοῦ ἡλίου. Ὁ ἰδρῶς ρεεῖ ποταμηδὸν ἀπὸ τὰ πρόσωπά των, τὰ ὅποια μαυρίζουν καὶ σκληραίνονται τόσον πολὺ ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὥστε γίνονται σχεδὸν ἀγνώριστα μετὰ τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ.

Οἱ γυμνοὶ πόδες τῶν θεριστριῶν πατοῦν διαρκῶς ἐπάνω εἰς χῶμα σκληρὸν καὶ εἰς λίθους κοπετεροὺς καὶ πυρακτωμένους.

Αἱ χεῖρες των παλαίουν πρὸς τοὺς βάτους, ποὺ βλαστάνουν μέσα εἰς τὸν σῖτον καὶ πολλάκις ἀποσύρονται αἰμόφυρτοι καὶ κατεσχισμένοι. Τέλος δὲ ἡ ὅλη τοῦ σώματος θέσις μετὰ τὸ διαρκὲς σκύψιμον φέρει ἀγωνίαν.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν γίνεται διακοπὴ τῆς ἐργασίας. Οἱ θερίζοντες συναθροίζονται κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰν ἐνὸς δένδρου καὶ τρώγουν τεμάχιον κριθίνου ἄζύμου ἄρτου. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἢ καὶ ὀλίγον ὕπνον ἐπαναλαμβάνουν πάλιν τὸ ἔργον των μέχρι τοῦ λυκόφωτος*.

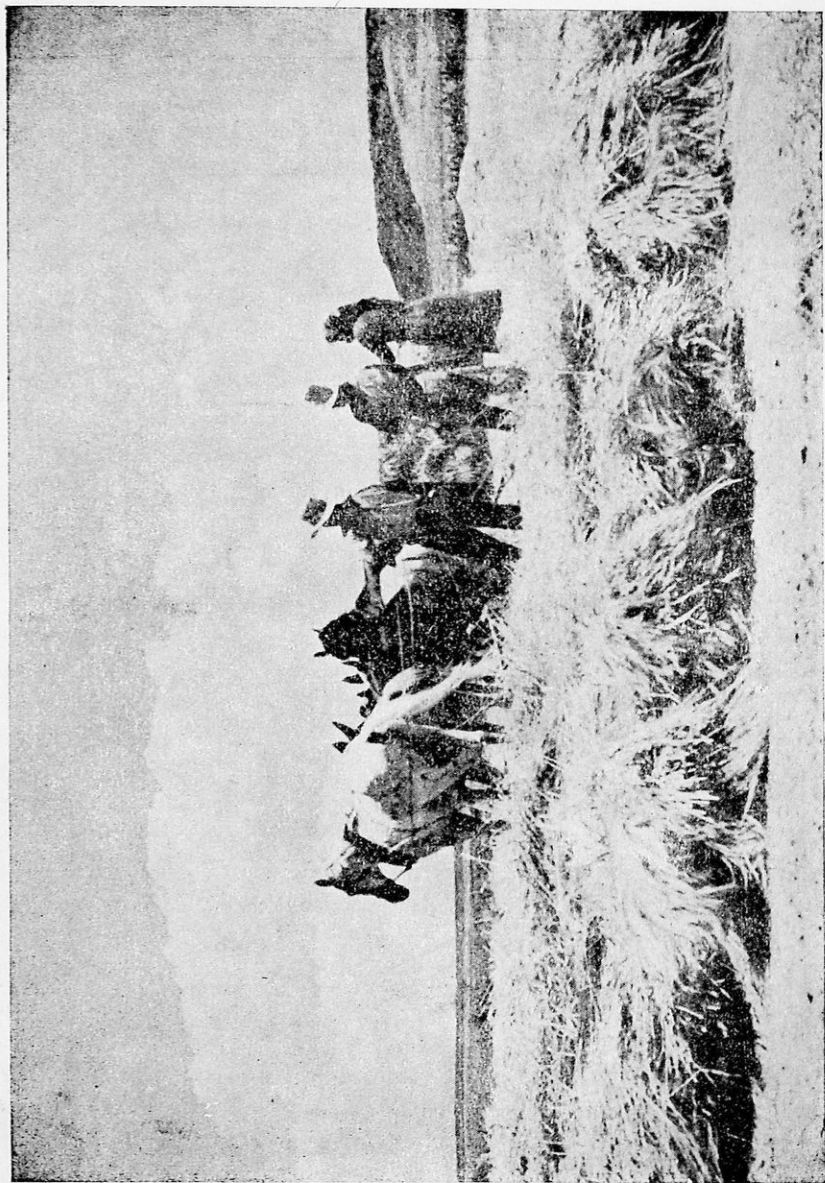
Ἄργά, πολὺ ἄργά, ἐπανέρχονται εἰς τὸν οἶκον καὶ γευματίζουν σχεδὸν τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός. Ἐλαῖαι, ρεβίθια, κολοκύθια βραστά ἢ αὐτοσχέδιον εἶδος τραχανᾶ μετὰ σιτάρι τριμμένον, μετὰ κρεμμύδια καὶ μετὰ ἔλαιον, ἀποτελοῦν τὸ συνηθισμένον γεῦμα τῆς ἐσπέρας.

Ἐπειτα θελκτικὸν εἶναι τὸ θέαμα τῆς ἀναλαμπῆς τῶν κλιβάνων, οἱ ὅποιοι καίουν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου πλησίον εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν. Αἱ φλόγες των περιβάλλουν μετὰ μίαν ροδαλὴν ἀνταύγειαν* τοὺς λευκοὺς τοίχους καὶ ὥσάν μικρογραφικὴν σκηνὴν θεάτρου φωτίζουν τὸ πολυποίκilon ἐσωτερικὸν τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας.

Εἰς τὰ ἀλώνια.

Αἱ ἀληθιναὶ ἑορταὶ τῶν χωρίων ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεῖς, ὅτι πανηγυρίζονται εἰς τὰ ἀλώνια. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀλωνίσματος περιμένει νὰ ἀνταμφεθῇ ἐπὶ τέλους ὁ πτωχὸς ἀγρότης διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀνησυχίας ἐνὸς ὁλοκλήρου ἔτους.

Ὅσοι ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν εἰς τὰς πόλεις, εὐρίσκουν ἔτοιμον ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν τὸ ψωμί καὶ μόνον ἀσχολοῦνται, πῶς νὰ μεταφέρουν αὐτὸ κατὰ τεμάχια εἰς τὸν στόμαχον. Αὐτοὶ ποτὲ δὲν ἡμποροῦν νὰ φαντασθοῦν, ὅταν κρατοῦν εἰς τὰ δάκτυλα τὸ μικρότατον ἀπὸ τὰ τεμάχια ἐκεῖνα, πόσον περιπετειώδης ὑπῆρξεν ἡ ἱστορία του ἀπὸ τὴν στιγμὴν, ποὺ ἐρρίφθη ὡς κόκκος σίτου εἰς τὴν γῆν, ἕως τὴν ὥραν, ποὺ παρετέθη ἐνώπιόν των μετὰ μορφὴν ψωμιοῦ.

Ἀλώνισμα εἰς τὴν Κορινθίαν.

[Φωτογρ. Νέλλης]

Τὰ ἀλώνια εἶναι μικραὶ πλατεῖαι στρογγύλαι καὶ ὁμαλώταται. Πλησίον καθενὸς ἀλωνιοῦ ὑπάρχει μικρὰ πλεκτὴ καλύβη, ἢ ὁποία χρησιμεύει ὡς ἀχυραποθήκη διὰ τὸν χειμῶνα. Καθένας δὲ χωρικός ἔχει τὸ ἀλῶνι καὶ τὴν ἀχυροκαλύβην του.

Τὰ δεμάτια τοῦ σίτου ἀπλώνονται ἐπάνω εἰς τὸ ἀλῶνι, ἀφοῦ ἀποκοποῦν τὰ δεσμὰ αὐτῶν. Ἐπειτα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ξανθοχρύσου τούτου κυματώδους πελάγους τῶν σταχύων ἀρχίζει νὰ ἐπιπλέῃ περιφερικῶς ἡ ροκάννα. Εἶναι δὲ αὕτη πανάρχαιον ἀλωνιστικὸν ὄργανον ἀποτελούμενον ἀπὸ πλατεῖαν σανίδα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν καρφώνονται κοπτερὰ πετράδια, τριακόσια περίπου τὸν ἀριθμόν. Ἡ σανὶς προσδένεται μὲ ζυγὸν εἰς ἓν ζευγος βοδιῶν. Ὁ ὁδηγὸς ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὡς ἀρχαῖος μαχητὴς, πάλλων ἀντὶ δόρατος μίαν ὀξεῖαν βουκέντραν. Τότε μὲ συνεχῇ περιφορὰν τρίβονται τὰ στάχυα καὶ κατακόπτονται ἀπὸ τοὺς λιθίνους ὀδόντας, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν σανίδα.

Εἰς ἄλλα μέρη ὁ σῖτος ἀλωνίζεται μὲ τοὺς ἵππους πολὺ ταχύτερον καὶ καλύτερον χωρὶς τὴν ἐλεεινὴν ροκάναν. Ἀπλῶς προσδένονται οἱ ἵπποι κατὰ στοῖχον ἀπὸ χονδρὸν πάσσαλον, ἐμπηγμένον εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνιοῦ, καὶ τίθενται εἰς περιφερικὸν δρόμον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς μάστιγος. Ἐπίσης τὸ ἀλώνισμα γίνεται εὐκολώτατα σήμερον μὲ εἰδικὰς ἀλωνιστικὰς μηχανάς, αἱ ὁποῖαι κάμνουν θαύματα. Ἀλλ' εἰς τὰ πολὺ πτωχὰ χωρία οὔτε μηχαναὶ χρησιμοποιοῦνται οὔτε καὶ ἵπποι ἀρκετοὶ ὑπάρχουν. Διὰ τοῦτο οἱ χωρικοὶ ἀναγκάζονται νὰ ταλαιπωροῦν ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς τὰ δυστυχισμένα βόδια. Ὅχι σπανίως μάλιστα προσδένουν εἰς τὴν ροκάναν καὶ τοὺς ὄνους τῶν. Οὗτοι κλίνουν τὸν τράχηλον κάτω ἀπὸ τὸ ἀσυνήθιστον βάρος τοῦ ζυγοῦ καὶ ἀνακινοῦν περιλύπως τὰ μακρὰ ὄτα τῶν.

Τὸ ὅλον πανόραμα τῶν ἀλωνίων, ὅταν εὐρίσκονται εἰς ἐνέργειαν, εἶναι θαυμάσιον. Ὁλος ὁ ἀνθρώπινος καὶ ζωϊκὸς πληθυσμὸς τοῦ χωρίου κινεῖται συνηθροισμένος εἰς αὐτά. Ἄλλοι ὀδηγοῦν τὰς ροκάνας, πολλάκις τέσσαρας καὶ πέντε μαζί. Ἄλλοι ἀνακινοῦν τὰ στρώματα τῶν σταχύων, τὰ καλούμενα λειώματα. Παρέκει κάποιος καταγίνεται εἰς μικρὰν ξυλουργι-

κὴν ἐργασίαν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰν πλατάνου ἄλλος παρασκευάζει τὸ λιτὸν πρόγευμα. Τὰ παιδιὰ παλαίουν καὶ λακτίζονται. Οἱ σκύλλοι κοιμῶνται ἢ ξύνονται πλησίον εἰς τὰς ἀχυροκαλύβας. Οἱ μικροὶ μὸσχοι περιφέρονται κρίζοντες κλαυθμηρῶς τὰς δεμένας εἰς τὸν ζυγὸν μητέρας των, αἱ ὁποῖαι στρέφουν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίζουν μὲ λύπην τὰ τέκνα των. Καὶ αἱ ὄρνιθες ἀκόμη, ἂν καὶ συνεχῶς λιθοβολοῦνται, προσπαθοῦν νὰ ἀρπάσουν μερικοὺς κόκκους σίτου κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν βοδιῶν, ἐρευνῶσαι μὲ τὸ ράμφος των.

Τὰ πρόσωπα εἶναι εὐθυμα, γέλωτες καὶ ἄσματα ἀκούονται παντοῦ καὶ ἔξυπνα χαριτολογήματα. Συμπληρώνουν δὲ ὅλα αὐτὰ αἱ προτρεπτικαὶ ἢ ἀπειλητικαὶ φωναὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὰ ἀπειθαρχα ἢ κουρασμένα βόδια, τὰ ὁποῖα φέρουν ὀνόματα, κάποτε μάλιστα πολὺ παράδοξα, ἀπὸ τὸ χρῶμα ἢ ἀπὸ ἄλλο χαρακτηριστικόν.

— Μαυρομμάτη, αἱ !

— Μέσα, Ἀσπροχεῖλη !

— Γρήγορα, Τρυγόνη !

— "Α, Λεβέντη, κρῖμα σ' ἐσένα !

Γεώργιος Δροσίνης. (Διασκευὴ Μιχ. Οἰκονόμου).

« Ἀγροτικαὶ ἐπιστολαὶ »

Ο ΘΕΡΟΣ

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη :
Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαρυὰ τὰ στάχυα,
νεράιδες ἀσπρομάντηλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.

Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντηλα, σφιγμένα μὲ τὰ δόντια,
φυλαχτικά ἀπ' τὸ λιόκαμα τίς ὄψες ἀποκρύβουν
καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς στὸ χιόνι.
Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους στρωτὰ χειρόβολα τὰ στάχυα
χαράζουν στράτα ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.

Γιὰ τίς βαρύτερες δουλειές ἄξια καὶ ἀντρίκια χέρια
στρίβουν κλωνάρια τῆς μουριᾶς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ βόσκη,
πάει τὸ κοπέλλι γιὰ νερὸ μὲ δυὸ φλασκιά* στὰ χέρια.
Καὶ ἡ μάνα, ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο* τὸ παιδί της,
στρώνει στεγνὸ, ἀμαγείρευτο τῆς ἀργατιᾶς τὸ δεῖπνο,
μὲ πρῶιμο κριθαρίτικο ψωμί, ποὺ δὲ χορταίνει.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

Στ' ἁλώνια, καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχια τρίβει καὶ μασᾷ περνώντας ἡ ροκάνα,
πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της στουρνάρια*.
Τὰ βόδια σέρνουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα
καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόδια κυβερνώντας,
ώραία ἄρματοδρόμισσα λαμπαδωτὴ στημένη·
στὰ χεῖλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγοῦδι,
στὰ χέρια της ἀπόνετο καλάμι εἶν' ἡ βουκέντρα.
Ὁ νοικοκύρης τοῦ ἁλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασί στὸ γόνα,
κερνᾷ τοὺς ξένους, ποὺ περνοῦν καὶ κράζει τοὺς γειτόνους
κι ἕνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τυφλὰ τὴ λύρα,
μοιράζει εὐχὲς γιὰ τὴ σοδειά, κάθε φορὰ ποὺ πίνει.

Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τίς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο·
σύννεφο ἀπ' τὰ ξυλόφτυαρα, στὰ οὐράνια ἀναπετώντας,
τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσὴ ψυχάλα ἀπ' τ' ἄστρα.
Σωρὸς σιτάρι ἂν καρτερῇ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
πρὶν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια·
φτερό τοῦ νιοῦ τὸ πῆδημα, σοφὴ ἡ ματιὰ τοῦ γέρου.

"Αβρεχτη καὶ ἄκαγη* ἡ σοδειὰ σηκώνεται ἀπ' τ' ἄλῳνι,
λίβας δὲν τὴν καψάλισε κι ἡ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
χροινάρα τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουβέλες*.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΤΟ ΨΩΜΙ

Καλόδεχτο τὸ φόρτωμα, ποὺ θᾶρθη ἀπὸ τὸ μύλο,
πρωτόσταλτο, πρωτάλεστο, πρώτη χαρὰ τῆς σκάφης.
Ζυμώνουν τ' ἀνασκουμπωτὰ τῆς πρωτονύφης χέρια
καὶ πλάθουν τὰ πρωτόπλαστα ψωμιὰ μὲ τὶς παλάμες
μέσ' στὴν καλοπελέκητη πινακωτῇ* - προικιό της.
Τὸ φοῦρνο καίει τεχνίτισσα στὸ φοῦρνο ἢ γριὰ κυρούλα,
ξανανιωμένη, ἀφήνοντας τὴ συντροφιά τῆς ρόκας.

*Ὡ βραδυνὸ συμμάζεμα στὸ σπιτικό κατῶφλι,
καρτέρεμα ἀνυπόμονο τοῦ πυρωμένου φούρνου !
Κι ὦ μέθυσμα ἀπ' τὴ μυρωδιὰ πρώτου ψωμιοῦ, ποὺ ἀχνίζει
κομμένο ἀπὸ τὸ γέροντα παπποῦ χωρὶς μαχαίρι
καὶ μοιρασμένο στὰ παιδιὰ, στίς νύφες καὶ στ' ἀγγόνια.
Καὶ σύ, θυσία τῶν ταπεινῶν στὴ θεία τὴν καλωσύνη,
σημαδεμένο ἀνάμεσα μὲ τοῦ σταυροῦ τὴ βούλα,
καλοπλασμένο πρόσφορο, τῆς ἐκκλησιᾶς μεράδι*,
ποὺ θὰ κοπῇς τὴν Κυριακὴ μέσ' στ' ἀργυρὸ ἀρτοφόρι
καὶ στ' ἅγιο δισκοπότηρο μὲ τὸ κρασί θὰ σμίξης !

Γεώργιος Δροσίνης.

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΛΑΡΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

"Ὡ ! τὴν ἐγνώρισα τὴν συντροφιάν τὴν λευκὴν τῶν γλά-
ρων. Εἶναι ἄθῳα, ὡς εἶναι κάτασπρα τὰ πτερά των. Σὲ δια-
σκεδάζουν, χωρὶς νὰ σὲ κουράζουν. Ἀγάπη κουράζουσα δὲν

εἶναι ἀγάπη. Σὲ συντροφεύουν, χωρὶς νὰ σὲ ἐνοχλοῦν. Ἐθο-
 ρύβως καὶ σιωπηλῶς. Εὐγενῶς. Εἶναι καλόγνωμος ἡ συντροφιά
 τῶν γλάρων. Ἐμφανίζονται ἐνώπιόν σου ἐκεῖ, ὅπου δὲν τοὺς
 περιμένεις, ὡς παλαιοὶ σου φίλοι. Δὲν ἐξίστασαι δι' αὐτό, ὥσάν
 νὰ τοὺς ἀνεζήτηεις μετὰ κόπου. Νομίζεις, ὅτι ἔπλευσες δι' αὐ-
 τοὺς. Νομίζεις, ὅτι ὑπέφερες δι' αὐτούς. Καὶ ἐκεῖνοι πάλιν κά-
 μνουν ὅ,τι θέλεις, διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήσουν. Χορεύουν, βου-
 τοῦν, παίζουν. Προηγούνται, ὡς νὰ θέλουν νὰ σὲ ὀδηγήσουν
 εἰς τὰς κατοικίας των, τὰς δροσεράς, τὰς ὑγρὰς φωλεάς των,
 ὅπου τὸ κῦμα φωσφορίζει φέγγον, ὅπου ἡ δρόσος εἶναι αἰωνία.
 Καὶ ἐνῶ προβαίνουν ταχύπτεροι, αἴφνης ἴστανται καὶ σὲ περι-
 μένουν καὶ σὲ κράζουν μὲ τὰ μονοσύλλαβά των, γλαριστί :

«Καλῶς τὸν φίλον μας ! Καλῶς τὸν φίλον μας !»

Καὶ ἐνῶ περιμένουν, θωπεύουν τὸν ἀέρα μὲ τὰς κυρτάς των,
 ὡς δαμασκηνα* ξίφη, πτέρυγας καὶ φιλοῦν τὸ κῦμα μὲ τὰ
 ράμφη των. Πόθεν ἦλθον ; Ποῦ πηγαίνουν οἱ φίλοι μου, οἱ κά-
 τασπροι γλάροι ; Εἶναι γλάροι τῆς Μιτυλήνης ; Εἶναι γλάροι
 τῆς Λήμνου ; Τῆς Τρωάδος εἶναι οἱ γλάροι ἢ τῆς Τενέδου ;
 Τοὺς ἔβλεπον τάχα καὶ οἱ Ἀχαιοί ; Αἱ κυρταὶ των πτέρυγες
 ἐσυντρόφευον τὰς κυρτάς των πρῶρας, ὅτε ἐκδικήτριάς ἐπλεον
 πρὸς τὴν Τροίαν ;

”Ω ! ἡ λευκή, ἡ καλὴ συντροφιά μου, οἱ γλάροι τοῦ Αἰγαίου !
 Καταμεσίς εἰς τὸ πέλαγος ἀναμένουν νὰ χαιρετίσουν τοὺς τα-
 ξιδεύοντας. Ἀγγελοὶ τοῦ αἰσίου πλοῦ, ὑπάρξεις ποθηταὶ εἰς
 τὴν κρυερὰν τοῦ πόντου ἐρημίαν. Ἄνθη λευκά, μὲ τὰ ὁποῖα
 μᾶς ραίνουν ἄορατοι Μοῦσαι. Μειδιάμα γλυκὺ εἰς τὴν πικρὰν
 μοναξιάν. Ἐλπίς, ὅτι πλησίον που εἶναι ὁ κόσμος. Συνδετικοὶ
 κρίκοι πρὸς τὴν ζωὴν. Ἀφορμὴ μελέτης διὰ τὸν σοφόν. Ἐμπνευ-
 σις διὰ τὸν ποιητὴν. Δουλειὰ διὰ τὸν ἄεργον. Παραμυθία* διὰ
 τὸν ναύτην, ὅστις ἐπακκουμβῶν ἐπὶ τῆς κουπαστῆς* συνάπτει
 ἄφωνον διάλογον μὲ τὸν λευκὸν πτερωτὸν του συνταξιδιώτην.
 Ναύτης πρὸς ναύτην. Θαλασσοδαρμένος πρὸς θαλασσοδαρμέ-
 νον. Γλάρος πρὸς γλάρον !

Καὶ πετοῦν ἐνίοτε ὕψηλά. Ἄλλοτε πλησιάζουν εἰς τὰς πλευ-
 ρὰς τοῦ πλοίου, τρέχουν γύρω καὶ χορεύουν περὶ τὸν θαλασ-

σομάχον*, τὸν ξύλινον τῆς πρῶρας ἀδελφόν των, ὅστις βουτᾶ καὶ αὐτός, καθὼς αὐτοί, ὡς δίστομον στιλέττον κόπτον τὸ κύμα. Καὶ πολλοὶ-πολλοὶ περισυναχθέντες τριγυρίζουν τὴν σκοῦναν ἐν χαιρετισμοῖς, μεγάλην γλαρίναν μὲ τὰς πελωρίας λευκάς τῆς πτέρυγας. τὰ δύο ἰστία.

Ἀλέξ. Μωραΐτιδης. (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου).

«Διηγήματα», Τόμος Α'.

ΤΑ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΑ

Οἱ ἄνεμοι βογγοῦνε, τὰ κύματα φουσκώνουνε
καὶ τὰ πανιά κοντεύουν νὰ σπάσουνε τὰ ξάρτια μας.
Μικροὶ μεγάλοι οἱ ναῦτες μὲ θάρρος σκαρφαλώνουνε
κι ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπάνω στὰ κατάρτια μας.

Ἀχόρταγῃ φουρτοῦνα, καράβι μου, χαθήκαμε.
Θὰ φθάσουν στὸ λιμάνι μονάχα τὰ κομμάτια σου.
Ναυτόπουλα, τὸ νοῦ σας στὴν ὥρα, ποῦ βρεθήκαμε!
Θανάση, στὸ τιμόνι καὶ τέσσερα τὰ μάτια σου.

Ὅσα πανιά σχισμένα, ἀμέσως νὰ τὰ ράψωμε,
καὶ μὴ φοβᾶστε διόλου, ἂν ἦσαστ' ἐλληνόπουλα!
Ἄγιε Νικόλα, βόηθα, λαμπάδα νὰ σ' ἀνάψουμε
κι ὁ γέρο - καπετάνιος καὶ ὅλα τὰ ναυτόπουλα.

Σωπάσαν οἱ ἄνεμοι καὶ πέσανε τὰ κύματα.
Ναυτόπουλα, κουράγιο, κουράγιο καὶ σωθήκαμε.
Μὲ τὰ πανιά σχισμένα, μὲ τὰ κατάρτια τρίμματα
σὲ ἥσυχον λιμάνι γιὰ μιὰ στιγμή βρεθήκαμε.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα
στὸ λιμάνι εἴμαστε μέσα.

Ἰωάννης Πολέμης.

Η ΠΕΣΤΡΟΦΑ

Ἡ πέστροφα εἶναι τὸ εὐμορφότερον καὶ ἀφθονώτερον ψάρι τῶν εὐρυτανικῶν ποταμῶν. Τὸ ὄνομά της τὸ χρεωστεῖ εἰς τὸ κυριώτερον χάρισμά της. Εἶναι τὸ μόνον ψάρι, τὸ ὁποῖον ἀνηφορίζει τὰ ποτάμια (ἐπιστρέφει, πέστροφα).

Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ὀλίγον παράξενον. Τὰ εὐρυτανικά ποτάμια, ἰδίως τὰ τῶν Ἀγραφῶν, ἔχουν συχνοὺς καταρράκτας μεγάλου ὕψους. Πῶς λοιπὸν τοὺς ἀναβαίνει ἡ πέστροφα ; Ἴδου ἡ τέχνη της : ἅμα φθάσῃ εἰς τὸν ποῦντον, τὸ κάτω μέρος τοῦ καταρράκτου, δαγκώνει τὴν οὐρὰν της, κουλουριάζεται καὶ ἐκσφενδονίζεται πρὸς τὰ ἐπάνω.

Τὸ ψάρευμα τῆς πέστροφας εἶναι τὸ προσφιλέστερον εὐρυτανικὸν κυνήγιον. Ὁ Ἀσπροπόταμος* καὶ οἱ παραπόταμοί του εἶναι γεμάτοι ἀπὸ τὸ ψάρι αὐτό, τὸ νοστιμώτατον ὄχι μόνον τῶν ψαριῶν τῶν γλυκῶν νερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θαλασσινῶν. Τὸ κυνήγιόν της εἶναι πολύτροπον. Ἰδίως τὴν κυνηγοῦν μὲ δυναμίτιδα καὶ πυροφάνια. Ἀνάβουν τὴν νύκτα οἱ κυνηγοὶ ξηρὰ ξύλα καὶ μὲ αὐτὰ εἰς τὰς χεῖρας καταβαίνουν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Τὰ ψάρια ζαλίζονται εἰς τὸ πολὺ φῶς καὶ χοροπηδοῦν. Τότε βουτοῦν οἱ κυνηγοὶ καὶ τὰ φονεύουν μὲ μαχαίρια. Εἶναι ποῦντοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἤμποροῦν νὰ συλλάβουν δέκα καὶ εἴκοσιν ὀκάδας ψαριῶν.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος κυνηγίου, καταστρεπτικώτερος καὶ τῆς δυναμίτιδος ἀκόμη. Ἀποστάζουν χυμὸν χλωρῶν καρυδοφλοιῶν ἢ γάλα τσίδας (ένος κιτρίνου δηλητηριώδους ἄνθους). Καὶ εἶναι τόσον δηλητηριώδη καὶ τὰ δύο αὐτά, ὥστε ἀμέσως νὰ γεμίξῃ ἡ ἐπιφάνεια τῶν ποταμῶν ἀπὸ νεκρὰ ψάρια. Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ κυνηγίου λέγεται σπλόισμα καὶ εἶναι εἰς μεγάλην χρῆσιν εἰς ὅλα τὰ χωρία τῶν Ἀγραφῶν. Εἰς αὐτὸ ὀφείλεται καὶ ἡ ἐλάττωσις τῆς πέστροφας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Μέγα μέρος τῆς καταστροφῆς ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν ὑλοτο-

μίαν. Ἡ ξυλεία, ἡ ὁποία ρίπτεται εἰς τὰ ποτάμια, διὰ νὰ μεταφερθῇ δι' αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν, φοβίζει καὶ παρασύρει κατὰ κοπάδια τὰ ψάρια πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροπόταμου, ὅπου τὰ θανατώνουν τὰ ἀλμυρὰ νερά.

Μεγάλην ἐπίσης καταστροφὴν κάμνουν εἰς τὴν πέστροφان αἱ πλημμύραι, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ὑλοτομίαν τῶν δασῶν εἶναι πολὺ συχναί. Ἡ πλημμύρα σκοτῶνει τὴν πέστροφαν, τὴν πνίγει, τὴν θάπτει ὑπὸ τὴν ἄμμον καὶ τὰ χαλίκια. Ὁση σῶζεται, ἀποσύρεται ἀπὸ τὰ θολὰ νερά πρὸς τὰς ὄχθας διὰ νὰ βοσκήσῃ καὶ ἐκεῖ, ὅπως εἶναι ζαλισμένη, τὴν ἀναμένει ὁ διὰ μαχαίρας τοῦ κυνηγοῦ θάνατος.

Ἡ ἀτυχὴς πέστροφα, διὰ νὰ σώσῃ τὰ αὐγά της, ἀποσύρεται τὸν Μάρτιον ἀπὸ τὴν ὀρμητικὴν κοίτην τῶν ποταμῶν εἰς τὰ ρηχὰ καὶ στάσιμα παρακλάδια· ἐκεῖ εὕρισκει καὶ ζέστην εὐνοϊκὴν διὰ τὰ αὐγά της. Πολλάκις ὅμως οἱ ἀμόρφωτοι κυνηγοὶ τὴν καταδιώκουν καὶ ἐκεῖ, καθ' ἣν ἐποχὴν αὕτῃ φροντίζει νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ εἶδος της καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν τροφὴν τῶν ὀρεινῶν Εὐρυτάνων.

Στέφανος Γρανίτσας.

*«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμερὰ
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»*

Ο ΓΡΙΠΟΣ

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα!
Ὅλοι πιάστε μὲ καρδιά,
ἔχει ὁ γριπὸς ψάρια μέσα,
νὰ γεμίσῃ ἡ ἀμμουδιά.

Καίει ὁ ἥλιος τὸ κεφάλι,
τρώγει ἡ ἄρμη τὸ κορμί·
σάν κι ἐμᾶς στὸν κόσμον ἄλλοι
δὲν κερδίζουν τὸ ψωμί.

Μὲ βροχόχιονο, μ' ἀγέρα,
 δίχως ὕπνο καὶ φαῖ,
 στὰ σκοινιά μας νύχτα μέρα
 τὴν περνοῦμε τὴ ζωὴ.

Ἔγια μόλα ! Πάρτε δίχτυ !
 Πιάστε σάκκο καὶ γιαλό !
 Ἄχ, βοριᾶ θαλασσοπνίχτη,
 δὲ μᾶς βγῆκες σὲ καλό.

Πᾶνε οἱ κόποι μας τοῦ κάκου.
 Μὲ τὴ λύσσα τοῦ βοριᾶ
 σχίστηκε ἡ κορφή τοῦ σάκκου
 καὶ μᾶς ἔφυγε ἡ ψαριά*.

Ἔγια μόλα, ἔγια λέσα !
 Μὲ καινούρια προκοπὴ
 τὰ σκοινιά στὴ βάρκα μέσα
 καὶ τὰ χέρια στὸ κουπί.

Μὴ δειλιᾶτε, παλληκάρια !
 θᾶναι ὁ γρίπος μας καλὰ
 κι ἂν χαθῆκαν λίγα ψάρια,
 θᾶρθουν ἄλλα πιὸ πολλὰ.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΤΟ ΖΑΡΚΑΔΙ

Ὑποθέτω, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ συγκινητικώτερα ποιήματα τῆς μητρικῆς στοργῆς· ὁ θάνατος μιᾶς ζορκάδας, ὅπως τὴν διηγοῦνται πολλοὶ κυνηγοί. Εἶχον παγάνα* παρὰ τὸν Ἀχελῶν* ἀγριογούρουνα. Ἀπροόπτως ὅμως ἐνεφανίσθη μία ζαρκάδα μετὶ τὸ παιδί της. Οἱ κυνηγοὶ ἐπυροβόλησαν τὴν ζαρκάδα, ἡ ὁποία προηγεῖτο ὀλίγα βήματα, ἀλλ' ἀπέτυχον. Ἀμέσως μετ' αὐτὴν

ἤρχετο τὸ μικρόν της, τὸ ὁποῖον ἐπυροβόλησαν καὶ ἐλάβωσαν. Ἐκεῖνο ἐβέλαζε καὶ ἡ ἀτυχῆς μητέρα του, ἡ ὁποία ἦτο ἐκτὸς βολῆς πλέον, ἐγύριζε βελαζούσα καὶ αὐτὴ, διὰ νὰ ἴδῃ τὴν τύχην τοῦ μικροῦ της. Οἱ κυνηγοὶ τὴν ἐπυροβόλησαν, ἀλλ' ἡ κακὴ της τύχη δὲν ἠθέλησε νὰ τελειώσῃ τὸ βάσανόν της. Ἀντὶ νὰ τὴν σκοτώσουν, τὴν ἐπλήγωσαν εἰς τὰ πόδια. Ὅταν τὴν μετέφεραν εἰς τὴν ἀκροποταμιάν, ἡ ζαρκάδα ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸ παιδί της καὶ ἔκαμνεν ὥσάν ἄνθρωπος.

Καὶ οἱ κυνηγοὶ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη μὲ συγκίνησιν τὸ δρᾶμα αὐτό. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι τοῦτο δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ κυνηγοῦν τὰ ζαρκάδια συστηματικῶς. Διότι τὰ ζῶα αὐτά, ὡς ἀπονήρευτα, ἀγνοοῦν ὁλότελα νὰ προφυλάσσωνται καὶ πρὸ παντὸς συχνάζουν εἰς μέρη καλοπάτητα.

Ἡμερεῦουν εὐκολώτατα καὶ εἶναι πολὺ ἄθῳα, σχεδὸν μέχρι ἡλιθιότητος. Ἐχουν ἐν βάδισμα ἢ μᾶλλον ἐν πήδημα ρυθμικόν, μαθηματικῶς ὑπολογισμένον ἀπὸ τοὺς κυνηγούς, διὰ νὰ τὰ τουφεκίζουν ἐπιτυχῶς. Τὸ ζαρκάδι εἶναι ζῶον τῆς ταχύτητος καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια δανερίζονται ἀπ' αὐτὸ εἰκόνας γληγοράδας καὶ εὐκινήσιας.

Ποιὸς εἶν' ἄξιος καὶ γλήγορος
νὰ τρέξῃ σάν ζαρκάδι,
τριῶν μερῶν περπάτημα
τρεῖς ὥρες νὰ τὸ κάμῃ ;...

Τὸ φθινόπωρον ἀρχίζουν νὰ ἀλλάζουν χρῶμα καὶ μέχρι τῆς ἀνοιξέως γίνονται κατακάστανα. Ἀμα ὅμως ἀνοιξιὰση, ἀρχίζουν καὶ παίρνουν τὸ καφεκόκκινον χρῶμα των καί, ὅσον προχωρεῖ ἡ θερινὴ ἐποχὴ καὶ τρέφονται, τόσοι περισσότερον κοκκινίζουν. Ἡ οὐρά των μ' ὅλα ταῦτα καὶ τὸ κάτωθεν μέρος εἶναι ἄσπρα, ἐξ οὗ καὶ ἡ λαϊκὴ εὐχὴ «ν' ἀσπρίσῃ νὰ γεράσῃ σάν τοῦ ζαρκαδιοῦ τὴν οὐρά».

Τὰ καταδιώκουν μανιωδῶς οἱ λύκοι, ἀνακαλύψαντες φαίνεται, ὅτι ἔχουν νόστιμον κρέας. Ἀλλ' αὐτὰ φεύγουν ὡς ἀστραπή· καὶ μόνον ἂν πιασθοῦν τὰ εὐμορφα ξύλα τῆς κεφα-

λῆς των ἀπὸ τίποτε κλαδιά, κατορθώνουν καὶ τὰ συλλαμβάνουν οἱ λύκοι.

Ἄλλ' οὔτε πέντε ἄνθρωποι δὲν ἔμπορουν νὰ κρατήσουν ἓνα ζαρκάδι.

Πολλὰ ζαρκάδια ὅμως σιγουρίζουν ἓνα λύκον καὶ λέγεται, ὅτι εὗρηκαν λύκους νεκροὺς μὲ ἴχνη κτυπημάτων ἀπὸ κέρατα ζαρκαδιῶν.

Στέφανος Γρανίτσας.

*«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμέρα
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»*

ΤΟ ΚΟΥΝΑΒΙ

Ἐνῷ ἔχει τὸ μαλακώτερον δέρμα, τόσον ὥστε νὰ τυλίγῃ τοὺς λαιμοὺς τῶν γυναικῶν καὶ ἐνῷ ζῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ μέλι, ἔχει μ' ὅλα ταῦτα τὴν σκληροτέραν ψυχὴν. Ἐὰν πιασθῇ εἰς δόκανον, θὰ γυρίσῃ καὶ θὰ κόψῃ μὲ τὸ στόμα του τὸ πόδι του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὔτε ἡ ἄλεποῦ οὔτε ὁ λύκος ἔχουν τὴν ὠμότητα* νὰ ἐπιχειρήσουν.

Δύσκολον λοιπὸν πρᾶγμα νὰ εὗρεθῇ εἰς δόκανον κουνάβι, διότι ἂν πιασθῇ, θὰ κόψῃ τὸ πόδι του. Ἐξ ἄλλου δὲ δὲν εἶναι καὶ ἔξυπνον, ὅσον ἡ ἄλεποῦ, ὥστε νὰ μεταχειρίζεται τὰ τεχνάσματά της, τὰ ὁποῖα μολοντοῦτο κάποτε τὴν χαντακώνουν.

Αὕτῃ, λόγου χάριν, ὡς λίαν πονηρά, γνωρίζει τὴν μέθοδον τοῦ δοκάνου καὶ ὅταν εἰσέρχεται εἰς ἀμπέλια ἢ πλησιάζῃ ὀρνιθῶνας, ἐνώνει τὰ πόδια της, ὥστε νὰ τὰ κάμνῃ ἓνα, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μὴ ἀπλώνεται εἰς εὐρὺν χώρον καὶ πατήσῃ κανένα δόκανον. Ἀλλά, ὅπως περιπατεῖ ἢ μᾶλλον ὅπως πηδᾷ μὲ τὰ τέσσαρα μαζί, συμβαίνει νὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς δόκανον καὶ τότε πιάνεται καὶ μὲ τὰ τέσσαρα. Ἐντεῦθεν ἡ παροιμία : «ἡ πονηρὴ ἄλεποῦ πιάνεται καὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα». Τὸ κουνάβι, μὴ ἐπαγγελλόμενον εὐφυΐαν, περιπατεῖ καὶ μὲ τὰ τέσσαρα πόδια του ἀνοικτά, πιάνεται ἐπομένως ἀπὸ τὸ ἓνα. Γυρίζει τότε καὶ τρώγει τὸ συλληφθὲν πόδι του καὶ ἀφήνει ὑγιάν εἰς τὸ δόκανον καὶ εἰς κανὲν ὑπόλειμμα τοῦ ποδιοῦ του.

Οἱ κουναβοκυνηγοὶ λοιπὸν παρητήθησαν πρὸ πολλοῦ τῆς διὰ δοκάνου μεθόδου καὶ κυνηγοῦν τὸ κουνάβι ὥς ἐξῆς. Ἐάν εἶναι χειμῶν, ἀκολουθοῦν τὰ ἴχνη του ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια καὶ τοιουτοτρόπως εὐρίσκουν τὴν φωλεάν του, ἢ ὁποῖα θὰ εἶναι εἰς τὴν κουφάλαν κανενὸς δένδρου ἢ εἰς κανὲν σπήλαιον. Οἱ κυνηγοὶ γνωρίζοντες, ὅτι πάντοτε ἡ φωλεὰ τῶν κουναβίων ἔχει δύο ἐξόδους, τοποθετοῦν εἰς τὸ στόμιον τῆς μιᾶς ἐξόδου σάκκον ἀνοικτὸν πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ στομίου καὶ κατόπιν πηγαίνουν ἀπὸ τὴν ἄλλην ὁπὴν καὶ τὴν καπνίζουν μὲ ἀναμμένα πανιά. Ἐκεῖνο πηδᾷ νὰ φύγῃ καὶ πίπτει μέσα εἰς τὸ σακκί. Ἐπειδὴ δέ, ὅπως εἶπον, δὲν εἶναι πολὺ ἔξυπνον, παρασύρεται πολλάκις εἰς τὰ τεχνάσματα τῶν κυνηγῶν, τὸ προχειρότερον τῶν ὁποίων εἶναι ἡ τοποθέτησις κρέατος εἰς μέρη ἐπικίνδυνα διὰ τὴν ἀσφάλειάν του. Δὲν εἶναι καθόλου φιλύποπτον, ὅπως ἡ ἄλεποῦ, ἢ ὁποῖα, ὅταν ἐμυρίσθῃ κάποτε τοιαύτην ἐτοιμασίαν εἰς μέρος ὑποπτον, ἐλοξοδρόμησε καὶ εἶπεν :

—Ὡχ ἀδελφέ, πρέπει νὰ μοῦ βάλετε καὶ κρασί . . . Γεῦμα δίχως κρασί δὲν κάμνει ἡ ἄλεποῦ.

Τὸ κουνάβι, ὅπως καὶ ἡ ἄλεποῦ, μαδᾷ μέχρις ἀπογυμνώσεως τὴν ἀνοιξιν. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐποχὴν ἀποκουτιάζεται, ὥστε νὰ ἡμποροῦν νὰ τὸ πιάσουν καὶ τὰ μικρὰ παιδιά.

Λέγει ὁ μῦθος, ὅτι ἔν κουνάβι παρεπονεῖτο εἰς τὴν ἄλεποῦ κατὰ τοῦ Θεοῦ, διότι νερουλιάζει τόσον τὰ μυαλά των τὴν ἀνοιξιν. Ἡ ἄλεποῦ μὲ τὴν πανσοφίαν της συνέστησεν εἰς τὸ κουνάβι νὰ εὐλογῇ τὸν Ὑψιστον, διότι κατὰ τὴν ἀνοιξιν δὲν τοὺς παίρνει μόνον τὰ μυαλά, ἀλλὰ καὶ τὸ τρίχωμά των. Ἐπομένως ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὰ μαρτύρια τοῦ κυνηγίου, διότι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν, ὅταν εἶναι μαδημένον τὸ δέρμα των.

—Μπα ! εἶπε τὸ κουνάβι, γιὰ τὰ μαλλιά μᾶς κυνηγοῦν ;

—Ἀμ γιατί σὲ κυνηγοῦν, θαρρεῖς ; τοῦ ἀπήντησεν ἡ ἄλεποῦ. Γιὰ νὰ σὲ βγάλουν δήμερον ;

Στέφανος Γρανίτσας.

*«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμερᾶ
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγου»*

Ο ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ

Ἔχει καὶ ἓνα ἔκπτωτον βασιλέα ὁ Λόγγος*. Ὀνομάζεται τρυποφράκτης. Ἐχετε ἴδει τὸ πτερωτὸν αὐτὸ ψυχουλόν ; Ὑποθέτω, ὅτι δὲν θὰ τὸ εἶδατε, διότι ἀκολουθεῖ τὸ ἀξίωμα τῶν σοφῶν μετριότητων, αἱ ὁποῖαι προτιμοῦν νὰ ἀκούωνται, παρὰ νὰ φαίνωνται. Δὲν ἀκούεται, παρὰ μόνον ὅταν τὰ βάτα* καὶ ἡ ἀγράμπελη* σκεπάσουν πλέον τὴν φράκτην, εἰς τῆς ὁποίας τὰ βάθη τραγουδεῖ, θορυβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μικρὸς κατάδικος τῆς φράκτης ἀνῆλθε κάποτε εἰς τὸν θρόνον τῶν πουλιῶν ὡς ἑξῆς :

Ὅταν ὁ πτερωτὸς κόσμος ἀπεφάσισε διὰ πρώτην φοράν νὰ συγκροτηθῇ εἰς πολιτείαν, ὁ τρυποφράκτης, ὁ σπουδαῖος ῥήτωρ τῆς πρώτης ἐκείνης ἐθνοσυνελεύσεως (μόνον τὴν νύκτα κλείει τὸ στόμα του), ἤξιώσε νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς τοῦ κράτους τῶν πουλιῶν. Τὸ πρᾶγμα ἐπροκάλεσε πολὺν θόρυβον, διότι ἦτο πολὺ μικρὸς τὸ δέμας*, τὸσον μικρὸς, ὥστε εἰς μερικὰ μέρη ὀνομάζεται καὶ τρυποκάρυδον. Ἐπὶ τέλους ὁμως κατῴρωσε νὰ τὸν δεχθοῦν τὰ ἄλλα πουλιὰ ὡς τὸν γενναιότερον ἄνδρα μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ἐνα πρωτὶ ἔγινεν ἡ στέψις καὶ ὁ θρόνος τῶν πτηνῶν ἤστραψεν ἀπὸ μεγαλεῖον γενναιότητος.

Ἐὰν ἐστάθῃ πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸν θρόνον καὶ πῶς ἐκυβέρνησεν, ἡ παράδοσις δὲν ἀναφέρει τίποτε. Τὸ μόνον γνωστὸν κεφάλαιον τῆς ἱστορίας του μετὰ τὴν ἀναγόρευσίν του εἶναι ἡ ἐκθρόνισις του, ἡ ὁποία ἔγινεν ὡς ἀκολουθῶς :

Μίαν ἡμέραν αἱ ἀρχαὶ εἰδοποιήθησαν, ὅτι εἰς τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου ἐνεφανίσθη ἓν πελώριον πτηνόν. Ἦτο ἀετός, ἄγνωστος μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ τρυποφράκτη, οἱ ὁποῖοι φαίνεται, ὅτι δὲν ᾔσαν καὶ πολὺ μεγαλοσωμότεροι τοῦ βασιλέως των. Διὰ τοῦτο, λέγει ὁ μῦθος, ὁ ἀετὸς ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἰδόντας αὐτὸν μεγάλην τρομάραν. Ἐσπευσαν εἰς τὴν πρωτεύουσάν καὶ παρουσιάσθησαν εἰς τὸν βασιλέα των. Ἀλλὰ δὲν κατῴρωνον νὰ παραστήσουν, ποίου

μεγέθους ἦτο ὁ ἐμφανισθεὶς ἐχθρός. Ὁ τρυποφράκτης, ἔξω φρενῶν διὰ τὴν δειλίαν τῶν ὑπηκόων του, τοὺς ἐπέπληξε, διότι ἐνέσπειραν τὸν πανικόν. Ἐνεφανίσθη δὲ πρὸς καθυσύχασιν τοῦ λαοῦ του καὶ τὸν ἐνεψύχωσε :

—Μὴ φοβεῖσθε ! Ἐδῶ εἶμαι ἐγώ· κι ὅποιος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ μένα, ἄς κοπιάσῃ . . .

—Τί λές, βασιλιᾷ ; τοῦ εἶπαν τὰ πουλιά, ποὺ εἶδαν τὸν ἀετόν. Ξέρεις πόσο μεγάλος εἶναι ;

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσεν ὀλίγον τὴν δεξιάν του πτέρυγα καὶ ἠρώτησεν :

—Εἶναι τόσος ;

—Τί λές, βασιλιᾷ ; εἶναι μεγάλος ! Ἐφώναξαν ἀπὸ κάτω τὰ πουλιά.

Ὁ τρυποφράκτης ἐτέντωσε περισσότερο τὴν δεξιάν του πτέρυγα καὶ ἠρώτησε πάλιν περιφρονητικῶς :

—Μήπως εἶναι τόσος ;

—Εἶναι μεγάλος, βασιλιᾷ, εἶναι πολὺ μεγάλος, πολὺ, πολὺ μεγάλος !

Ὁ τρυποφράκτης ἀπεφάσισε ν' ἀνοίξῃ ὁλόκληρον τὴν μίαν πτέρυγάν του καὶ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ πάλιν :

—Ἐχει γοῦστο νὰ μοῦ πῆτε, ὅτι εἶναι καὶ τόσος !

Ἄλλ' ἔξαφνα μία σκιὰ ὥσάν σύννεφον ἐπέρασεν ἐμπρὸς του.

—Νὰ τος, βασιλιᾷ· αὐτὸς εἶναι ! Ἐφώναξαν τὰ πουλιά τρομαγμένα.

—Αὐτὸς εἶναι ; ἠρώτησεν ὁ τρυποφράκτης κοιτάζων κάτω τὴν σκιάν τοῦ ἀετοῦ.

—Τώρα θὰ πηδήσῃ ἐπάνω του ὁ βασιλιᾶς μας ! εἶπαν τὰ πουλιά, τὰ ὅποια ἐγνώριζον, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν δὲν ἐδέχετο κανένα ὡς μεγαλύτερον παλληκαρᾶν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. Αὐτὸς ἐξηκολούθει νὰ κοιτάζῃ ἐξαγριωμένος τὴν σκιάν τοῦ ἀετοῦ.

—Ξέρετε καλά, πῶς εἶναι αὐτός ;

—Αὐτός, αὐτός, βασιλιᾷ μας, ἀπήντησαν τὰ πουλιά.

Ὁ τρυποφράκτης ὥρμησεν ἀπὸ τὸν θρόνον του πρὸς τὰ κάτω.

—Τί μεγάλη σφαγὴ ἔχει νὰ γίνῃ σήμερα, εἶπαν τὰ πουλιά.
Ἄς βάλῃ ὁ Θεὸς τὸ χέρι του !

Μερικά ἔτρεξαν νά τόν βοηθήσουν. "Αλλά πάλιν ὑπέθεσαν, ὅτι ὁ βασιλεὺς των ἐπῆρε τὴν σκιάν ὡς ἀετόν, καὶ τοῦ ἐφώνασαν :

—"Ὅχι κατ' αὐτοῦ, βασιλιᾷ . . . Αὐτὸς εἶναι ὁ ἡσκιος του.

—Μὴ μὲ κρατᾶτε, παιδιὰ ! . . . ἐφώνασεν ὁ τρυποφράκτης.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφθασε πλησίον εἰς τὴν φράκτην τοῦ κάμπου.

—Ἐδῶ εἶναι ἀκόμα ; ἠρώτησεν.

—Ἐδῶ, νά τος . . ., στριφογυρίζει ἀπὸ ἐπάνω μας !

—Αἶ ! τότε φράκτη σας καὶ φράκτη μου κι ὅποιος γλυτώσῃ ! . . .

Καὶ ἐχώθη εἰς τὰ βάθη τῆς φράκτης, ἡ ὁποία ἔκτοτε εἶναι τὸ παλάτι του.

Ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει μεταξὺ τῶν ἀγραμπελῶν καὶ τῶν βάτων, ἀσώπαστος εἰς λάλημα, τὸ ὁποῖον ἔχει τοιοῦτον τόνον θυμοῦ, ὥστε νομίζετε, ὅτι εὐρίσκεται διαρκῶς εἰς φιλονικίαν.

Ὅταν ὅμως πηδᾷ καμμίαν φορὰν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς φράκτης, διὰ νὰ συλλάβῃ κανέν ἔντομον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀμίλητος. Ἀρπάζει τὸ ἔντομον καὶ χώνεται ἢ μᾶλλον τρυπᾷ εἰς τὴν φράκτην, ὥσάν βέλος καὶ ἀρχίζει πάλιν τὸ ἐπίμονον λάλημά του.

Ἡ μικρότης τοῦ σώματός του, ἡ κωμικότης τῆς ὅλης ἐμφανίσεώς του, τὸ αὐθαδέστατον ἀνατίναγμα τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς του, τὸ θυμῶδες λάλημά του, τὸ πηδηκτὸν περπάτημά του μέσα εἰς τὴν φράκτην, ἡ ταπεινοσύνη, τὴν ὁποίαν δεικνύει, ὅταν ξεμυτίζει ἀπὸ τὴν φράκτην διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀετοῦ—ὅλα αὐτὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὰ ἀφήσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀχρησιμοποίητα. Τὰ ἐπῆρε καὶ ἔκαμε τὸν μῦθον τῆς θρασύτητος.

Ὅταν ὅμως οἱ Ἕλληνες γεωργοὶ γνωρίσουν τοὺς ἐχθροὺς των καὶ τοὺς φίλους των, χωρὶς ἄλλο ἢ μικροσκοπικὴ αὐτὴ ὕπαρξις, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὡς σύμβολον τῆς θρασυδειλίας, θὰ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν εὐεργετικωτέρων πουλιῶν τοῦ ἀγροῦ.

Στέφανος Γρανίτσας.

«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμέρα»
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγου»

Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προκειμένου περὶ ἀνίσων πραγμάτων λέγει : « Ἀλλοῦ τὰ μάτια ἢ πέρδικα κι ἄλλοῦ ἢ κουκουβάγια ».

Ἄλλ' ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι μόνον ποιητὴς εἰς τὰς ἀντιλήψεις του περὶ ζώων. Ἀγαπᾷ ἔν ζῶον, ἐὰν εἶναι εὐμορφον, ἐὰν λαλῇ εὐμορφα, ἐὰν ζῇ εὐμορφα, ἔστω καὶ εἰς βάρος του.

Ἡ πέρδικα π. χ. εἶναι κάποτε συμφορὰ τῶν γεννημάτων καὶ τῶν σταφυλῶν. Μὲ ὅλην τὴν καταδίωξιν, τὴν ὁποῖαν κάμνει εἰς τοὺς σπόρους τῶν βλαπτικῶν ἐντόμων, εἶναι ζήτημα, ἂν εἰς μερικοὺς τόπους τὸ γεωργικὸν ἰσοζύγιον ἔχει ἐξ αἰτίας τῆς ἐνεργητικῆς ἢ παθητικῆς. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ λαὸς τραγουδεῖ καὶ τὸ πῶς ἀκόμη καταστρέφει τ' ἀμπέλια, μόνον καὶ μόνον, διότι εἶναι ὥραία :

Ποῦ ἦσουν, Πέρδικα γραμμένη
κι ἦρθες τὸ πρωῒ βρεγμένη ;
— Ἡμουνά πέρα στὰ πλάγια
κι ἔτρωγα τὸ Μάη τριφύλλι
καὶ τὸν Αὐγούστο σταφύλι.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κουκουβάγια ζῇ εἰς τὰς σκιὰς καὶ τὰ σκότη καὶ ἔχει ἄσχημα μάτια, εἶναι τὸ κατηραμένον « πουλί » διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἐν τούτοις περισσότερον εὐεργετικὸν συνεργάτην τοῦ ἀγρότου δὲν ἔπλασεν ὁ Θεός.

Ἄμα βραδυάσῃ καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀναβαίῃ ὁ ὑπόγειος ἐκεῖνος κόσμος τῆς καταστροφῆς, ὁ ὅποτος λέγεται ποντικοί, σκαρβαῖτοι κτλ., ἡ κουκουβάγια πιάνει ἔν δένδρον καὶ παραμονεύει.

Τὰ μάτια τῆς τρυποῦν τὸ πυκνότερον σκότος εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Μόλις λοιπὸν προβάλλῃ ὁ ποντικὸς ἢ ὁ σκάραβος, τοὺς πηρουνίζει, ὥσάν νὰ τοὺς ἔχῃ ἐμπρὸς εἰς τὸ πιάτον τῆς.

Τὸ ἐτήσιον γεῦμα μιᾶς κουκουβάγιας εἰς ποντικοὺς μόνον λογαριάζεται ἀπὸ δύο ἕως δυόμισυ χιλιάδας κομμάτια. Ἀνάλογα εἶναι τὰ ἐκ σκαράβων κτλ. ὀρεκτικὰ τῆς.

Καὶ ὅμως τὸν ἄμισθον αὐτὸν νυκτερινὸν ἀγροφύλακα, ὁ ὁποῖος σφάζει ἑκατομμύρια ὀλόκληρα ἀπὸ τὴν φυτικὴν μας ζωὴν, ἀκόμη κανεῖς δὲν ἐσκέφθη νὰ προστατεύσῃ εἰς τὴν πατρίδα μας.

Εἰς ἄλλους τόπους οἱ γεωργοὶ κατασκευάζουν ἐπίτηδες παραθυράκια εἰς τὰς στέγας τῶν ἀχυρῶνων των διὰ νὰ εἰσέρχεται ἡ κουκουβάγια.

Δυστυχῶς ἔχει φορτωθῇ τόσῃ λαϊκὴν ἀντιπάθειαν, λόγῳ τῶν θρηνῶν καὶ τῆς ἀσχημίας της, ὥστε πρέπει νὰ γίνῃ συστηματικὴ διδασκαλία μὲ διαλέξεις λαϊκάς, μὲ βιβλία, μὲ φυλλάδια, μὲ ἀποδείξεις, διὰ νὰ γίνῃ πάλιν, ὅπως ἦτο ἄλλοτε, ἱερὸν «πουλί», ὁ εὐεργετικὸς αὐτὸς φίλος τοῦ γεωργοῦ.

Στέφανος Γρανίτσας.

*«Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμέρα»
τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»*

Η ΠΡΩΤΗ ΔΟΚΙΜΗ

Πρὸ τῆς καπνοδόχου, εἰς τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἐπρόβαλεν ἓν ράμφος, δύο ματάκια, μία μικρὰ κεφαλὴ καὶ ἐπεσκόπησεν ἐπιμελῶς τὰ πέριξ. Ἦτο εἷς νεοσσός, εἷς μικρὸς σπουργίτης τῆς τελευταίας ἐσοδείας, μὲ πρόσφατον πτεροφυΐαν*, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν κατοικίαν τῶν γονέων του, ἀπὸ κάποιαν πτυχὴν* τῶν κεραμιδιῶν, εἶχε τολμήσει διὰ πρώτην φορὰν νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν συνόρων τοῦ γνωστοῦ του κόσμου, διὰ νὰ μεῖνῃ ἐμβρόντητος*.

Ὅποια συγκλονιστικὴ ἐκπληξίς ! Ἐν κυανοῦν βάθος ἀπαλώτατον ἐκτείνεται μέχρι τῆς στακτιᾶς σκιᾶς τῶν βουνῶν, ἐκεῖ κάτω, μέγα, κολοσσιαῖον, ἀπίστευτον· μία εἰκὼν, ἡ ὁποία ὑποβάλλει τὴν ἰδέαν μιᾶς ἀπεράντου ἐλευθερίας. Πλῆθος ἀκακίαι ταλαντεύουν ἀπέναντι τὰς χιονισμένας ἀνθοσταφυλὰς των καὶ τὸ φύλλωμά των, φουντωτόν, τρυφερόν, δροσερόν, προκαλεῖ τὸν ἄλλον νὰ παίξῃ μέσα «τὸ κρυφτοῦλι». Ἀλλὰ τὸ ἀμαξοστάσιον παραπέρα, σὰς παρακαλῶ ; Μία μεγάλη αὐλή, κισσὸς πελώριος,

τὰ νέα βλαστάρια μιᾶς κληματαριᾶς καὶ σωροὶ κόπρου, οἱ ὅποιοι ἀναμφιβόλως εἰς τὰ μάτια τοῦ μικροῦ θὰ παρίστανον τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς Ἀλάσκας! Θεέ μου! Καὶ νὰ μὴ εἶναι κανεὶς βέβαιος, ὅτι τὸν βαστοῦν τὰ πτερὰ του!

Ἀπὸ τὸ παράθυρον παρηκολούθουν αὐτὸν τὸν χαριτωμένον δισταγμὸν τοῦ ἀρχαρίου. Νὰ πετάξῃ, νὰ μὴ πετάξῃ; Καὶ ἂν πετάξῃ, τί ἤμπορεῖ νὰ συμβῇ; Αὐτὸ πάλιν κάτω τί εἶναι; Πέτραι, χώματα, δρόμος; Ἄγνωστα πράγματα. Εἶναι μαλακά; Ἦμπορεῖ νὰ πετάξῃ ἔπειτα κανεὶς ἀπὸ ἐκεῖ; Ἄν ἔλθῃ ὁμως ἡ γάτα; ἐδῶ σὰς θέλω!

Εἰς μίαν στιγμὴν ὁ μικρὸς ἀποφασίζει νὰ δοκιμάσῃ. Τινάζει τὰ πτερὰ του, τὰ ὅποια διὰ πρώτην φοράν ἀνοίγονται, λάμπουν καὶ στίλβουν ὡς μετάλλινα εἰς τὸν ἥλιον. Ἀλλὰ τὰ ποδαράκια του δὲν ἀφήνουν τὰ κεραμίδια, ὁ φόβος τὰ κάνει ἀπὸ μόλυβδον καὶ τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης αὐτῆς δοκιμῆς εἶναι νὰ καρφωθῇ ἔντρομος εἰς τὸ χεῖλος τοῦ γείσου*.

Εἰς μεγάλως, εἰς πεπειραμένως σπουργίτης περνᾷ—τσάβ! τσάβ! τσάβ!—μὲ γοργὸν ἐλιγμὸν* ἀπὸ ἐπάνω καὶ φεύγει πρὸς τὸ ἀμαξοστάσιον, ὅπου προσγειώνεται* μὲ ἀσφάλειαν, μὲ ἐλευθερίαν, μὲ δεξιολογίαν*. Ὁ μικρὸς παίρνει ἑξαφνα θάρρος καὶ φρρρρρρ! ρίπτεται μὲ ἀνοικτὰ πτερὰ εἰς τὸ διάστημα.

Ἄλλ' ἡ πτήσις του εἶναι ἀπόπειρα πτήσεως. Δὲν κατέχει κυρίως τὴν χρῆσιν τοῦ πηδαλίου* τῆς οὐρᾶς του, δὲν ἤμπορεῖ νὰ διευθυνθῇ, ὅπου θέλει, διαγράφει μαϊανδρον* εἰς τὸν ἄέρα, ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴχνη του, χάνει τὸ ἠθικόν του, τὰ πτερὰ του παραλύουν καὶ τέλος πίπτει μὲ κραυγὰς ἀπογνώσεως εἰς τὴν βάσιν τῆς μάνδρας τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου. Φυσικά, ἡ ἀεροπορία δὲν εἶναι παιγνίδια. Εἶναι ὁλόκληρος ἐπιστήμη.

Ἡ μητέρα καταφθάνει ἀσθμαίνουσα*. Πετᾷ γύρω του, τὸν ἐπιπλήττει καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τοῦ δίδῃ πρακτικὰ μαθήματα φυσιογνωσίας.

Ποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος παιδαγωγός; Ἡ μητέρα! Κατέχει τὴν τέχνην νὰ κατέρχεται μέχρι τοῦ νηπιώδους ἐγκεφάλου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Τὰ πρῶτα βήματα.

[Εἰκὼν Γ. Ἰακωβίδου]

λου τοῦ τέκνου της, διὰ νὰ τὸ ἀνυψώσῃ ἔπειτα μέχρι τοῦ ἰδιοῦ της. Ἡ ἀγάπη, τὸ φίλτρον*, ἡ στοργὴ τῆς δίδουν τὴν δύσκολον κλεῖδα τῆς μεθόδου, τὴν ὁποῖαν κανεῖς σοφὸς δὲν κατάρθωσε μέχρι σήμερον νὰ ἀνακαλύψῃ.

Ὅριστε τώρα αὐτὴ, ἡ σπουργιτομάνα. Διὰ νὰ διδάξῃ τὰ μυστικὰ τῆς πτητικῆς*, ἀρχίζει νὰ γίνεται μωρόν. Προσγειώνεται. Ἐπειτα μὲ ἓν ἀδέξιον, πρωτόγονον πέταγμα, ὡσὰν τοῦ «παιδιοῦ» της, ἀπὸ τὸ ἔδαφος ὑψώνεται καὶ σκαρφαλώνει ἀμέσως εἰς μίαν προεξοχὴν τῆς μάνδρας. Κάμνει τέσσαρας φορὰς αὐτὸ τὸ ἴδιον πρᾶγμα, μέχρις ὅτου πείσῃ τὸ μικρόν της νὰ τὴν μιμηθῇ. Καὶ τοιουτοτρόπως μὲ μικρὰς - μικρὰς πτήσεις, ἀπὸ προεξοχῆς εἰς προεξοχὴν καὶ ἀπὸ στηρίγματος εἰς στήριγμα, ἀπομακρύνονται ὅλον ἐν καὶ χάνονται εἰς τὸν δαίδαλον* τῶν στεγῶν.

— Στὸ καλὸ ! Ἱερά, εὐλογημένη дуάς, μητέρας καὶ παιδιοῦ. Εἴσθε τὸ σύμβολον τῆς ἀφιλοκερδοῦς ἀγάπης!

Σπύρος Μελάς.

*Εφημ. «*Ελευθέριον Βῆμα*»

ΔΙΑΤΙ ΑΓΑΠΩ ΤΟΝ ΒΑΤΡΑΧΟΝ

Ἐν ἀπὸ τὰ ἀθρότερα ζῶα, τὰ ὁποῖα μανθάνομεν ἀπὸ τοὺς μεγάλους νὰ ἀντιπαθῶμεν δίχως κανένα λόγον, εἶναι ὁμολογουμένως ὁ πτωχὸς ὁ βάτραχος.

Ἐπειδὴ ἔβλεπον λοιπὸν καὶ ἐγώ, ὅταν ἤμην παιδίον, τοὺς μεγαλυτέρους μου νὰ ὀπισθοχωροῦν μὲ φρίκην, πολλάκις δὲ καὶ νὰ πηδοῦν, μόλις ἔβλεπον ἓνα ἀθῶον βάτραχον, ἔμαθον νὰ πηδῶ καὶ ἐγώ ἔντρομος, ὡσάκις ἔβλεπον βάτραχον.

Μίαν ἡμέραν ὅμως, ὅταν ἤμην πλέον γέρων, εἶδον ἐντὸς ἐνὸς παλαιοῦ ὑδραγωγείου ἓνα βάτραχον, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, τὴν καλὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀδηφαγίαν του εἶχε λάβει πελωρίας διαστάσεις. Οὐδέποτε ἐφαντάσθην, ὅτι ἦτο δυνατόν

νά υπάρχη τοιοῦτος βάτραχος. Τὸν ἐπίεσα ἐλαφρῶς μὲ τὴν ράβδον μου καὶ κύψας παρετήρουν μὲ προσοχὴν καὶ περιέργειαν τὴν πολὺ ἀνθρωπίνην φυσιογνωμίαν του, τὰς παρειάς του, τὸ δέρμα του, τοὺς ὀνυχάς του. . . Τὸν ἀνέστρεψα μὲ τὴν ράβδον μου, ὅτε ἐθαύμασα τὴν στίλβουσαν λευκότητα καὶ ἰδίως τὰς διαστάσεις τῆς κοιλίας του.

Ἄλλ' ὁ πειρασμὸς δὲν μὲ ἄφησεν ἢ μᾶλλον δὲν τὸν ἄφησεν ἥσυχον.

— Ἄς τὸν ἴδω καὶ αἰωρούμενον !* εἶπον. Τὸν ἔλαβον διὰ χάρτου καὶ τὸν ἀνύψωσα. Φοβηθεῖς ὅμως, ἔκαμε βιαίας καὶ ἀπηλπισμένας κινήσεις καὶ μὲ τοὺς τέσσαρας πόδας του συγχρόνως, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο νὰ ἐκφύγῃ τῶν χειρῶν μου καὶ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς.

Ἐνεθυμήθην τότε τὴν παλαιὰν ἀντιπάθειάν μου, τὸν ἄφησα καὶ ἔφυγον μὲ τρόπον.

Τὴν νύκτα βλέπω εἰς τὸν ὕπνον μου τὴν αὐτὴν σκηνὴν τοῦ βατράχου μὲ προσθήκης. Δηλαδή, ἐνῶ τὸν ὕπνον καὶ τὸν περιεργαζόμεν, τὸν ἤκουσα νὰ λέγῃ μὲ φωνὴν ἔρρυθμον, λεπτοτάτην, θρηνώδη :

— Πῶ. . . πῶ. . . τί ἔπαθα. . . ὁ κακόμοιρος. . . πῶ. . . πῶ. . . τί ἔπαθα ὁ κακόμοιρος !

Ἐξύπνησα πρὸ τῆς ἀνατολῆς μὲ λύπην εἰς τὴν ψυχὴν μου. Δὲν ἐβράδυνα δὲ νὰ κάμω τὸν αὐτὸν πρὸς τὸ παλαιὸν ὕδραγωγεῖον περίπατον, ὁδηγούμενος ὑπὸ τινος προαισθήματος.

Καὶ τί βλέπω ! . . τὸν βάτραχον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ὕπτιον, νὰ ἀγωνίζεται ἀκόμη, διὰ νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν κανονικὴν του στάσιν καὶ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Πρῶτον μου ἔργον ἦτο νὰ τὸν γυρίσω. Ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας του ἔδωσεν εἰς αὐτὸν δυνάμεις καὶ τότε ἤρχισε νὰ πηδᾷ κωμικῶτατα, ἀφοῦ ἐστάθῃ πρῶτον ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀκίνητος, ἢ διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἢ διότι ἤργησε νὰ πεισθῇ, ὅτι ἐσώθῃ.

Ἡ διπλὴ αὐτὴ σκηνὴ ἔφερεν ἐντὸς μου μεταβολὴν τινα : ἤρχισα νὰ μὴ ἀποστρέφωμαι πλέον τὸν βάτραχον, νὰ τὸν θεωρεῖω καὶ νὰ τὸν συμπαθῶ.

Καὶ τὸ παράδοξον μάλιστα εἶναι, ὅτι ὁσάκις ἀρχίζει νὰ ἀτονῇ ἡ συμπάθειά μου καὶ κλίνω πρὸς τὰς παλαιὰς ἐντυπώσεις, τότε ἀκούω, ὡσὰν νὰ σφυρίζῃ τις εἰς τὰ ὦτα μου, τὸ θρηνητικὸν τοῦ ὄνειρου μου :

— Πῶ . . . πῶ . . . τί ἔπαθα ὁ κακόμοιρος. . . Καὶ τοῦτο μὲ ἐπαναφέρει εἰς τὴν συμπάθειάν μου.

Δημ. Γρ. Καμπούρογλους.

ΣΚΥΛΛΟΣ ΚΑΙ ΓΑΤΑ

(Τραγωδία παραθαλασσία)

Ἡ μεταξὺ τοῦ σκύλλου καὶ τῆς γάτας ἔχθρα.

Δὲν ἡδυνήθην ποτὲ νὰ ἐξακριβώσω, διατί ὑπάρχει ἡ αἰώνιος καὶ ἀμείλικτος ἔχθρα μεταξὺ τοῦ σκύλλου καὶ τῆς γάτας, ἀφοῦ μάλιστα δὲν συγκρούονται τὰ συμφέροντά των. Ὁ σκύλλος, λόγου χάριν, οὐδέποτε ὠρέχθη τὰ ψάρια, τῶν ὁποίων τὰ ὑπολείμματα περιέρχονται εἰς τὴν λαίμαργον γάταν, οὔτε ἠθέλησε ν' ἀναβῇ εἰς τὰ κεραμίδια. Ἀφ' ἐτέρου ἡ γάτα κυνηγᾷ μόνον τοὺς ποντικούς καὶ δὲν ἐζήτησε νὰ διορισθῇ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἢ φύλαξ ποιμνίων ἢ ἀμπέλων, οὔτε ἠθέλησε νὰ παρακολουθῇ τὸν κύριον ἢ τὴν κυρίαν τῆς κατὰ τοὺς περιπάτους ἢ τὰς ἐκδρομάς. Ὅπωςδὴποτε ἡ ἔχθρα ὑπάρχει καὶ εἰς μίαν δραματικὴν πάλην τῶν δύο ζώων ἔτυχε νὰ παρευρεθῶ καὶ ἐγώ. Μολονότι παρῆλθον ἔκτοτε πολλὰ ἔτη, διατηρῶ ζωηρότατα εἰς τὸν νοῦν μου τὰς σκηνὰς τοῦ δράματος. Συνέβη δὲ τοῦτο περὶ τὴν δειλὴν θερινὴς ἡμέρας εἰς τὴν παραθαλασσίαν ἐπίπεδον καὶ μεγάλην πλατεῖαν ἐπαρχιακῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην μία γάτα, ἀφοῦ ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν οἰκίων τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τῆς πλατείας, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὴν παραλιακὴν πλευράν.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν κατέφθανεν εἰς τὴν πλατεῖαν ὄμιλος περιπατητῶν. Μεταξὺ αὐτῶν εὐρί-

σκετο νεαρός κυνηγός συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου κυνηγετικοῦ του σκύλλου. Καί ἡ πρώτη πράξις τοῦ δράματος ἤρχισεν.

Καταδίωξις ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον, ὅτι ὁ σκύλλος, πολὺ ἰσχυρότερος τῆς γάτας, ἐπιτίθεται πρῶτος. Ἐν τούτοις ἡ γάτα διεξάγει τὸν ἄνισον ἀγῶνα μετὰ γενναιότητος καὶ πρὸ πάντων μετὰ τόσης ἐπιτηδειότητος, ὥστε κατορθώνει κάποτε νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταισχύνη τὸν θρασὺν ἀντίπαλον.

Ὁ σκύλλος τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ, μεγαλόσωμος, ρωμαλέος καὶ καλοθρεμμένος, μόλις εἶδε τὴν γάταν, ὥρμησεν ἀκράτητος νὰ τὴν καταδιώξη.

Ἡ δυστυχησμένη γάτα, μόλις ἤκουσε τὰς ἀγρίας κραυγὰς τοῦ ἐχθροῦ της, ἐσκέφθη νὰ φύγῃ, ἀλλὰ ποῦ νὰ τρέξῃ;

Εἰς τὴν εὐρύχωρον πλατεῖαν δὲν ὑπῆρχε δένδρον ἢ κατάλληλον ὕψωμα νὰ σκαρφαλώσῃ καὶ ὁ ταχύτερος διώκτης της θὰ τὴν κατέφθανε, προτοῦ ἐκείνη εὕρῃ ἄσυλον. Ἐστράφη λοιπὸν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ ἔφθασε γοργῇ εἰς τὸ κρηπίδωμα* τῆς παραλίας. Ἀλλὰ μόλις εἶδεν, ὅτι θὰ τὴν κατέφθανεν ὁ σκύλλος, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἔφθασεν ὁ σκύλλος καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς μὲ μανίαν εἰς τὰ νερά, διότι ἔβλεπε νὰ τοῦ διαφεύγῃ τὸ θῦμα.

Οἱ περιπατῆται καὶ ὁ κύριός του μὲ τοὺς συνοδοιπόρους του ἔσπευσαν νὰ πλησιάσουν καί, ἀφοῦ ἐστάθισαν παρὰ τὸ κρηπίδωμα, παρηκολούθουν μετὰ περιεργείας τὴν ἐξέλιξιν τῆς δραματικῆς ἐκείνης σκηνῆς.

Τὰ δύο ζῶα, μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξηκολούθουν ἤδη νὰ κολυμβοῦν. Ἡ γάτα πλέον ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητος προηγείτο, ὁ δὲ σκύλλος τὴν ἠκολούθει εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ὀργυιῶν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπεμακρύνθησαν ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα ἀπὸ τῆς παραλίας, ἡ γάτα ἔλαβεν αἰφνης νέαν ἀπόφασιν. Ποῦ ἐπῆγαινε; Αὐτὸ θὰ ἐσυλλογίσθῃ ἐξάπαντος ἐκείνην τὴν στιγμὴν. Ἡ ἀπέναντι παραλία ἀπείχε πολὺ. Ἄλλο καταφύγιον πλησιέστερον ὁλόγυρά της δὲν ἔβλεπε καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ κουρά-

ζεται. Τὸ καλύτερον ἄρα ἦτο νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν ξηράν, νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐξέλθῃ πρώτη καὶ νὰ διαφύγῃ τὸν σκληρὸν διώκτην της.

Τοῦτο καὶ ἔπραξεν. Ἐστράφη διὰ μιᾶς καὶ ἤρχισε τώρα νὰ διευθύνεται πρὸς τὴν παραλίαν. Μόλις τὴν εἶδεν ὁ σκύλλος καὶ ἀντελήφθη τὸν σκοπὸν της, τὴν ἐμιμήθη.

Εὐφυΐα καὶ στρατηγικότης.

Οἱ δύο τετράποδες κολυμβηταὶ ἐπανήρχοντο κατ' ἀντίστροφον τάξιν. Προηγεῖτο ὁ σκύλλος καὶ ἡ γάτα τὸν ἠκολούθει. Ἡ μετὰ τῶν ἀπόστασις διετηρεῖτο ἡ αὐτή. Ἄλλ' αἴφνης ἡ γάτα ἔβαλεν ὅλας της τὰς δυνάμεις καὶ κατῶρθωσε νὰ πλησιάσῃ τὸν ἐχθρὸν της. Οἱ θεαταὶ ὑποπτεύουν, ὅτι κάποιον σχέδιον ἔκρυπτεν ἡ στρατηγικὴ ἐκείνη κίνησις. Ἀλλά, προτοῦ προφθάσουν νὰ τὸ μαντεύσουν, ἐπῆλθε τὸ ἀπρόοπτον. Μόλις προσήγγισεν, αἴφνης ἀνατινάσσεται, ἐμπήγει τοὺς ὄνυχας τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν της εἰς τὰ νῶτα τοῦ σκύλλου, στηρίζεται καὶ μὲ θαυμασίαν ἐπιδεξιότητα σκαρφαλώνει εἰς τὴν εὐρωστον ράχιν του. Ὁ δυστυχὴς σκύλλος οὐδεμίαν ἡδυνήθη ν' ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν εἰς τὸ ἐπίβουλόν κίνημα. Ἐδέχθη τὸ ἀπροσδόκητον φορτίον καὶ τὸ ἔφερε μέχρι τῆς παραλίας ἀγογγύστως, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ καὶ διαφορετικά. Ὅτε κατέπλευσεν εἰς τὸ τέρμα τὸ ἀλλόκοτον σύμπλεγμα, ἐζητωκραύγασαν οἱ θεαταὶ τὸ ἔξυπνον ζῷον διὰ τὸ τέχνασμά του.

Ἡ ὑπερηφάνεια τιμωρεῖται.

Ἄλλ' ἡ τελικὴ λύσις τοῦ δράματος ἐπεφύλασεν εἰς τοὺς θεατὰς ἄλλην μίαν ἔκπληξιν. Ἡ γάτα ἐπήδησεν εἰς τὸ ἐνὸς μέτρου ὕψους κρηπίδωμα, ἐκεῖθεν ὥρμησε πρὸς τὴν πλατεῖαν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος, ἔφθασεν εἰς τὴν σειρὰν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐκεῖθεν ἐξηφανίσθη.

Τὸν σκύλλον ἀνέσυρεν ὁ κύριός του μὲ τὴν βοήθειαν ἄλλων. Ὁ ὑπερήφανος διώκτης ἦτο τώρα ἐλεεινὸς καὶ τρισα-

θλιος. Ἔσταζεν ὅλος ἀπὸ νερά, ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν κούρασιν καὶ εἶχε θέσει τὴν οὐρὰν μεταξύ τῶν σκελῶν τοῦ ἀπὸ ἐντροπὴν, διότι οἱ θεαταὶ τὸν περιέπαιζον καὶ ἐγελοῦσαν διὰ τὸ οἰκτρόν του πάθημα.

Ἀνέγνωσα πολλὰ διὰ τὰ παθήματα τῶν ὑπερηφάνων καὶ τῶν κακῶν, ἀλλὰ κανὲν παράδειγμα δὲν μοῦ ἐφάνη ζωηρότερον ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκείνου τοῦ τετραπόδου, τὸ ὁποῖον ἐτιμωρήθη τόσοι περιφανῶς* διὰ τὴν κακίαν του.

Ἐκτοτε, ὡςάκις βλέπω κανένα κακὸν νὰ ἀποσύρεται ντροπιασμένος, διότι δὲν ἐπέτυχεν ἢ ἀπόπειρα τῆς κακῆς πράξεώς του, δὲν λέγω τὴν συνήθη παροιμίαν «σὰν βρεγμένη γάτα», ἀλλὰ «σὰν βρεγμένος σκύλλος».

Χαρ. Ἄννινος. (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου).

«Ὁ σύλλογος τῶν εἰσαγγεμένων»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α.

- ἀγοράμπελη — ἀναρριχητικὸν φυτόν, αὐτοφυές.
- ἀγωγή — καταγγελία, καταφυγή εἰς δικαστήριον.
- αἰωροῦμαι — κινεῖμαι (αἰώρα=κούνια).
- ἄκαρος — ὁ μὴ ἔχων καῆ, ὅστις δὲν προσεβλήθη ἀπὸ τὸν θερμὸν λίβρα.
- ἄκαιρος — ἀταίριαστος, ποῦ γίνεται εἰς ὥραν ἀκατάλληλον.
- ᾠ Αμαζόνιος — ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς γῆς. Διασχίζει τὴν Ν. Ἀμερικὴν, πηγάζει δὲ ἐκ τῶν Ἑνδεων τῆς Περουβίας εἰς ὕψος 4300 μ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.
- ἀμιγής — καθαρὸς, ἀνόθευτος.
- ἀναδεύω — ἀνακατώνω, ἀνακινῶ, σαλεύω.
- ἀναλαμπή — λάμψις
- ἀναπάλλομαι — κινεῖμαι.
- ἀναρριχῶμαι — σκαρφαλώνω.
- ἀνταύγεια — ἀντανάκλασις, λάμψις.
- ἀντελήφθη — (τοῦ ρ. ἀντιλαμβάνομαι) ἐνόησα.
- ἄξεστος — ἀπολίτιστος, χωρὶς εὐγένειαν.
- ᾠ Αξιὸς — ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας. Πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδον τῆς Νοτιοσλαυτίας καὶ μετὰ πορείαν 300 χιλιομέτρων χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην. Λέγεται κοινῶς Βαρδάρης.
- ἀπαθανάτιζω — κάμνω ἀθάνατον.

- ἀπέστιλιναν — (τοῦ ρ. ἀποσιίλβω) ἔλαμψαν, ἐγυάλισαν.
 ἀπλόχερο — ὅσον χωρεῖ τὸ κοῖλον τῆς χειρός, ἡ φούχτα.
 ἀπογείωσις — ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἀεροπλάνου ἀπὸ τὴν γῆν.
 ἀπόσκιο — τόπος σκιερός.
 ἀρίστευε — νὰ ἔλθῃς πρῶτος.
 ἀσθμαίνω — λαχανιάζω.
 Ἀσπροπόταμος — ὁ Ἀχελῷος.
 Ἀχαιμενίδα — οἰκογένεια βασιλέων τῆς Περσίας.
 Ἀχελῷος — εἷς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους ποταμοὺς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, πλησίον τοῦ Μεσολογίου.

B.

- βαλβίς — ἡ βαλβίς τῆς δισκοβολίας, ἀπὸ ὅπου ἔρριπτον τὸν δίσκον.
 βατήρ — ξύλινον ὄριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξεκίνουν οἱ ἀθληταὶ τῶν ἀλμάτων.
 βάτος (καὶ βάτον) — ἀκανθώδης θάμνος, τοῦ ὁποῖου ὁ καρπὸς τρώγεται (βατόμουρον).
 βολίς — κοινῶς ρουκέτα.
 Βουπράσι — χωρίον τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας, ἔδρα τῆς κοινότητος (τέως δήμου) Βουπρασίων.

Γ.

- γεῖσον — προεξοχή, συνήθως τῆς στέγης.
 Γιαννιτσὰ καὶ Γιαννετσὰ — πόλις τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πέλλης, ἀπέχουσα ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην 40 χιλιόμετρα.
 γνέφια — νέφη, σύννεφα, στενοχωρία.
 γοῖπος — εἶδος ἀλιευτικῆς συσκευῆς μὲ σχοινία καὶ δικτυωτοὺς σάκκους.
 γρόσι — νόμισμα τουρκικὸν μικρᾶς ἀξίας (90 περίπου σημερινὰ λεπτά).

γυμνικοὶ(ἄγωνες) — οἱ ἀθλητικοὶ ἄγωνες, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχαῖοι ἐλάμβανον μέρος γυμνοί.

Δ.

- δαδοῦχος — ὁ φέρων δᾶδα ἢ πυρσόν. Δαδοῦχοι ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ εἰς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ εἰς τὰ στρατόπεδα πλησίον τῶν στρατηγῶν, διὰ νὰ φωτίζουν καὶ ὀδηγοῦν κατὰ τὴν νύκτα.
- δαίδαλος — ἀδιέξοδος, λαβύρινθος.
- δαμασκηρόν, τὸ (ξίφος) — τὸ κατασκευαζόμενον εἰς τὴν Δαμασκὸν τῆς Συρίας ἢ τὸ προερχόμενον ἀπὸ αὐτῆν. Ἐκεῖ κατασκευάζοντο περίφημα ξίφη, συνήθως κυρτά.
- δέμας — (ἄρχ) σῶμα.
- δεξιотεχνία — ἐπιτηδειότης, μεγάλη ἱκανότης εἰς μίαν τέχνην.
- διακοσμῶ — στολίζω.
- διάτροτος — κατατρυπημένος.
- διατριβή — διαμονή, παραμονή.
- διατρίβω — διαμένω, παραμένω.
- Διονύσια, τὰ — ἑορταί τελοῦμεναι εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὰ χωρία πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, θεοῦ τοῦ οἴνου καὶ τῆς βλαστήσεως. Κατ' αὐτὰς νέοι μετῃμφισμένοι εἰς σατύρους (ἀκολούθους τοῦ Διονύσου) ἐχόρευον, ἔψαλλον εὐθυμα ᾄσματα σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰς περιπετείας τοῦ θεοῦ καὶ ἐξεδήλωνον μὲ κάθε τρόπον τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν των.
- Δίπυλον — ἡ κυρία πύλη τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν. Εὐρίσκονται ἀκόμη τὰ θεμέλια εἰς τὸν Κεραμεικόν.

Ε.

- εἰδήμων* — γνώστης, γνωρίζων κάτι.
ἐκατέρωθεν — καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.
ἐκατόμβη — θυσία ἑκατὸν βοῶν, μεγάλη θυσία.
ἐκστατικός — παραξενεμένος, ἔκπληκτος.
ἐλιγμός — στροφή.
ἐλικοειδῶς — μὲ συνεχεῖς στροφάς, ὀφιοειδῶς.
ἐμβρόντητος — κατάπληκτος, κεραυνόπληκτος.
ἐνώτιον — σκουλαρήκι.
ἑξάλλος — ἀλλοιώτικος, ὥσάν τρελλός.
ἑρποντες — συρόμενοι κατὰ γῆς.
εὐόδωσις — ἐπιτυχία, καλὴ ἔκβασις.

Ζ.

- ζατρίκιον* — τὸ σκάκι.
Ζέφυρος — ὁ δυτικὸς ἄνεμος.
ζωφόρος — διάστημα ἐπάνω ἀπὸ τοὺς κίονας τῶν ἀρχαίων ἰωνικῶν ναῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχον ἀνάγλυφοι διάφοροι παραστάσεις.

Θ.

- θαλασσομάχος* — μικρὸν κάθετον ξύλον εἰς τὴν πρῶραν τῶν ἱστιοφόρων, κοινῶς κιόρ - μπαστούνι.
θεράπειο — φάρμακον θεραπευτικόν, βάλασμον. *Θεράπειο λησμονιάς* — φάρμακον, τὸ ὁποῖον μᾶς κάμνει νὰ λησμονῶμεν κάθε κακόν.
Θουκυδίδης — Ἀθηναῖος ἱστορικός τοῦ πέμπτου αἰῶνος π. Χ. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἱστορικός ὅλου τοῦ κόσμου.
θύσανος — δέμα, ἀποτελούμενον ἀπὸ θερισθέντας στάχεις.
ὠπαεία — χάιδεμα.

I.

ἴσοζύγιον — τὸ νὰ εἶναι τὰ ἴδια τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα.

K.

κάνδυσ, ὁ — περσικὸν ἐπανοφώριον ἀπὸ βαρύτιμον πορφύραν, μακρότατον μέχρι τῶν ποδῶν καὶ μὲ χειρίδας πλατείας, ὡς τὰ ράσα τῶν ἱερέων μας.

Κεραμεικὸς — τὸ ὥραϊον νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

κλυδωνισμὸς — κούνημα, ταλάντευσις.

κουβέλα, ἡ — στρογγυλὴ καὶ κοίλη, ἐξ ἑνὸς ξύλου συνήθως ἐλάτης, ἀποθήκη σιτηρῶν.

κουπαστή — τὸ ἐπάνω χεῖλος τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου.

κορηπίδωμα — τὸ λιθοκτιστον μέρος τῆς προκυμίας.

Κῦρος ὁ Μέγας — (558—529 π. Χ.). Λέγεται καὶ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, υἱὸς τοῦ Καμβύσου καὶ τῆς Μανδάνης, θεμελιωτῆς τοῦ μεγάλου Περσικοῦ Κράτους. Ἐνίκησε τὸν Κροῖσον, βασιλέα τῆς Λυδίας, ὑπέταξε τὴν Μηδίαν, τὴν Βαβυλωνίαν, Συρίαν, Φοινίκην κ. ἄ.

Κώμον (λίμνη) — λίμνη τῆς Ἄνω Ἰταλίας ἐν τῷ νομῷ Κώμου, ἐκτεινομένη ἀπὸ Β. πρὸς Ν, μεταξὺ τμημάτων τῶν Ἀλπεων. Εἶναι ἡ ὠραιότερα λίμνη τῆς Εὐρώπης.

κώνειον — δηλητηριῶδες φυτόν· ἐξ αὐτοῦ ἔκαμνον δηλητήριο, τὸ ὅποῖον ἔδιδον εἰς τοὺς καταδικασθέντας εἰς θάνατον.

Λ.

λαγκάδι λαγκαδιά — δασώδης ρεματιὰ (φάραγξ).

Λαπῖθαι οἱ — μυθικὸς λαὸς τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, ζῶν εἰς τὴν Θεσσαλίαν.

- λάοναξ* — θήκη λειψάνων.
Λευκὸν ὄρος — τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Δυτ. Εὐρώπης ἐπὶ τῶν συνόρων Γαλλίας, Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας· ἀνήκει εἰς τὰς Σαβοϊκὰς Ἀλπεις καὶ ἔχει ὕψος 4810 μ.
λιπαρὰ ζευγάρι — ζεύγη ἀθλητῶν, οἵτινες ἀλείφονται μὲ ἔλαιον, διὰ νὰ παλαίσουν.
λιπόσαρκος — ἰσχνός, χωρὶς σάρκα, κοκκαλιάρης.
λόγγος καὶ λογγιά — πυκνὸν δάσος.
λυκόφως — τὸ σκιόφως καὶ τὸ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τὸ μετὰ τὴν δύσιν του.

M.

- μαγνάδι* — ὁ πέπλος.
μαϊάνδρος — σχῆμα ἀπὸ τεθλασμένας γραμμάς.
Μέλας Δρυμὸς — ἡ μεγάλη ὄροσειρὰ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ν.Δ. Γερμανίας πρὸς Δ. τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ἄνω Ρήνου.
μεράδι — εἰδικὸς ἄρτος προσφερόμενος εἰς τὸν ναὸν διὰ τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας καὶ τὸ ἀντίδωρον.
μηδενίζω — κάμνω κάτι νὰ μὴ ὑπάρχη, ἐξαφανίζω.
μωσαϊκὰ — εἰκόνες κατεσκευασμέναι μὲ χρωματιστὰ πετραδάκια.

N.

- νηφάλιος* — γαλήνιος, ἥσυχος, ψυχραιμος.
Νιαράρας — ποταμὸς μετὰ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδά· ἔχει πλάτος 1200 μ. καὶ μῆκος 58 χλμ. Τὰ ὕδατά του εἰς μερικὰ σημεῖα πίπτουν ἀπὸ ὕψος 100 μ. καὶ σχηματίζουν τοὺς περιφήμους καταρράκτας

O.

- Οινόμαος* — ἀρχαῖος μυθικὸς βασιλεὺς εἰς τὴν Πίσαν τῆς Ἡλείας. Ἀπὸ αὐτὸν ἔλαβεν ὁ Πέλοψ

τὴν ἀρχὴν τῆς Πελοποννήσου, ἀφοῦ πρό-
τερον τὸν ἐνίκησεν εἰς ἀγῶνα ἀρματο-
δρομίας.

- δμβρος* — βροχὴ δυνατὴ.
δχούμενος — (τοῦ ρ. *ὀχοῦμαι*) πηγαίνω ἐφ' ἀμάξης.

Π.

- παγάνα, ἡ* — ἐκδρομὴ διὰ κυνήγιον.
παγκράτιον — ἀρχαῖον ἐλληνικὸν ἀθλητικὸν ἀγώνισμα πάλ-
λης καὶ πυγμαχίας συγχρόνως.
παιὰν — κυρίως πολεμικὸν ὄσσμα, ἐμβατήριον.
παννυχίς — δλονυκτία.
παραμυθία — παρηγορία.
Πέλοψ — μυθικὸς ἥρως, ὁ ὁποῖος ἐνίκησε τὸν Οἰνό-
μαον καὶ ἐγένετο ὁ πρῶτος κύριος τῆς
Πελοποννήσου· ἐκ τούτου καὶ τὸ ὄνομα
τῆς χώρας.
πένταθλον — σύνθετον ἀρχαῖον ἐλληνικὸν ἀγώνισμα. Πε-
ριελάμβανεν ἄλμα, δρόμον, δίσκον, ἀκόν-
τιον καὶ πάλην.
περιδέραιον — κόσμημα, φορούμενον περὶ τὸν τράχηλον.
περίκλυτος — φημισμένος, ἐξακουστός.
περιφανῶς — φανερά.
πηδάλιον — τιμόνι.
πινακωτή — ἡ σανὶς μὲ χωρίσματα, μέσα εἰς τὰ ὅποια
τοποθετοῦνται οἱ ἄρτοι οἱ μεταφερόμε-
νοι εἰς τὸν φούρνον, διὰ νὰ ψηθοῦν.
Πινύξ, ἡ — λόφος ἔναντι τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου συνήρ-
χοντο οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἰς ἐκκλησίαν
(συνέλευσιν).
πρᾶος — ἥσυχος, γαλήνιος.
προσγειοῦμαι — κατέρχομαι εἰς τὴν γῆν.
προσγείωσις — ἡ κάθοδος τοῦ ἀεροπλάνου εἰς τὴν γῆν.
περοφυῖα — φύτρωμα πτερῶν.

- πιητικὴ τέχνη — ἡ τέχνη νὰ πετᾷ κανεῖς.
 πιυχὴ — ἡ δίπλα.
 πυροζή — πολεμικὸς χορὸς τῶν ἀρχαίων, κατὰ τὸν
 ὁποῖον ἐχόρευον φέροντες τὰ ὅπλα των
 καὶ ἐξετέλουν μιμητικῶς κινήσεις πολεμι-
 στοῦ εἰς ὥραν μάχης.

Ρ.

- ρουμάνι — πυκνὸν δάσος.

Σ.

- σααραβαῖος — ἔντομον, ἀνῆκον εἰς τὰ κολεόπτερα.
 σκουτάρι — ἄσπις.
 σκωπτικὰ παρω-
 νόμια — ὀνόματα κωμικά, παρατσούκλια.
 σποριᾶς — ὁ μῆν, κατὰ τὸν ὁποῖον σπεύρουν, ὁ Σεπτέμ-
 βριος.
 σιουρνάρι — λίθος σκληρὸς καὶ μυτερός, τσακμακόπετρα.
 συνέπτυξε — (τοῦ ρ. συμπτύσσω) ἐδίπλωσε.
 Σφίγξ, ἡ — θηλυκὸν τέρας, θυγάτηρ τῆς Χιμαίρας καὶ
 τοῦ Ὀρθρου. Οἱ ἀρχαῖοι διηγοῦντο, ὅτι
 ἡ Σφίγξ ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Θηβαίους
 αἵνιγμα πρὸς λύσιν καὶ ἐφόνευεν ὅσους
 δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ λύσουν. Ὁ Οἰδίπους
 εὔρε τὴν λύσιν καὶ ἡ Σφίγξ ἐφονεύθη.
 Σφίγξ λέγεται καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν
 φανερώνει καθαρὰ τὴν σκέψιν του.

Τ.

- ταλάντευσις — κούνημα.
 τελαμὼν — ἱμᾶς (λουρί) ἀπὸ δέρμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνηρ-
 τῶντο τὰ ὅπλα ἀπὸ τὸν ὦμον.
 τιμαλφῆς — πολύτιμος.

- τροπικαὶ χῶραι — χῶραι εὕρισκόμεναι εἰς τὴν λεγομένην δια-
κεκαυμένην ζώνην.
- τρυρηλὸς — ὁ ἀγαπῶν τὴν καλοπέρασιν, τὴν πολυτέ-
λειαν.

Υ.

- ὕλοτόμος — ξυλοκόπος.

Φ.

- φαιὸς — στακτερός.
- φίλτρον — στοργή, τρυφερότης.
- φιρμάνια — διατάγματα τῶν Σουλτάνων.
- φλασκί — δοχεῖον οἴνου ἢ ὕδατος ἀπὸ ἀπεξηραμμένον
καρπὸν κολοκύθης.

Χ.

- χιλιόπλουτος — μέ ποικίλους στολισμοὺς καὶ χρώματα.

Ψ.

- ψαριά, ἡ — ὅσα ψάρια συλλαμβάνει τὸ δίκτυον.
- ψεκάς — μικρὰ σταγόν, ρανίς, ψιχάλα.
- ψηφῶ — ὑπολογίζω, λογαριάζω.

Ω.

- ὠμότης — μεγάλη σκληρότης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐσπούδασε φιλολογίαν. Συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς Γαλλίαν. Ἐπανελθὼν διωρίσθη ἔφορος τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἀπὸ τοῦ 1912 καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀπέθανε τὸ 1937.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΜΠΑΜΠΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1852 εἰς τὸ Ἀργοστόλιον τῆς Κεφαλληνίας καὶ ἀπέθανε τὸ 1934. Ἦτο δημοσιογράφος. Ἔργα του : «*Λυκανγές*», «*Ἐδῶ κι ἐκεῖ*», «*Ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα*», «*Νῖκαι κατὰ βαρβάρων*», «*Ὁ Σύλλογος τῶν Εἰσαγγελέων*».

ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1880 εἰς τὴν Γρανίτσαν τῆς Εὐρυτανίας καὶ ἀπέθανε τὸ 1915. Ὑπῆρξε δημοσιογράφος καὶ βουλευτής. Ἠσχολήθη κυρίως μετὰ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν καὶ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις. Τὸ σπουδαιότερον ἔργον του ἔχει τὸν τίτλον «*Τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου*».

ΔΕ ΑΜΙΤΣΙ ΕΔΜΟΝΔΟΣ

Διάσημος Ἰταλὸς πεζογράφος. Ὑπῆρξεν ἀξιωματικὸς τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ τὰ διηγήματά του εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στρατιωτικά. Τὸ καλὺτερον ἔργον του εἶναι «*Ἡ καρδιά*».

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1859 εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ γονεῖς Μεσολογγίτας. Μετὰ τὰς σπουδὰς του εἰς Ἀθήνας καὶ Γερμανίαν ὑπῆρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς τμηματάρχης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας. Ἐδημοσίευσεν πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων καὶ ἀρκετὰ πεζά, διηύθυνε δὲ καὶ διάφορα περιοδικά. Ἀπὸ τοῦ 1926 εἶναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1852 εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν ποίησιν, τὴν πεζογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν. Εἶναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ ἔργα του εἶναι λαογραφικά καὶ κυρίως λογοτεχνικά. Τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι: «*Ἡ ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν*» εἰς τρεῖς τόμους, «*Ἀρματωλοὶ καὶ κλέφτες*», «*Ἀναδρομῆς*», «*Θρύψαλα*» κ. ἄ.

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὰ Λεχαινὰ τῆς Ἡλείας καὶ ἀπέθανε τὸ 1922. Ἦτο στρατιωτικὸς ἀρχίατρος, κυρίως ὁμῶς διεκρίθη ὡς διηγηματογράφος μὲ ἀγάπην πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι δὲ εἰς ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους διηγηματογράφους τῆς νέας Ἑλλάδος. Τὸ ἔργον του ἀποτελεῖ ἑπτὰ τόμους. Τὰ κυριώτερα τῶν διηγημάτων του εἶναι: «*Ὁ ζητιάνος*», «*Λόγια τῆς πλώρης*» κ. ἄ.

ΚΟΡΑΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Κατήγετο από την Χίον, ἐγεννήθη τὸ 1748 εἰς Σμύρνην καὶ ἀπέθανε τὸ 1833 εἰς τοὺς Παρισίους, ὅπου ἔζησεν. Ἐσπούδασεν ἰατρικὴν, ἀλλὰ κατέγινεν εἰς τὴν φιλολογίαν. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος φιλόλογος τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ εἰς τῶν προδρόμων τῆς ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἦτο νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς ὑποδούλους πατριώτας του. Ἐξέδωσεν 66 τόμους ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἀκόμη ἐξεδόθησαν ἡ «Ἀδελφικὴ διδασκαλία», βιβλίον πατριωτικὸν ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ 3 τόμοι ἐπιστολῶν του.

ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1858 εἰς Μυριόφυτον τῆς Θράκης καὶ ἀπέθανε τὸ 1928. Ἐσπούδασε φιλοσοφίαν καὶ παιδαγωγικὰ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ μετὰ ταῦτα ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς καθηγητὴς καὶ διευθυντὴς Διδασκαλείου. Ἐγραψε διηγήματα ἰδίως διὰ παιδιὰ καὶ μετέφρασε παιδαγωγικὰ ἔργα.

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ἐγεννήθη τὸ 1849 εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἀπέθανε τὸ 1924 εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἦτο δικαστὴς καὶ νομικὸς σύμβουλος τοῦ Κράτους. Τὰ κυριώτερα λογοτεχνικὰ ἔργα του εἶναι : «Κίμων Ἀνδρεάδης», «Τὸ σπιτάκι τοῦ γιαιοῦ», «Διηγήματα», «Γύρω ἀπὸ τὸν τόπον μας», «Ψαράδικες ἱστορίαι» κ. ἄ. Ἐγραψε καὶ νομικὰ συγγράμματα.

ΜΑΒΙΛΗΣ ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1858 εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἔφονεύθη τὸ 1912 εἰς τὸν Δρίσκον τῆς Ἡπείρου πολεμῶν ὑπὲρ πατρίδος. Ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ ἦτο ποιητής. Μετὰ τὸν θάνατόν του τὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν εἰς τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἔργα».

ΜΑΡΤΙΝΕΛΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1836 εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἀπέθανε τὸ 1896. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἦτο ποιητής καὶ διεκρίθη διὰ τὴν φιλοπατρίαν του. Ἔργα του : «Οἱ ἥρωες τοῦ Μαυροβουνίου», «Τραγούδια».

ΜΕΛΑΣ ΛΕΩΝ

Ἐγεννήθη τὸ 1812 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ γονέων Ἡπειρωτῶν καὶ ἀπέθανε τὸ 1879 εἰς Ἀθήνας. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς Ἰταλίαν καὶ διετέλεσε δικαστικός, καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Συνέγραψε βιβλία μὲ σκοπὸν τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ Γένους. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα του εἶναι : «Ὁ Γεροστάθης», «Ὁ Μικρὸς Πλούταρχος», «Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος», ἔμμετρον δράμα κ.ἄ.

ΜΕΛΑΣ ΣΠΥΡΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1883 εἰς Ναύπακτον καὶ ἀπὸ τοῦ 1935 διατελεῖ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Νεώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν λογοτεχνίαν. Ἐγραψε διηγήματα, θεατρικὰ ἔργα, χρονογραφήματα, βιογραφίας κ. ἄ. Ἐκ τῶν ἔργων του ὁ «Γέρος τοῦ Μωριά» ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΜΟΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Σερβικῆς, τώρα, Μακεδονίας καὶ ἐσπούδασε νομικὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Εἰργάσθη μὲ φανατισμὸν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων καὶ ἐτραυματίσθη εἰς συμπλοκάς πρὸς αὐτοὺς (1904—1908). Μετὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ 1912—1913 ἐξέλεγη πολλάκις βουλευτής. Ἀσχολεῖται εἰς τὴν λογοτεχνίαν, ἐδημοσίευσεν δὲ ὑπὸ ψευδώνυμον καὶ βιβλία ἐξιστοροῦντα τοὺς μακεδονικοὺς ἀγῶνας τῆς ἐποχῆς του.

ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1850 εἰς τὴν Σκίαθον καὶ ἀπέθανεν τὸ 1929. Ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ κατέγινεν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἦτο πολὺ φιλόθρησκος καὶ ἡγάπα τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις. Ἐγραψε πολλὰ διηγήματα καὶ περιγραφάς. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι: «Μὲ τοῦ βοριά τὰ κύματα» τόμοι 6, «Διηγήματα» τόμοι 5 κ. ἄ.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1867 εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνετράφη εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἐσπούδασε μαθηματικά καὶ φιλολογίαν καὶ εἶναι μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ ἔργα του ἀποτελοῦσιν εἴκοσι περίπου τόμους διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων, τρεῖς τόμους «Θεάτρων» κ. ἄ. Ἐγραψε καὶ «Παιδικὸν Θέατρον» διὰ μαθητάς. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δημοσιεύει ἐπιστολάς μὲ τὸ ψευδώνυμον «Φαίδων» εἰς τὸ περιοδικὸν «Διάπλασις τῶν Παίδων».

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1859 εἰς τὰς Πάτρας, κατά-
γεται δὲ ἐκ Μεσολογγίου. Ἐπὶ ἔτη ὑπῆρέτησεν
ὡς γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀ-
θηνῶν, τώρα δὲ εἶναι Ἀκαδημαϊκός. Θεωρεῖται
ὡς ὁ μεγαλύτερος σύγχρονος ποιητὴς τῆς Ἑλ-
λάδος. Πλὴν τῶν ποιημάτων του ἔχει γράψει
καὶ πεζά. Ὅλα τὰ ἔργα του ἀποτελοῦν 35 πε-
ρίπου τόμους. Τὰ σπουδαιότερα ποιητικά του
ἔργα εἶναι : «Ὁ τάφος», «Ὁ δωδεκάλογος τοῦ
γύφτου», «Ἡ φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ», «Ἡ Ἀσάλυττη
Ζωή», «Ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Μοναξιά» κ. ἄ.

ΠΑΛΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1851 εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀπέ-
θανε τὸ 1935 εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἔχει μεταφρά-
σει τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου καὶ γράψει πολλὰ
πρωτότυπα ποιήματα. Τὰ κυριώτερα ἔργα του
εἶναι : «Τραγούδια γιὰ τὰ Παιδιά», «Ταμπουράς καὶ
Κόπανος», «Κούφια Καρδιά» καὶ «Μπροσός», τα-
ξιδιωτικαὶ ἐντυπώσεις.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΣΙΝΟΗ

Ἐγεννήθη τὸ 1853 εἰς Ἀθήνας. Ἐσπούδα-
σεν εἰς Ἀθήνας καὶ βραδύτερον εἰς Γαλλίαν
καὶ Ἀγγλίαν. Διετέλεσε καθηγήτρια παρθενα-
γωγείου ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ κατέγινεν ἰδιαίτερως
εἰς τὴν παιδικὴν λογοτεχνίαν. Τὰ σπουδαιό-
τερα ἔργα της εἶναι : «Ὁ δημιουργὸς τοῦ
Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Μέγας Ἀλέξανδρος», «Ἀπὸ
παντοῦ τῆς ἑλληνικῆς Γῆς», Παιδικὰ παραμύ-
θια» κ. ἄ.

ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ Ν. — ΛΑΥΡΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1873. Ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατὸν μέχρι τοῦ 1917, ὁπότε παρητήθη μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ. Διετέλεσε καὶ νομάρχης. Δημοσιεύει χρονογραφήματα εἰς ἔφημερίδας καὶ ἔχει γράψει ἄρκετὰ ποιήματα. Ἡ γνωστοτέρα συλλογὴ τοῦ ἔχει τὸν τίτλον «Ἀπλᾶ λόγια».

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Ἱστορικὸς καὶ φιλόσοφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Χαϊρώνειαν τῆς Βοιωτίας καὶ ἔζησε τὸν πρῶτον αἰῶνα μ. Χ. Τὰ σπουδαιότερα ἔργα τοῦ εἶναι: «Παράλληλοι Βίοι» καὶ «Ἡθικά».

ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1862 εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπέθανε τὸ 1920. Ἀφῆκε πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι «Χειμῶνανθοι», «Τὸ παλιὸ βιολί», «Σπασμένα μάσμαρα», «Ὁ Τραγονδιστής», «Ὁ Βασιλεὺς Ἀνῆλιαγος», «Τὰ πρῶτα βήματα» διὰ παιδιὰ. Μετέφρασε καὶ τὰ «Εἰδύλλια» τοῦ Θεοκρίτου.

ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1850 εἰς τὴν Σίφνον καὶ ἀπέθανε τὸ 1935. Ἐσπούδασε φιλολογίαν εἰς Ἀθήνας καὶ Γερμανίαν. Ὑπῆρξε βουλευτὴς καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐγραψε ποιήματα καὶ δράματα, τὰ κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι: «Νικηφόρος Φωκᾶς», «Παλαιὰ καὶ νέα», «Διπλὴ ζωή», «Ἐμπρὸς εἰς τὸ ἄπειρον».

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1798 εἰς Ζάκυνθον καὶ ἀπέθανε τὸ 1857 εἰς Κέρκυραν. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Εἶχεν ὅμως μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν ποίησιν. Εἶναι ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς καὶ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Τὰ ἔργα του συνέλεξε καὶ ἐξέδωσε μετὰ τὸν θάνατόν του πρῶτος ὁ φίλος του ποιητὴς καὶ λόγιος Ἰάκωβος Πολυλάς. Σπουδαιότερα ἐκ τῶν ποιημάτων του εἶναι: «Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» (ὁ Ἐθνικός μας Ὕμνος), «Ὁδὴ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος», «Οἱ Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι», «Ὁ Κορητικός», «Ὁ Λάμπρος» κ. ἄ. Ἐγράψε ποιήματα καὶ εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν.

ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1860 εἰς τὰς Σπέτσας καὶ ἀπέθανε τὸ 1938. Ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ μετὰ ταῦτα διέτελεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη δημόσιος ὑπάλληλος. Ἐγράψε διηγήματα καὶ θεατρικὰ ἔργα, ἀλλὰ κυρίως ἦτο ποιητής. Αἱ γνωστότεραι ποιητικαὶ συλλογαὶ του εἶναι: τὰ «Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ», «Τί λὲν τὰ Κύματα» κ. ἄ. Ἐπίσης κατέγινε καὶ εἰς μεταφράσεις ἔργων τῆς ξένης λογοτεχνίας.

ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἐγεννήθη τὸ 1788 εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἀπέθανε τὸ 1873. Ἦτο πολυμαθὴς λόγιος, ἱστορικὸς καὶ διετέλεσε πολλάκις ὑπουργὸς καὶ πρωθυπουργός. Σπουδαιότατον ἔργον του: «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως», 4 τόμοι.

ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1857 εἰς Στενήμαχον τῆς Θράκης καὶ ἀπέθανε τὸ 1934 εἰς τὰς Ἀθήνας. Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι : « Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης » καὶ « Μυκῆναι καὶ Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς ».

ΤΥΡΤΑΙΟΣ

Πατριωτικὸς ποιητὴς τῆς ἀρχαίας Σπάρτης. Ἔζησε περὶ τὰ 650 - 600 π. Χ. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ δευτέρου μεσσηνιακοῦ πολέμου. Τὰ πολεμικὰ ᾠσματα, τὰ λεγόμενα « ἐμβατήρια » τὰ ὅποια ἔψαλλεν ὁ σπαρτιατικὸς στρατός, ἦσαν ποιήματα τοῦ Τυρταίου.

ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΛΕΚΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1870 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ποίησιν. Ποιητικὸν ἔργον του : « Ἀνοικτὰ μυστικά ». Ἔχει μεταφράσει καὶ τὴν « Ἰφιγένειαν ἐν Αἰδίῳ » τοῦ Εὐριπίδου.

ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1863 εἰς τὸ Σοῦλι Χρηστοβασίλη τῆς Ἠπείρου, κατήγετο ἀπὸ γονεῖς Σουλιώτας, ἔζησεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπέθανε τὸ 1937. Ὑπῆρξε κυρίως διηγηματογράφος, εἰς τὰ ἔργα του δὲ περιέγραψε τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ὕπαιθρον.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Λέσβον τὸ 1858 καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας τὸ 1930. Ἐσπούδασε ζωγραφικὴν καὶ γλυπτικὴν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ Μόναχον. Διετέλεσεν ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης καὶ καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν Σχολὴν καλῶν Τεχνῶν τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν. Διεκρίθη ἰδίως ὡς ζωγράφος παιδιῶν. Τὰ ἔργα του κοσμοῦν διάφορους πινακοθήκας τῆς Εὐρώπης. Τὰ κυριώτερα τούτων εἶναι: «*Ἡ παιδικὴ συναντία*», ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἐθνικὴν μας Πινακοθήκην, «*Τὰ πρῶτα βήματα*», «*Ὁ κακὸς ἔγγονος*», «*Τὸ πένισμα τῆς ἑγγονῆς*», «*Ὁ παιδικὸς καυγᾶς*» κ. ἄ.

ΛΥΤΡΑΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Τήνον τὸ 1832 καὶ ἀπέθανε τὸ 1904. Ἐσπούδασε ζωγραφικὴν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ Μόναχον ὡς ὑπότροφος τοῦ βασιλέως Ὁθωνος. Διετέλεσε καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν Σχολὴν καλῶν Τεχνῶν τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν, ὅπου ἐμόρφωσε πολλοὺς διακεκριμένους ζωγράφους. Τὰ θέματά του ἐλάμβανε κυρίως ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν λαϊκὴν μας ζωὴν. Ἦτο δὲ καὶ προσωπογράφος. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι: «*Τὰ κάλαντα*», «*Ἐπιστροφὴ ἀπὸ τὸ πανηγῦρι τῆς Πεντέλης*», «*Ψαριανὸ μυρολόι*», «*Προπόλησις τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος ὑπὸ τοῦ Κανάρη*», «*Τὸ Λιβάνισμα*» κ. ἄ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
1. Ἡ Παναγία τῆς Τήνου, <i>Ἀλεξ. Μωραϊτίδου</i>	7
2. Τὸ πανηγύρι τῆς Τήνου (ποίημα), <i>Γ. Στρατήγη</i>	10
3. Ὁ παπᾶς, <i>Ν. Πετιμεζᾶ (Δαύρα)</i>	11
4. Ἡ καμπάνα (ποίημα), <i>Ἀλ. Φωτιάδου</i>	14
5. Τὰ Χριστούγεννα τοῦ ξενητευμένου, <i>Δ. Κοντογιάννη</i> ..	14
6. Χριστούγεννα (ποίημα), <i>Κ. Παλαμᾶ</i> ..	18
7. Τὰ ξωκκλήσια τῶν θαλασσινῶν, <i>Δ. Κοντογιάννη</i> ..	19
8. Τὸ ξωκκλήσι (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	20
9. Ἀνάστασις ποιμένων, <i>Ἄνδρ. Καρκαβίτσα</i>	21
10. Πάσχα εἰς τὸ πέλαγος, <i>Ἄνδρ. Καρκαβίτσα</i>	25
11. Ἡ ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς (ποίημα), <i>Διον. Σολωμοῦ</i>	27
12. Ἡ Πίστις (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	27

Β'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Ὁ Ἀριστείδης, <i>Δέοντος Μελά</i>	31
2. Ὁ ἄγγελος τοῦ Μαραθῶνος (ποίημα), <i>Ἀριστομ. Προβελεγγίου</i>	34
3. Ὑπεράνω ὄλων ἡ πατρίς, <i>Πλουτάρχου (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου)</i>	36
4. Ὁ Λεωνίδας (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	39
5. Πολεμιστήριον σάλπισμα (ποίημα), <i>Τυρταίου (Μετὰφρασις Σπυρ. Τρικούπη)</i>	40
6. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων, <i>Χρ. Τσοῦντα</i>	41

7. Ὁ μικρὸς Δάμων παρακολουθεῖ τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>	44
8. Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	49
9. Ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἀλεξάνδρου, <i>Ἀρσινόης Παπαδοπούλου</i>	52
10. Αἱ Φωκίδες γυναῖκες, <i>Πλουτάρχου (Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου)</i>	55
11. Ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τῶν αἰώνων, <i>Πλουτάρχου (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου)</i>	56

Γ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Πῶς ἐσώθη τὸ Μεσολόγγιον, <i>Ἀνδρ. Καρκαβίτσα (Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη)</i>	61
2. Παῦλος Μελάς, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	64
3. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Θεσσαλονίκης, <i>Χαρ. Ἀννίνου</i>	70
4. Στὴν Πατρίδα (ποίημα), <i>Δορέντζου Μαβίλη</i>	74
5. Ὁ ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), <i>Διον. Σολωμοῦ</i>	75

Δ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

1. Ἀνίκητος ἐλπίς, <i>Χρ. Χριστοβασίλη (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου)</i>	79
2. Ἡ μητέρα καὶ ὁ στρατιώτης, <i>Ἐδμ. Δε Ἀμίτσι (Μετά φρασίς Χαρ. Ἀννίνου, Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου)</i>	83
3. Μάννα (ποίημα), <i>Γ. Μαρτινέλλη</i>	86
4. Ὁ μικρὸς ἥρωας, <i>Ἐδμ. Δε Ἀμίτσι (Διασκευὴ Κ. Ἀθ. Ρωμαίου)</i>	88
5. Τὸ σπῖτι (ποίημα), <i>Γ. Στρατιγγή</i>	92
6. Χωρισμὸς (ποίημα), <i>Ἀ. Πάλλη</i>	94

7. Ἀποχαιρετισμός, <i>Δημοτικόν</i>	94
8. Ὁ Χάρος καὶ τ' ἀδέρφια, <i>Δημοτικόν</i>	97
9. Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία, <i>Ἀριστ. Κουρτίδου</i>	97 —
10. Μία δίκη, <i>Ἄνδρ. Καρκαβίτσα</i>	102 —
11. Πολιτισμός εἰς τὸ βουνόν, <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>	105 —
12. Ὁ Παπᾶ· Τρέχας, <i>Ἀδαμ. Κοραῆ</i>	111 —
13. Τὸ χωριὸ (ποίημα), <i>Κ. Παλαμᾶ</i>	115
14. Ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	117

Ε'.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

1. Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς ταξιδίου, <i>Γρηγ. Ξενοπούλου</i>	129
2. Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	133
3. Τὸ Ἅγιον Ὅρος, <i>Γ. Μόδη</i>	138
4. Μετέωρα, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	142
5. Ὑμνος τοῦ Πηλίου (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	146
6. Ἡ μονὴ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ, <i>Ἐμμαν. Δυκούδη (Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη)</i>	147
7. Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον, <i>Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου</i>	150
8. Ἡ πατρίς μας (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	152

ΣΤ'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝ ΑΥΤῇ ΖΩΗΝ

1. Τὰ πρωτοβρόχια, <i>Γρηγ. Ξενοπούλου</i>	157 —
2. Ἡ σπορά (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	159
3. Ἡ ἱστορία ἐνὸς κόκκου σίτου, <i>Γ. Δροσίνη</i>	160
4. Ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν, <i>Γ. Δροσίνη (Διασκευὴ Μιχ. Οἰκονόμου)</i>	161
5. Ὁ θέρος (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	166
6. Στ' ἁλώνια (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	167

7. Τὸ ψωμί (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	168
8. Συντροφιά με τοὺς γλάρους τοῦ Αἰγαίου, <i>Ἀλεξ. Μω- ραϊτίδου</i> (Διασκευή <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>).....	168
9. Τὰ ναυτόπουλα (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	170
10. Ἡ πέστροφα, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	171
11. Ὁ γριπὸς (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	172
12. Τὸ ζαρκάδι, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	173
13. Τὸ κουνάβι, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	175
14. Ὁ τρυποφράκτης, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	177
15. Ἡ κουκουβάγια, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	180
16. Ἡ πρώτη δοκιμή, <i>Σπύρου Μελά</i>	181
17. Διατὶ ἀγαπῶ τὸν βάτραχον, <i>Δημ. Γρ. Καμπούρογλου</i>	185
18. Σκύλλος καὶ γάτα, <i>Χαρ. Ἀννίνου</i> (Διασκευή <i>Κ. Ἀθ. Ρωμαίου</i>).....	187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄.

Λεξιλόγιον	191
------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Βιογραφίαι συγγραφέων.....	201
----------------------------	-----

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΕΙΣ

Α'. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δημ. Κοντογιάννη.

1. Ὁ παπᾶς, Ν. Πετιμεζᾶ Λαύρα.
2. Τὰ Χριστούγεννα τοῦ ξενητευμένου, Δημ. Κοντογιάννη.
3. Τὰ ξωκκλήσια τῶν θαλασσιῶν, Δημ. Κοντογιάννη.
4. Πῶς ἐσώθη τὸ Μεσολόγγιον, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα (Διασκευή).
5. Παῦλος Μελάς, Δημ. Κοντογιάννη.
6. Ὁ παπᾶ-Τρέχας, Ἀδαμ. Κοραῆ.
7. Ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ, Δημ. Κοντογιάννη.
8. Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα, Δημ. Κοντογιάννη.
9. Τὸ Ἅγιον Ὄρος, Γ. Μόδη.
10. Μετέωρα, Δημ. Κοντογιάννη.
11. Ἡ μονὴ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ, Ἐμμαν. Λυκούδη (Διασκευή).
12. Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον, Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου.
13. Ἡ πέστροφα, Στεφ. Γρανίτσα.

Β'. Ἐκ τῆς συλλογῆς Νικ. Κοντοπούλου.

1. Τὸ πανηγύρι τῆς Τήνου (ποίημα), Γ. Στρατήγη.
2. Ἡ καμπάνα (ποίημα), Ἀλ. Φωτιάδου.
3. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ.
4. Ἀνάστασις ποιμένων, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.
5. Ὁ ἄγγελος τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης (ποίημα), Ἀριστομ. Προβε-
λεγγίου.
6. Αἱ Φωκίδες γυναῖκες, Πλουτάρχου (Διασκευή).
7. Ὁ χάρος καὶ τ' ἀδέρφια, (Δημοτικόν).
8. Ὕμνος τοῦ Πηλίου (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
9. Ἡ πατρίς μας (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
10. Ἡ κουκουβάγια, Στεφ. Γρανίτσα.
11. Ἡ πρώτη δοκιμή, Σπύρου Μελά.

Γ'. Ἐκ τῆς συλλογῆς Μιχαὴλ Οἰκονόμου.

1. Ἡ Παναγία τῆς Τήνου, Ἄλεξ. Μωραϊτίδου.
2. Ἡ ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς (ποίημα), Διον. Σολωμοῦ.
3. Ὁ Ἀριστείδης, Λέοντος Μελά.
4. Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες (ποίημα), Ἰω. Πολέμη.
5. Ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἀλεξάνδρου, Ἀρσιν. Παπαδοπούλου.
6. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Θεσσαλονίκης, Χαραλ. Ἀννίνου.
7. Στὴν πατρίδα (ποίημα), Λ. Μαβίλη.
8. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Διον. Σολωμοῦ.
9. Τὸ σπίτι (ποίημα), Γ. Στρατιγγή.
10. Τὸ χωριὸν (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ.
11. Ἐξ ἀφορμῆς ἑνὸς ταξιδίου, Γρηγ. Ξενοπούλου.
12. Ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν, Γ. Δροσίνη (Διασκευή).
13. Τὰ ναυτόπουλα (ποίημα), Ἰω. Πολέμη.
14. Τὸ ζαρκάδι, Στεφ. Γρανίτσα.
15. Τὸ κουνάβι, Στεφ. Γρανίτσα.
16. Ὁ τρυποφράκτης, Στεφ. Γρανίτσα.

Δ'. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.

1. Τὸ ξωκκλήσι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
2. Πάσχα εἰς τὸ πέλαγος, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.
3. Ἡ πίστις (ποίημα), Ἰω. Πολέμη.
4. Ὑπεράνω ὅλων ἡ πατρίς, Πλουτάρχου (Διασκευή).
5. Ὁ Λεωνίδας (ποίημα), Ἰω. Πολέμη.
6. Πολεμιστήριον σάλπισμα (ποίημα), Τυρταίου (Μετάφρ. Σπ. Τρικούπη).
7. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων, Χρίστου Τσουντα.
8. Ὁ μικρὸς Δάμνυς παρακολουθεῖ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.
9. Ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τῶν αἰώνων, Πλουτάρχου (Διασκευή).
10. Ἀνίκητος ἐλπίς, Χρ. Χριστοβασίλη (Διασκευή).
11. Ἡ μητέρα καὶ ὁ στρατιώτης, Ἐδμ. Δε Ἀμίτσι (Μετάφρασις Χαρ. Ἀννίνου. Διασκευή).
12. Μάννα (ποίημα), Γ. Μαρτινέλλη.
13. Ὁ μικρὸς ἥρωας, Ἐδμ. Δε Ἀμίτσι (Διασκευή).
14. Χωρισμὸς (ποίημα), Ἄλεξ. Πάλλη.
15. Ἀποχαιρετισμὸς (Δημοτικόν).

16. Ἡ ὡραιότερα ἐνδυμασία, Ἀριστ. Κουρτίδου.
17. Μία δίκη, Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.
18. Πολιτισμὸς εἰς τὸ βουνόν, Κ. Ἀθ. Ρωμαίου.
19. Τὰ πρωτοβρόχια, Γρηγ. Ξενοπούλου.
20. Ἡ σπορά (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
21. Ἡ ἱστορία ἐνὸς κόκκου σίτου, Γ. Δροσίνη.
22. Ὁ θέρος (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
23. Στ' ἀλώνια (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
24. Τὸ ψωμί (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
25. Συντροφιά μὲ τοὺς γλάρους τοῦ Αἰγαίου, Ἀλέξ. Μωραϊτίδου
(Διασκευή).
26. Ὁ γρίπος (ποίημα), Γ. Δροσίνη.
27. Διὰτὶ ἀγαπῶ τὸν βάτραχον, Δημ. Γρηγ. Καμπούρογλου.
28. Σκύλλος καὶ γάτα, Χαρ. Ἀννίνου (Διασκευή).

Ἡ καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τοῦ βιβλίου ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Βάσσον Γερμενῆν· αἱ προσωπογραφίαι τῶν συγγραφέων, ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. Γεώργιον Λυδάκιν.

B

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ
ΔΡΧ. 31
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
ΔΡΧ. 34.10
ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ